

CAPITOLUL I GAUDEAMUS IGITUR!

O, cum mai înfioară vîntul frunzele copacilor din Cîșmigiu!

Parcă e același freamăt adormitor de acum 15—20 de ani, cînd rătăceam cu colegii, în anumite ore ale dimineții, pe aleile mai dosnice, care adăposteau zeci de... plimbăreți!

Și ce ciudat! Frunzele ruginite sau palide foșnesc parcă mai puternic și mai nostalgic decît cele încă verzi... Poate unde știu că sfîrșitul li-e mai aproape...

În umbra destrămată de toamnă a parcului, toți copacii ning pete de aur: frunze desprinse de crengi flutură viața de o clipă a unui efemer vegetal și, ca-ntr-un basm de *Walt Disney*, se aștern covor moale sub pașii întîrziati ai trecătorului plictisit de banalul vieții cotidiene!

Lacul tremură la fel ca și atunci; și la fel își leagănă bărcile uitate pe sub sălciile plîngătoare, ce au surîs cu duioșie la soaptele îndrăgostiților care și-au plimbat înfiorările pe aici.

Cinci și jumătate! Pînă la șase, cînd trebuie să ne-nîlnim, mai am timp să-mi odihnesc ochii și gîndurile în grădina aceasta cu amintiri.

O iau agale spre "*morminte*", cum numeam colțul discret unde ne adunam noi, lăzăriștii, loc numit astfel din pricina aspectului funerar al pietrelor pe care ne odihneam trudiți, dragă doamne, de atîta învățătură!

Ce mult s-au schimbat!... Pietrele sînt acum aranjate cu totul estetic; dar parcă mai mult farmec aveau pe vremuri, aruncate la-nîmplare, unele peste altele, dîndu-ne prilejul să ne cățărăm în vîrfurile lor, ca pe niște piramide, și să sărim, întocmai unor Tarzani în miniatură, pe crengile pomilor, spre spaima și indignarea gardienilor care fluierau alarmați!

De la "*morminte*", o potecă îngustă duce spre aleea mare, care, la rîndul ei, te scoate în spatele Liceului Lazăr.

Este timpul să mă-ndrept spre liceu. N-aș vrea să-mi stric tocmai acum, la întîlnirea noastră după douăzeci de ani, reputația de punctual, bine stabilită printre colegii mei de-a lungul anilor de școală.

Căci, deși în fiecare zi veneam la școală pe jos de-acasă, din Sfinții Voievozi — pentru că pe atunci nu era linie directă de tramvai sau autobuz pe strada Popa Tatu — totuși n-am întîrziat o singură dată. Eram întîiul sau al doilea, "*Măcar la atîta lucru să fiu fruntea!*" mă parigorisem eu.

Cu toate acestea, uneori am avut și întîrzieri în catalog, însă întîrzieri voit făcute, cu un scop bine determinat și mai ales binecuvîntat! Cînd prima oră de curs aveam o materie grea, ca de exemplu: *Germana*, *Matematicile*, sau o materie la care *știam că nu știu* și că trebuia să m-asculte, "*întîrziem*", ca să amîn catastrofalul deznodămînt pe altă dată, cînd mă socoteam mai bine pregătit.

*

Ce bine că s-a nimerit o zi frumoasă! Ciudat de mult seamănă unele zile de toamnă tîrzie cu zilele de primăvară timpurie! Întocmai cum uneori" rîsul se aseamănă cu plînsul, sau zorile cu amurgul!

Aleea mă primește cu aceeași căldură ca și acum douăzeci de ani; iar grilajul ei mărunț, de trestie îndoită în semicercuri ce se-ntretaie, parcă îmi surîde ia fel de prietenos.

De după o perdea de plopuri uriași se ivește liceul, vechi de trei sferturi de veac, maiestuos și frumos pentru mine ca nici un alt liceu din țară. Oare nu el mi-a adăpostit opt ani de zile micile griji și necazuri, îndoilele de dargoste, intrigile copilărești, naivele aventuri, primele versuri furate orelor de curs și dăruite iubitei cu generozitatea unui prinț indian?

Zugrăvit alb, iar la ferestrele de sus cu un brîu de cărămidă aparentă, vopsită în albastru ca cerul — culoarea noastră, a lăzăriștilor, culoarea dragă a șepcilor noastre, culoare de care eram mîndri, blazonul nostru de nobleță școlară, lăudat cu ifose de mușchetar; la fiecare prilej, culoare care a stîrnit multe discuții între noi și elevii altor licee, pe care îi ironizam în primul rînd pentru culoarea liceului lor: cei de la *Sfîntul Sava*, albastru ca sineala de rufe; *Mihai Viteazul*, galben... dovlecari; *Matei Basarab*, alb... lăptari; *Șincai*, verde ca prazul...

Singură culoarea lui *Spiru Haret* o admiteam, un mov pal, pentru că se apropia întrucîtva de a noastră, fără să o întrecă însă; într-adevăr, ce culoare este mai frumoasă ca albastrul cerului?

.....

Parcă pe atunci nu era banca asta aici, pe potecă?!

Mai pot sta singur cîteva clipe în fața liceului: el și cu mine!

O, de cîte ori l-am trădat, de cîte ori l-am părăsit cu colegii pe furiș, ca să ne ascundem în boschetele Cîșmi-giului, tovarășul drag și primitor al nostru, ai școlarilor ce ne căutam refugiul sub bolțile și ghirlandele de flori înmiresmate.

Pe vremea aceea, Lazărul era una cu Cîșmigiul căci, din curtea mică a liceului, intrai direct în grădină...

Acum văd că liceul a fost separat de Cișmigiu printr-un zid înalt, în locul porților mari de odinioară.

A, și cât de rar m-a văzut Cișmigiul, după ce am terminat liceul!...

Și doar de câte ori nu i-am jurat că în fiecare oră liberă am să viu să mă odihnesc sub baldachinele de crengi înflorite, ce mi le oferea cu atîta generozitate!

"Ah, de ce nu sînt liber acum?" îmi spuneam de fiecare dată cînd treceam spre școală pe aleile lui. "Aș sta toată ziua în Cișmigiu, atît e de frumos!"

De pe banca pe care m-am așezat se vede perfect toată aripa dreaptă a liceului, cu "*sala de gimnastică*", ce era transformată la micile noastre festivități în "*sală de serbări*". Aci am cîntat de-atîtea ori în fața părinților, cu patos nestăvilit — ca *sopran* și *altist* în primii ani de școală, iar mai tîrziu ca *tenor* și *bas* — faimosul imn studentesc "*Gaudeamus igitur*"!

Ce clase or mai fi acum în partea asta? Pe vremea mea, sus, erau: clasa a VII-a *reală*, clasa a V-a *modernă*, iar jos, sala de muzică, unde făceam repetiții pentru cor, așa-zisul "*ansamblu*"; apoi clasa a VI-a *reală* și *clasa I-a liceală*, visul tuturor absolvenților de curs primar!

CAPITOLUL II

"L. GH. L. 33"

Parcă o mîină de uriaș îmi apăsa umărul și mi-l zguduia, gata-gata să mi-l scoată din încheietură... Și-n același timp o voce severă se auzi din necunoscut:

— Hai, scoal', flăcăule, că-ntîrzi!

Am tresărit, țîșnind speriat din somn:

— Cît e ceasul?

Lîngă mine ședea tata, zîmbind:

— Nu e tîrziu încă, dar, dacă nu veneam eu să te trezesc, ai fi întîrziat la sigur! N-a cîntat deșteptătorul?

Mă-nroșii pînă în vîrfurile urechilor. De cu seară pusesem să mă trezească la timp un ceasornic deșteptător, care, nu din întîmplare, desigur, cînta la ora hotărîită: "*Deșteaptă-te, Române!*" Ceasornicul, de o precizie matematică, își făcuse datoria, însă cîntase atît de dulce și eu eram atît de obosit din ajun, încît nu auzisem nimic.

— Așa ai de gînd să te scoli în fiecare zi?

— Nu, tată, dar am adormit foarte tîrziu... m-am gîndit la serbarea de ieri de la liceu, la cuvîntarea lui "*Barbă*"...

— A cui zici?

— A lui Barbă, directorul!

Băgai de seamă că tata se stăpînește să nu zîmbească.

— Hm! D-abia ai dat ochii cu liceul, și ai și-nceput să-i poreclești pe profesori! Să nu te mai aud, că mă supăr, să știi!

— Dar nu l-am poreclit eu așa! I-am auzit pe mai mari, cînd ținea directorul, ăla cu barbă mare, roșie, cuvîntarea către părinți și elevi, că spun: "Ia fiți atenți, fraților, să vedeți că Barbă ține aceeași cuvîntare de-acum un an!"

— Treaba lor, lasă-i pe ei să spună ce vor; dar pe tine să nu te mai aud, că-i foc! Hai, spală-te și-mbracă-te mai repede, că n-or să te-aștepte pe tine!

Doamne, ce bine fusese pînă acum! Ieșeam din casă și intram în școală! Mă sculam tîrziu, pentru că nu trebuia să-mi pierd vremea cu drumul. Și aveam însemnătatea mea printre băieți, că eram "*băiatu' lu' don' director*"!

Dar aci, la liceu, cine o să mă mai bage în seamă printre atîtea sute de băieți?!

De pe acum începuse să mă apese o grijă la care nici nu mă gîndisem pînă atunci!

Toată vara mă meditase tata, meditație cu patimi, și le-am îndurat pe toate, numai din ambiția de a fi licean! Dictare, cetire, povestire și analiză gramaticală, și aritmetică cu geometrie — vai de măicuța mea!

Mîncam bătaie în fiecare zi!

Dacă nu puneam o virgulă unde trebuia, era prăpăd!

Iar cu cîteva zile înainte de examenul de admitere, am scris vorba "*parcă*" fără apostrof (cum se scria pe atunci). Aceasta era, dealtfel, singura greșeală pe care o făcusem. Ei bine, pentru atîta lucru, în afară de patru palme pîrîntești, tata mi-a dat să scriu, drept pedeapsă, de 100 de ori, cuvîntul *parcă*, cu apostrof!

Cu toate astea, la examen am răspuns bine și n-am ieșit printre codași. Am cam scrîntit-o eu, ce e drept, dar nu la română, ci la aritmetică, la o regulă de asociație. Dar vorba e... reușisem!

Și astăzi trebuia să încep cursurile!

"Hm! mă gîndii eu, în timp ce mă spalăm, tatii nu-i convine că-l poreclește băieții pe directorul nostru Barbă, pentru că și el e director de școală. Dar el e de primară, nu de liceu!"...

Cum oare l-or fi poreclind băieții pe tata? Aș fi tare curios să aflu, dar n-am cum, lor li-e teamă să-mi spună, ca să nu-i pîrăsc! Parcă eu de-astea mă țin!

— Mai ai de gînd să stai mult?

— Nu, sînt gata numaidecît!

Fără să vreau, mă gîndesc la Barbă și la cuvîntarea lui. Ce de profesori erau în jurul directorului! Mai toți bătrîni, unii încruntați, alții zîmbitori... și mai toți moțâiau din cap cu multă bunăvoință, în semn că așa este tot ce spune Barbă! Ba unii aplaudau, și după ei se lua cu cei cîțiva părinți rătăciți pe-acolo.

Cînd a terminat de vorbit, s-a bucurat toată lumea, oftînd ușurată, și ne-a dat drumul acasă, după ce ne spusese că a doua zi, la 8 dimineața, să fim la liceu.

— Hai, mă, ești gata, că ai de mers pe jos, și pe puțin faci o jumătate de oră!
Gata... să beau laptele, și mergem!

— Ba nu mergem deloc, că ai să te duci singur! Ce, te-ai învățat cu guvernanta? Am mers cu tine de câteva ori, ca să-nveți drumul și să te familiarizezi cu atmosfera liceului: la înscriere, la examen, la deschiderea cursurilor, dar n-o să te conduc tot anul! Așa că, băiatule, ia-ți ghiozdanul și umblă!

Tata credea că-mi pare nespus de rău că nu mai merge cu mine, și eu abia mă stăpâneam să nu săr în sus de bucurie!

În sfârșit, acum puteam să privesc în voie la vitrinele care-mi făceau cu ochiul pe drum, puteam să mă uit după trecători și trăsuri, puteam să merg împreună cu băieții de la alte licee, dar care aveau același drum cu mine, și să vorbesc în toată libertatea cu ei.

Dar tata parcă-mi ghicise gândurile ce mă năpădiseră înveselitor, unul după altul, că-mi spuse cu severitate:

— Să nu cumva să caști gura la fleacuri pe stradă sau să te-nhăitezi cu cine știe cine, că-nțirzii, și dacă te prind cu vreo absență, îți rup urechile!

Bucuria întrezărită o clipă se spulberă.

Îmi iau șapca și ghiozdanul, și o pornesc!

Așa de scorțos cred că n-am mers niciodată.

Uniforma, șapca și ghiozdanul, toate — noi-nouțe! Puțin lucru, la un băiat de 10 ani și jumătate?

Mi se părea că toată lumea se uită la mine. Dacă doi trecători își aruncau vreo privire furișă și neînsemnată asupra mea, din întâmplare, și-apoi își continuau vorba, eram convins că spun: «Asta a reușit la liceu! A intrat la "Lazăr"! Vezi ce frumoasă uniformă are?» Iar celălalt completa: "Și șapca... și ghiozdanul!" "Da, da!"

Nu mai cărți nu aveam încă! În ghiozdan aruncasem cu necaz "*Cetirea d'a patra*" și un caiet gros, botezat "de notițe"!

Ni se spusesse la deschidere c-o să ne dea lista azi sau mâine.

Am ajuns la liceu la ora 8 fără un sfert. În curtea mare erau strînși o sumedenie de elevi în jurul castanului bătrîn, martor al atîtor zeci de generații perindate pe sub crengile lui puternice.

Cei mici se ștergeau grijulii pe încălțăminte și intrau în clasă. Cei mari stăteau de vorbă nepăsători, așteptînd "*să sune*"!

Intru în clasă și mă așez într-o bancă la întâmplare, lîngă un băiat voinic. Nici un cunoscut. Vorbe, pe șoptite. Băncile, aproape pline.

De cîte ori se deschide ușa, toate capetele, dar absolut toate, ca la o comandă, se-ndreaptă spre ea, să vadă cine mai vine.

În sfârșit, ușa se deschide larg și intră un domn înalt și slab, cu mustață mică, neagră, cu părul despărțit în cărare la dreapta și bine pieptănat, cu nasul corioat și ochii mici, negri și plini de răutate.

Toți elevii se ridică automat în picioare, trîntind pupitrele surd și tropăind pe scîndurile proaspăt spălate și date cu bradolină.

— Bună dimineața, băieți!

Unii mormăie timid ceva, în semn de răspuns; iar alții se așează jos, fără să fie poftiți de cel care intrase cu o hîrtie în mînă.

Cînd a spus "stați jos", a făcut băieților o recomandare aproape inutilă, fiindcă toți, maimuțe prin definiție, imitaseră pe cei cîțiva mai obosiți și se așezaseră în bănci.

— Fiecare să scoată cîte un creion și o hîrtie și să scrie ce am să dictez!

Se aud cîteva murmure nedeslușite. Unul șoptește înfricoșat: "Ce, mai dăm un examen?!" Dar toți se liniștesc cînd aud:

— Am să vă dau lista de cărți! Fiți atenți, ca nu cumva să scrieți greșit... și băgați de seamă că, cel mai tîrziu pînă la sfîrșitul săptămînii, trebuie să vi le procurați pe toate. De luni, încep cursurile în mod serios! Despre caiete sau ce v-o mai trebui, vorbiți cu fiecare domn profesor în parte. Sînteți gata?

— Da, da, gata! se auziră în trei reprize glasuri timide sau obraznice, mai mult sau mai puțin pițigăiate.

— Așa... atunci, scrieți, vă rog!

Și, după ce ne dictă rar și apăsător titlurile cărților de Română, Istorie, Geografie și Franceză, rosti, silabisit, ca să înțelegem mai bine:

— ...Și *Zoologia* de Kirițescu și Bîznoșanu.

Pe fețele tuturor vedeam uimirea. Primele titluri de cărți le-am înțeles noi, dar cînd am auzit de Zoologie, ne-am cutremurat!

Cel puțin eu, deși venisem cu un nespus drag de a cunoaște și a învăța cît mai mult, am rămas foarte abătut. Cine știe ce învățătură grea o mai fi și asta?!

Și cum n-avusesem frați mai mari în clasele superioare, ca să aflui de la ei numiri atît de ciudate, și cum nu era nici tata lîngă mine, ca să-l întreb, iar Bucureștii n-aveau, ca alte mari capitale ale Europei, "*Grădina zoologică*", am rămas foarte nedumerit...

În orice caz, trebuia să fie o materie foarte grea, ținînd seama de numirea ei atît de ciudată!

Ei, doamne, doamne, cine știe ce mi-o mai fi dat să trag și cu liceul ăsta!

Domnul cu lista mai dictă cîteva cărți și încheie recomandîndu-ne să cumpărăm și... carte de "*Muzică*"!

De astă dată, mirarea mea fu și mai mare. Ce noimă o mai avea și asta? Carte de muzică?! În primare, *doamna* sau *domnul* ne cîntau un cîntec, noi după ei, și gata... fără nici un fel de carte! Ce naiba ar putea fi scris într-o carte de cînt?!

— Dacă are cineva de întrebat ceva, să mă-ntrebe!

Iată că se scoală un băiat cu părul roșcovan și ciufulit:

— De unde să cumpărăm cărțile?

Domnul cu lista surîse ironic și spuse cu superioritate:
— De la librărie, bineînțeles; în nici un caz de la băcanie!
(Ah! Eternul și stupidul spirit cu băcănia!)
Cîțiva începură să rîdă, însă colegul nostru, fără să se tulbure, răspunse înțepat:
— Asta mi-o închipuisem eu, dar voiam să știu de la care librărie anume?
Ei, știi că-mi place băiatul?! Bravo, mă!
Domnul cu lista înghiți un nod, schimbă fără nici un sens hîrtia dintr-o mîină în cealaltă și răspunse:
— În primul rînd, băiete dragă (vorbă să fie că-i era drag!), să te obișnuiești să nu mai vorbești așa de obraznic, că eu sînt "*domnul petagog Pavelescu*"... și înțelegi... așa că... asta e!...

Dar Ciufulitul îi plesni cu întrebarea stăruitoare:
— Iar cărțile, vă rog?
— De la orice librărie! răspunse el, și plecă cu pași grăbiți.
Am rămas toarte impresionați de această scenă de început. Iată cum se face popularitatea!
În jurul Ciufulitului se strînsă îndată băieții, roată, nespun de veseli că se găsise unul dintre ei care să-i țină piept, atît de brav, domnului *petagog*!

Ne-am zbguit prin clasă vreo oră, liberi, ne-am întrebat unii pe alții cum ne cheamă și de la ce școală am venit, al cîtelea am ieșit la examenul de admitere, și așa mai departe, tot șirul de întrebări ce se pun în astfel de împrejurări.

Întîmplător, mă așezasem în bancă lîngă un băiat mai voinic decît mine. Avea ochii șireți și vocea impresionant de groasă pentru vîrsta lui.

— L-ai văzut p-ăla care a dai lista de cărți? mă întrebă el confidențial.
— Da! i-am răspuns eu, curios la culme să aud ce-o să urmeze.
— E un fleț, care a venit de la *normală*. Auzi dumneata, de la *normală* să vină el la "Lazăr!"
— Da?! mă mirai eu, fără să înțeleg prea mare lucru, dar ca să nu-l supăr.
— Și nici nu e măcar *petagog*... e *supraveghetor de ordine*... acolo... și el!
Am rămas foarte surprins, nu de faptul că subiectul convorbirii noastre nu era *petagog*, ci *supraveghetor de ordine*, dar de întinsele cunoștințe ale colegului meu.

Admirativ l-am întrebat:
— Dar de unde știi dumneata toate astea?
La care el îmi răspunse cu o copleșitoare superioritate:
— Păi, eu sînt repetent!
— Da? Și repede mă gîndii să profit de împrejurare, ca să-l întreb: Atunci poate știi să-mi spui dumneata ce e aia Zoologia?
— Ah! strîns el buzele disprețuitor, o nenorocită de materie, acolo... un fel de Intuiție, ceva mai grea! Și apoi, cu îngăduință și pe un ton protector: Dar poți să-mi spui *tu*, puștiule, nu mă mai *dumneatalici*!

*

La prînz, cînd i-am povestit tatii cum am petrecut prima zi de liceu, am aflat că nu se zice *petagog*, ci *pedagog*, și că acela care pretindea că e *pedagog* habar n-avea de înțelesul adevărat al cuvîntului, că Pedagogia e o știință grea, pe care poate am s-o înțeleg și eu mai tîrziu, cu toate că nu se prea învață, ci o ai în sînge!

.....

Într-adevăr, de luni au început cursurile în mod serios: cu cărți, cu caiete, cu bloc de desen, mă rog, ca la liceu!

După ce fuseserăm lăsați în voia noastră cîteva zile, șurubul începuse să se strîngă!
Mai întîi de toate, *domnul de Gimnastică* ne-a așezat în bănci, după înălțime.
Fiind printre cei mai mici din clasă, am trecut în banca I-a din mijloc, cu încă doi colegi, că stam cîte trei într-o bancă: Botez Nicolae, Ben Jules și eu.

Mi-a părut rău că am fost nevoit să-l părăsesc pe *Luca*, repetentul, care-mi putea fi de atîta folos prin cunoștințele lui, dar curînd m-am împrietenit așa de mult cu noii mei colegi de bancă, încît l-am uitat!

Și-apoi aceștia erau boboci, puști, ca și mine, iar nu repetenți!

După așezarea în bănci și întocmirea catalogului, a venit din nou "*Don' pedagog Pavelescu*", care ne-a spus:

— Fiți atenți, că *strig* catalogul și vă dau numere de ordine... Notați-le în maculatoare!

Și, după ce-și dres glasul, tușind tremurat, de cîteva ori, începui:

— Alexandrescu Virgil, Nr. 1; Antonescu Gheorghe, Nr. 2; Apostolescu Vasile, Nr. 3; Ben Jules, Nr. 4; Botez Nicolae, Nr. 5!

Le făcui cu cotul colegilor de bancă:

— Auziți, mă... ați venit la rînd!

— De, păcat că nu ești și tu trecut tot la "B", că am fi fost toți trei la un loc și în catalog!

— Dacă tata ține la tot numele!...

— Dă-l încolo, că prea e lung... Al doilea era de ajuns! fu de părere Ben.

În această vreme, distribuirea numerelor progrese, așa că lăsai vorba, ca să fiu atent. Ajunsese pe *foaia* mea.

— Păunescu Matei, Nr. 31; Pop Nicolae, Nr. 32; Popescu-Băjenaru Grigore, Nr. 33 — și apoi, începu seria interminabilă a popularilor Popești: Popescu Dumitru, Popescu Gheorghe, Popescu Ion, Popescu Marin,

Popescu Mihai, Popescu Mircea, Popescu Ștefan, Popescu Tudor și așa mai departe... o pagină întreagă din catalog era ocupată de noi, *Popeștii*, care constatarăm cu vie satisfacție că-i întrecuserăm cu mult pe *Ionești*!

Iar mica mea mîngîiere era că sînt primul dintre Popești... la catalog, bineînțeles, că cel mai bun *Popescu* a fost, tot timpul, *Dumitru*.

Dealtfel, în tot cursul liceului, nu mi s-a spus niciodată și *Popescu*, decît în catalog; atît profesorii, cît și colegii, îmi spuneau scurt: *Băjenaru*.

Totuși, mai tîrziu, asta nu m-a scăpat de o faimoasă ascultare la Matematici, cînd profesorul, plictisit de atîtea omonime, a strigat în cele din urmă:

— Ia să poftească toți Popeștii la lecție!

Și atunci, din diferite părți ale clasei începură să se ridice o sumedenie de băieți, toți deodată, de n-ai fi zis că ies la lecție, ci că a sunat și vor să iasă în recreație!

Trist a fost faptul că toți Popeștii la un loc, în acea memorabilă zi, deși eram în număr de zece, am obținut împreună, bineînțeles, nota 26! Cîțiva se ridicaseră la 3!

.....

Domnul pedagog terminase de tăcut apelul și numerotarea elevilor. Se proțăpi bine pe picioarele-i lungi ca de cocostîrc și ne spuse:

— Peste trei zile, toți elevii sînt obligați să vină cu șapcă și număr la mîna stîngă. Numărul puteți să vi-l confecționați la orice ceaprazărie. Îl veți face pe un petec pătrat de postav albastru ca cerul, cum e și culoarea de la șapcă, de dimensiunea 5 centimetri, pe 5. Nu este permis să fie mai mic!

— Dar mai mare?

Ochii tuturor se îndreptară încotro se auzise glasul. Era tot Ciufulitul, pe care-l chema *Stoica Dan*!

Domnul pedagog se făcu fețe-fețe.

— 5 pe 5, așa e reglementar!

Stoica Dan răspunse foarte politicos, dar nu fără a nuanța de ironie:

— Vă mulțumesc! și se așeză.

— Pe acest petec pătrat se vor broda cu fir auriu următoarele: "L.Gh.L.", inițialele liceului, și numărul fiecăruia dedesubt: iar la șapcă, în frunte, pe postavul negru, veți broda aceleași inițiale... ca să se știe.

— Brodăm numărul și la șapcă?

Tot Stoica Dan! Hotărît lucru că voia să-l scoată din pe pedagog, care-i răcni sugrumat de iritare:

— Nu! Stai jos! Mai are cineva de cerut vreo explicație? Și, fără să mai aștepte: Cred c-a înțeles toată lumea! Cine vine peste trei zile fără șapcă și număr este eliminat!

Din nou Stoica:

— Dacă nu vă supărați, ce-nsemnează "*eliminat*"?

— *Adică că te dau afară!* îi răspunse ilustrul pedagog și plecă încruntat.

*

La trei zile după aceasta, toți băieții aveau șepci frumoase, albastre, cu cozeroace strălucitoare de lac, și numere pe care se răsăteau aurite inițialele liceului: "*L.Gh.L.*"...

CAPITOLUL III TEZĂ LA ROMÂNĂ

Liceul *Gh. Lazăr* din București era în primul său an de funcționare, după primul război mondial.

Profesorii ni se schimbau de la un trimestru la altul, din diferite motive, pe care noi le-nțelegeam foarte puțin.

Dintre toți, numai patru-cinci au rămas în tot cursul anului: *Sterie Enăchescu*, de Franceză; *Dimitrie Caracostea*, de Română; *Spiridon Popescu*, de Matematici; *Victor Anastasiu*, de Zoologie; *Grigore Niculescu*, de Istorie și *Ion Costescu*, de Muzică — toți adevărați stîlpi ai liceului, impresionante figuri, care au înscris o pagină de neuitat în cultura românească.

.....

Și, după primele noțiuni primite de la profesorii noștri, după invariabilele: "*Comment-t'appelles-tu?*", cu răspunsul "*Je m'appelle...* Cutare"; după *longitudinea* și *latitudinea* Geografiei, cu sîcîitoarea problemă de a afla poziția unui oraș pe globul pămîntesc; după numeroși faraoni egipteni, printre care *Ramses* și *Tutmes*, cu înfiorătoarele lor mumii, începură lecții din ce în ce mai grele: cu hărți și rezumate, cu reguli de învățat pe dinafară, cu traduceri încurcate și verbe de conjugat, cu examinări severe...

Iar pe la începutul lui decembrie, odată cu primii fulgi de zăpadă, începură să pice și *tezele*, una după alta!

Au fost cele mai grele și mai pline de emoții teze din cariera mea școlărească, desigur și pentru că au fost primele lucrări scrise date la liceu.

La mai toate materiile am obținut note bune: 7 și 8, că învățam cu destulă conștiințiozitate.

La Română, însă, a fost ceva la care nu m-așteptam: nici eu și nici colegii mei.

În clasa I-a, la limba maternă, s-au perindat trei profesori: *Dimitrie Caracostea*, care era titularul catedrei, și după el, doi suplinitori, între care scriitorul *Camil Petrescu*, profesor eminent.

În timpul despre care povestesc era profesor Camil Petrescu.

Cu vreo săptămână înainte de teză, profesorul ne citește "*Cetatea Neamțului*" de *Dimitrie Bolintineanu* și întreabă:

— Ei, cine crede că poate s-o citească așa cum am citit-o eu?

Știam să citesc binișor și cu intonație. M-am ridicat în picioare, cu cele două degete ale mâinii drepte întinse:

— Eu, domnule profesor!

— Poftim, te rog!

Am citit bucata în întregime.

— Mulțumesc! Ai citit mai bine decât mă așteptam. Cum te numești?

I-am spus numele. M-a căutat în catalog.

— Ți-am pus nota 9!

M-am înbușorât de fericire. Nu mai avea nimeni din clasă 9 la *Română*.

A sosit ziua tezei. Un singur subiect: "*O amintire din viață*".

M-am frământat vreun sfert de oră până să încep. Ce amintire să scriu, că aveam atâtea și atâtea?! Și cum războiul de-abia se terminase, am socotit că n-ar fi tocmai nepotrivit să povestesc "*Întoarcerea tatii din războiu*".

Am scris două pagini impresionante și pline de duioșie.

Eram mulțumit de felul cum făcusem teza, și de un lucru eram sigur: că o scrisesem cât se poate de corect ca punctuație și ortografie.

Am așteptat aducerea tezelor la Română cu aceeași nerăbdare cu care așteptasem și rezultatul celorlalte teze.

În sfârșit, a venit și ziua mult dorită!

Cestorul, cum era numit monitorul la liceu, a fost chemat la catedră, ca să-i ajute profesorului, și distribuirea a început.

Cîtiva au luat "*trei*", cîtiva "*cinci*", restul "*șase*" și "*șapte*" și unul singur, Constantinescu Dumitru, care făcea compuneri foarte frumoase, "*nouă*"!

Ah, cum l-am fericit pe Constantinescu, cînd am auzit că aluat nouă! Ce bine de el...!

— Popescu-Băjenaru Grigore!

— Prezent!

— Zece!

Doamne sfînte!... Visez sau e o glumă?! Mă-ndrept spre catedră, împleticindu-mă, și întind mîna tremurătoare, ca să iau teza...

Camil Petrescu mi-o dă și mă oprește o clipă la catedră:

— Într-adiins am lăsat teza ta la urmă, pentru că e cea mai bună din clasă. Du-te la loc și citește-o tare, ca s-o cunoască și colegii tăi!

Îmi pare nespun de rău că n-am păstrat-o. În minte, însă, îi am reprezentarea grafică ciudat de precis!

În drum spre bancă, mi se-ntind mîini prietenoase:

— Bravo, Băjenare!

Botez și Ben privesc cu mîndrie în jurul lor.

În definitiv era un succes, în primul rînd, al băncii noastre.

Am citit-o foarte emoționat și, la unele pasagii, mi-au tremurat lacrimi pe gene. Doar în teza mea era vorba de tata, care se-ntorsesese rănît, în cîrji, de pe front.

Din această fericită zi mi s-a stabilit faima, pe care m-am străduit să n-o dezminț niciodată în cei opt ani școală, de a fi cel mai tare din clasă la Română.

Dar teza a avut și alte urmări deosebit de însemnate pentru mine, din punct de vedere școlăresc!

Ca să mă prezint cît mai bine la lecții, bietul tata îmi făcea toate temele la română: rezumate, compuneri, analize gramaticale...

A continuat să-mi ajute astfel și după faimoasa teză, pînă într-o zi, cînd întîmplarea mi-a arătat calea cea bună, pe care eu o cam întrezărisem, însă pe care, fie din lipsă de curaj, fie mai mult din lene, nu îndrăznisem să merg.

Profesorul ne dăduse să facem o compunere cu subiectul "*Primăvara*".

Iarna era pe sfîrșite și primăvara începuse să înflorească timid prin margini de pădure și prin curțile oamenilor.

Soarelui îi ardea de glumă cu copiii și, cu toate că-i pișca uneori, își arăta dinții surîzător, dovadă că totul e numai o joacă!

N-aveam poftă să-mi văd de lecții, cum n-aș fi avut chef să-mi toarne cineva o găleată cu apă rece în cap.

Am lăsat compunerea cu "*primăvara*", ca de obicei, pe seama tatii, care, din fericire, nu era acasă, ca să mă piseze să-mi fac lecțiile la celelalte materii.

Era 3, după prînz; spusese că se-ntoarce pe la 7 seara. Pîn-atunci, a mea era lumea...

Și lumea aceasta se mărginea la cîteva străzi din jurul casei!

Dar iată că se face 8, și tata nu mai vine!...

S-a întunecat de-a binelea, și el tot n-a sosit! 9 noaptea! Doamne, dacă a pățit ceva?! Și ce întuneric este!... Doar cîteva stele sclipesc în depărtări, fără să lumineze... Luna, nicăieri!

În minte-mi vine, fără să vreau, bucată de citire din cursul primar, în care un copil, al cărui tată se rătăcise și întârziase, se roagă de-o stea ca să-i lumineze calea. Steaua ascultă ruga copilului, și tatăl sosește vesel acasă!

"Ei, dar astea-s povești bune pentru cursul primar!" îmi spun eu, nu fără puțină mândrie că sînt licean.

Mai tare mă roade însă gîndul că nu mi-am făcut compunerea. Dacă tata nu vine, sau dacă vine prea tîrziu?... Mîine trebuie s-o am, că se poate să m-asculte.

Îmi iau inima-n dinți și mă hotărîsc să-mi fac singur compunerea.

Am scris despre "*Primăvară*" ce m-am priceput și cum am crezut eu că este mai bine și mai frumos.

Cînd am terminat de transcris pe curat, a sosit și tata. Era 10!

— Ce faci, mă, de ce nu te-ai culcat?

— Am avut lecții multe... și — aci îmi îngroșai glasul cu imputare — după alte toate, ne-a mai dat și o compunere la Română!

— Păi, dă să ți-o fac... Despre ce?

— Despre *Primăvară*, dar nu mai e nevoie să mi-o faci. Dacă-am văzut că întârzii atîta, am făcut-o eu singur!

— Foarte frumos din partea ta! spuse tata ironic și convins că am făcut o compunere ca vai de lume. Ia s-o citesc și eu!

— Poftim! și îi întind caietul cu sfială.

El începe să citească, își strînge buzele și-și ridică sprîncenele cu mirare.

— Din ce carte ai luat-o?

— Din nici o carte! Am făcut-o eu, din capul meu!

— Hai, hai, știi că nu-mi place să minți! Spune de unde ai copiat-o?

— De nicăieri, tată, zău așa, dacă-ți spun... Eu am făcut-o!

— Tu, singur?

— Eu, singur!

— Și mamă-ta nu s-a amestecat deloc, deloc?

— Dacă-ți spun c-am făcut-o eu! La urma-urmei, ce mare lucru e, de nu-ți vine să crezi? Uiți că la teză am luat 10?

— Apăi, dacă-ai făcut-o tu, bravo, flăcăule, mă bucur de două ori: întîi că ești în stare să faci compuneri bune, și al doilea că am scăpat de corvoada de a ți le mai face eu! Îmi închipui că ești convins că de aci încolo nu mă mai amestec în temele tale de Română!

— Hm, hm! tușii eu, fără să-mi convină. Ca să-ți spun drept, cred că nici pîn-acum nu aveam nevoie de ajutor!...

— Ce, a pierdut cineva recunoștința pe stradă, ca s-o găsești tu?! Hai, treci la culcare!

— Sărut mîna!

— Noapte bună!

CAPITOLUL IV CRĂCĂNEL

Unul dintre cele mai frecvente obiceiuri ale școlarilor este, desigur, acela de a-și porecli profesorii.

Aproape că nu există profesor care să nu fi primit vreo poreclă de-a lungul carierei sale.

Și, lăsînd la o parte orice considerente, trebuie să se recunoască deosebitul talent al elevilor de a porecli!

Nu mică a fost mirarea noastră cînd "*Barosanul*", adică Nea Sterică Enăchescu, dascălul de latinește și franțuzește, și cel mai drag profesor al nostru, care ne-a fost cu adevărat învățător și părinte suflesc timp de opt ani de zile, ne-a spus la una din lecții:

— Strămoșii noștri, romanii, purtau trei nume, anume, făcu el zîmbind: "*nomen*", numele de familie, cum ar fi, de exemplu, la mine, *Enăchescu*, "*prenomen*", numele de botez, cum ar fi, *Sterie* — și aici își îngroșă glasul, iar după o pauză scurtă, care nouă, însă, ni s-a părut uriașă: ...și "*cognomen*", adică porecla, cum ar fi *Barosanul*!

Era cel mai bun povestitor și cel mai spiritual profesor, iar glumele lui te dispuneau, oricît de amărît ai fi fost. Lecțiile lui, cele mai bune lecții pe care le-am primit ca elev, erau o savantă împletire de umor cu știință, iar pedagogia lui, neîntrecută!

I se dusesse faima în lumea școlărească a Bucureștilor, și era adevărat că cel mai slab elev al lui, la Latină, cînd se muta la alt liceu era acolo cel mai bun.

Barosanul se aștepta să rîdem, dar clasa încremenise.

— Hai, mă, nu mai fiți ipocriți... De cînd știu eu că-mi spuneți Barosanul! Asta e mania voastră, a elevilor... *Ergo*... am fost și eu elev ... și, la rîndul meu, chiar dacă nu v-aș fi făcut această mărturisire, voi v-ați fi închipuit-o, că sînteți băieți deștepți, mi-am poreclit și eu profesorii; iar dacă unii dintre voi veți ajunge profesori, deși nu v-o doresc, că "*Quem Dii oderunt, paedagogum fecerunt*" ¹, veți fi, la rîndul vostru, porecliți, c-așa li-e dat profesorilor și elevilor! ¹ Pe cine l-au urît zeii l-au făcut profesor (în latinește)

Pe fețele noastre înflorise un zîmbet de ușurare și de nespusă dragoste pentru Barosanul!

.....

Dar dacă Barosanul se dovedise atît de înțeleghător cu micile noastre satisfacții, nu toți profesorii își

acceptaseră cu aceeași seninătate olimpiană porecele; desigur, spuneam noi, cu deplină convingere, pentru că nu toți erau clasici, în toată puterea cuvîntului, ca el!

Singur directorul, Costică Ionescu, zis Barbă, un om de asemenea superior, nu făcea caz de poreclă. I se mai zicea și *Barbarossa*, avîndu-se în vedere culoarea roșie ca focul a podoabei lui faciale!

Ba, odată, la o lecție, examinînd o poezie, în care era vorba despre vestitul împărat german cu același nume, unul mai îndrăzneț, cînd i-a recitat-o, s-a uitat fix la el și a rostit răspicat:

— "*Der alte Barbarossa, der Kaiser Frederick!*", iar Barbă, ca să nu fie văzut zîmbind, a-tors capul, prefăcîndu-se că vede nu știu ce lucru interesant pe fereastră.

Mitică Ionescu de Gimnastică era cunoscut în tot liceul sub numele de "*Cioc*", poreclă primită din pricina ciocului pe care-l purta cu multă mîndrie.

Grigore Niculescu de Istorie, datorită staturii sale impunătoare și a chipului său sever, cu ochii mici și oblici, de culoare spălăcită, a nasului turtit și a mustății rare, și mai cu seamă din pricina severității sale extreme, era supranumit în vreo trei feluri, care, în fond, însemnau același lucru: *Atila*, zis *Der Etzell*, zis *Biciul lui Dumnezeu*.

A fost cel mai bun profesor de Istorie pe care l-am avut; lecțiile lui erau o adevărată încîntare; oricît de distrat din fire ai fi fost, îți era peste putință să nu-i ascuți prelegerile cu toată atenția.

George Drăgănescu de Filozofie și Drept, un bătrîior foarte cumsecade, puțin bîlbîit, dar bun profesor, era poreclit pur și simplu *Tînărul*, pentru că obișnuia să se adreseze elevilor cu acest apelativ: "Ă, ă, ă, tinere... tinere..."; iar cînd noi, păcătoșii, îl imitam în clasă, chiar în fața lui, ce e drept, în surdina, dar destul de tare, ca să audă cît trebuie: "Tinere, tinere!", el se scuza:

— Vă spun așa, ă, ă, pentru că nu știu cum vă cheamă pe fiecare-n parte... ă, ă, ă!

La care Moscu Ionaș i-a răspuns odată în surdina:

— De ce nu-nvățați?

În sfîrșit, cîți profesori, atîtea porecle — mai mult sau mai puțin pitorești și potrivite!

Dar cu *Crăcănel* era s-o pățim lată!

Crăcănel, profesorul de Științe naturale, pe numele lui adevărat *Octav Anastasescu*, fusese poreclit astfel din pricină că era mic, gras, cu burtă, și mergea crăcănat. Era ras complet atît pe față, cît și în cap. Avea o gușă enormă, ce-i mai atrăsese și supranumele de *Pelicanul* sau *Babița*, firește, în legătură cu specialitatea lui de naturalist.

Toată lumea îl știa, însă, de *Crăcănel*, iar foarte mulți elevi nou-sosiți habar n-aveau care e numele adevărat al profesorului și-l cunoșteau sub această încîntătoare denumire.

Acasă, toți, cînd vorbeam despre profesori, de obicei nu le spuneam pe nume, ci întrebunțam porecele.

Las' că ni se părea nouă că sîntem mai interesați în fața părinților și a fraților mai mici, dar era și un fel de mică și diabolică satisfacție!

Crăcănel, ca dealtfel mai toți profesorii noștri, explica foarte frumos. Vorbea pe nas, căsca gura mare și rotundă și rostea vorbele atît de rar și despărțindu-le în silabe, încît puteai să scrii întocmai toată lecția pe maculator.

Cînd trebuia să sfîrșească fraza, ca să vadă dacă toată clasa a fost atentă, avea obiceiul să nu spună decît primele silabe din ultimul cuvînt, pentru ca pe cele din urmă să le rostim noi.

Iar ultimele cuvinte ale frazelor lui erau spuse ca pe note, aveau o muzică specifică a lor, le-ncepea cu o notă înaltă și le rostea gradat, intonîndu-le pînă la o notă joasă.

Este dificil să redau aci felul lui de vorbire, deși poate un portativ muzical și cîteva note aruncate cu dibăcie ar simplifica situația și ar da o palidă idee de originalul fel de exprimare al lui Crăcănel.

Vorbea cam așa:

— *Ele-fan-tul e un a-ni-mal de o mă-ri-me...* Aci făcea o pauză, ca să-și pornească cuvintele de sus și să termine coborînd scara muzicală: *co-lo-sa-lă!*

Sau:

— *În ta-be-la a-lă-tu-ra-tă pu-te-ți dum-nea-voa-stră ob-ser-va pa-să-rea...* Și aci vorbea ceva mai repede, ca finalul să aibă un efect mai strălucit: *de statură uriașă, pasărea, cu ale cărei pene își împodobesc cocoanele extravagantele lor pălării, pasărea de baștină din A-fri-ca, pasărea numită struț, urmărită de-un-vînă-tor!*

Iar altă dată, la o lecție de Geologie, dar ce zic eu la o lecție, la toate lecțiile lui, cînd voia ca să termine clasa fraza începută de e!:

— *Această rocă, dom-ni-lor, face parte din era quater...* și se oprea, ca să continuăm noi în cor, pe același ton și silabisit:

— ...*na-ră!*

În clasa a II-a, Crăcănel era dirigintele nostru.

Miercurea, ultima oră, fixase dirigenția, cînd făcea, cum se spune atît de greșit, "*motivarea*" absențelor, că, de fapt, elevul motivează pentru ce a lipsit, iar profesorul scuza absența! (Teoria asta ne-a făcut-o Barosanul mai tîrziu la o oră de-a lui, de dirigenție.)

Tot atunci avea obiceiul să cerceteze condica, unde erau notați elevii așa-ziși turbulenți sau recalitranți. Făcea morală și pedepsea: fie scăzînd nota respectivului la purtare, fie dîndu-i arest duminica, după toane și împrejurări.

Nu știu ce pozna făcuse Marinescu Gheorghe — mi se pare că venise fără număr — și Crăcănel o poftise pe maică-sa la ora de dirigenție, ca să stea de vorba cu ea, așa după cum era obiceiul.

De-abia terminase de făcut apelul și-și mîngîia gușa, cînd se deschise ușa și intră o cuconiță tare nostimă, elegantă și parfumată.

Ne-am ridicat respectuoși și admirativi în picioare.

Dirigintele, cu ochii rotunjiți de plăcere că va sta de vorbă cu o persoană atît de drăguță, care desigur îl

va ruga ceva, ne făcu semn amabil să ne așezăm și se adresă vizitatoarei:

— Doamna?

— Marinescu. Îi întinse mîna fără mînușă, pe care profesorul o prinse elegant, rotindu-și ochii către clasă și ezitînd să sărute degetele fine. Mama elevului Marinescu Gheorghe! adăugă ea.

— Ah... da! făcu omul școalei. V-am chemat, stimată doamnă Marinescu, ca să mă plîng că fiul dumneavoastră nu poartă număr la mî-ne-că!

— Mă surprinde, domnule Crăcănel, îl întrerupse doamna contrariată.

Ce s-a întîmplat? Clasa a încremenit; iar Crăcănel, la fel... În clipa aceea nu mai semăna cu un pelican, ci cu un cameleon... se făcuse roșu ca... sfecla.

Spumegînd de indignare, abia putu să articuleze, silabisind ca la lecție:

— Doam-nă... nu mă cheamă Cră-că-nel! (Noi icneam de rîs pe sub bănci.) Mă cheamă Octav A-na-sta-se-scu! și-apoi, repezit pe cît putea el: Crăcănel îmi spun (aci un gest teatral, îmbrățișînd întreaga clasă) pezevenghii ăștia!

Ce a urmat nu mai are importanță!

*

Altă întîmplare, petrecută de astă-dată în clasa a VI-a reală.

Băieții aveau teză la Botanică în ziua aceea cu Crăcănel. Obiceiul era ca, la teză, profesorul să intre în clasă imediat după ce suna, spre a le lăsa astfel elevilor cît mai mult timp de scris.

Și mai era obiceiul, aîft de nesuferit profesorilor, ca un elev să stea de planton în fața ușii, făcîndu-și de lucru, ca să vadă cînd vine respectivul și să-l anunțe.

De data aceasta, Crăcănel întîrziase. Văzînd că nu sosește, au mai ieșit cîțiva să-i țină de urît plantonului și s-au așezat la taifas: ba "că ce credeți c-o să ne dea", ba "că ar fi bine să ne dea subiectul cutare"...

Și, prinși în focul discuției, au uitat scopul pentru care ședeau în fața ușii, cu spatele la cancelarie, fără să mai privească în partea de unde trebuia să sosească profesorul.

La un moment dat, unul își amintește de Crăcănel și-ntreabă în ciudat:

— Mă, dar ce naiba e cu Crăcănel, de nu mai vine o-dată?

La care, un glas nasal și sacadat răspunde din spatele lor, cu o ironie dîrză și răutăcioasă:

— Uite-l și pe Cră-că-nel!

Nu mai este nevoie, cred, să spun că era chiar Crăcănel, care venise tipa-tipa, neauzit de nimeni, și căruia, fără să vrea, îi ajunsese la urechi întrebarea drăgălașului său elev.

Crăcănel n-a făcut scandal, cum se așteptau îngroziți toți băieții, dar, în schimb, le-a dat o frumusețe de subiect, în așa fel combinat, încît toată clasa a luat pe acel trimestru nota 3 la teza de la Botanică!

.....

Aceste nevinovate întîmplări, însă, nu însemnează nimica pe lîngă ceea ce am pătimit eu cu Crăcănel din pricina limbuției mele.

Eram în clasa a II-a, tot la o oră de Botanică.

Se ascultase lecția: "*Plante din regiunea tropicală*". O lecție foarte frumoasă și mai ales interesantă despre: *bananier, bambus, cauciuc, vanilie* etc.

Crăcănel ne explicase mai departe despre palmier, și după ce ne spusese cîte ceva despre: *curmal, palmierul de ceară, sagotier, raphie, palmierul evantai, palmierul cu ulei* și alții, se oprise la *cocotier*, vorbindu-ne pe larg despre acest minunat soi de palmier, care este foarte răspîdit și de cel mai mare folos omului.

— Și acum vom citi din carte partea aceea scrisă cu litere mici. Este o scurtă povestire despre foloasele de neînchipuit ce le are, de pe urma cocotierului, omul care locuiește în ținuturile lipsite de binefacerele civilizației. Cine citește frumos?

Aproape toată clasa răspunse în cor:

— Băjenaru, dom'le!

— E... Bă-je-na-ru-le... deschide Bo-ta-ni-ca la pagina 161 și citește...

Foarte încîntat de reputația pe care o aveam printre colegii mei, m-am ridicat liniștit în aparență, însă nu fără puține zvîcniri de inimă; mi-am îndreptat gulerul la tunică... și am început!

Aș putea să reproduc întocmai scurta povestire care mi-a făcut atîta necaz, că mi s-a întipărit în minte, dar n-are nici un rost... Primele fraze erau următoarele:

"Un călător străbătea ținuturile calde ale Americii, situate sub un cer arzător, pe unde răcoarea și umbra sînt lucruri rare și pe unde trebuie să umbli poști întregi, pînă să găsești o locuință omenească, unde să-ți poți odihni trupul.

Rupt de oboseală, bietul călător zări, în sfîrșit, o colibă înconjurată de cîțiva arbori cu trunchiul drept, înalt, purtînd în vîrf un buchet de frunze foarte mari, care-i dădeau un aspect plăcut și elegant".

Erau niște cocotieri. Și, ca să nu lungesc prea mult povestirea, călătorul poposește în această colibă singuratică, fiind găzduit de stăpînul ei, un indian, cu toată ospitalitatea.

Indianul îl pofteste pe drumețul rătăcit la masă și-i oferă pe lîngă mîncare tot soiul de bunătăți ca: o băutură tare și acrișoară (care, ne-am explicat noi, ținea loc de țuică), un vin nemaipomenit de bun, niște prăjituri grozave și un lichior care ar fi putut să rivalizeze cu cele mai rafinate produse similare fabricate de către cele mai renumite firme străine.

Călătorul, foarte mirat că se găsesc astfel de *delicatese* în pustietatea în care se afla, întreabă cine i le-a

procurat, la care gazda răspunse simplu, cum, dealtfel, trebuia să ne-așteptăm: "*Cocotierii mei*" — și probabil îi arătă palmierii cu un gest larg!

Și, ca să-l facă praf pe călătorul care rămăsese, ca să mă exprim astfel, cu gura căscată, îi mai spune că dragii lui cocotieri nu-i dau numai: saladele, mîncările și băutu-rile gustoase, pe care a avut cîntea să i le ofere, dar casa lui, în întregime, e construită din palmieri, din lemnul și frunzele acestora; pînă și hainele, și rogojinile lui, pînzele, sforile și funiile pentru corăbii, și altele, cîte și mai cîte, sînt confecționate din fibre de cocotieri.

Chiar untdelemnul, cu care preparase mîncările, și acela pe care-l ardea în lampă, era din nuca de cocos.

Și bucata de lectura se termina cu încă o uimitoare mărturisire a gazdei: cerneala și pergamentul, cu ajutorul cărora scrisese o epistolă unui prieten, pe care voia s-o trimită prin bunăvoința călătorului îi fuseseră procurate tot de acei minunați cocotieri.

Trebuie să mărturisesc că povestirea era foarte interesantă și instructivă. Din păcate, n-am cetit-o decît pînă la jumătatea ei, din motivele pe care le voi înfățișa mai la vale.

Povestirea rezumată mai sus era tradusă din *Bonifas-Guizot* care, la rîndul lor, o luaseră după *Coupin: "Les plantes originales"*. Așa ne lămură o notiță din josul paginii.

În decursul poveștii se strecuraseră cîteva cuvinte neobișnuite pe vremea aceea, adică acum peste o jumătate de secol, pentru un elev de clasa a II-a secundară. Repet, pe vremea aceea, pentru că cei de azi ne dau zece înainte și au un vocabular cu mult superior al unui elev de clasa a II-a din 1920!

Astfel, am întîlnit cuvinte ca: *monotonia pădurilor, arbori gigantici, aspectul...* și altele, la care Crăcănel mă oprea și-mi cerea să le explic...

Dar, după ce terminai de explicat nu mai știu ce cuvînt anume, el mă întrebă rar și apăsător, cum obișnuia să vorbească:

— Ei, ce crezi tu?... este bine să întrebuițăm cuvinte ca acelea pe care le-am citit și le-am explicat, cuvinte nu prea înțelese de toți, cînd avem cuvinte curat românești, care pot fi foarte bine puse în locul acestora? Nu era mai frumos și mai limpede să se spună "*înfățișare*", în loc de "*aspect*"? ...sau "*arbori uriași*", în loc de "*gigantici*"? ...ă?

— Ba da, domnule profesor, răspunsei eu, fericit că mi se dă prilejul să stau ceva mai mult de vorbă asupra acestui interesant subiect filologic. Și mai cu seamă nu este bine și nici frumos să întrebuițăm în vorbire cuvinte franțuzești în loc de românești, cum au obiceiul unele cocoane din ziua de azi!

— Ei, făcu el amuzat, asta cam așa e!

Dar eu nu terminasem. Încurajat de zîmbetul lui Crăcănel și de uimirea provocată de curajosul meu fel de a vorbi cu profesorul, care ne era și diriginte, continuai:

— Așa, de exemplu, să vedeți ce i s-a întîmplat unui domn, din pricină că soția lui avea prostul obicei de a întrebuița cuvinte franțuzești de-a valma cu cele românești!...

Crăcănel, crezînd că voi da un exemplu care să fie luat drept pildă folositoare de colegi, mormăi aprobativ:

— Ei, ce i s-a întîmplat?!

— Să vedeți, reluai eu firul, plin de vervă. Odată, un domn din București trebuia să plece la Iași. Cum era iarnă și tocmai se lăsase un ger cumplit, îi spuse soției sale:

— "Dragă, fii bună, te rog, și dă tu o telegramă la hotelul Metropol din Iași, să-mi rețină pentru mîine seară o cameră încălzită, că eu n-am timp!"

— "Cu plăcere, dragă!" îi răspunse soția și se apucă să compună telegrama care, dealtfel, era foarte simplă.

Dar cum ea avea obiceiul să-mpestrîzeze limba noastră cu cuvinte franțuzești, s-a gîndit să facă și telegrama cam în același fel, așa că în loc să spună limpede "Rog rețineți o cameră încălzită pentru mîine seară", ea a scris "Rog rețineți o cameră *șofată* pentru mîine seară". Adică, găsii eu necesar să explic cu discreție bunăvoință pentru unii dintre colegi, de la "chaufer", a încălzi, pe franțuzește! Și de aici a ieșit o întreagă încurcătură, că hotelierul a înțeles telegrama cu totul altfel de cum se gîndise doamna... și a crezut că domnul dorește...

— Destul! țipă Crăcănel înroșindu-se la chip ca o gușă de curcan. Destul! Restul să faci bine să i-l povestești lui tat' tu și să-i spui că-l rog să-mi scrie un bilet, dacă i-a plăcut această anecdotă deocheată și plină de neobrăzare. Lecția viitoare, dacă nu-mi aduci biletul, te elimin; iar pînă atunci, ai nota 2, ca să te-nveți minte să nu mai povestești profesorilor anecdote d-astea... lipsite de bună-cuviință!

Asta se-ntîmplase joi. Aveam Botanica de două ori pe săptămînă: marțea și joia, așa că marțea viitoare trebuia să-i aduc lui Crăcănel biletul cu pricina!

Deși eram fiert, mă făceam că puțin îmi pasă!

Dar, cu cît se apropia ziua fatală, cu atît mă-ntristam mai mult. Cum o să-ndrăznesc să-i spun tatii toată întîmplarea? Mă apuca tremuriciul numai cînd mă gîndeam la ce m-aștepta!

Era luni, seara. Aveam repetiție la cor cu Maestrul *Costescu* zis și *Coana Batista*, pentru că avea obicei să-și pedepsească elevii, punîndu-i să stea în genunchi; dar ca să nu-și murdărească pantalonii de bradolina dată pe scînduri, îi ruga frumos să scoată batista și s-o aștearnă pe jos, înainte de a se așeza. Pe vremea aceea eram *sopran...* și, de unde întotdeauna cîntam cu o mare plăcere, acum abia mi se auzea glasul!

Costescu băgase de seamă că "*nu-i prea dau concursul*", și mă apostrofă:

— Băjenarul (că așa mă chema el, cu articol enclitic), ce e cu dumneata, dom'le? Asta se cheamă cîntat?

— Nu mă simt bine, don' profesor! Cred c-am răcit!

— Ce răcit, dom'le, n-ai răcit, dar ți-e gîndul la cai verzi pe pereți, dom'le!

Dar ce dispoziție puteam avea, cînd peste cîteva ore trebuia să dau piept cu inamicul, în persoana tatălui meu?

Am ieșit de la cor tare abătut. Se-nserase și, ca de obicei, pornisem către casă prin Cișmigiu, cu Ionaș

Moscu, tovarășul meu de totdeauna.

— Ce e mă, Griguță, cu tine?

— Parcă tu nu știi? Mă gândesc cum să fac să scap de chestia cu biletul pe care-l cere Crăcănel de la bătrînul! Mîine e marți... avem Botanica! Ce mă fac? Auzi ce idee și la ăla, să-i spun bătrînului anecdota și să-mi scrie pe un bilet dacă i-a plăcut sau nu!

— De... e cam albastră chestia, ce e drept, mai cu seamă că Crăcănel e și diriginte! Și-i spui diseară?

— Păi, ce mai încolo-încă?... Vrei, nu vrei, bea Grigore agheasmă! N-am încotro! Dacă vin la oră, fără bilet, mă elimină Crăcănel... și dacă-i spun bătrînului, mă bate de mă rupe!

— Ce-ar fi, mă, să lipsești mîine la Botanică?

— M-am gândit și eu la asta, dar ce, Crăcănel e fraier să-nghită? Și-așa, tot eu cad prost! Mai bine-i spun bătrînului, și gata... de omorît n-o să mă omoare!

Înnoptase de-a binelea. Am mîncat cu noduri: am luat în mînă o carte, chipurile ca să citesc, dar rîndurile-mi fugeau pe sub ochi cu o iuțea de trenuri minuscule pe o cîmpie albă, fără de sfîrșit, și eu nu înțelegeam nimic; gîndurile mele se-ndreptau cu o drăcească stăruință spre afurisita aceea de anecdotă, care mă băgase în bucluc.

Se făcuse tîrziu... aproape 11 și jumătate noaptea! Niciodată, chiar cînd aveam a doua zi o teză grea, nu rămăsesem peste ora asta.

Tata, care lucra în fiecare noapte la cărțile lui didactice pînă la ora 1, era tare surprins de acest neobișnuit zel al meu la învățătură.

— Hai, mă, culcă-te... ajunge cît ai citit, că doar nu vrei să-nveți toată cartea într-o seara?!

— Nu, tată, dar era ceva interesant...și...

— Zău? Mă faci curios! Ce este așa de interesant, de te-a captivat atîta? Ia să văd și eu!

Cînd colo, ce să vadă! Lecția despre cocotieri!

— Ei... și te interesează atît de mult cocotierii?

— Da!... nu atît lecția... știi... cît povestirea asta cu un călător care...

— Aha! Ei, bine, acum las-o; cred c-o știi! Nu trebuie nici să-ți obosești ochii prea mult. Hai, du-te la culcare!

— Numaidecît, să-mi fac ghiozdanul!

Și-n gînd: "Dacă i-aș spune acum? N-ar fi scandalul așa de mare, pentru că mama și soră-mea dorm și i-ar fi teamă să nu le trezească din somn! Dar cum naiba s-aduc vorba? Să-i spun așa, hodoronc-trone? Pfui, greu al dracului!"

Mă făcusem tot numai o apă la gîndul muștruluielii care avea să vină!

Dar n-am îndrăznit să-i spun atunci.

N-am dormit toată noaptea; m-am frămîntat și m-am perpelit, de ți-era mai mare mila și, în cîteva rînduri, m-am pornit pe un plîns de se zguduia patul! Auzindu-mă, tata a venit îngrijorat în camera mea:

— Ce e, mă, cu tine, de nu dormi? De ce plîngi? Nu te simți bine?

— Nu, tată, am visat ceva urît și m-am trezit plîngînd...

— Vezi, dacă ai stat prea mult? Hai, culcă-te și nu te mai gîndi la nimic!

În sfîrșit, după o noapte albă de chin, a dat Dumnezeu de-a venit dimineața!

Șapte! Dă-te jos... spală-te, îmbracă-te, bea laptele... și pleacă la școală, fără "*corespondența către Crăcănel*", dacă poți!

Mi-am deschis și mi-am închis ghiozdanul de nu știu cîte ori, fără nici un rost!

Mă-nvîrteam prin casă ca un șoarece în cursă, mă uitam la ceas, iarăși îmi făceam de lucru cu nu mai știu ce... dar de spus, tot nu-drăzneau să-i spun tatii!

Se făcuse ora de plecare. Întîrziem!

— Ce e, mă, cu tine, nu pleci odată? Vrei să întîrziezi?!

— Nu, tată!... uitasem un caiet și...

— Hai, grăbește-te, că-nîrziezi și poți avea neplăceri!

— Da, uite, acuma plec!

Tata intrase în baie. Eu, după el.

— Tată!...

— *Glu, glu, glu... phol, phol, phol... ptiu!*

Făcea gargară cu Odol.

— Ce e, mă, tot n-ai plecat?!

— Nu, tată ...ă, ă, ...și, ă ...uite ce e, ăă ...aș vrea să-ți spun ceva!

— Ce să-mi spui?... Hai, spune-mi odată, și pleacă!

— Aș vrea să-ți spun o anecdotă!

— Ce, nu ești zdravăn? O anecdotă acum?! Trebuia de mult să fii pe drum! Hai, șterge-o!

— Zău, tată, te rog, lasă-mă să ți-o spun, că e scurtă!

Tata se-nterupe din spălat și holbează ochii la mine, fără să mai zică nimic. Nu știe ce să creadă.

— Dar nu-nțeleg de ce-ai găsit tocmai momentul atît de nepotrivit ca să-mi spui anecdota scurtă sau lungă, cum e?!

— Să vezi de ce, tată dragă... ăă... i-am spus-o și lui Crăcănel la lecția trecută de Botanică; a venit vorba... și... i-am spus-o... și el mi-a spus să ți-o spun și ție și să-i scrii pe un bilet dacă ți-a plăcut!

— Să-i scriu dacă mi-a plăcut? Hm! Aici nu-i lucru curat! Cine știe ce poznă ai mai fi făcut, neisprăvitule! Hai, spune-mi anecdota!

I-am spus-o cu reticențe obositoare.

Baia a răsunat deodată de două palme zdravene!

— Asta ți-ai găsit tu să-i povestești lui Cră... hm... profesorului, secătură? Ieși afară și marș la școală!

— Da... dar dă-mi biletul î
Tata lasă spălatul baltă și merge cu mine în birou. Pe masă erau înșirate diferite corpuri geometrice: cilindri, prisme, piramide, conuri și sfere, pregătite din ajun, pentru lecția de Geometrie pe care-o avea la clasa a IV-a.
Încruntat, se așază la birou, scoate o carte de vizită și scrie!
Respir ușurat... dar, nenorocire, tata se oprește din scris și își îndreaptă privirile ucigătoare spre mine:
— Ce să-i scriu, nerușinatule, răspunde-mi? Cum o să-i scriu că mi-a plăcut anecdota necuviincioasă pe care fiu-meu a avut neobrăzarea să i-o povestească? Îți dai seama de ce-ai făcut?
— Iartă-mă, tată! îi răspund eu, ipocrit, venindu-mi să rîd și să plîng în același timp.
Dar tata, înfuriat la culme, pune mîna pe un con, care-i era mai la îndemînă, și-l repede în capul meu. Eu fac o eschivă măiastră, obișnuit de la "oină" — trăiască Cioc, săracul! — și conul se-nfîge în ușa, căzînd imediat jos și lăsînd o urmă adîncă în lemn.
Fără să vreau îmi îndrept privirea spre ușa și reflectez: "O fi bătrînul ochitor bun, dar și eu i-am parat-o pe cînstel! Ia uită-te, frate-meu, ce m-aștepta!"
În sfîrșit, cu chiu, cu vai, tata mi-a scris următoarele:

"Stimate Domnule Profesor,

*Am aflat cu destulă părere de rău despre necuviința fiului meu! Vă prezint scuzele mele și vă rog să-l iertați, fiind încredințat că a făcut-o din copilărie!
Voiu veni la liceu chiar în cursul zilei de azi, ca să vorbesc cu Dumneavoastră, personal.
Primiți, vă rog, asigurarea deosebitei mele considerațiuni."*

— Ține, și pleacă mai repede, că-mi vine să-ți crăp capul!
I-am smuls plicul, și pînă la liceu am zburat! N-am întîrziat, dar chiar dacă aș fi întîrziat, eram atît de liniștit, atît de ușurat, de parcă mi se luase o piatră de moară de pe suflet!

.....

Ora a treia aveam Botanica.
După ce a notat absenții, Crăcănel și-a îndreptat întrebător spre mine ochii-i bulbucăți de cameleon:
— Ei, Bă-je-na-ru-le! Bi-le-tul!
— Poftiți, don' profesor! și i-l întinsei.
M-a întrebat inutil:
— L-ai adus!
— Da, don' profesor!
— Ce a zis tată-tău? I-a plăcut anecdota?
— N-a avut timp să-mi spună.
— De ce?
— Pentru că era ocupat cu bătaia!
Crăcănel rîse satisfăcut:
— Ahaha... Și ce-a scris în bilet?
— Nu știu, don' profesor, că nu l-am citit.
— Atîta îți mai trebuia! Stai jos!
A desfăcut plicul ușor, cu o atenție deosebită, de parcă s-ar fi așteptat cine știe ce minunăție să iasă din el, a luat cartea de vizită delicat, cu două degete, a citit-o și a surîs, mormăind: "Foar-te bi-ne!"
Apoi și-a îndreptat din nou privirea spre mine:
— Nă-dăj-du-iesc că te-ai vindecat de a-nec-do-te... hm, cum să le spun eu... pli-ne de mă-gă-rii!
— Da, don' profesor! făcui eu, pocăit.
— Și acum, să ne vedem de oră... Mda! Să poftească la lecție: Ionescu Vasile, Manolescu Constantin, Niculescu Gheorghe, și, ă, și... Popescu-Băjenaru Grigore!

CAPITOLUL V LA "TINERIMEA ROMÂNĂ"

În clasa a II-a, la Limba română, l-am avut profesor pe *Toma Dicescu*, un dascăl tare bun, de modă veche.
Era bătrîn, în ultimul său an de învățămînt, pentru că în anul următor a ieșit la pensie.
Mărunt și gras, cu mustăți și cioc, cu ceas de aur purtat la vestă, Nea Tomiță, cum îi ziceam noi, ne făcea lecții frumoase.
Era un om de o rară sensibilitate și avea pentru scriitorii noștri clasici un adevărat cult.
Ne-a impresionat în mod deosebit pe toți elevii, fără excepție, în ziua de marți, 19 noiembrie 1919.
A intrat în clasă abătut și cu ochii scăldați în lacrimi. De obicei, cum se suia pe catedră, se și așeza pe scaun, pentru că drumul pe scări, de la Cancelarie pînă la clasă, îl obosea nespus de mult. De data asta, însă, a rămas în picioare, făcîndu-ne semn să ne așezăm.
Văzîndu-i ochii înlăcrimați, ne-am gîndit că i s-a întîmplat vreo nenorocire în familie. Dar era cu totul

altceva. A tăcut câteva clipe, mișcându-și buzele și părînd că vrea să-și aleagă cuvintele. Apoi a rostit încet, ca și cînd ne-ar fi împărtășit o mare taină:

— Băieți... am să vă dau o veste nespus de tristă... Marele nostru poet Alexandru Vlahuță nu mai este în viață!

Un freamăt se ridică din bănci. Vlahuță era pentru noi, elevii, unul dintre cei mai mari poeți pe care-i cunoșteam. Îl iubeam cu toții și era prietenul nostru încă din clasele primare, cînd îi învățam poeziile pe dinafară.

Toți rezumaserăm în caietele de "*compunere*" povestirile din chinuita copilărie a micului meșter zugrav iconar *Grigorescu*... sau minunatele descrieri din "*România pito-rească*" și toți ne amintirăm cu surîsul pe buze întîmplările pline de haz din viața istețului școlar-negustor *Mogîldea*.

Cum?! Era cu puțință oare ca acest iubit poet să moară? Nu ne venea să credem.

— Să nu uitați, copii, vorbi mai departe nea Tomiță: Vlahuță a fost prieten și a viețuit ani și ani alături de cei mai de seamă scriitori români... L-a cunoscut îndeaproape pe Eminescu, iar Delavrancea și Caragiale au fost nedespărțiți lui prieteni.

A tăcut câteva clipe, apoi a adăugat:

— M-am gîndit că ar fi frumos din partea clasei noastre să trimitem o coroană de flori la înmormîntarea marelui poet. Cine dorește și poate îl rog să contribuie. Eu vă mulțumesc dinainte și mă înscriu cel dintîi pe listă...

În ochi ne jucau lacrimi greu de stăpînit. Trăiam pentru prima oară asemenea durere: moartea unui poet. Și n-a fost unul măcar care să nu contribuie la această o ofrandă, renunțînd la toate micile economii.

Întîmplarea aceasta ne-a mișcat mult și ne-a făcut să ne fie și mai drag decît pînă atunci bătrînul nostru dascăl de Limba română, care vădise un suflet ales.

*

Toma Dicescu nu ne da nici o compunere de făcut acasă, fără să nu ne dicteze planul minuțios întocmit în clasă, așa că, oricît de slab ai fi fost la Limba română, era peste puțință să nu scrii ceva pe caiet.

Izbutisem să fac câteva compuneri și teze bunicile, și cu toate că mă avea în ochi de silitor la materia lui, Nea Tomiță nu-mi pusese niciodată mai mult de opt, din pricina purtării.

Totuși, cînd de la Cancelarie s-a cerut o listă cu cei mai buni din clasă la Română, ca să-i înscrie la concursurile de la "*Tinerimea Română*", Nea Tomiță m-a trecut și pe mine, printre alții, care aveau note mai mari de opt.

Pe vremea mea, prin 1919—1920, concursurile la "*Tinerimea Română*" se țineau pe la sfîrșitul anului școlar.

Era prin mai. Toma Dicescu a intrat în clasă și, după ce i-a strigat pe cei care aveau să se prezinte la concursul de la "*Tinerime*", a ținut următorul logos:

— Băgați-vă bine în cap ce am să vă spun! O să vă dea o lucrare... un subiect din acelea pe care le-am făcut și răsăcut tot anul... așa că n-are de ce să vă fie teamă! Asta nu însemnează, însă, că e o teză obișnuită, trimestrială, așa cum ați dat la liceu. E ceva mult mai serios... Lucrarea o citește o comisie compusă din trei profesori de Limba română! Vi se dă timp de scris două ore, să tot scrieți! Gîndiți-vă bine, însă, înainte de a începe... Nu vă repeziți la scris, ca pe urmă să vă poticniți și să nu știți încotro s-o luați. Faceți-vă planul cu multă grijă, în gînd, bineînțeles, fiindcă pe hîrtie nu cred să vă dea voie!

Căutați să scrieți cît mai curat și mai frumos, pentru că și asta are multă însemnătate... Este primul lucru cu care face cunoștință profesorul, înainte de a ști conținutul tezei. Și, pînă să vezi că omul e cumsecade, îi observi mai întîi îmbrăcămintea, deși se mai spune și astăzi că "*nu haina face pe om*"... Asta are rost în anumite împrejurări... Mai tîrziu o să vă convingeți voi înșivă că toate proverbele trebuie înțelese mai adînc; dar nu despre asta e vorba acum...

Deci, căutați să scrieți caligrafic! Țineți seama de punctuație și de ortografie! Oricît talent ați avea voi, dacă nu scrieți corect, n-ați făcut nici o ispravă.

Exprimați-vă ideile în propozițiuni și în fraze cît mai limpezi cu puțință. Lăsați la o parte cuvintele străine de limba noastră și stilul întortocheat; asta e treaba scriitorilor mari!

Nu vă grăbiți deloc. Să nu vă impresioneze faptul că cel de lîngă tine scrie de zor și că o să ți-o ia înainte. Lasă-l să scrie! De unde știi că nu scrie prostii? Și zece pagini proaste nu fac cît un rînd dintr-o pagină bună.

Și acum, vă doresc din tot sufletul succes! Examenul e mîine, la ora 8 de dimineață, și se dă la Facultatea de Litere.

Voi veniți la liceu la 7 și un sfert, că aveți să plecați cu pedagogul... Și, băgați-vă bine în cap ce vă mai spun, gîndiți-vă tot timpul că, dacă vreunul dintre voi va reuși, succesul nu este numai al lui, personal, sau al clasei noastre, ci al întregului liceu! Nu prea-mi vine să cred c-o să faceți vreo ispravă, că aveți de dat piept cu cei mai buni elevi de la toate liceele din România, dar în sfîrșit!... Și acum să ne vedem de lecția noastră. Ce-am avut pentru astăzi?

Din clasă răspunseră mai multe glasuri aproape în același timp:

— "*Portretul unui coleg!*"

— Așa! Foarte bine... să ne citească... Pleșoianu Mihail.

.....

N-am putut să-mi concentrez atenția la lecție, o clipă măcar... Cuvintele profesorului îmi făcuseră multă plăcere și-mi strecuraseră în suflet un fel de mîndrie, dar mă pusese pe gînduri. Cum să te măsoari cu elevii tuturor liceelor din România?! Și aleși dintre cei mai buni la Română?! Într-adevăr că era o încercare la care

parcă îmi era teamă să mă înham.

Cînd i-am spus tatii că n-aș vrea să mă prezint la concurs, ca nu cumva să mă fac de rîs, s-a supărat și m-a luat peste picior, spunîndu-mi că sînt un elev de nimic, care nu merit încrederea profesorilor mei...

Nici el nu e convins că am să fac vreo ispravă; dar, dacă am fost înscris, trebuie să mă duc!

Și m-am dus!

Concursul s-a dat la Facultatea de Litere, în amfiteatrul cel mare, care cuprindea atîția elevi, sau de două ori pe atîția ai clasei a II-a, cîte licee erau în țară.

Sumedenie! Un zgomot, de-ai fi zis că te afli într-un uriaș stup de albine. Și toți elevii vorbeau odată...

Parcă erau strînse la un loc cinci, șase clase!

La ora 8 și 10, gălăgia încetă ca prin farmec! Intrase profesorul.

După ce ne dăte cîteva instrucțiuni, luă creta și scrisese subiectul pe tablă:

O poveste

Nedumerirea se zugrăvea pe fețele tuturor. Unul dintre noi întrebă:

— Dacă nu vă supărați, vă rog, cum "*o poveste*"? adică să facem noi o poveste din capul nostru?

Profesorul, amuzat, surîse îngăduitor:

— Nu, dragul meu, nu vă cer să-mi scrieți o poveste născocită de voi, ci o poveste pe care o știți de undeva; ați citit-o mai de mult în vreo carte sau v-a povestit-o cineva; deși, dacă vreunul dintre voi e în stare să scrie o poveste din capul lui... cu atît mai bine!

Nici nu mă gîndeam și nici n-aș fi putut, cu toată bunăvoința, să scornesc atunci, la comandă, o poveste frumoasă, deși aș fi dorit din tot sufletul.

Povești știam eu, multe; însă mai toate erau lungi, și n-aș fi avut timp să termin nici una din ele.

Aveam ambiția să scriu o poveste nu prea cunoscută... Știam de la tușa Dumitra din Căciulați, satul nostru, cîteva povești poznașe, cu animale, povești împeștrite cu versuri cam deocheate, așa că nu mergeau; iar, ca să le redau fără versurile respective, însemna să le răpesc tot farmecul!

În mintea mea începuseră să danseze fantastic, într-o ciudată armonie: *Feți-Frumoși*, alături de *Zmei* și *Ilene Cosînzene*, *Statu-Palmă-Barba-Cot*, toate zilele săptămîinii în chip de sfînte, în frunte cu *Sfînta Duminică*!

Nu mă puteam hotărî la nici una dintre cele citite, și nici nu ar fi avut haz... Trebuia să scriu una dintre poveștile pe care le auzisem!

Începui să mă neliniștesc. Trecuse un sfert de oră, în care timp muiasem tocul în călîmară de 7—8 ori, iar coala de hîrtie, frumos șampilată în colțul din stînga cu "*Tine-rimea Română*" era tot albă!

Și colegul meu de clasă, Constantinescu Dumitru, un băiat foarte talentat și cu trei ani mai mare ca mine, scria de zor!... Iar eu nici nu mă hotărîsem încă ce poveste să scriu...

Și deodată, ca un fulger îmi spintecă mintea povestea pe care aveam s-o scriu și la care nu mă gîndisem pînă atunci... Mi-o spusese mai de mult îngrijitoarea școalei, unde era tata director, o ardeleancă, *Ana Baștea*, într-o zi de toamnă rece și tîrzie, pe cînd stam la gura sobei și mîncam dovleac copt.

N-o mai auzisem pînă atunci și nici n-o citisem în vreo carte; așa că o găseam cea mai potrivită, spre a fi povestită în cazul de față.

Era vorba despre isprăvile unor pungași din cale-afară de isteți. Îmi intitulai povestea: "*Cei cinci pungași isteți*" și începui să scriu cele ce urmează, fapte demne într-adevăr de cel mai autentic *Till Buhoglindă*!

"Păi, cică au fost odată ca niciodată, că ducă n-ar fi fost nu s-ar povesti, cinci pungași isteți cum nu se mai aflau alții în acea vreme.

Și, într-a bună zi, trezindu-se ei că nu mai au de nici unele, se gîndiră cum ar face rost de un prînz, nu îmbelșugat, dar care să-i sature, pînă cînd vor găsi mijlocul să păcălească pe cineva în așa fel, ca să se asigure de merinde pentru vreme mai îndelungată.

Căpetenia lor, care, cum era și firească, îi întrecea pe toți în iscusință și îndrăzneală, le spuse:

— Băieți, m-am gîndit cum am putea să facem rost de un prînz ca să vă lingeți pe degete, dar, pentru asta, trebuie să fie măcar unul dintre noi bine îmbrăcat, că straiele noastre nu prea au darul de a naște încrederea în ochii celor care ne văd! Așa că, mai întîi de toate, trebuie să avem îmbrăcăminte și încălțăminte bună. Și după asta vom mai sta de vorbă. Iată care e planul meu...

Și căpetenia lor le spuse ce și cum trebuie să facă, spre a-l ajuta să pună mîna pe haine și ghete.

Zis și făcut!

Cetatea în care se pripășiseră ei era mare și frumoasă, cu case arătoase și cu prăvălii bogate în tot ce ți-ar fi rîvnit inima.

Căutară ei o prăvălie, pe o stradă nu prea, umblată, și intrară. Căpetenia lor înaintă pînă în mijlocul prăvăliei, iar doi dintre pungași rămaseră lîngă ușă.

— Bună ziua, domnule negustor! spuse cu toată bună-cuviința! Aș dori să cumpăr un rînd de haine croite din postavul cel mai bun... o cămașă... în sfîrșit... și-om mai vedea ce. Mai întîi, hainele!

— Da, da, poftiți, vă rog, să vă arăt tot ce am mai bun! zise negustorul, plecîndu-se pînă la pămînt. Și îndată începu să scoată tot felul de costume, care de care mai frumoase.

După ce se uită la fiecare în parte, cu multă băgare de seamă, căpetenia alese unul și întrebă:

— Cît costă ăsta?
— Pentru dumneavoastră, răspunse negustorul, așa cum spun toți negustorii, ca să-i măgulească pe mușteriii săraci cu duhul, pentru dumneavoastră, 1 000 de lei, de la 1 500. dar nu pot să vă mai las un leu măcar!

Căpetenia pungașilor strîmbă din nas, în semn că i se pare cam scump. Îl mai pipăi, mai întinse de postav, mă rog, ca omul care vrea să știe pe ce are să dea banii, și zise:

— Să-l încerc, să văd dacă mi se potrivește!
— Cum nu, cu plăcere, poftiți, poftiți, vă rog!

După o perdea, "mușteriu" își lepădă cît ai clipi hainele cele vechi și se-mbracă îndată cu cele noi. Apoi veni în fața oglinzii, ca să se privească dacă îi șade bine cu ele, sau nu.

Nu-i ședeau rău deloc! Parcă fuseseră anume croite pentru el! Se-ntoarse către prietenii lui, care așteptau la ușă, și-i întrebă:

— Ei, cum vi se pare?

Unul din cei doi pungași se strîmbă, spunînd:

— Să-ți spun drept, nu găsesc că te prind.

— Poate pentru că n-am și pălăria pe cap, zise căpetenia. Fii bun, te rog, domnule negustor, și adu-mi o pălărie frumoasă și un baston! Și-atunci, vom vedea dacă prietenul meu nu mă va găsi pe plac! Și, zicînd așa, scoase din hainele vechi un portofel umflat și-l puse pe masă.

Negustorul aduse numaidecît o pălărie de toată frumusețea și un baston, care ar fi meritat să fie purtat de cel mai de vază boier.

"Mușteriu" își puse pălăria pe cap, și-o potrive în oglindă cum crezu el mai bine, luă bastonul, îl învîrte de cîteva ori pe degete, ca un boier adevărat și, îndreptîndu-se către cei doi prieteni, îi întrebă din nou:

— Ei, acum ce mai puteți spune, dragii mei?

— Acum, îi răspunse cu îndrăzneală celălalt pungaș, acum parcă ai fi chiar dracul!

— Cum îndrăznești să-mi vorbești astfel, neobrăza tule? Stai că te-nvăț eu minte! Și, ridicînd bastonul, se repezi mînios după cei doi, care, de frică — vorba vine — o tuliră la sănătoasa!

Și așa s-a pornit o fugă nemaipomenită pe strada neguțătorilor hăinari: cei doi, ca să scape de bătaie, iar căpetenia lor, ca să-i pedepsească pentru necuviința lor... și s-au tot dus, lăsîndu-l pe bietul negustor cu buzele umflate! Că, negustorul, săracul, a tot așteptat să se-ntoarcă mușteriu: dar, văzînd că nu se mai întoarce pînă la amiază, a pus mîna pe portofelul, așa-zis uitat pe masă, ca să-și ia dreptul lui, și, cînd colo, în loc de buni, l-a găsit plin cu hîrtii!

.....
— Ei, le spuse căpetenia, de haine făcurăm rost, acum trebuie să ne-nvîrtim de-o pereche de ghețe ceva mai arătoase, căci astea, pe care le-avem noi, nu se prea potrivește cu hainele.

Se sfătuiră ei ce au de făcut și porniră la treabă, de astă dată numai doi inși.

Pîndiră la capătul unei ulițe, pe unde se găseau negustorii de încălțăminte, și se luară după un popă, care tocmai își cumpăraseră o pereche de ghețe cu bizeț, noi și lucitoare de ziceai că cine știe din ce sînt făcute!

E, popa, ori neînvățat, ori că-l strîngeau, mai știi... mergea cam greu, se mai oprea în loc, mai trîntea de pămînt cu piciorul, chipurile ca să i se așeze gheata mai bine; iarăși o pornea la drum, scorțos nevoie mare, scîrț, scîrț, că uitai să vă spun, își cumpăraseră ghețe cu scîrț, cum era obiceiul să se poarte pe vremea aceea.

Nu după multă vreme, popa, sîcîit mai mult de pielea și talpa cea nouă, decît de umblet, se opri pe marginea drumului, la umbra unui salcîm înflori, să se mai odihnească o clipă, două, ca apoi s-o pornească din nou.

Pungașilor atîta le-a trebuit! Începură o ceartă între ei, cu îmbrîncituri și suduieli, de-ți era mai mare dragul să-i privești...

Numai că nu se băteau! Trecură așa, certîndu-se de mama focului, pe lîngă popa care, auzindu-i, îi privea cu multă mirare și nu știa ce să creadă despre ei.

Nemairăbdîndu-l inima să-i vadă certîndu-se, le strigă de sub salcîm, cu gînd împăciuitor:

— Ce e, fiilor, ce s-a întîmplat între voi, de vă certați atît de amarnic?

Pungașii se opriră o clipă din ceartă și, gîfîind, veniră lîngă popă.

— Ce să fie, cînstite părinte? Mai nimica, toată... Iaca, prietenul meu spune că sfinția-ta ai la piciorul drept șase degete, iar eu îi spun că nu se poate una ca asta la o față bisericească, și că ai cinci!

— Cinci am, flăcăilor; cinci am și eu, ca toți oamenii! M-a ferit Cel-de-Sus de o drăcie ca asta... Cum o să am șase!? Și văzînd că cei doi îl priveau neîncrezători, adăugă: Iată, ca să vă încredințați, mă descalț, să-mi vedeți degetele... și să le numărați!

Și popa, la iuțeală, poate că dorea și el să mai răsufle și nu găsea prilejul, își desfăcu șiretul din copci și-și scoase gheata, și ciorapul de la dreptul.

— Iacă, fiilor, e așa după cum v-am spus: am numai cinci degete!

— Așa e! făcu cel cu cinci degete... Văzuși, mă, că taica părintele are numai cinci?

— Apoi, o întoarse celălalt, eu n-am spus că la dreptul are șase, ci la stîngul!

— Cum, îndrăznești acum să schimbi vorba? se răsti pungașul cu cinci, gata să sară să-l ia la bătaie.

— Iacă, asta-i bună! rîse popa. Stai, măi creștine, că și la stîngul am tot cinci degete, ca toți moșii și strămoșii mei! Poftim de te uită! Și popa, săracul, om cumsecade și voitor de bine, se descălță și la stîngul, ca să le arate că are tot cinci degete!

— Ei, acum v-ați împăcat?

Dur n-apucă bietul popă să-și termine bine vorbuleța, că unul dintre pungași îi apucă o gheată de-o ureche și se năpusti pe celălalt! Asta nu era să șadă cu mîna-n sîn. Puse mîna pe cealaltă gheată, și unde nu-ncepură, dragă doamne, să se alunge unul pe altul, în chip de amarnica bătaie, pînă cînd o luară la fugă de-a binelea în lungul șoselei, ridicînd praful de un stat de om în urma lor și lăsîndu-l pe bietul popă sub salcîm în picioarele goale, bătînd din buze!

.....

Se-nserase, cînd căpetenia pungașilor se strînsese la un loc cu ceilalți coțcari, într-o cîrciumă dosnică, dintr-o mahala ascunsă la marginea cetății.

— Ei, toate bune! începu el vorba, trîntind ulcica pe masă, de-i sări vinul roșu în sus, ca o limbă de foc... Făcurăm rost de încălțăminte și îmbrăcăminte cu adevărat boierești. Acum mai rămîne să ne folosim pe rînd de ele, ca să aducem la îndeplinire întocmai cele plănuite! Și cum gîndurile bune nu vin niciodată pe burta goală, prima noastră grijă trebuie să fie o masă bună. Eu am făcut începutul: rămîne ca voi să urmați, să vă văd iscusința! Cine se-ncumetă să facă rost de mîncare, că mîine seară aș vrea nespus de mult să facem o mică petrecere?

Atunci, aceia dintre pungași care nu făcuseră nici o ispravă de cînd începuserăm povestea noastră, săriră deodată cu toții:

— Eu fac rost de pește! spuse întîiul.

— Eu vă aduc untdelemnul în care să-l prăjim! zise al doilea.

— Iar eu vă dau pîinea, fără de care nici o mîncare, oricît de bună ar fi, n-are gust.

— Dacă-i așa cum vă lăudați, le vorbi căpetenia, mîine de dimineață porniți la treabă toți odată, ca să avem ce ne trebuie din timp... și eu vă fîgăduiesc să vă dau de băut cît veți voi și ce veți voi, ca să nu vi se aplece după pește!

.....

Nici nu se crăpase bine de ziuă, cînd întîiul pungaș se-mbrăcă și se-ncălță frumos cu hainele și ghețele furate și plecă în piața cetății.

Cînd ajunse el, vînzarea era în toi. Se opri dinaintea unui negustor de pește, alese din ochi un crap mare cît un miel și auriu, cu ochii roșii, de proaspăt ce era, și spuse:

— Fă bine, te rog, jupîne, și pune la cîntar crapul de colo!

Pescarul, cînd văzu cu ce mușteriu are de-a face și mai ales ce crap alesese, se grăbi să-l servească și-ndată apucă frumos coșcogea crapul de urechi și-l aruncă în balanța ce se legăna prinsă de-o grindă.

— Trage cinci kilograme, boierule! spuse el.

— Bun, îl iau, e tocmai potrivit pentru masa pe care vreau s-o dau prietenilor mei... Și cît face?

— Păi, la 30 de lei kilul, taman 150 de lei, boierule!

— Bine, învelește-l în hîrtie și dă-mi un băiat să mi-l ducă pînă colea, la biserica Sfîntul Andrei, că stau la frate-meu, la Popa Petrache... și ți l-oi plăti acasă, că n-am la mine bani potriviți.

Pescarul, văzînd cît de bine este îmbrăcat mușteriu, nici nu se gîndi să se împotrivească.

— Cum doriți dumneavoastră, boierule! Măi Ilie, ia crapul și du-te cu boierul pînă la dumnealui acasă! Are să-ți dea 150 de lei. Să trăiți, boierule, și mai poftiți pe la noi!

— Vînzare bună! spuse pungașul și porni cu băiatul după el.

Ajungînd la biserica, intrară în curte și hoțomanul nostru se duse cu băiatul la casa popii. Se opri în fața ușii, îi luă pachetul din mînă și-i spuse:

— Așteaptă o clipă, te rog, că vine frate-meu, părintele, și-ți dă banii îndată! Și intră la popă cu o mutră tare îndurerată.

— Taică părinte, îi spuse el, așteaptă afară un frate al meu, care, săracul, nu prea e în toate mințile, vorbește anapoda și, cînd îl apucă, o ține una și bună, cu vorbe proaste... el știe ce spune. Rogu-te, milostivește-te și citește-i sfinția-ta o moliftă, că poate l-o mai lumina Dumnezeu!

Popa își puse patrafirul, luă Evanghelia și ieși în curte să-l vadă pe băiat, care aștepta la poartă.

— Ei, ia spune, taică, ce vînt te-aduse pe la mine?

— Păi, banii după pește, taică părinte!

— Aha! făcu popa, avea dreptate frate-său că spune vorbe fără nici o noimă! În genunchi, taică, să-ți citesc!

— Ce să-mi citești, părinte... ce, pentru asta am venit eu aici? Dă-mi banii după pește, să plec!

— În genunchi, taică, în genunchi!

— Dă-mi banii după pește, părinte!

Cît p-aci să iasă ceartă. Popa văzu că nu e lucru curat și că la mijloc trebuie să fie o șiretenie și, întrebîndu-l pe băiatul pescarului ce s-a întîmplat, acesta îi istorisi toată povestea.

Dar, cînd să-l caute pe pungaș, ia-l de unde nu-i!

S-a-napoiat bietul băiat necăjit la stăpînu-său: iar hoțul de păgubaș i-a tras o chelfăneală bună și a băgat la cap învățătura să nu mai dea altă dată pe datorie, cînd nu-și cunoaște mușteriu, oricît de bine îmbrăcat ar fi!

.....

Al doilea pungaș, după cum se legase, pomi după untdelemn. Dete cîțiva gologani p-un urcior, pe gura căruia îndesă un burete de mare, și hai la băcănie.

— Aveți untdelemn?

— Cum să nu... și încă din cel mai bun!

— Te rog să-mi umpli și mie urciorul ăsta!

Băcanul luă urciorul și se duse la butoiul cu untdelemn, unde turnă cu măsura aproape trei litri; apoi îl aduse mușteriu.

— Cît ai pus? întrebă acesta, nepăsător.

— Au încăput tocmai trei litri!

— Foarte bine... și cît costă?

— Cu totul... 75 de lei, vine pe 25 de lei litrul.

— Cum? Cît ai spus? se prefăcu că se miră pungașul. Așa ceva nu s-a mai pomenit! Dar unde ne găsim, de îndrăznești să ceri 25 de lei p-un kil de untdelemn, care nu este nici măcar de măsline! Te cam întreci cu gluma, jupîne.... și astfel de fapte la mine nu se prind... Nu pot să-ți dau mai mult de 20 de lei!

— Atîta mă costă pe mine! răspunse băcanul supărat. Și, dacă nu-ți convine, n-ai decît să nu iei; îl torn înapoi, și gata socoteala!

— Chiar te rog! zise pungașul nostru supărat.

Băcanul, necăjit că-și pierduse vremea de pomană, luă urciorul, se duse la butoi și-l răsturnă cu gura în jos, așteptînd pînă crezu el că s-a scurs tot untdelemnul, care, fiind supt de buretele dinăuntru, nu se prelinse prea mult. Apoi dete urciorul prefăcutului mușteriu, care o luă la picior cît putu mai repede, ca nu cumva să i se dea pe față șarlatania și să pățească cine știe ce!

Se duse la hogeacul lor, luă un ceaun, sparse urciorul și stoarse buretele de tot untdelemnul furat, văzînd, cu mare bucurie că avea de gătit pentru trei crape, nu pentru unul!

.....

Să vedem acum în ce fel a făcut rost de pîine al treilea pungaș.

Acesta ochi o brutărie din mijlocul tîrgului, unde se perindau tot felul de mușterii, de nu le puteai ține rostul.

Trecu pe acolo și, oprindu-se, intră în vorbă cu brutarul, spunîndu-i:

— Jupîne dragă, nu știi dacă-ți mai amintești de mine: acum cîteva zile am cumpărat de la dumneata patru pîini și ți-am rămas cinci bani dator, că n-am avut la mine cît mi-a trebuit. Iată, am venit să-mi plătesc datoria și totodată să-ți mulțumesc pentru bunătatea pe care ai avut-o de a mă lăsa pe datorie. Și, vorbind astfel, pungașul scoase cinci bani și-i aruncă pe taraba brutarului.

Negustorul îi luă cu multă mirare și spuse bucuros:

— Mulțumesc, domnule, că nu ți-ai uitat de datorie, dar eu, să-ți spun drept, nu mai țineam minte de ea. Cîți îmi rămîn mie datori un ban-doi, n-am păr în cap! Eu nu le mai țin socoteală, că nici n-am să mă-mbogățesc, nici n-am să sărăcesc din atîta lucru. Dar, dacă zici dumneata că mi-ai rămas dator... apoi așa trebuie să fie.

După asta, pungașul plecă și se mai plimbă prin inima tîrgului, căscînd gura la cîte nici eu nu le mai știu și, peste cîtăva vreme, se abătă din nou pe la brutarul cu pricina.

— Ei, zîmbi cu plăcere brutarul, cînd îl văzu, mai trecuși pe la mine?

— Da, răspunse pungașul cu cea mai cinstită gură ce se putea închipui, mă și sfiesc să-ți spun, mi-ar trebui vreo patru jimble, și nu știu cum naiba se face că iarăși nu mai am nici un ban la mine... că mai făcu cîteva tîrguieli...

— Asta-i acuma! zise brutarul. Ține coala jimblele, neiculiță, și du-te sănătos! Cum mi-ai adus dumneata ăi cinci bani, ai să-mi aduci și banii pe jimble, că doar se vede că ești om de cuvînt.

Și dîndu-i patru jimble, rumene și frumoase, de-ți venea să le mănînci din ochi, îl bătu pe umăr și-i mai ură și poftă mare.

Pungașul a plecat mulțumit cu jimblele și n-a mai dat pe la brutar, ca să-și plătească datoria, nici pînă în ziua de azi.

.....

Pungașii aveau acum tot ce le trebuia pentru a-și pregăti un prînz bun: pește, untdelemn și jimble. Luară deci bunătățile și le duseră unui hangiu vestit pentru vinul bun care-i zăcea de ani în pivnițe:

— Uite, jupîn Cutare, îi spuseră ei, am fost prin piață și am cumpărat toate câte le vezi pentru o masă, pe care te rugăm să ne-o pregătești dumneata, pînă mai colindăm prin tîrg, după alte cumpărături. La vremea prînzului vom fi toți aici. Ai grijă și pune la gheață și cîteva sticle cu vin din cel mai bun, și te-om mulțumi după cum se cuvine și cum sîntem noi obișnuiți!

Și plecară.

Hangiul, bucuros de așa mușterii, dete în grabă bucătarului cele aduse, iar acesta găti crapul pescărește: cu untdelemn din belșug, cu sare și piper, cu cimbru, foi de dafin și usturoi tocat, și cu felii de lămîie și roșii pe deasupra, ca să-i dea mai mult gust.

Cînd se-ntoarseră pungașii, peștele se răcise cum trebuia și era tocmai bun de mîncat.

De pofta lor de mîncare, să nu mai vorbim, că le era o foame înfricoșătoare! Se așezară să mănînce singuri, într-o odăiță din spatele hanului.

După ce băură cîte două-trei drojdioare, se puseră cu nădejde pe crap și, ca să meargă mai bine și să nu-i fie urît numai cu untdelemnul, îl udară din belșug cu vin rubiniu.

Ei, dar și masa aceasta nu putea să dureze cît un praznic!

Cînd crezură pungașii că s-au săturat mai ales de băutură, și că e vremea potrivită, se hotărîră să plece și chemară pe hangiul să le facă socoteala.

Cum se brodi, nu știu, se vede spre și mai marele noroc al cinstiților mușterii, că hangiul avea treabă la grajduri, așa că trimise cu socoteala pe tejghetarul lui.

— Cît face?

— Uite atîta și-atîta!

— Foarte bine! Și aproape toți pungașii în același timp băgară mîinile în buzunare, chipurile ca să scoată bani și să plătească fiecare.

Atunci, unul din ei spuse:

— Eu plătesc toată socoteala!

— Ba nici nu mă gîndesc! îi răspunse altul. Tu ai mai plătit și ieri. Acum e rîndul meu!

— Nu vă mai certați degeaba, intră al treilea în vorbă, pentru că azi am să plătesc eu!

Și de-aci porni gilceava. Fiecare voia, vorbă să fie, să plătească pentru toți, și nu ajungeau la nici o înțelegere.

Tejghetarul, înveselit, se uita la ei zîmbind și-i aștepta să termine, ca să le ia banii și să se ducă la treburi, dar ți-ai găsit!

Atunci vorbi unul dintre, ei către tejghetar:

— Uite ce e, mă neică, după cum vezi, greu să se hotărască între noi cine să plătească. Așa, ca să sfîrșim o dată cu cearta, o să te legăm la ochi... și pe cine ai să pui mîna, ăla va trebui să plătească pentru toată lumea! Ce zici?

— Nici că se poate mai bun lucru! răspunse tejghetarul. Un fel de "baba-oarba" din copilărie! Hai, puneți-mi legătura mai repede, că m-o fi așteptînd jupînul cu banii!

Pungașii scoaseră o basma groasă de în și-l legară pe tejghetar la ochi, de nu putea să zărească o rază de lumină.

Apoi, începură să facă tărăboi și, deschizînd ușa odăiței binișor, se strecurară unul cîte unul afară, iar ultimul strigă:

— Ei, hai, flăcăule, acum ia-te după noi!

Tejghetarul întinse mîinile și-ncepu să bijbiie ca un orbete încoace și încolo, cu grijă însă, cu să nu se lovească!

În această vreme, pungașii fugiră prin dos; iar hangiul, văzînd că tejghetarul nu mai vine cu banii, porni spre odăiță să vadă ce s-a întîmplat.

Intrînd, tejghetarul îl prinse deodată în brațe și-i strigă:

— Aha, tu ai să plătești!

Dar hangiul, foarte mîniat, îi smulse legătura de la ochi, și, cînd auzi cum stau lucrurile, îi șterse două palme zdravene tejghetarului, strigîndu-i:

— N-au plătit hoțomanii aceia, și nici eu n-am să plătesc, cap de zevzec, ci ai să plătești chiar tu, că "cine nu deschide ochii deschide punga!"

Iar cei cinci pungași isteți s-au tot dus prin cetate, și-or mai fi făcut multe și felurite isprăvi pe care, cu voia dumneavoastră, le-oi povesti altă dată!"

Cînd am sosit acasă de la concurs, i-am găsit pe ai mei la masă, gata să-nceapă să mănînce.

Cum era și firesc, m-au întrebat ce subiect ne-au dat și ce am făcut la examen.

— Ne-a dat să scriem o poveste pe care o știm, cu cuvintele noastre.

— Ei, și tu ce poveste ai scris?

— Păi... ce să scriu... o poveste pe care o știam de la Ana... cu niște pungași isteți!

— A, cap sec! scrișni tata din dinți la mine... Cui ai fi semănînd, nu știu! Numai pungași, hoți și haiduci îți umblă prin minte... Numai Iancu Jianu și Ghiță Cătănuță! Aventurile lui Sherlock Holmes! Altceva mai știi? Mai citești tu altfel de cărți?

Tata își continua rechizitoriul, iar eu îl ascultam mirat că este atît de furios pe eroii mei, care-mi dăduseră atîtea emoții și-mi procuraseră atîtea ore de nevinovată plăcere...

— Auzi, nu mai știa dumnealui alte povești. Cu împărați... cu zîne... cu Feți-Frumoși... cu Zmei, cu... în fine... n-a găsit de scris altceva decît isprăvile unor hoți! Numai hoți și haiduci... N-ai să faci nici o ispravă! Cine știe ce gogomăanii ai fi scris! Crezi că o să le placă ăloră de la "Tinerimea" povești de astea?

Deși mă făcusem mic și mă cuprinsese sfiala și-mi părea rău de timpul pierdut în dimineața aceea frumoasă de primăvară, totuși cutezai să-i răspund:

— Eu nu-nțeleg de ce ești atât de-nverșunat? Ce, numai mie îmi plac toate astea? N-a scris și *Ghica*, în "*Scrisorile*" lui către Alecsandri, două povestiri cu *Iancu Jianu* și cu *Tunsu*? N-a scris și *Nicu Gane* două povestiri cu haiduci: "*Aliuță*", cu haiducul *Bujor*, și "*Șanta*" cu *Codreanu*? N-a scris și *N. D. Popescu*: "*Iancu Jianu, zapciu*" și "*Iancu Jianu căpitan de haiduci*"? Și apoi, *Bucura Dumbravă* romanul "*Haiducul*", tot cu viața lui *Iancu Jianu*, care, la urma urmelor, nu era un haiduc ca toți haiducii, că era de neam boieresc și fusese mai înainte zapciu?!

— Hm... hm! tuși tata, că nu prea-i convenea pomelnicul, de care rămase foarte surprins, neașteptându-se la această bibliografie haiducească — dar de unde le mai știi toate astea?

— Le-am citit în biblioteca ta, unde am mai găsit și "*Aventurile celebrului detectiv englez Sherlock Holmes*" și "*Arsene Lupin*"!

— Hm! Așa îmi trebuie, dacă țin biblioteca descuiată, să-și bage nasul în ea toți neghiobii! Dumnealui citește d-astea... *Boccaccio* și *Kikirezul*! D-aia mi-am găsit beleaua cu Crăcănel, de mi-a dat peste nas, că fiu-meu știe anecdote necuviincioase!

— Păi, dacă nu trebuie citite, de ce le ții în bibliotecă? Pune-le pe foc!

— Obraznicule, acum îmi faci și tu morală? Alea să le citești mai târziu... Acum să citești: "*Cuore*"... "*Micul Lord*"... "*Singur pe lume*"... "*Robinson Crusoe*"...

— "*Guliver în țara piticilor*"... "*Cinci săptămîni în balon*"... continuai eu în rîs. Le-am citit și p-astea de cîte două, trei ori, dar m-am plictisit de ele, mai vreau și altfel de cărți!

— Ah, cui ăi fi semănînd, nu știu, că m-ai scos din pepeni!

Dar abia mă lăsă tata, că mă luă mama în primire:

— Colegul tău Vasile Velciu mi-a spus că ai de gînd să te faci haiduc! E adevărat?

— Da, e adevărat că mi-ar plăcea să mă fac haiduc... dar mai târziu!

— Ai auzit ce-i dă prin gînd?! Haiduc?! Cine a mai pomenit haiduci pe vremurile astea?

— Dacă n-a pomenit, o să pomenească cu mine!

— Ah, zevzecule, mă apostrofă tata din nou, d-aia n-ai să faci nici o ispravă la "*Tinerime*", că-ți umblă prin cap numai blestemății. Masă e asta, ori foc?

— Ce sînt eu de vină, dacă tu ai nervi?...

— Te poftesc să fii cuviincios. Și dacă mai îndrăznești să ai atitudinea asta impertinentă față de tat'tu, pe viitor te trimit să mănînci la bucătărie!

— Cel puțin acolo am să mănînc liniștit!

— Ieși afară, măgarule!

— Bine, tată! spusei eu, accentuînd pe ultimul cuvînt; și ieșii cît mai repede, că mă puteam aștepta la cine știe ce binecuvîntare!

În ziua aceea am mîncat la masă cu Ana, care-mi spusese povestea celor "*Cinci pungași isteți*"!

*

Desigur că după aprecierile prea puțin favorabile ale tatii asupra subiectului ales de mine la concursul de Limba română de la "*Tinerime*", era exclus să mă aștept la vreun rezultat frumos.

Așa că, în ziua cînd s-a anunțat la liceu împărțirea premiilor la "*Ateneul Român*", am fost la fel de impresionat ca și cînd aș fi aflat că acceleratul de Timișoara va pleca din Gara de Nord la 16 și 40.

Și nu m-am dus să asist și eu la împărțirea premiilor.

S-au dus, în schimb, foarte mulți colegi de clasă și de liceu, căci, pretindeau ei, e o festivitate foarte interesantă... cu program artistic: muzica, recitări, teatru, exerciții de gimnastică...

A doua zi de dimineață, însă, cînd am intrat în clasă, am fost foarte surprins de atitudinea colegilor mei și, la un moment dat, n-am știut ce să cred că s-a întîmplat!

Am fost primit cu urale și mi s-a făcut o manifestație de simpatie în toată regula.

— Uraa!... Bravo, Băjenarule!

— Să trăiești, mă, felicitările noastre!

— De ce n-ai fost ieri la "*Ateneu*", că ai luat premiu?

Eram convins că e o glumă. Să știi că ăștia vor să-și bată joc de mine, că am concurat și n-am făcut nici o ispravă!

— Hai, dom'le, lăsați gluma, că nu-mi arde de rîs așa de dimineață!

— Zău, mă, că ai luat premiu! Te-a strigat președintele Nae Dumitrescu, pe scenă, și ai noștri, au spus că lipsești.

— Pe onoarea voastră, mă?

— Pe! Zău, dacă-ți spunem, ce naiba!? Auzi, că să te duci la sediul "*Tinerimii*" și să-ți iei premiul: niște cărți și diploma!

— Să fiți voi afurisiți, că nu mă duceți?

— Să fim, mă, na..., ce mai vrei? Mai întreabă și pe alții, dacă nu ne crezi!

— Bine, mă, vă cred, dacă v-ați jurat, acu' vă cred!

— Să-l fi văzut pe Barbă cum se mai umfla în pene cînd a strigat: "*Popescu-Băjenaru Grigore* din clasa a II-a A, Liceul Lazăr din București, de sub direcția domnului *Constantin Ionescu*". N-a mai luat nici unui premiu de la noi. Tu ești singurul lăzărist!

Mi-am simțit tot trupul inundat de o fericire necunoscută pînă atunci și, răutate copilărească, primul meu gînd nu a fost la bucuria pe care credeam că am s-o fac părinților, cît mai cu seamă că am să-i pot lua la vale pe tema subiectului. Să vedem ce-o să mai aibă tata ele spus acum?

Întîmplător, în ziua aceea, ora a doua aveam *Limba română*.

Nea Tomiță a venit cum a sunat de intrare. Era foarte emoționat și, după ce notă grăbit absenții, se ridică,

se dete jos de pe catedră, veni în fața băncii mele și-mi puse mîna pe cap a mîngîiere, spunînd:

— Băieți, după cum cred că ați aflat cu toții, munca mea stăruitoare cu voi, la Limba maternă, timp de un an, nu numai că n-a fost zadarnică, dar a dat rezultate la care nu mă așteptam! Colegul vostru, Băjenaru, a obținut premiul al treilea la concursul pe țară de, la "*Tinerimea Română*"! Nu este numai un succes al lui, personal, ci este un succes al clasei voastre, ba mai mult decît atît: un succes al liceului vostru! (Aci mă simții obligat să mă ridic în picioare, cu mîna lui pe capul meu!) Eu îl felicit din toată inima, lucru pe care desigur că voi l-ați făcut cu mult înaintea mea, și-i urez să aibă parte în viață de succese cît mai frumoase! Mă bucur cu atît mai mult, adaugă el, cu cît, băieții mei dragi, sînt bătrîn, acesta este ultimul meu an, aș putea spune chiar — pentru că ne aflăm la sfîrșitul anului școlar — ultimele zile de învățămînt ale mele! Anul școlar viitor mă va găsi pensionar... Colegul vostru mi-a hărăzit bucuria neașteptată ca un elev de-al meu să fie distins cu un premiu de "*Tinerimea Română*"! Acum nu înțelegeți voi prea mult; mai tîrziu, o să vă dați seama de însemnătatea acestui lucru atît de mic în aparență. Să trăiești, Băjenarule!

De felul meu eram cam zurbagiu în școală și nu pierdeam nici un prilej ca să fac glume, stimulat mai mult de faptul că-i vedeam pe colegii mei rîzînd cu poftă și distrîndu-se mai ceva ca la teatru.

Pe Nea Tomiță îl necăjisem de multe ori.

De data asta, nu știu de ce, însă, ochii au început să mă usture fără de voia mea... să simt săgeți prin ei... și m-au podidit lacrimile! Bietul Nea Tomiță Dicescu nu vorbea niciodată atît de pătrunzător!...

Și cum se nimerise ca tocmai eu, zurbagiul care-l supărasem de atîtea ori, să-i fac o bucurie atît de mare pentru cariera lui dascălească!

Mi se părea ceva cu totul nemaipomenit, dar așa era!

Ora a continuat în mod obișnuit. Nea Tomiță ne-a cetit mai departe nu mai știu ce fabulă de Grigore Alexandrescu și tot timpul m-a privit surîzător, ca un Moș Crăciun din pozele de un leu de la librărie!

.....

Tot în ziua aceea am fost chemat la Cancelarie, ca să mă cunoască toți profesorii. Unii dintre ei mă priveau cu aceeași curiozitate cu care privești un cîine pipernicit, care a scăpat de la înec un om în toată firea! Știi că este așa, și totuși parcă nu-ți vine să crezi! Se vede că se așteptau să fiu ceva mai impunător, mai bine îmbrăcat și mai inteligent decît făceam impresia.

Bineînțeles că m-au felicitat toți în cor. N-au dat mîna cu mine decît Barbă și Barosanul — care a fost cel mai vesel de premieră mea.

Crăcănel și-a ridicat întrebător buza superioară, cu nas cu tot, și m-a întrebat scandînd:

— Ce su-biect?

— O poveste cu cuvintele noastre!

— Hm... și tu pe care ai scris-o... pe cea pe care mi-ai povestit-o în clasă, cu camera... șofată?!

M-am făcut roșu ca focul. Nu mai știam ce să fac cu mîinile. Eram apă de nădușeală!

— Aflați că știe fel de fel de povestiri, care de care mai interesante!... Nu mă mir defel că a luat premiul! a adăugat Crăcănel; apoi nu s-a mai ocupat de mine.

Barbă a găsit de cuviință să-mi adreseze cîteva cuvinte de circumstanță, felicitîndu-mă călduros, și am plecat.

Peste cinci ani, ca elev în clasa a VII-a modernă, aveam să stau din nou în Cancelarie, în fața acelorași profesori, de astă dată, însă, într-o postură cu totul neașteptată și aproape de necrezut pentru un școlar.

.....

Tata nu s-a arătat prea impresionat de toată povestea asta. În schimb, mama nu știa ce să-mi mai facă de bucurie!

A mers cu mine la sediul "*Tinerimii Române*", ca să-mi iau premiul și diploma, și-acolo n-a mai încetat tot timpul — mă făcusem roșu ca un rac fiert de rușine: "Fiul meu, în sus, fiul meu, în jos" — încît a trebuit să-i șoptesc, cu riscul de a o supăra: "Mai taci, mamă, din gură, ce naiba?!"

Pe lîngă cărți și diplomă, secretarul "*Tinerimii*" mi-a dăruit și o mapă foarte frumoasă, cu două scoarțe de pînză roșie, în formă de caiet, cu vreo șase coale de sugativă, înăuntru, pe care am păstrat-o pînă astăzi!

Mama, în culmea fericirii, m-a plimbat cu trăsura prin tot orașul, mi-a dat o înghețată la "*Dobriceanu*" și mi-a cumpărat pentru acasă un carton mare cu prăjituri de ciocolată.

CAPITOLUL VI ÎN CURSUL SUPERIOR

Toți băieții din clasa a IV-a, nu numai eu, așteptam să treacă vacanța de primăvară cu o nerăbdare care creștea din ce în ce mai mult.

S-ar părea ciudată dorința de a se termina mai repede o vacanță, ca să începi școala din nou... Și, cu toate astea, așa era, căci în clasa a IV-a a tuturor liceelor din București se statornicise o tradiție: cu de la noi putere arboram un grad pe care, poate, nu chiar toți aveam să-l purtăm, o panglicuță neagră, îngustă, pusă la șapcă între cele două șanțulețe, într-adins făcute pentru asta... *cursul superior*!

Eram cam grăbiți, ce e drept! Nu numai că nu terminaserăm clasa a IV-a, dar mai aveam de dat un examen destul de greu: admiterea în cursul superior, sau așa-zisa capacitate!

Nu mai vorbesc despre teoriile pe care cei mai mulți dintre profesori ni le făceau asupra denumirii de "*capacitate*", referindu-se plini de ironie la "*incapacitatea*" noastră, parcă numai noi am fi fost vinovați de asta!

Așa, *Minci*u de Istorie, pe care l-am avut profesor în clasa a IV-a, de câte ori avea prilejul ne spunea peltic:

— Examen de capacitate spuneți că dați? Poate de incapacitate! Capacitatea am dat-o noi, când ne-am făcut profesori. Nu știu cui i-a trăsnet prin cap să numească examenul ăsta al vostru: de capacitate! Eu, unul, dacă...

În sfârșit, cam la o săptămână după terminarea cursurilor clasei a IV-a, se anunță și examenul de admitere în cursul superior.

Parcă eram cuprinși de friguri... și pe bună dreptate, pentru că nu era deloc ușor. Aveam de dat lucrări scrise din toată materia cursului inferior la: Română, Franceză și Matematici... și din aceleași materii, apoi, examen oral în fața unei comisii compuse din șase-șapte profesori.

Nu era de glumit și mă gîndeam cu groază că s-ar putea foarte ușor să fiu nevoit, cu destulă amărăciune, să-mi scot panglicuța neagră a *cursului superior* de la șapcă!

Tezele au mers cum au mers. La Română ne-a dat nu mai știu ce compunere, la Franceză, o traducere ușoară, pe care bunul nostru Barosanul numai că nu ne-a dictat-o; iar la Matematici, Spiridon Popescu ne-a dat o problemă de Geometrie combinată cu Algebră, trebuia să punem în ecuație etc.

Mai cu una, mai cu alta, a mers și am intrat cu toții la oral. Cu toții, cei care ne-ncumetaserăm să dăm examenul, pentru că mulți dintre noi renunțaseră și fugiseră "in corpore" la *Comerț*, unde nu se cerea examen de admitere în cursul superior.

La oral, însă, nu știam cum vom ieși la liman.

Eu, ca să mărturisesc cîștit, aș fi fost fericit să trec cu note la limită, numai să scap!

Mi-era însă tare teamă c-am s-o scrîntesc și așteptam plin de emoție să-mi vină rîndul la ascultat.

Pîn-acum trecuseră prin fața comisiei trei serii de elevi. După calculul făcut de mine, peste încă trei serii trebuia să-mi vină rîndul.

Dar nu mi-a mai venit!

Mă gîndeam oarecum amuzat cam ce-am să răspund la întrebările iscusite și pline de capcane, într-adins alese, ca să te-ncurce... și priveam distrat: pe *Caracostea* de Română, pe *Fischer* de Germană, pe *Frollo* de Latină, pe *Minci*u de Istorie... pe... cînd deodată auzii ca prin vis glasul profesorului Caracostea punînd următoarea întrebare:

— ...Poți să-mi spui tu, Georgescule, de unde vine cuvîntul *moașă*?

Se vede că se citise la Română vreo bucată de lectură în care era vorba despre moașă!

— Nu știu, domnule profesor! a răspuns Georgescu Nicolae, înciudat.

— Nu e nimic dacă nu știi, că nu ești obligat... Poate că știe cineva din serie?!

Seria de la catedră, însă, dotată cu un impresionant simț de colegialitate, a ținut cu Nae Georgescu și a tăcut.

Atunci Caracostea s-a adresat clasei:

— Care dintre voi poate să-mi spună de unde vine cuvîntul *moașă*?... Chiar dacă nu știți, puteți să vă-nchipuiți. Ia să vedem, e în stare cineva să-mi răspundă la această întrebare?

Ca prin farmec mi s-a luminat mintea, mi-am întors gîndul cu veacuri înapoi, în lumea patriarhală a satelor noastre, și am sărit cu două degete în sus.

— Aș putea să spun eu, don' profesor!

— Spune... să auzim!

Foarte curioși să audă cam ce voi răspunde — poate că nici mulți dintre ei nu cunoșteau etimologia cuvîntului — profesorii se făcuseră numai urechi.

Am răspuns răs-picat și îndrăzneț ca întotdeauna cînd o întrebare de *Română*:

— Nu știu sigur dacă este așa cum am să spun, pentru că nici n-am citit undeva și nici nu mi s-a spus; îmi închipui însă că s-ar putea să fie așa... înainte vreme nu erau ca astăzi medici mamoși specialiști, nici școale de moașe și nici maternități... Cînd naștea vreo femeie, venea să-i ajute la facere cîte-o bătrînă din sat mai pricepută și care mai ajutase sau văzuse și alte nașteri. Cum aceste femei bătrîne erau soțiile cîte unui moș, era foarte firesc ca, atunci cînd venea vorba despre ele, să li se spună pe scurt *moașa*, adică soția moșului, după cum și în zilele noastre li se dau multor femei diferite denumiri în legătură cu soțul lor sau cu meseria acestuia: *spițereasa*, *morareasa*... și așa mai departe.

Comisia a făcut haz de expunerea mea și toți profesorii mi-au adresat cîte un "*bravo*" rostit cu impresionantă sinceritate.

Eu am roșit tot de plăcere că o nimerisem și mi s-au tăiat picioarele de bucurie, nici nu-mi venea să cred cînd l-am auzit pe profesorul Caracostea, care era președintele comisiei, spunîndu-mi:

— Ți-am pus "*foarte bine*"! Poți să pleci, pentru că răspunsul dat te scutește să mai fii ascultat și la celelalte materii, căci, sînt convins, dealtfel ca și domnii profesori din comisie — îi asocie el pe ceilalți, care, surîzînd amuzați, moșăiau aprobativ din cap — că ai răspunde la fel de frumos! Așa că, Băjenarule... la revedere într-a V-a, la toamnă!

— Vă salut, domnilor profesori! am spus eu peste măsură de grăbit, și, băgîndu-mi cărțile-n ghiozdan, clăie peste grămadă, n-am știut cum s-o șterg mai repede, de frică să nu se răzgîndească vreunul dintre ei și să-i vină chef să-mi pună cine știe ce întrebare, la care să nu mai știu ce să răspund!

.....

Așa am trecut în *cursul superior*.

Dar toamna, la înscrierea în clasa a V-a, s-a ivit altă problemă didactică foarte serioasă și care m-a pus într-o mare încurcătură atât pe mine, cât și pe ceilalți colegi ai mei.

Cursul superior era scindat pe atunci, la Liceul Lazăr, în secțiunile: *modernă* și *reală*. Singurul liceu din București care mai avea o secțiune, cea clasică, unde avea întîietate — pe lângă Latină — Elina, era "*Sfîntul Sava*".

La *modernă*, materia principală era Latina; iar la *reală*. Matematicile.

Nu eram elev strălucit la nici una din aceste materii și mă găseam într-o grea cumpănă!

Dar, cum de Matematici aveam o groază ce o depășea pe cea inspirată de Latină, după lungi dezbateri între colegi, cu calcule, probabilități și presupuneri de tot felul, mulți ne-am hotărît pentru secția modernă — fapt la care a contribuit într-o foarte mare măsură știrea că Barosanul ne va fi dascăl pînă în clasa a VIII-a!

Așa că m-am înscris la secția *modernă*, foarte invidios pe "realiști", că ei scăpaseră pentru totdeauna de Latină; pe cînd noi, tot mai aveam să dăm piept cu Matematicile de două ori pe săptămînă!

M-am despărțit cu multă părere de rău de foarte mulți dintre colegii în tovărășia cărora îmi tocisem coatele patru ani pe băncile cursului inferior.

Într-a V-a modernă se iviră — aproape jumătate din clasă — colegi noi; unii veniți de la clasele paralele, iar alții de pe la alte licee.

Se făcu o nouă numerotare a elevilor, care în ultimii ani se înmulțiseră, și primii în clasa a V-a numărul 1282, în locul lui 33! Cred că pe vremea aceea liceul nostru număra peste 2 000 de elevi.

Se schimbaseră și foarte mulți profesori — mă rog, ca pentru cursul superior!

Ne venise la Română *Gheorghe Chelaru*, unul dintre cei mai buni la această materie; la Matematici. *Traian Popp*, pe cît de tînăr, pe atît de pretențios; la *Franceză Aurel Dinu*, un profesor foarte bun și ciudat: duios și sever, în același timp; la *Istorie, Marin Dumitrescu*; și alții, și alții...

În scurtă vreme ne-am familiarizat atît cu noii colegi, cît și cu noii profesori, și bătălia didactică a început mai curînd de cît ne așteptam.

Printre tovarășii noștri de muncă școlărească s-au distins foarte repede vreo trei-patru, care aveau să-și dispute întîietatea la învățătură. Fostul nostru premiant, Motaș Constantin, plecase la *reală*.

Acum dădeau asalt acestui titlu, care pe noi, elevii obișnuiți, ne lăsa cu totul indiferenți, doi inși: Ciurea Constantin și Marinescu Nicolae.

Ultimul, care era un coleg foarte bun și neinvidios, ajunsese premiant printr-o ciudată voință a întîmplării, că nu tocea niciodată!

Avea însă o ascuțită inteligență și era, cred, unul dintre cei mai isteți din clasă. Mic și vioi ca un spiriduș, nu sta o clipă locului, dînd impresia profesorilor că știe totul la perfecție și că nu-l poate întrece nimeni!

Al doilea premiant, Ciurea Constantin, se impusese, în primul rînd, prin aceea că era fiu de profesor universitar, carieră către care ne mărturisise că tinde și el.

Era un băiat înalt, slab, cu fața plină de pistrui și cu părul roșu ca morcovul.

Barosanul, noul nostru diriginte, îl numise cestor pe Ciurea, și el era tare măgulit cînd noi, elevii de rînd, ne guduram pe lângă el, spunîndu-i lingușitor: "*Stăpîne!*"

Stăpînul avea o foarte mare însemnătate în clasă, pentru că de el depindeau multe! Întotdeauna, așa-zisul "*șef al clasei*" a avut cuvînt greu în fața profesorilor, care, convinși că este cel mai bun element, îl ascultau în tot ce spunea.

Pe noi, la Stăpînul, ne interesau în special două lucruri:

Primul: cînd lipseam, să facă în așa fel ca să nu se bage de seamă și, dacă e posibil, să scăpăm chiar fără absență în catalog, pentru că el da absenții după condica clasei.

Al doilea: cînd nu știam lecția la vreo materie și nici nu aveam posibilitatea să lipsim, el să aranjeze în așa fel, ca profesorul să nu rămînă pe foaia celui interesat, că cei mai mulți dintre profesori aveau obiceiul să asculte elevii de pe pagina catalogului pe care puneau ultimul absent.

Cu mine, Ciurea s-a purtat foarte frumos în cei patru ani, cît am fost colegi în cursul superior... Ba, țin minte că într-a V-a chiar, rugîndu-l cum am știut eu mai frumos, mi-a făcut la *Franceză* o hartă a Franței, în tuș negru și acuarele, pe care Aurel Dinu mi-a pus 8.

Este ciudat faptul că, odată cu intrarea în *superior*, structura noastră sufletească a suferit importante transformări.

Eram mai îndrăzneți, sufeream mai puțin de emoție, iar spiritul nostru inventiv, în legătură cu micile trucuri școlare, de natură "să-i ducă pe profesori", realiza adevărate creațiuni în materie!

În ce mă privește, văzînd că nu mai merge să lipsesc la anumite obiecte, am încercat o nouă metodă; aceea de a sta în clasă, fără să fiu ascultat.

Ajunsesem la o adevărată virtuozitate în născocirea motivelor care să-i împiedice pe profesori să m-asculte, pînă cînd mă hotăram, în sfîrșit, să-nvăț, sau credeam eu că pot obține un rezultat fericit.

Căpătasem năravul acesta de la orele unor profesori ca Minciu, care țineau lecții searbăde și nu ne acordau nici un fel de considerație.

Aveam diferite trucuri pe care le monopolizasem, întrucît erau invenția mea, și, dacă vreun coleg voia să folosească vreunul dintre ele, ca să nu fie ascultat, venea și mă-ntreba:

— Mă Băjenarule, astăzi ai ceva liber, că n-aș vrea să m-asculte la Trigonometrie?

Și, după toane sau simpatie, îi lăsam să se folosească de cutare truc.

Natural că și trucurile variau după psihicul și perspicacitatea fiecărui profesor, că unii erau mai ușor, alții mai greu, iar alții imposibil de *dus*!

Cel mai ușor de *dus* dintre ei, pentru că avea o fire foarte duioasă, impresionabilă și compătimitoare, mai ales la boale, era *Aurel Dinu* de *Franceză*, pe care l-am păcălit de cele mai multe ori.

Apoi, *Fischer* de Germană!

Unul dintre trucuri și cel mai simplu, pentru că nu-ți cerea nici un efort, era "*trucul cu sîngele*". Îl

faceam pe profesorul respectiv să creadă că-mi curge sânge din nas, în modul următor:

Sacrificam o batistă, pe care picam din abundență cerneală roșie, amestecată cu foarte puțină cerneală neagră... Mînjeam puțin nările, puneam batista vizibil înroșită la nas, ridicam brusc degetele și, fără să spun o vorbă, ieșeam în fața profesorului, cerîndu-i voie afară; iar el se grăbea să-mi spună cu milă:

— Du-te, du-te repede și stai liniștit cu brațele-n sus și cu capul pe spate!

Apoi, în timp ce ieșeam:

— Bietul băiat... e hemofil!

Hemofilului, însă, îi înceta hemoragia, ca prin farmec, îndată ce pășea pe coridor și avea grijă să-și pună la loc sîngele pierdut, la bufet, înapoiindu-se în clasă cu o ipocrită tristețe, numai cu cinci minute înainte de a suna!

Alt truc, cel mai folosit, era acela cu *"durerea de măsele"*.

Îmi băgam în gură un ghemotoc de hîrtie, în stînga, sau în dreapta, după poziția profesorului pe catedră și a mea în bancă, mă legam la fălci cu o batistă mare, popească, și așteptam.

Dacă mă chema la lecție, mă ridicam în picioare și spuneam fonf, îndurerat și bălos:

— Vă rog să mă scuzați, don' profesor, dar am o durere de măsele groaznică!

— Ah, stai jos, stai jos! răspundea dascălul... Ai vreo măsă cariată, sau o nevralgie?

— Nu știu, don' profesor... știu numai că mă doare de înnebunesc.

— Păi n-ai luat nimic, vreun antinevralgic, ceva. De ce nu te duci la dentist?

— N-am avut timp, c-a trebuit să-nvăț toată după-amiaza!

— Of, bietul băiat... și durerea de măsele e într-adevăr groaznică! Cînd ai să te simți bine, să vii să te ascult!

— Da, vă mulțumesc!

Alt truc era acela cu *"căzutul pe gheață"*, dar acesta putea fi folosit decît iarna...

Avea însă cel mai mare succes, pentru că la realizarea lui erau necesari trei elevi, așa că, pe lîngă mine, care căzusem pe gheață și mă lovisem îngrozitor, mai luam doi colegi, care trebuiau să m-aducă în clasă, ținîndu-mă cu grijă de subțiori.

Scopul era să intrăm după ce profesorul scosese la lecție seria pe care urma s-o examineze.

Așteptam în curte, cam cît ne făceam noi socoteala că a notat absenții, apoi ne puneam planul în aplicare; eu mă lungeam pe gheața pe care ne dăduserăm în serie pînă arunci, și unul din ei mă țira de-o mînă, pînă mă murdăream de zăpadă și de noroi pe un crac al pantalonului.

Cei doi colegi mă luau și mă duceau aproape pe sus pînă la clasă.

În fața ușii, îmi compuneam o figură plină de suferință, unul dintre colegi da ușa de perete — și ne făceam intrarea!

Urmau întrebările și răspunsurile de rigoare, compătimiri, "te doare rău", "treceți la loc" etc... și totul se sfîrșea ca bine!

Un truc pe care nu l-au făcut decît doi inși: Copoiu Matei și cu mine, pentru că cerea talent de imitație, era *"vorbitul răgușit"*.

Stam în clasă foarte liniștiți și, dacă ne scotea la lecție, ne ridicam și spuneam gîjiit, ca și cînd am fi avut cea mai autentică laringo-faringită:

— Vă rog să mă scuzați, dar nu pot vorbi!...

.....

Cel mai des folosit dintre toate trucurile și de foarte mulți colegi a fost acela cu *"durerea de măsele"*.

În clasa a VII-a, țin minte că am umblat legat la fălci timp de o săptămînă la toate materiile, rezolvînd astfel spinoasa problemă a ascultatului pe timp de șase zile!

*

În clasa a V-a, năzbîtiile noastre nu prea au excelat.

Totuși, s-au petrecut cîteva întîmplări, nu extraordinare, dar care merită osteneala de a mă opri la ele.

Printre colegii de curs inferior, care veniseră cu noi la *modern*, era și *Constantinescu Teodor*, zis *Chiorul*, un băiat foarte simpatic și cu ochi frumoși chiar, dar poreclit astfel pentru că, de cîte ori era ascultat, căsca ochii atît de mari și îi repezea holbați înainte, de credeai că mai au puțin și-i ies din orbite.

Felul în care Chiorul își bolovănea ochii în cap dădea clasei impresia că atunci, pentru prima oară în viața lui școlărească, bietul nostru coleg află că pe lume există o materie de învățămînt care poate da naștere la întrebări atît de încălce!

Era o plăcere să asisti la o examinare a lui.

Odată, în clasa a V-a, a fost scos la Istorie, cu o întreață serie de "C".

Aveam *"Războiul troian"*, și Marin Dumitrescu, profesorul, ajungînd la Chiorul, l-a întrebat:

— Spune-mi dumneata, Constantineseule, cine era *Ahile* și cine era *Hector*!

Chiorul, care habar n-avea măcar ce era cu *"Războiul troian"*, holbă ochii conform obiceiului, rotindu-i ca un veritabil cameleon: cînd spre profesor, cînd spre clasă. Aștepta să audă un cuvînt măcar, de care să se agațe cu dibăcie și să-l dezvolte pînă cînd va recepționa altul... Dar cuvîntul salvator nu mai sosea!

Marin Dumitrescu, observînd că Chiorul era neliniștit, făcînd impresia că poate să răspundă la întrebare, dar nu știe cum să-nceapă, și văzînd că pare în același timp mirat de așa întrebare, în realitate foarte ușoară, încercă să-l ajute cu marea lui bunăvoință, care l-a caracterizat și ni l-a păstrat în amintire ca pe un profesor ales:

— Stai, nu te neliniști, gîndește-te bine, să nu faci vreo confuzie... Vorbeam despre *"Războiul troian"*,

nu? Ai fost atent la răspunsurile date de către colegii dumitale?

— Da, don' profesor! încuviință Chiorul foarte puțin convins...

— Ei, atunci? Dar să presupunem că n-ai învățat lecția din cartea de Istorie, deși era suficient să fi fost atent la explicație sau s-o citești măcar o dată, că nu este altceva decât o poveste... tot trebuia s-o știi de la Română! Anul acesta se studiază "*genul epic*" nu?

— Da, don' profesor! răspunseră toțilarii.

— Ei, cred că prima epopee cu care ați făcut cunoștință este "*Iliada*" lui *Homer*, nu?

— Da, don' profesor!

— Ei, bine, Constantinescule, cum începe "*Iliada*"? Și fără să mai aștepte răspunsul lui Chiorul care, dealtfel, n-ar fi venit niciodată, Marin Dumitrescu începu să ne recite cu glas cald:

"*Cîntă-mi, Zeiță, mînia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul,*

Patimă crudă, ce-Aheilor, mii de amaruri aduse!"

și așa mai departe... nu?

— Da, don' profesor! afirmă cu multă convingere Chiorul.

— Ei, acum ți-ai amintit cine era *Ahile*?

— Da, don' profesor! făcu Chiorul cu ochii strălucitori, și se pregăti să dea răspunsul. Dar el avea o specialitate a lui, neîntrecută decât de Ionaș Moscu, de a răspunde: tare, limpede, impresionant, chiar cînd nu știa ce să răspundă!

Își alcătuia o frază indiferentă din punct de vedere al conținutului în doi peri, pînă cînd avea să-i sosească răspunsul din bancă. Astfel, dacă era întreat, de exemplu, la ce an s-a urcat pe tron Ștefan cel Mare, el se repezea, ca și cînd ar fi știut la perfecție anul, cu voce clară și sigură:

— Da, Ștefan cel Mare, vestitul voievod al Moldovei, s-a urcat pe tron la anul... și aci, dacă n-auzea cumva din bancă "1457", se poticnea, mai repeta de cîteva ori: "la anul... la anul", și rămînea cu *anul* în gît, în hohotele de rîs ale clasei.

De data asta, însă, răspunsul avea să fie de alt gen.

— Da! începu Chiorul, că întotdeauna începea cu o afirmație... *Ahile* a fost... adică *Ahile Peleianul* făcea parte din... "*Iliada*"!

Marin Dumitrescu surîse îngăduitor și spuse:

— E ceva, dar ce vrei să spui cu asta, că făcea parte din "*Iliada*"? Ce era "*Iliada*"?

— Da... "*Iliada*" era... cum să spun... ca un fel de cruciadă!

— Ha, ha, ha! rîse cu poftă profesorul. Și *Ahile*?

— Da... *Ahile* făcea parte!

— Bun... dar *Hector*?

— Da! afirmă Chiorul, apoi scutură capul și mai întrebă o dată, holbîndu-și ochii și mirîndu-se cît putu de tare: *Hector*?

— Da, *Hector*... ce, n-ai auzit niciodată numele acesta de *Hector*? accentuă profesorul.

Chiorul se-nșenina la față, înveselit că, în sfîrșit, va da un răspuns bun.

— Ba da, am auzit! *Hector* era cîinele lui *Ahile*!

O explozie de rîs, de răsuară pereții, izbucni în clasă. Băieții hohoteau în frunte cu profesorul care, în cele din urmă, fu nevoit să-și șteargă lacrimile!

.....

Altă dată, tot la Istorie, și tot Chiorul, pe cînd profesoral explica despre "*Năvălirea barbarilor*", ne-a făcut să ne tăvălim de rîs prin răspunsul pe care l-a dat.

Profesorul, examinînd sumar lecția precedentă, înainte de a o începe pe cea de zi, a întreat clasa:

— *Ostrogoții* au năvălit singuri, sau au mai fost însoțiți de cineva?

El se gîndea, desigur, la *Visigoți*.

Clasa n-a știut să răspundă, însă Chiorul, foarte serios, a ridicat degetele.

— Știi dumneata, domnule Constantinescu?

— Da, don' profesor!

— Ei, spune atunci!

— Da. *Ostrogoții* n-au năvălit singuri...

— Așa! îl întrerupse satisfăcut profesorul.

— Ei, continuă Chiorul apăsător, au năvălit împreună cu nevestele lor!

.....

Într-o zi, în clasa a VI-a modernă, s-a întîmplat una boacăna de tot, însă nu din pricina Chiorului.

Era iarnă, dar nu ninsese pînă atunci. Cerul, însă, și frigul nu prea puternic, plăcut chiar, ne vesteau primii fulgi pe care-i așteptam cu nerăbdare să cadă din clipă-n clipă...

Băieții veniseră de cîteva zile cu paltoane, cu toată sportivitatea pe care o afixau în stil de mușchetari la fiecare ocazie.

Dar, vremea, mai capricioasă decât o fată, după ce înțepase cîteva zile, astăzi venise mai dulce ca niciodată pînă atunci.

Noica Dan își pusese tocmai astăzi un palton nou, o frumusețe, un bleumarin deschis, cu nasturi mari și negri de os.

Cum era băiat frumușel și bine făcut, îl prindea de minune, și el nu lăsa să-i scape prilejul de a-l arăta băieților și de a primi laude, care de care mai meșteșugite, însoțite de nelipsita frază în astfel de ocazii:

— Frumos palton, mă Dane, dar păcat că are stofa cam aspră... Ca să se-nmoaie puțin, ar trebui s-o uzi, mă, că altfel se rupe repede! Trebuie să faci cinste, ce mai!

— Bine, dom'le! răspunse Noica Dan încântat. La ieșire mergem la cofetăria "Zamfirescu"! Gata!

Dar lucrurile s-au petrecut în așa fel, că li s-a tăiat tuturor chefu de cinste.

Vremea călduță îl hotărîse pe Ionescu-Cioc, de Gimnastică, să-și scoată băieții afară și să joace oina cu ei în curtea interioară a liceului, în mijlocul căreia se răsfața bătrînul castan sălbatic.

Avea oră cu a VII-a reală, care dăruise liceului pe cel mai îndrăcit campion interșcolar de oină, pe *Dumitrescu Grigore*, cunoscut în toată lumea școlărească a Bucureștilor sub numele de *Glagore*!

De cîte ori lucra cu a VII-a reală, Cioc era foarte concentrat, căci îl preocupa enorm antrenamentul lui Glagore, care era căpitanul echipei lăzăriste de oină la "*meciurile interșcolare*!"

Cioc avea o ambiție foarte justificată și civilizată în același timp, "să se joace fără să se strige și mai ales fără ca jucătorii să bată din palme, pentru a cere mingea".

Nu putea să sufere zgomotul în timpul jocului și nu admitea să se audă decît fluierul lui de arbitru.

Că unii băieți nu prea țineau seama de dorința lui este altceva. Dar clasa a VII-a reală, care era condusă din punct de vedere sportiv de Glagore, juca fără să se simtă, spre marea satisfacție a lui Cioc.

În această frumoasă și călduță zi de iarnă, îndată după sunarea de intrare în clasă, a VII-a reală ieșise cu pași ușori din sala de gimnastică, și, fără să fie simțită, pătrunsese în curte și-ncepuse oina.

Noi, cei dintr-a VI-a modernă — care făceam curs la etaj — așteptam profesorul, agitați ca de obicei.

Deodată, în clasă se auzi un răcnet înfiorător de mînie și Noica Dan ieși în fața băncilor cu paltonul cel nou în mînă, spumegînd:

— Cine a-ndrăznit să-mi taie nasturii de la palton, că-l distrug?!

În clasă se făcu liniște ca prin farmec.

Era la noi acest obicei stupid de a se tăia nasturii la paltoane, dar ca să tai nasturii unui palton nou era prea de tot!

— Spuneți, mă, care mi-a tăiat nasturii la palton, mă, care și-a bătut joc de mine, că-l fac praf?!

Nasturii îi tăiasă cu o lamă de ras Dragu Henry; dar cum ar fi îndrăznit să-i spună lui Noica asta!

Văzînd că nu-l poate afla pe făptuitor, Noica, furios la culme, pe bună dreptate, deschise fereastra și, făcînd paltonul mototol, îl aruncă în curte, spre uimirea generală, strigînd:

— Naiba să-l ia de palton, și pe voi la fel! Las' că v-o fac eu!

Dar, în aceeași secundă, în curte se auzi șuieratul nervos al unui fluier înăbușit și hohote de rîs care izbucniră în cascade, ca la o comandă nevăzută!

Ce se întîmplase? Fatalitatea, căreia cîteodată îi vine toane de glumă, făcuse ca paltonul lui Noica să cadă chiar în capul lui Cioc, tocmai cînd acesta fluiera un punct!

Nimeni nu îndrăzni să privească pe fereastră, dar peste un minut ușa clasei se trînti de perete și Cioc apăru congestionat la față, fierbînd de mînie și cu paltonul lui Noica în mînă.

Rămaserăm încremeniți.

— Cine mi-a aruncat paltonul în cap, ființa lui Dumnezeu?

Un moment de tăcere, care s-ar fi prelungit la infinit, dacă Cioc ar fi avut răbdare să asiste la această prelungire!

— Vă mai întreb, ființa lui Dumnezeu (asta era expresia peiorativă a lui Cioc), cine mi-a aruncat paltonul în cap? Dacă nu îmi răspundeți imediat, vă elimin pe toți pe două săptămîni și e mai rău!

Atunci, Noica Dan s-a ridicat tacticos și, foarte amuzat de întîmplarea aceasta neprevăzută — aproape că de-abia se abținea să nu izbucnească-n rîs — a ieșit, legănîndu-și mîinile, în fața lui Cioc, și i-a spus:

— Dați-mi voie să vă povestesc cum a fost...

— Ce să-mi povestești? Ce, mie de povești îmi arde acum? Eu joc oină în liniște cu a VII-a reală, și cînd să fluier un punct, mă trezesc că-mi pică din cer un palton în cap... Cum se cheamă asta, că eu nu știu ce calificativ să-i dau? Dacă-mi sucea gîtul sau mă sufoca?

Un bîzîit imperceptibil, însoțit de un surîs ușor, flutură pe buzele lui Noica, amenințînd din clipă-n clipă să se transforme într-un rîs zgomotos și de nestăpînit.

Atît i-a trebuit lui Cioc. Nu putea să sufere să te vadă zîmbind sau rîzînd:

— De ce zîmbești, ființa lui Dumnezeu? Nu-nțeleg zîmbetul! Am făcut eu vreun spirit?

La Cioc zîmbetul era admis numai cînd făcea el vreun spirit, și cum asta se-ntîmpla o dată într-o generație școlară... însemna că la ora lui n-aveai prilejul să zîmbești decît o dată în opt ani!

— N-am zîmbit, don' profesor... m-au mîncat buzele și m-am scărpinat cu dinții!

— Da? Ia vezi să nu te mănînce obrazii, și să nu te scarpin eu cu palmele!

— Să vă spun cum a fost... Eu mi-am făcut un palton nou, pe care azi l-am îmbrăcat pentru prima dată... și acum zece minute, cînd m-am uitat la el, l-am găsit cu toți nasturii tăiați...

— Sau, mai bine zis, l-ai găsit fără nasturi! îl corectă Cioc.

— Tot aia-i! Vorba e că și-au bătut joc de paltonul meu, și acu' n-am cu ce să mă închei...

— Și?

— Și-atunci, înfuriat, l-am aruncat pe fereastră, fără să știu că dumneavoastră aveți oră în curte.

— Bine, ființa lui Dumnezeu — se-nfurie Cioc — că te-ai necăjit e foarte firesc, dar de ce să arunci paltonul pe fereastră? E un gest pe care mintea mea refuză să-l priceapă! De ce l-ai aruncat pe fereastră?

— Păi ce era să mai fac cu el, fără nasturi?!

— Îi coseai alții, ființă!

— Bine, știu eu, dar în momentele acelea!...

— Dar de ce să-l arunci pe fereastră?

— Hm... hm! tuși Noica, dregîndu-și glasul, dar ce era să mai fac cu el, v-am mai spus?

— Să-l mănînci, să-l calci în picioare, orice, dar nu să-l arunci pe fereastră! Și, zicînd așa, îi întinse lui

Noica paltonul. Acesta îl luă, de-abia abținându-se să nu pufnească în râs în nasul lui Cioc, și-i spuse plin de falsă nevinovăție:

— Vă mulțumesc că mi l-ați adus!...

Dar Cioc, dacă terminase cu Noica, nu terminase și cu clasa. Voia să-l afle pe autorul "masacrului" săvârșit asupra nasturilor:

— Cine e ființa lui Dumnezeu care a tăiat nasturii la paltonul colegului vostru?

Se ridică Harry Löbel, cu o mutră de pocăit, care ar fi făcut milă și celui mai neînduplecat om:

— Eu, domnule profesor...

— Cum, tu ești?

— Nuuu — protestă el — voiam numai să vă spun că eu, domnule profesor, cred că au fost mai mulți complici, pentru că era greu să-i taie șase nasturi atât de repede!

— Stai jos, ființă! se răsti Cioc la el. Cine i-a tăiat nasturii, vă mai întreb pentru ultima oară?

Este de prisos să spun că vinovatul nu s-a ridicat și nici n-a fost trădat de cei care-l știau. Noica însuși, dacă l-ar fi cunoscut, nu l-ar fi spus, pentru că orice răfuială se făcea în familie și n-am înțeles niciodată, pentru nimic în lume, să-l lăsăm pe vreun coleg, oricare ar fi fost acela, să cadă în ghearele răzbunătoare ale "zeilor didactici".

Între timp a sosit și profesorul Aurel Dinu de Franceză, care avea oră cu noi. Cioc i-a povestit și lui pățania și a rămas ca ancheta să fie făcută de Barosanul, care urma să dea și pedepsele respective.

La plecarea acasă, însă, după ultima oră, în care am avut și noi Gimnastica cu Cioc, când băieții s-au dus la vestiar, ca să se-mbrace, și-au găsit toți nasturii tăiați la paltoane!

De-abia atunci ne-am dat seama de ce Noica a făcut gestul foarte puțin sportiv de a-și aere voie pînă afară, în timpul exercițiilor la paralele!

*

Printre cei mai chiulangii dintre colegii noștri din clasa a VI-a era Simulescu, un băiat slăbuț și blond, care nu știa ce motive să mai inventeze ca să fie ascultat din bancă! De obicei, profesorii, cînd ne examinau, ne scoteau la catedră.

Simulescu era pregătit rareori, și cum avusese prilejul să se convingă că suflatul este cu atât mai eficace cu cît este mai aproape de colegul binevoitor, se hotărîse ca, măcar la cîteva materii, să facă în așa fel ca să fie ascultat numai din bancă.

Văzînd că-i merge bine și că frații îi suflau conștiincios, s-a complăcut în situația creată, și aproape două luni de zile a fost examinat la toate materiile din bancă!

Pentru aceasta, însă, a avut absolută nevoie de binevoitorul meu concurs.

Într-o bună dimineață, m-am trezit cu el că mă cheamă deoparte și-mi spune pe un ton mai mult decît confidențial:

— Mă Băjenărică, vreau să te rog ceva... fac cînstel!

— Bine, dom'le, dacă pot...

— Mă, tu știi că pe-ntîiul sînt pîrlit la aproape toate materiile și nu știu cum am s-o scot la căpătîi! D-aia, ca să iau și eu note ceva mai cumsecade p-al doilea, m-am gîndit că n-ar fi rău să m-asculte din bancă... Așa aud mai bine cînd îmi suflă frații!

— Ei, și ce vrei să fac eu?

— Păi, să mă-nveți un truc, ca să am motiv să stau în bancă mai multă vreme. Eu m-am gîndit că n-ar fi rău să spun că sînt anemic și că sufăr de inimă; că doctorul mi-a prescris...

— Nu se prinde, bă, astea-s mofturi! Uite ce să faci... să lipsești vreo două zile; apoi anunți că ai alunecat pe gheață și că ți-ai fracturat sau că ți-ai luxat piciorul pe care ți-l alegi tu, dreptul sau stîngul. Pe urmă, pentru că să zicem, ești băiat conștiincios, vii la școală, dar ai grijă să vii cu piciorul bandajat solid la genunchi, așa ca să nu-l poți mișca, să pară anchilozat, că poate uiți, te miști în voie, și te dai de gol. Te așezi în banca întîia, cu piciorul întins, știi, scos din bancă; și de cîte ori îl miști, faci o grimasă de durere...

În spatele tău o să stea cîțiva care or să-ți sufle, bine-înțeles fiecare cu specialitatea lui!

Cînd o fi să te-asculte și te-o chema la tablă, tu te proptești în mîini, te faci că vrei să te ridici, îți bălăbă-nești piciorul de colo-colo, strîmbîndu-te... și p-ormă, las' pe noi, că om ști ce să vorbim pentru tine!

— Bravo, mă, să trăiești! O idee deșteaptă! Am știut eu de ce-am venit la tine, că tu...

— Lasă-te de bărbi, că eu nu mă-mbăt cu apă rece... Ai spus că faci cînstel, să-ți văd cuvîntul, și după aia mai stăm de vorbă!

— Fac, mă, fac, odată ce-am spus! Numai să reușească și să nu mă dibăcească vreunul, că m-am nenorocit!

— Dacă m-ascuți pe mine și faci întocmai cum ți-am spus eu, nu te dibăcește nici Barosanul! Da' acu' hai la bufet, ca să ne mai inspirăm!

*

Ora de Franceză cu Aurel Dinu, cel mai milos dintre toți profesorii. Al naibii Simulescu a avut noroc să-nceapă seria tocmai cu el.

— Să poftească domnii: *Negulescu Petre, Nițescu Va-sile, Oprea Gheorghe și Simulescu Valeriu*.

Trei dintre cei chemați vin la catedră cu caietele în mînă și se aliniază, prefăcîndu-se că-l așteaptă pe al patrulea, ca să-nceapă examinarea.

Profesorul Dinu își ridică ochii spre ei și-ntreabă mirat:

— Parcă am chemat patru! Simulescu Valeriu unde e?

Aici, Simulescu și-a jucat rolul de invalid cu o deosebită artă. A făcut lăudabile eforturi să se ridice, ca apoi, extenuat, să-și compună o privire de vițel care merge la tăiere, fără însă să spună ceva, întrucât această parte a înscenării ne revenea nouă.

— A căzut și și-a luxat piciorul, don' profesor! Nu poate să stea în picioare!

Înduioșat la culme de starea nenorocită în care se găsea Simulescu, mai ales după ce i-a văzut piciorul înțepenit, aruncat demonstrativ afară din bancă, profesorul a început să-l întrebe, după vechiul său obicei:

— Te doare? Ce-ai făcut? Cu ce medic te tratezi?

La acestea răspundeam mai mult noi decât Simulescu, care era prea obosit și plictisit de nenorocirea ce i se întâmplase, ca să mai poată răspunde cu suficientă seninătate la firescul interogatoriu ce i-l lua fiecare profesor!

Rămăsese stabilit că-și luxase piciorul drept din genunchi, că era strâns bandajat, întrucât profesorul-doctor *Amza Jianu* hotărâse că nu este ceva prea grav, dar că va trebui să stea așa cel puțin o lună, adică până se încheia situația pe trimestrul al doilea!

Toți profesorii îl întrebau pe Simulescu dacă este pregătit, fără să se aștepte la un răspuns afirmativ și dispuși să-l examineze când va voi el.

Erau însă cât se poate de impresionați când aflau că bietul băiat, deși bolnav, a pregătit totuși lecțiile, și-l ascultau cu cea mai mare indulgență.

Așa că, în scurtă vreme, colegul Simulescu Valeriu își îndreptase notele aproape la toate materiile. Mai rămăsese Istoria și Chimia.

Simulescu nu mai învăța nimic; răspundea în mod automat tot ce i se sufla, fără să mai treacă ceva prin prisma judecății lui. Pentru el, orice răspuns venit din spate era bun și-i da drumul, ca să scape mai repede.

Toate mergeau strună, numai că Simulescu își cam uitase de obligațiunile lui cotidiene, în legătură cu bufetul, și frații începuseră să cam murmure, acuzându-l de ingratitudine!

Și cum, în afară de asta, ni se și cam acrise să-l tot vedem în bancă, prefăcut, cu piciorul întins, iar noi gata să-i suflăm și să-l scoatem din toate încurcăturile, ne-am hotărât să-l lăsăm din brațe și să i-o coacem; iar figura finală i-am făcut-o tot eu, bazându-mă pe faptul că Simulescu repeta ca un papagal tot ce auzea, fără să mai cugete dacă e bine sau rău. Și l-am făcut de basm!

Îi venise rândul să-l asculte la Istorie, tot din bancă, bineînțeles. În spatele lui Simulescu, mă făcusem mic și nevăzut ca să-i pot sufla cât mai bine.

Profesorul, Costin, fusese elevul lui Iorga. Era un tânăr foarte cumsecade, dar din nefericire s-a prăpădit peste câțiva ani din pricina surmenajului.

După primele întrebări la care Simulescu a răspuns strună, dirijat de mine, profesorul i-a pus următoarea întrebare:

— Cine nu era creștin în vremea aceea? (Ne aflam în Evul mediu.)

Și cum Simulescu aștepta cu nerăbdare răspunsul din spate, ce mi-a venit, nu știu, că i-am suflat șuierător, abia stăpînindu-mi un rînjat mefistofelic, la gîndul celor ce aveau să urmeze:

— Papa nu era creștin!

Glasul lui Simulescu s-a auzit pițigăiat și cu o siguranță de papagal:

— Papa nu era creștin!

— Cum, domnule? a întrebat profesorul stupefiat, nevenindu-i să-și creadă urechilor; la care Simulescu a repetat cu candoare, convins că nu fusese auzit:

— Papa!

— Ei, bine, ce e cu Papa?

— ...Nu era creștin!

Un hohot de rîs a răsunat în clasă, de se cutremurau băncile.

— Cum, domnule Simulescu? Cum poți să debitezi asemenea ineptii, cu atîta senină naivitate? Papa nu era creștin?!... Îți dai seama ce-ai spus? Tocmai Papa, capul creștinătății apusene, domnule? Dar oricît de indulgent aș fi, răspunsul dumitale nu-l pot trece cu vederea. Și *unu* este prea mult. Altă dată să judeci mai bine, înainte de a răspunde!

Bafta lui Simulescu s-a oprit aci. Și-a întors spre mine o figură plouată și plină de reproș: iar eu i-am spus printre dinți:

— Băiatule, fă-te sănătos urgent, că ne-am săturat de chiulurile și fițele tale, ca de mere acre! A-nțărcat bălaia!

Și i-a prins bine, că Simulescu, de frică să nu-i mai suflăm cine știe ce trăsna, care să-l facă de rîs și la alte materii, s-a apucat să citească și să răspundă cum trebuia, și mai ales numai din capul lui. Și-n cele din urmă a scos-o bine la capăt.

*

Pe vremea noastră: Muzica, Desenul, Caligrafia și Gimnastica erau socotite "*dexterități*", iar acei care predau aceste discipline de învățămînt purtau denumirea de "*maestri*", nu de profesori, întrucît foarte mulți dintre ei nu aveau la bază liceul, ci numai gimnaziul și o școală de specialitate.

Într-un timp, fusese numit subdirector la liceul nostru un maestru de gimnastică, foarte inimos și bun gospodar, însă fără o prea mare cultură generală.

El se ocupa mai mult de administrația liceului, de reparații, curățenie etc, dar, cînd și cînd, ca să-și arate totuși autoritatea — era doar subdirector, nu? — mai intra și prin clase la anumite ore de învățămînt.

Odată însă s-a făcut de pomină cu aceste mici și nevinovate inspecții pseudo-didactice ale lui.

A nimerit la clasa a VII-a *reală*, tocmai la o teză de Matematici. A deschis ușa încet și... deodată a

încrămenit, mustăcînd uimit și enervat. S-a uitat sever la profesor, acesta stătea pe catedră liniștit și privea pe deasupra băncilor. A mai privit încă o dată la elevii care, imperturbabili, își vedeau de lucrare înainte: deschideau niște cărți ce le aveau pe masă, se uitau în ele pe îndelete, apoi scriau în caietele de teză.

Asta era prea mult! Subdirectorul nu se mai putu abține în fața acestei impasibilități a profesorului de Matematici, și izbucni:

— Dar bine, domnule Stoicescu, se poate una ca asta?! Nu vedeți că elevii copiază din cărți în fața dumneavoastră?

Profesorul surse îngăduitor și răspunse amuzat:

— Sînt logaritmi, domnule subdirector!

— Bine, bine, logaritmi, logaritmi, dar să-i învețe pe dinafară!

*

Era o tradiție la liceul nostru, și probabil și la alte licee cu profesori cumsecade, ca ultima oră de curs, înainte de vacanță, și prima oră de curs, după vacanța de iarnă și de primăvară, să nu se asculte. Subiecte de conversație cu elevii se găseau destule, chiar în legătură cu materia de învățămînt, numai bunăvoință să fi fost!

Dintre toți profesorii, cel la care se făcea scandal mai mare, cu tropăieli de picioare și rîsete interminabile, era *Carol Fischer*, de Germană, slab profesor, poate și pentru că nu știa prea bine românește; iar elevii îl duceau cum voiau ei, mai ales cînd era vorba de traducere.

Prima oră de Germană după vacanța de iarnă. Toți așteptam sosirea profesorului cu multă voie bună, pregătiți de rîsete și gălăgie.

Chiorul este mort de oboseală și-i vine s-adoarmă de-a-npicioarele. A sosit de la niște rude din Focșani chiar în noaptea trecută și nu mai poate de somn. Se hotărăște să se culce cu capul pe bancă, pe undeva prin fund, deși îi pare nespuns de rău că nu va lua parte, așa cum s-ar fi convenit, la rîsetele care se știa că vor veni.

Fischer făcea spirite slabe, dar băieții, prefăcîndu-se că le gustă și se amuză într-adevăr, rîdeau cu hohote, numai pentru plăcerea de a face gălăgie.

Se supăra însă deseori, mai ales cînd, venind în clasă, găsea vreun băiat afară din bancă.

În asemenea împrejurări, judecata era scurtă. Fischer, care ne fusese dascăl de nemțește din cursul inferior, știa că sîntem "clei" la materia lui. Habar n-aveam de gramatică; de vocabular, nici pomeneală; ajunsese în clasa a VI-a, și nu știam măcar să scriem cu litere gotice.

Felul de predare al lui Fischer era simplu de tot: scotea la catedră pe vreunul care știa nemțește din familie, sau care venise de la *Evangelică*, și-l pune să traducă bucata. Noi scriam traducerea pe maculator și trebuia să scoatem cuvinte acasă.

Ieseai la lecție cu caietul de cuvinte, pe care însă îl prezentai castorului, nu profesorului, cum ar fi trebuit. Fischer se plictisea să te-asculte cuvinte; această muncă didactică o îndeplinea șeful clasei.

Datorită acestui fapt, fiecare elev știa bine cam 20—30 de cuvinte nemțești, pe care le scria pe-o foaie volantă, pusă în caiet. Cuvintele știute variau de la elev la elev. Bineînțeles că rareori se-ntîmpla ca vreunul dintre cuvintele înregistrate pe foaia volantă să figureze și în bucata de lectură pe care urma s-o traduci!

Ca să nu ne-ncurcăm la articole, conveniserăm cu cestorul; respectiv Ciurea-Stăpînul, ca la "*der*" să țină mîna pe caiet; la "*die*", la falcă; iar la "*das*", la cap!

Ajunsese într-un timp, bietul Ciurea, să facă scurtă la mîna de atîta "gimnastică"! În mod automat, cînd rostea cuvîntul în românește, își ținea mîna în poziția indicată de regia adecvatei situații didactice!

Așa încît, la "*Wilhelm Tell*" de Schiller, întreba cuvinte cam de felul următoarelor, dintre care, cele mai multe nu aveau nici o legătură cu textul piesei:

— Profesorul! (mîna pe caiet).

La care se auzea răspunsul sigur, de elev care a învățat la Germană toată ziua, nu s-a încurcat:

— *Der Lehrer!*

— Leopardul!

— *Der Leopard!*

— Amurgul! (mîna ia falcă).

— *Die Dämmerung!*

— Foaia! (mîna la cap).

— *Das Blatt!*

Și așa mai departe, le lua de la început și le repeta, pînă cînd Fischer, care nu se gîndea niciodată la cuvintele pe care le-asculta cestorul, ci era mulțumit s-audă că elevul răspunde la-ntrebare, spunea:

— Ajunge! *Traduce*, mă, acuma, ce mai aștepți?

De bine, de rău, traducerea mergea: fie că o învățai de-acasă, ca un papagal, avînd de fapt o reprezentare grafică în asociație cu textul german, fie că ți-o suflau băieții, fie că o scriai în carte, printre rîndurile de tipar, cu un creion "*Hardmuth*" nr. 3, cu ciocul ascuțit subțire!

Cînd găsea însă vreun băiat afară din bancă sau îl supăra vreunul în cursul lecției, se-nfură și ne pedepsea, ascultîndu-ne declinări sau conjugări — vot de blam pe care și-l da singur, pentru că el știa că habar n-avem de aceste chestiuni gramaticale.

De fiecare dată întreba în mod invariabil, automat, de parcă ar fi pus aceeași și aceeași placă de patefon:

— *A fälfäi... a germina, a cuace...* doi și la revedere, mogarale!

Dacă nu te-ntreba verbe, te pune să-i declini următoarele combinații de substantive cu pronume, articole și adjective, știind dinainte că n-ai să răspunzi:

— *Pălăria mea cea roșie... calul meu cel alb... fratele meu cel mic!* și, fără să aștepte să deschizi gura măcar, continua: *doi, și la revedere, mogarule*, la care, odată, Boghici Constantin i-a răspuns:

"Aufwiedersehen, Herr Lehrer"; iar el, ca să ne pedepsească pe toți, ne-a dat descris "*Erlkönig*" de Goethe, cu litere gotice!

Curios este faptul că, deși toți știam exact ce ne dă să declinăm sau să conjugăm, atunci când vrea să ne încuie, nu învăța nici unul, măcar de haz, să-i răspundă cum trebuia pe nemțește "*a filfii, a germina, a coace*" etc.

Pe cel prins afară din bancă îl lua de ureche, îl trăgea pînă la catedră, îl asculta verbe neregulate sau declinări, îi puneă notă rea și-l trimitea la loc!

În această primă oră de Germană, după vacanța de iarnă, toți erau convinși că ne vom distra "gras" și că vom rîde cu lacrimi la ora lui Fischer.

Chiorul s-a aranjat în fund, ca să se mai odihnească de drumul greu, făcut iarna pe frig, și, înainte de a-și pune capul pe bancă, i-a spus lui Löbel Harry:

— Bă, Harry, cînd o fi haiul mai mare și s-o rîde mai vîrtos, fă-mi și mie cu cotul, ca să rîd și eu!

— Bine, dom'le, lasă, n-avea grijă, tu culcă-te acolo, liniștit, că-ți fac eu semn cînd o fi de rîs!

Nici n-a ațipit bine Chiorul, că Fischer a și intrat pe ușă și, ghinion, a dat de Zănescu Ștefan afară din bancă.

Bineînțeles că scena la care ne așteptam s-a repetat și de astă dată: l-a luat pe Zănescu de-o ureche și l-a dus la catedră, zicîndu-i:

— Aha, mogarule, aici, aici, aici, aici! *A filfăi, a germina... a cuace...* doi și la revedere!

Asta n-ar fi fost nimic, dar Fischer, înfuriat că n-a fost așteptat în ordine, așa cum se cuvenea unui profesor, și mai ales cum pretindea el, n-a mai ținut seama de tradiția de armistițiu, între bancă și catedră, din prima lecție de după vacanță, și a-nceput să asculte:

— Să puftească buierii: Azimioară Ion... Boroianu Ion... și Condurățeanu Vasile!

Statistica imediată: $2 \times 3 = 6$ în total, și "la revedere, mogarilor!"

Chiorul dormea sforînd ușor și poate visa la caltaboșii, tobele și trandafirii mîncați de sărbători, în familie, la Focșani!

Fischer continuă:

— Să mai puftească și buierii: Cohn Zalman, Constantinescu Teodor... și Dinulescu Stelian!

Löbel, cînd aude că-l cheamă pe Chiorul la lecție, se zăpăcește și-i face semn cu cotul în coaste:

— Chiorule... bă, Chiorule!

Chiorul crede, după convenția făcută, că se rîde în clasă, și-odată, în liniștea aceea mormîntală, sare-n sus în bancă, bate cu mîinile-n pupitru și-ncepe să rîdă ca un scos din minți, de unul singur:

— Hă, hă, hă, hă, hăăăă!

Clasa, încremenită o clipă, că nu știa ce să creadă, izbucnește într-un rîs nemaipomenit, pe care Fischer cît abia poate să-l stăpînească.

— Ce, mogarule, ai înnebunit?! Ia să puftești cu mine la Cancelarie, la sfîrșitul orei!

Cum era fatal, toată întîmplarea a fost povestită Barosanului, cu cererea categorică de a-l elimina pe Chiorul care, după diagnosticul lui Fischer, dădea semne de alienație mintală!

Chiorul, știind, ca dealtfel și noi toți, ce mină de aur este inima Barosanului, i-a spus adevărul.

Barosanul a înțeles și a aranjat lucrurile în așa fel ca toată lumea să fie mulțumită.

*

Scena ce urmează s-a repetat de multe ori de-a lungul celor opt ani de liceu, cu variantele respective.

Nu pot uita însă ziua aceea în care noul subdirector, însoțit de casierul liceului, a venit în clasă cu o listă în mînă și a început să citească un întreg pomelnic de elevi, după oare a strigat cu aroganță:

— Cei *citiți* să părăsească clasa imediat! Sînt eliminați pînă vor aduce banii de taxă!

Și-atunci au început să se ridice: unii, cu figurile radiind de bucurie, că li se oferă prilejul să "*chiulească oficial*", cu asentimentul direcțiunii; alții, alene, cu silă, vădit indispuși, fiind elevi silitori.

Printre aceștia era și Pîrvu Dumitru, băiat de tîmplar, fără dare de mînă, și unul dintre cei mai buni elevi din clasă. S-a ridicat și, fără să părăsească banca, a îndrăznit să spună, cu glasul întretăiat:

— Domnule subdirector, vă rog, amînați-mă numai două zile... am de luat poimîine de la niște meditații... și...

— Slăbește-mă cu astfel de milogeli!

— E păcat să pierd două zile de explicații, vă rog din suflet...

— Lasă discuția și pleacă imediat! mîrîi subdirectorul fericit că poate să-și arate autoritatea măcar în astfel de împrejurări.

Și-atunci... abia atunci, toți am fost mai atenți la înfățișarea lui Pîrvu Dumitru, pe care nu-l prea băgam în seamă și care n-avea numai grija învățaturii, ca noi, ci mai dădea și meditații, ca să-și poată întreține frați mai mici.

Avea o haină întoarsă, roasă și peticită la mîneci și coate și un pulover lucrat din rămășițe de lînă.

Și-a strîns cu grijă cărțile într-un ghiozdan de pînză gri, și s-a îndreptat încet înspre ușă, de unde s-a întors ca să ne salute.

Parcă același fluid electric a trecut prin inima și creierul nostru; toți, dar toți, fără nici o excepție, am fost în același gînd exprimat de Ciurea:

— Măi băieți, știți ce m-am gîndit?... Ce părere aveți?

.....

Ora a treia, cînd subdirectorul trecu în inspecție să vadă dacă nu cumva vreunul din cei eliminați s-a

întors l-a găsit pe Pîrvu stînd liniștit în bancă și citind.

— Hei, dumneata, ăla cu milogeala, n-ai înțeles ce ți-am spus eu acum două ore?

— Ba da, domnule subdirector!

— Atunci, de ce n-ai plecat?

Aci, Ciurea-Stîpînul, șeful clasei, interveni placid:

— De ce să plece, dom'le subdirector?

— Ce, faci și dumneata pe niznaiul? Pentru că n-a plătit taxa!

— Mă iertați că vă contrazic, dar a plătit-o!

— Cum așa, că eu nu știu nimic.... doar adineauri...

— Adineauri, mă scuzați, nu e acum! Pîrvule, arată-i, te rog, domnului subdirector chitanța... Pofțiți... rata de 500 de lei achitată astăzi!

— Cum așa? făcu subdirectorul cu adîncă mirare, ridicîndu-și sprîncenele-i stufoase în chip de accent circumflex,

— Așa!... răspunse Ciurea sec și își văzu de treabă, în rîsetele noastre pline de o nemaipomenită satisfacție.

*

La ora de dirigiență ce-o aveam chiar în acea zi, Barosanul ne-a spus vădit impresionat:

— Bravo, băieți, să știți că mi-a plăcut! Ideea pe care ați avut-o vă face cinste. Dar de unde ați strîns atîția bani pentru taxa lui Pîrvu?!

— Păi, domnule diriginte, s-a ridicat Ciurea, ne-am gîndit că n-o să fie prea mare lucru să renunțăm și noi pe ziua de astăzi la sandviciuri, la limonadă, la trigoane sau la cornuri... Puțin regim nu ne strică... Cînd și-o termina facultatea și-o încasa prima leafă, Pîrvu ne-a făgăduit să ne invite la o masă la "*Buturuga*" din Cișmigiu!

Clasa rîse ușor, iar Barosanul adăugă:

— Admirabil!... Numai că vă rog să nu uitați atunci să mă invitați și pe mine!

CAPITOLUL VII

"CHIMISTUL"

În clasa a VI-a, la Chimie, ne-a venit un profesor suplinitor înalt și slab, nu numai ca fizic, dar și ca pregătire științifică. Un om cu o figură plină de răutate și cu un suflet asemănător.

Simțea o deosebită plăcere cînd putea să ne încondeieze, și mai mulți de jumătate din clasă aveam note rele la Fizico-Chimice.

Explica prost, nu se pricepea să facă experiențe, ceea ce-i atrăgea nenumărate ironii din partea noastră și aveam impresia că tot ce spune învățase ca un papagal, de-acasă.

Cu toate că nu ne făcea lecțiile cum trebuia și că experiențele îi reușeau rareori, și asta, după uriașe eforturi, ne pretindea totuși să-i știm tot ce e în carte și, ceea ce ne indigna și ni se părea strigător la cer, ne cerea să-i descriem toate experiențele pe care el nici nu se gîndise să ni le facă măcar!

Bineînțeles că în aceste condiții sentimentul de căpetenie pe care-l aveam pentru acest om era, printre altele, o profundă antipatie.

Nenorocul lui era că anul trecut îl avuseserăm profesor la *Fizico-Chimice* pe Gh. Niculescu-Brăilițeanu, unul dintre cei mai buni pedagogi în materie, de la orele căruia plecai cu lecția învățată.

Cu cît dezgust și dispreț îl urmăream pe Ploeanu, gîndindu-ne la farmecul științific al orelor lui Brăilițeanu!

Dar ce puteam face noi, bieți elevi? Nu aveam libertatea de a ne alege dascălii, ca elevii din Japonia, că atunci multe s-ar fi schimbat și educația noastră n-ar fi avut de suferit, ci dimpotrivă!

Așa... a trebuit să înghițim și l-am suportat pe Ploeanu un an, pentru că în anul următor a fugit de lăzăriști, cum se zicea că fuge dracol de tămîie!

Situația clasei noastre, și probabil și a celorlalte clase unde Ploeanu predă — vorba vine — Fizico-Chimicele, se prezenta gravă.

Ciudat era faptul că mulți dintre noi aveam note de trecere la toate materiile, bunicele chiar, iar la Fizico-Chimice eram *căzuți*!

Cîțiva eram amenințați chiar cu repetenția, pentru că profesorul avea intenția să ne dea media "*rău*," pe trimestrul al III-lea, iar regulamentul școlar prevedea că media "*rău*", indiferent la ce materie, pe trimestrul al III-lea, atrage după sine repetenția. (În acel an se dădeau calificative, nu note.)

Atît Ionaș Moscu, cel mai bun coleg al meu din liceu, cît și eu, eram într-o situație asemănătoare: *insuficient* pe întîiul, *insuficient* pe al doilea, și vreo două trei notări cu "*rău*" pe al treilea!

Aceste note proaste se datorau în bună parte neștiinței noastre, însă dușmănia cea mare a profesorului ne-o atrăsese șotiile nenumărate pe care i le făcuserăm în decurs de un an de zile, spre marea satisfacție a clasei și spre ușurarea sufletului nostru.

Ah, dar cu toate acestea, ce plin de amărăciune priveam *Cișmigiul* pe ferestrele laboratorului, în aceste zile de mai verde-auriu... și cu cîtă duioșie mă autocompătimeam că nu voi avea fericirea să mă bucur de odihna unei vacanțe liniștite.

Ca într-un jurnal cinematografic, începură să mi se depene în mintea chinuită de griji toate năzdrăvăniile

ficute "*Chimistului*", cum îl porecliserăm noi!

Aproape că nu fusese oră să nu facă cîte una boacăna.

Odată ne explica la Fizică despre *Inelul lui Gramm*.

— Ca să pricepeți mai bine înfățișarea acestui inel, spuse el, luați dumneavoastră un covrig și înfășurați-l cu sfoară. Veți avea astfel imaginea... Ce dorești, domnule Băjenuaru?

Ridicasem mîna: m-am sculat foarte cuminte în picioare și l-am întrebat cu cea mai mare seriozitate:

— Domnule profesor, vă rog, covrigul trebuie să fie simplu sau cu susan?

O erupție de rîs îi acoperi cuvintele pline de observații pe care mi le adresă, în afară de respectiva notare în condica clasei.

Cu acel prilej m-a luat la ochi.

.....

Chimistul căuta cu lumînarea ocazia să scape de experiențe. Și avea bietul om dreptate, că nu-i reușeau decît foarte rar.

Se ferea cînd punea cîte-o substanță în eprubetă, de parcă-i era frică să nu-i sară-n ochi!

Pe trimestrul I, făcuse nu știu ce experiențe la "*Electricitatea statică*" și, ca de obicei, nu-i reușiseră.

Cum afară era umezeală și burniță, el, cu o mutră radioasă, ne dădu următoarele explicări suplimentare:

— Ați văzut, domnilor, că am îndeplinit toate condițiile necesare pentru ca experiența noastră să reușească pe deplin. Dacă experiența nu ne-a reușit însă, este numai și numai din pricina timpului urît de afară. Dumneavoastră știți, încercă el o "*captatio benevolentiae*", că experiențele de electricitate nu reușesc atunci cînd afară e umezeală...

Așa a dus-o ilustrul dascăl cu experiențele mai tot timpul; și nu numai la electricitate, dar și la "magnetism" motiva că e umed afară, și d-aia nu-i iese experiența cum trebuie!

Azi așa, mîine așa, băieții băgaseră de seamă că profesorul nu știe să facă experiențe și neepuseră să-l cam ia peste picior; iar el prinsese un necaz înverșunat pe cîțiva dintre noi care nu-i dam pace niciodată.

.....

Mult s-a mai rîs și la experiența cu *electroscopul*. Pentru ca experiența să fie considerată reușită, trebuia ca foițele de metal să devieze.

A frecat el electroscopul, a făcut ce s-a priceput, dar zadarnic, foițele rămîneau la loc!

Atunci, băieții, abia abținîndu-se de rîs, începură să strige, prefăcîndu-se serioși:

— S-au mișcat, dom'le! Uite, cum se mișcă! Aăă! Hăăăă!

— Sst! Tăcere, domnilor! se-nfurie el.

— Tăceți, bă! se apostrofară băieții între ei, că dacă vorbiți, se impresionează electroscopul!

.....

La una din lecții, trebuia să ne facă o experiență foarte frumoasă și interesantă cu "*butelia de Leyda*" În laborator era întuneric; se trăseseră obloanele, ca să se poată vedea scînteile electrice. Toți elevii ne ridicaserăm în picioare și ne țineam de mîini: prin noi trebuia să treacă un curent electric.

Ne luaserăm de mîini, conform instrucțiunilor primite de la profesor, și așteptam să se stingă lumina, ca să rămînem în întuneric complet.

Dar nici nu se stinsese bine becul, că, deodată, ca prin farmec, se auzi un cor care l-ar fi pus pe gînduri pînă și pe bătrînul nostru profesor de muzică *Moș Costescu-Coana Batista*!

"*Hai să dăm mîna cu mîna.*

Cei cu inima română"

Din păcate, corul n-a mai putut continua, pentru că profesorul a aprins lumina și, scandalizat la culme, a strigat:

— Am să vă scad nota la toți cu două puncte și am să vă elimin, din cinci în cinci, nerușinaților! Stați liniștiți, că altfel renunț la experiență!

— E păcat să renunțăm și la asta, dom' profesor! ripostai eu, ridicîndu-mă în picioare! Mai ales că e o vreme splendidă... și...

— Iarăși dumneata? țipă el. Nu-mi pot face experiențele din cauza dumatăle... Stai jos... sau ieși afară!... Pentru că sînteți necuviincioși, citiți experiența din carte!

.....

Chiar dacă eram liniștiți și-l lăsam să-și predea lecțiile nesupărat, că n-aveam nici noi chef întotdeauna de poze, Chimistul nostru făcea ce făcea și găsea cîte un motiv binecuvîntat ca să ne spună: "Luați mai departe cutare lecție, întrucît experiența, *n-a reușit, nu reușește sau nu poate să reușească*, din cutare cauză!"

Preparatele pentru experiențe i le pregătea laborantul liceului, domnul Eduard Slavcovschi, un student eminent, care ne făcuse întîmplător și cîteva experiențe la unele lecții — foarte frumoase, interesante, și care

reuşiseră pe deplin.

Ni se părea tare ciudat şi ne uimise grozav faptul că domnul Eduard, care avea ştersul rol de a pune la dispoziţia profesorului aparatele şi substanţele necesare pentru Fizico-Chimice, se pricepe să execute experienţele eu atîta succes, spre deosebire de profesor, căruia îi reuşeau din an în paşti.

Era un motiv în plus ca să n-avem nici o stimă pentru pregătirea lui ştiinţifică şi ca să-l luăm în rîs de cîte ori ne dădea prilejul.

Şi acesta se ivea deseori, mai curînd chiar decît aşteptam.

Necazul cel mai mare i-l provocam profesorului cînd, de cîte ori nu-i reuşea cîte o experienţă şi se scuza, invocînd diferite motive, noi îi spuneam, rînjind binevoitori:

— Să-l chemăm pe domnul Eduard, don' profesor!

El se-nroşea şi ne-arunca nişte priviri asatine, la care noi răspundeam cu surîsuri angelice!

.....

Glasul tăios al profesorului mă trezi brusc din reveria în care căzusem. Îmi aminteam de alte lucruri petrecute tot în clasă, odinioară...

— De ce zîmbeşti, domnule, în timpul explicaţiei mele? mă întrebă Chimistul. Poftim la lecţie!

— Bine, don' profesor, zic eu, ies, dar... m-aţi mai ascultat şi lecţia trecută, şi mi-aţi pus "*rău*".

— Dacă nu ieşi, îţi mai pun un "*rău*".

Atunci mă hotărîi să ies.

— Ia vorbeşte dumneata despre "*sinteza acetilenei*"!

— Sinteza acetilenei?

— Da, sinteza acetilenei!

Eu luai creta de cap şi-ncepui să-i jupoi hîrtia, ca să-mi treacă timpul şi să-mi pot răscoli amintirile în legătură cu chimia organică şi mai ales cu blestemata de "*sinteză a acetilenei*".

Începui să tuşesc, îmi îndreptai gulerul tunicii, de parcă n-aş fi fost la lecţie, ci la fotograf, îmi privii numărul de ordine de pe mîneacă, îi admirai albastrul frumos ca cerul senin, îi citii cifrele încet... 1282... şi-n cele din urmă îmi aruncai ochii spre Moscu. El era disperat. Îmi sufla, dar n-auzeam nimic. Mă cuprinse o toropeală dulce, din care mă trezi din nou glasul tăios al Chimistului:

— Hai, domnule, odată! Ştii?

— Ştiu!... Hm! hm! Avem, avem acetilena...! Hm! Carbon hidrogen 6! CH₆!

— Cum?

— Asta, vream să zic... N-o ştiu p-asta, don' profesor... daţi-mi altceva!

— Ce altceva, domnule, ce altceva? Dumneata n-ai idee de chimie organică, şi-ţi arde de zîmbit în bancă! Poftim la loc! "*Rău*".

*

Eram sigur şi eu, şi clasa, că profesorul se hotărîse să mă lase corijent. Şi asta n-ar fi fost nimic, deşi m-ar fi mîhnit foarte mult, că nu mai rămăsesem corijent niciodată pînă atunci: dar, în urma notelor obţinute de mine pe trimestrul al treilea, puteam să rămîn repetent chiar, cu toate că aveam note bune la toate celelalte materii!

Şi slabă speranţă de îndreptare cu atîta "*rău*" în oral!

O palidă licărire mi-o mai da viitoarea teză!

De ascultat, ca să-mi îndrept notele, nici prin cap nu-i trecea Chimistului! Dacă mă-ntreba ceva şi-i răspundeam frumos, nu-mi punea notă, dacă, însă, nu ştiam, imediat îmi mai înmulţea seria cu un "*rău*"!

Ce era de făcut? Îmi pierise gustul de şotii şi năzdrăvănii. Mai aveam două săptămîni pînă la sfîrşitul anului, şi repetenţia îmi bătea la uşa.

Mă apucau serios de carte şi-nvăţai într-o zi şi o noapte ce nu-nvăţasem în două luni de şcoală; acum ştiam chimia organică la perfecţie... afară de "*acizii-alcoolii*", pe care nu ştiu de ce nu-i învăţasem.

Cînd s-a dat teza la Chimie, vreo cîţiva am lipsit. Asta, însă, cu un scop bine determinat.

Lecţia următoare ne-am prezentat la ora respectivă şi, cînd a venit profesorul, i-am spus cu seninătate:

— Dom'le profesor, noi am lipsit la teză şi vrem să dăm acum!

Aranjaserăm din vreme, bineînţeles, cu cîţiva dintre colegii noştri, să ne facă tezele după carte şi, cu cinci minute înainte de a suna, să ni le dea pe sub bancă!

Pînă atunci noi am fi făcut nişte teze fictive, aşa, de ochii profesorului, ca sa vadă, el că nu stăm degeaba, ci scriem ceva, acolo!

Printre cei cinci candidaţi, în afară de mine, mai era şi Moscu Ionaş.

Dar sfîntă mai e vorba românului: "*Socoteala de-acasă nu se potriveşte cu cea din tîrg*".

Ca nişte elevi sîrguincioşi şi cu cele mai bune intenţii, ne aşezaserăm toţi în primele bănci din laborator şi aşteptam în linişte sosirea profesorului şi începerea tezei.

Chimistul, însă, a bănuit imediat cam la ce se poate aştepta de la noi, "crema" elevilor lui, şi ne-a risipit numaidecît, mutîndu-ne în diferite părţi ale sălii...

Apoi, după ce ne-a izolat, lăsînd între noi şi ceilalţi colegi două rînduri de bănci goale, a dictat fiecăruia cîte un subiect şi s-a aşezat în spatele nostru, ca să supravegheze orice mişcare.

— Aşa... şi acum... scrieţi, vă rog, domnilor!

Bietul Ionaş Moscu era disperat, habar n-avea de subiectul dat; iar mie, din toată Chimia, îmi căzuseră "*acizii-alcoolii* şi *aminele*"!

Despre amine ştiam, dar despre "*acizii-alcoolii*", nimic!

Ca să mai trag nădejde la teza făcută de colegi, nici gând, așa că mă hotărîi să scriu cum m-oi pricepe!
De copiat, nici pomeneală nu era, pentru că profesorul, ca să-mi dovedească simpatia de care mă bucur în ochii lui, se așezase drept în spatele meu!

Deși subiectul dat începea cu *acizii-alcoolii*, eu începui teza cu aminele. N-aveam cine știe ce de scris, așa că terminai repede... Trebuia să trec acum la *acizii-alcoolii*, dar ce să scriu, cînd habar n-aveam!

Atunci mă gîndii să fac p-ăla care n-a înțeles subiectul *acizii-alcoolii*, tratai *alcoolii*, pe care-i știam la perfecție.

Cu cinci minute înainte de a suna, terminai teza satisfăcut (era o teză bună, ce e drept) la gîndul că, dacă n-o observa că am schimbat subiectul, îl fac praf!

Dar, cînd a sunat clopoțelul de ieșire, cu bietul Moscu s-a întîmplat ceva cu totul neprevăzut!

Moscu tot mai nădăjduia în teza făcută de colegi și credea că-i va sosi ca un colac de salvare în ultima clipă!

De sosît un colac tot i-a sosît, dar acesta a fost, din nefericire, *peste pupăză*!

Cum nu putea să copieze și cum nici subiectul nu-l știa, Moscu ce s-a gîndit: "Mă, nu face să mă vadă Chimistul că nu scriu nimic. Ia să scriu eu, acolo, ceva ce mi-o trăsni prin minte, ca să creadă că știu subiectul... și pînă la sfîrșit nu mă lasă ei, frații, pe mine!"

A scris Moscu de zor toată ora. Se mai oprea din cînd în cînd, își ducea mîna la frunte a gîndire, iarăși scria; iarăși mai sta în contemplație! Profesorul, văzîndu-l atît de activ, l-a întrebat într-un timp, înciudat parcă de faptul că scrie atît de neobosit:

— Ei... domnule Moscu, merge, merge?

— La perfecție, don' profesor! i-a răspuns Moscu, zîmbind sigur de succesul pe care-l va obține!

Dar sfîrșitul orei a sosît, fără ca odată cu el să-i sosească lui Moscu și mult așteptata teză fabricată de colegi!

Moscu se opri din scris. Văzînd că profesorul începe să strîngă tezele, se apucă să scrie din nou, iar cînd acesta ajunse la el, îi spuse:

— Un moment, vă rog, să închei!

Chimistul îl lăsă, și trecu la altul. Apoi veni din nou la Moscu. De data asta, Moscu, care nu voia cu nici un chip să-i dea teza, și știa el, săracul, de ce, îi spuse mai rugător ca niciodată:

— Punctuația, vă rog!

— Ce punctuație?! făcu mirat Chimistul.

— La teză... să corectez punctuația!

— Lasă, dom'le Moscu! rîse acru profesorul, lasă că nu e teză la Română! Dă-o-ncoace, că nu mă uit eu la punctuație, ci la fond, la știința dumitale!

— Nu... vă rog... o clipă numai! V-o aduc eu la catedră!

Bănuind că nu e lucru curat la mijloc, profesorul puse mîna pe teză și voi s-o ia, dar Moscu o apucă și el, ca să nu i-o dea; atunci profesorul, intrigat și indignat de atitudinea foarte puțin cuviincioasă și nejustificată a elevului său, smulse teza din mîna lui Moscu și se uită să vadă ce a scris...

Își ridică sprîncenele, își strîmbă buzele, încrețindu-și fruntea cu adîncă mirare și, adresîndu-se clasei, spuse:

— Două minute, vă rog, ca să vă citesc cîteva rînduri din teza la Chimie a colegului dumneavoastră, Moscu, pentru că e foarte interesantă!

Clasa, care bănuia că s-a petrecut ceva cu totul neobișnuit, se liniști ca prin farmec. Cred că niciodată Chimistul nostru n-a fost ascultat cu mai multă atenție de către elevii lui, ca atunci!

— Domnul Moscu, începu el, a avut la teză subiectul "*Aldehidele*". Ei bine, iată cum a tratat dînsul acest subiect de Chimie... Ascultați, vă rog, cu toată atenția, că încep să vă citesc:

«Aldehidele. Pentru a trata acest original, interesant și mai ales nostim subiect, care face parte, după cîte mai țin și eu minte — pentru că am foarte multe pe cap — din Chimia organică, trebuie mai întîi și mai întîi de toate să știm la perfecție următoarele: "Împărate ceresc, Mîngîietorul, Duhul adevărului, carele pretutindeni ești și toate le împlinești"» și așa mai departe, continuă Chimistul...

Apoi, ascultați, vă rog, încercă el să potolească hohotele de rîs ale băieților, ascultați ce mai scrie: *«Dacă observăm că tot nu ne-a venit inspirația, scriem îndată, însă fără prea mare grabă, "Cuvine-se cu adevărat să te fericim pre Tine"...»* și așa mai departe! Dar bine, domnule Moscu, confunzi *Chimia* cu *Religia*, domnule, pentru Dumnezeu?!

Moscu, văzînd că partida e pierdută, se ridică demn în picioare și spuse răspicat:

— Nu, don' profesor, dar... să vedeți... știți... eu... Să vedeți...

— Da, da' să vedem și ce părere vor avea ceilalți domni profesori despre teza asta!

— Eu cred, spuse Moscu netulburat și pe același ton cu profesorul, că vor avea o părere cît se poate de ortodoxă!

La care clasa izbucni într-un rîs și mai zgomotos ca cel de pîn-atunci, iar profesorul, ca să nu ne dea prilej de scandal, ieși repede.

*

Lecția următoare ne aduse tezele. Moscu, care era nepotul lui Barbă, a scăpat cu o săpuneală zdravănă și cu "ins" în teză, pe drept, pentru că nu scrisese nimic despre subiectul dat, decît titlul.

Iar pe teza mea erau scrise următoarele:

Acesta a fost subiectul dat, sau "Acizii-alcoolii"? Rău!

Și toată teza era tăiată, cu creion albastru.

.....

Că trebuia să rămîn corijent era acum floare la ureche; mă îngrozea, însă, repetenția!

Necazul meu era și mai mare că la toți profesorii aveam numai mediile "*foarte bine*" și "*bine*". Un singur "*suficient*" la Latină; și să rămîn din pricina Chimiei?!

Profesorul mă ocolea acum și nu mai voia să m-asculte nici în ruptul capului, iar eu știam toată materia cum nu se putea mai bine, în întregime... Nu exista formulă pe care sa n-o știu, nu exista experiență pe care să n-o cunosc!

Ba, am mîndria să spun că vreo trei seri la rînd am fost meditat la Chimie de către un profesor universitar... chiar de Chimie organică.

Unchiu-meu, *Dan Rădulescu*, profesor de Chimie la Universitatea din Cluj, venise la București pentru vreo săptămînă și trăsese la noi. Eu, știind că este cunoscut de toți profesorii de Chimie și că cei mai mulți dintre ei i-au fost elevi, l-am întrebat:

— Unchiule, nu cumva îl cunoști dumneata pe Plopeanu, unul așa, și așa, să vorbești cu el... că vrea să mă lase!

— Mă, mocofane, îmi răspunse el nazal, cum vorbea, de cunoscut, îl cunosc, dar cum o să vorbesc eu cu el pentru tine? Să-l rog pentru nepotu-meu, ai? Nu prea merge, tu ce crezi? De ce n-ai învățat?

— Dacă e greu!

— Greu?... Grea Chimia?! Fugi, mă, că ești caraghios! E cea mai ușoară și cea mai frumoasă știință! Ia dă cartea încoa! Adu și maculatorul! Așa... Să-ți fac eu niște rezumate, cu formule-n regulă... și dacă n-ai să-nveți tu toată "*organica*" în trei zile, să nu-mi zici mie *unchiule*!

Și așa a fost. A stat bietul unchiu-meu trei seri la rînd de capul meu, dar m-a învățat "*chimia organică*" la perfecție!

Ce folos, însă, că știam acum atîta carte, dacă profesorul meu nu voia să mă mai asculte?

Mă gîndii atunci să-l rog pe tata să se ducă pe la liceu, cînd are Chimistul ore, să-i spună că știu bine și se mă examineze măcar o dată.

Tata îmi făgădui că se va duce, și se ținu de cuvînt. Era tare îngrijorat și el de faptul că puteam rămîne repetent din pricina Chimiei.

.....

La ora suplimentară pentru îndreptarea notelor, Chimistul a intrat în clasă tăcut și cu zîmbet ironic în colțul gurii, zîmbet care nu l-a părăsit o clipă, tot timpul cît a durat ora suplimentară.

A început să examineze și, de la prima serie, am rămas trăsniți de bunăvoința pe care ne-o arăta tuturor, fără deosebire.

Întreba ușor, chestiuni elementare; iar dacă, întîmplător, te încurcai, te-ajuta, ceea, ce el nu făcuse niciodată. Se vedea bine că are de gînd să ne dea drumul.

În clasa înfiorată de o fericită emoție pluteau șoapte de adîncă și justificată nedumerire de la o bancă la alta:

— Ce e, mă, cu el, de s-a făcut așa de cumsecade? Nu e d-a bună! Să știți că a intrat în anul morții!

Pe Moscu și pe mine ne-a ascultat ceva mai mult și mai greu decît pe ceilalți, a insistat asupra unor formule, ne-a cerut să descompunem în valențe, și-n sfîrșit ne-a spus:

— Este adevărat... știți toată materia anului... amîndoi aveți media generală... "*suficient*"!

— Vă mulțumim, don' profesor!

— Vă rog stăruitor, însă, părăsiți sala imediat! Nu de alta, rînji el, dar acum știți atît de bine, încît s-ar putea să fiți ispitiți să suflați colegilor de la tablă!

Cînd am ieșit pe sală, Moscu m-a tras de mîneacă și mi-a spus confidențial:

— E, cum îți explici tu transformarea subită a simpaticului nostru chimist?

— Mă, să-ți spun drept, nici eu nu știu ce să cred!

— Să-ți spun eu atunci: s-a dus maică-mea, care-i și ea profesoară, la Barbă, și l-a încondeiat clasa una, l-a făcut de două parale: că nu știe să explice, că nu ne face experiențe, dar ne pretinde. Ei, i-a mai spus că toată clasa se găsește într-o situație critică din cauza asta.

Cînd a auzit Barbă cum stau lucrurile s-a făcut foc... și rezultatul acestei întrevederi... diplomatice... ai avut satisfacția deosebită de a-l vedea azi! Așa stau lucrurile, băiatule, și pentru că am terminat și cu a VI-a, hai să-i tragem o raită prin Cișmigiu și să ne răcorim la "*Buturugă*" cu cîte-un lapte bătut de la gheață, că prea s-au făcut multe arderi chimice în mine, ca să mă exprim "*ca la carte*".

CAPITOLUL VIII

HIP, HIP, URRAAA!

Nu cunosc așezarea tuturor liceelor din, țara noastră, dar nu cred să existe vreunul mai pitoresc și mai fermecător încadrat ca liceul *Lazăr*, care este înconjurat din trei părți de Cișmigiu, grădină cu reputația de a fi cea mai frumoasă și cu cele mai variate specii botanice din Europa.

Cînd primăvara se hotărăște să-și facă popasul în București, se oprește în prima zi în *grădina Cișmigiu*.

Vestitorii și i-a trimis cu câteva zile înainte... Pajiștile înverzite sînt smălțate cu violete și ghiociei, ce zîmbesc gălănic și parcă fac cu ochiul trecătorilor maturi sau copii, care de-abia se-abțin să nu-i culeagă.

Și dacă astăzi ai trecut pe aleile discrete ale Cișmigiului, privind la bobocii de pe crengi, peste noapte Primăvara înfăptuiește minunea: în zori, la fiecare pas, te întîmpină mirese de basm, încremenite de un vrăjitor poznaș — buchete uriașe de zăpadă proaspătă îți dăruiesc miresme suave și de un farmec înfiorător de dulce.

Dar în fiecare anotimp, grădina Cișmigiu este răsfațată de sumedenie de flori, unele născute de pămîntul roditor al țării noastre, iar altele aduse de la mari depărtări și aclimatizate aci.

Numele lor atît de fragede și pitorești, țîșnite din seva plaiurilor românești, le statornicește pentru vecie pe covo-rul nomenclaturii horticole: *tufănele, brîndușe, crăițe, dalii, pansele, mixandre, cimbrnișor, dediței, părăluțe, stînjenei, romanite, ciuboșica cucului, lăcrămioare, bujori, albastrele, rurneneală* și cîte altele, pe care numai văzîndu-le îți amintești de ele.

Printre acestea, îți atrag atenția bobocii mîndri sau florile învolte ale trandafirilor de toate soiurile și culorile, sau te opresc din cale buchetele mărețe de liliac alb sau mov, cu florile simple sau bogat bătute!

Boschetele gingașe, ce parcă ascund taine de nedezelegat, își înalță trufașe crengile, împletindu-le în baldachine, pe sub care treci înfiorat de plăcută și neobișnuită emoție, de parcă ai trece pe tărîmul poveștilor din "*O mie și una de nopți*"!

Lacul albastru-verzui oglindește siluetele plopilor înalți, ale stejarilor, arșarilor, brazilor și molizilor, ienuperilor, castanilor, ulmilor și platanilor uriași ce-l străjuiesc de pe maluri, întocmai unor sentinele înfipite în pămînt pentru veșnicie.

Apa lui tremură-n unde la trecerea bărcilor pe sub ghirlandele bătrînelor sâlcii plîngătoare, zîmbesc înduioșate parcă la șoaptele de dragoste, întotdeauna aceleași, ale vîslasilor trecători!

Fără îndoială că farmecul imposibil de descris în întregime al Cișmigiului a exercitat o deosebită înrîurire asupra atîtor zeci de generații ce s-au perindat la liceul Lazăr și a contribuit într-o foarte mare măsură la dezvoltarea anumitor însușiri de ordin mai mult sau mai puțin didactic.

Marele privilegiu de a fi adăpostit la marginea unei grădini publice, și mai ales de a avea o intrare prin această grădină, nu-i este hărăzit nici unui alt liceu din București...

Este o plăcere, pe care și-ar dori-o toți elevii, să treci dimineața, mai ales primăvara și toamna, pe aleile înflorite ca prin farmec, peste noapte, cu alte flori în fiecare zi, sau cu frunze pale, de nuanțe variate la infinit, frunze din basmele cu păduri de aramă, de argint și de aur.

Intri în clasă cu pieptul săgetat de bucurie, dar și străbătut de o justificată mîhnire că nu te poți bucura din plin de frumusețile dăruite acestui pămînt din belșug și aruncate cu nemiluita în Cișmigiu!

Atîta nostalgie potopea sufletele bieților lăzăriști, încît foarte puțini rezistau ispitei de a rămîne timp de patru ore încheiate între pereții clasei și, din cînd în cînd, evadau în ținutul învecinat, unde crengile își plecau frunțile împodobite de flori și îi primeau ca pe niște Feți-Frumoși autentici, cu sute de miresme și zîmbete: roșii ca focul dragostei ce abia le mijeia în suflete; albastre ca seninul cerului și culoarea liceului nostru; galbene ca aurul și violete ca amurgurile tîrzii de toamnă!

Băieții stăteau ca pe ghimpi și, cînd nu îndrăzneau să dea piept cu inamicii didactici din diferite motive: sau că nu știau lecția, sau că aveau vreo teză serioasă pentru a cărei înfăptuire ulterioară era nevoie de o deosebită strategie și tehnică, trăgeau la fit în Cișmigiu!

Greu să înfrîngi mirajul acestei grădini, care-ți oferea nu numai cel mai minunat refugiu visat de un școlar, dar și posibilități de a-ți petrece timpul ușor, plăcut și mai ales sportiv!

Nu cred să greșesc afirmînd că dintre toți liceenii Capitalei, de pe timpuri, cei mai buni barcagii erau lăzăriștii.

Spunînd așa, nu înțeleg să le aduc nici o laudă, pentru că această calitate a lor s-a dezvoltat normal, prin natura împrejurărilor: era firesc ca mai toți să canoteze; în orele de "*l'école buissonnière*" este mai plăcut să te plimbi cu barca, pe lac, decît să stai pe o bancă în inactivitate. Poți să tăifăsuiești la fel de bine și pe apă ca și pe uscat, dacă ai chef!

Și cum băieții, sărmanii de ei, aveau foarte des prilej de antrenament la *canotaj*, ajunseseră barcagii, nu glumă!

Dar antrenamente serioase făceau băieții noștri la toate sporturile: la *oină*, cu Cioc, și singuri, dar absolut singuri. numai și numai din dragoste pentru sport la: *fotbal, rugbi; volei, hochei* pe gheață etc.

Nu erau supravegheați de nimeni, nu aveau nici măcar un antrenor, dar lucrau cu multă rîvnă, pentru că îi stimula o justificată ambiție: toate cupele interșcolare să fie ale Lazărului.

Barbă se complăcea în postura de proteguitor al sporturilor, și-n scurtă vreme liceul începu să geamă de sportivi: elevi de pe la toate liceele din București, și-n special de la *Sfîntul Sava*, știindu-se buni sportivi, veneau cu duiumul la Lazăr, căruia îi mersese faima că este mai indulgent cu cei care nu sînt elevi extraordinari, dar pot contribui la cucerirea unei cupe.

Așa s-a făcut că prin 1926, în special în clasa a VIII-a modernă, aveam elevi care jucau fotbal sau rugbi în echipe ca: "*Venus*", "*Unirea-Tricolor*", "*Telefon-Club*", "*Olympia-Club*" — cei mai mulți dintre ei, deși foarte tineri, fiind internaționali de câteva ori.

Era prin mai și-ncepuseră meciurile interșcolare.

De cum înflorise primăvara, băieții începuseră antrenamentul sub conducerea lui *Ghiță Drăghicescu*, dintr-a VIII-a modernă de la "*Clubul Venus*".

Pînă acum, Lazărul bătuse la fotbal toate echipele celelalte, și astăzi, după-amiază, la 3, avea meci cu *Evangelica*, la *Federație* unde se jucau toate meciurile pe atunci.

"Nea Ghiță", cum îi spuneam noi, că era cu vreo doi-trei ani mai mare, desfășura "*o activitate febrilă*" și era atent să nu se întîmple nimic care ar putea aduce vreun prejudiciu jocului.

La meci, bineînțeles că nu luau parte numai jucătorii, ci toată galeria de scandalagii, care aveau rolul

bine determinat de a intimidă *Evanghelică*.

Și dacă Ghiță era căpitanul echipei de fotbal, eu eram căpitanul galeriei, care urma să contribuie și de astă dată la succesul Lazărului.

Meciul era deosebit de important, pentru că rămăseserăm în finală cu *Evanghelică* și lupta nu era prea ușoară; și printre cei de la *Evanghelică* erau câțiva internaționali, care jucau la "*Olympia-Club*",

Echipa *Evanghelice*i era compusă mai mult din nemți, iar noi ne făcuserăm socoteala că, în afară de jocul măestrit al băieților noștri, trebuia să conteze foarte mult și "*galeria*".

La meci avea să vină tot Lazărul, sportiv sau nu, afară de Cioc, care nu admitea alt sport decât oina, singurul punct asupra căruia nu se înțelegea cu Barbă, prilej de calambururi și glume nevinovate pentru noi, care ne spuneam că, în definitiv, *barba e* mai mare decât ciocul; prin urmare ea dictează... și din barbă poți face oricând cioc, dar din cioc, niciodată barbă... decât dacă aștepti și-ți crească!

În dimineața zilei în care avea să fie meciul, Ghiță Drăghicescu, care juca înaintaș, ne-a chemat pe toți:

— Fraților, cred că nu mai este nevoie să vă spun că un rol foarte important în câștigarea unui meci, indiferent de ce e, îl joacă galeria... Echipa, dom'le, trebuie încurajată, chiar dacă a făcut vreo figură greșită, că figura *oață* vine în repriza a doua... cu surpriza! Așa că, Griguță băiete, ai grijă de ai tăi, că de-ai mei văd eu!

— Nea Ghiță, i-am răspuns eu cu emfază; de parcă aveam să iau parte efectivă la joc, nu e asta primul meci pe care l-am câștigat!

— Oho, stai, *nu anticipa dinainte!* făcu el, zîmbind cu înțeles, mai bine să ne fie teamă și să-l luăm, decât să mergem la sigur și să ne facem de râs.

— Bine, nea Ghiță!

— Așa că la prînz, nimeni nu se mai duce la masă acasă; toată lumea mănîncă după meci. S-a înțeles?

— Ce mai?!

— Și vedeți, în recreație stați în bănci, să nu vă cheltuiți toată energia aiurea; ca să fiți în formă la meci. Dacă-l câștigăm și pe asta, și luăm cupa, Barbă e al nostru!

Jucătorii erau numai arc toți, unul și unul, aleși pe sprînceană!

Ghiță adusesese maieurile, de un albastru deschis, cu guler și mînecuțe albe, de ți-era mai mare dragul să privești la ele.

*

Meciul!

Ai noștri, în maiouri albastre, evangheliștii, în maiouri galbene.

Ghiță Drăghicescu zvîrle un ban în sus, ca la rișcă, să hotărască norocul pe care parte a terenului urmează să joace *Lazărul* prima repriză.

Jocul a început. Ghiță e numai ochi și picior... Evangheliștii joacă bine, ce-i drept, nu degeaba au rămas ei în finală, dar lăzăriștii parcă sînt mai tari! Hm, hm, adversarii noștri au început să facă incorectitudini, pe care arbitrul le trece cu vederea! Ghiță e nemulțumit și-i spune ceva arbitrului, care nu-i acordă nici o atenție.

O nouă greșală, care iarăși nu e fluierată!

Ghiță își mușcă buzele...

Atunci, deodată izbucnește galeria *Lazărului* în strigăte de piei-roșii și se aude un zgomot infernal, care întrece orice imaginație: sînt cutiile noastre de conserve cu pietre în ele...

Arbitrul fluieră, dă avertisment evangheliștilor, și jocul continuă!

— Hai, *Lazar!*

Ai noștri se-nfierbîntă... Sînt pe terenul adversarilor... Se joacă strîns, aproape de poarta acestora... Mingea e la Traian Parascivescu, zis *Litră*, din pricina staturii lui mici... Un evanghelist se repede. Litră îl duce, trage... și...

— Gol!

— Bravo, Litră, halal să-ți fie!

— Unul la zero, pentru *Lazăr!*

— Hai, *Lazăr!*

Evangheliștii își fac de cap, numai incorectitudini! Arbitrul, care se vede că ține cu ei, se preface că nu le observă. Ghiță nu știu ce-i strigă, arbitrul fluieră prelung, oprește jocul și-l dă pe Ghiță afară de pe teren.

Ghiță vine lîngă noi, ca simplu spectator. Jocul continuă agitat.

— De ce te-a dat afară, nea Ghiță?

— Fiindcă n-am avut de lucru și i-am trîntit una, să mă țină minte!

— Și-acum?!

— Păi, nu-mi mai dă voie să joc.

— Și ce ne facem noi?

— Păi, știi eu? Toată nădejdea a rămas la Tănăsică!

— De..., ce naiba ți-a venit?

— N-ați văzut, bă, că ținea cu ăia? Ce, mult era să mai înghit?

— Nea Ghiță, ascultă-mă pe mine, roagă-te de el să te ierte, că fără tine pierdem meciul și ne găsim beleaua cu Barbă!

— N-o să vrea!

— Tu încearcă și-om vedea noi!

Arbitrul tocmai trecea pe lîngă noi cu fluierul în gură.

— Don' arbitru, zice Ghiță, îmi cer scuze, vă rog, dați-mi voie să reiau jocul!

— Nu se poate! Altă dată să fii cuviincios... Nu admit recalcitranță pe teren!

Un fluier scurt! Urlete de bucurie la evangheliști: "*gol*, s-a egalat!"... "*Unu la unu*".

Poftim! Ghiță spumegă de mînie.

— Dacă ne iau meciul evangheliștii, mă fac de rîs, și numai eu sînt de vină, că nu mi-am ținut gura...! Ce mă fac cu Barbă?

Repriza întâia s-a terminat. Ghiță se duce în pauză la arbitru și-l roagă din nou să-i dea voie să joace măcar în repriza a doua. Arbitrul nici nu vrea s-audă. Ghiță își frînge mîinile, turbează de necaz și nu știe ce atitudine să ia.

Atunci, cu o îndrăzneală de care m-am mirat și eu, intervenii în fruntea a vreo zece voluntari, printre care: Dinulescu Stelian, Condurățeanu Vasile și Hinna Constantin, cei mai puternici din clasă.

— Domnu' arbitru, îi spun eu abia înăbușindu-mi furia, vă rugăm și noi să-i dați voie lui Drăghicescu să joace... Fără el, *Lazărul* pierde meciul cu siguranță, și dumneavoastră nu știți ce consecințe dezastruoase vom avea de suportat din partea domnului director Ionescu... Vă rugăm, e în joc situația noastră școlară.

— De ce a fost necuviincios pe teren? În timpul meciului se joacă, nu se parlamentează. Vă rog să mă lăsați în pace! Am să fac cum am să cred eu de cuviință.

Am plecat, lăsîndu-l numai pe Ghiță acolo, să-i mai dea și el cu gura. Ne gîndeam că s-ar putea ca arbitrul să nu se simtă la largul lui să-i dea voie să joace lui Ghiță imediat după intervenția noastră. Trebuia să-i lăsăm timp pentru mofturile și ezitățile de rigoare în astfel de împrejurări; chestie de abilitate diplomatică! Dar iată că intervenția noastră a prins bine.

În repriza a doua, Ghiță a apărut pe teren în fruntea echipei lăzăriste, care radia de mulțumire și încredere.

De astă dată, Ghiță s-a întrecut pe sine însuși... Singur băgat două "*goluri*"; Tănăsică, unul... și, în urletele noastre da izbîndă, meciul s-a terminat cu 4—1 pentru *Lazăr*, pentru că *Evanghelică*, intimidată, n-a mai băgat nici un gol.

Din zeci de piepturi a izbucnit strigătul de triumf:

— Pentru Echipa liceului *Lazăr*: hip, hip, ura, uraaa, uraaa!

Prin anii 1923, 1924, 1925 și 1926, *Lazărul* a luat cupele interșcolare la toate sporturile ce se practicau pe atunci: fotbal, rugbi, volei etc,

Barbă era tare încîntat că liceul de sub conducerea lui deținea toate cupele la sport. Ba, odată, la o serbare de sfîrșit de an, cînd a vorbit despre succesele sportive ale liceului și a prezentat publicului cupele obținute, printre altele a spus:

— Sînt fericit că liceul *Gheorghe Lazar* s-a clasat în fruntea tuturor liceelor din București și regret că printre concursurile interșcolare nu este prevăzut și *canotajul*. Am convingerea că în fiecare clasă se găsesc cel puțin cîte 20 de campioni posibili! Că dacă "*repetiția este mama memoriei*", nu este mai puțin adevărat că și antrenamentul îți asigură biruința în meciuri, indiferent de sportul pe care-l practici!...

Nu știu dacă au înțeles toți ce a voit să spună Barbă, dar mulți dintre noi am rîs pe sub mustață, că aluzia, departe de a fi măcar răutăcioasă, era foarte simpatcă și mai ales foarte transparentă!

*

Cîșmigiu! a fost pentru lăzăriști teatrul multor întîmplări vesele.

Și, de multe ori, pe la 8 dimineața, pe lac nu erau decît bărci cu băieți de-ai noștri, care, chipurile, întîrziaseră la oră și, cum nu înțelegeau să-l supere pe profesorul respectiv, tulburîndu-i lecția, preferau să aștepte ora următoare de de curs, în Cîșmigiu,

Barcagii erau din diferite clase și de diferite vîrste. Toți erau de o desăvîrșită colegialitate și aceasta făcea tîria noastră, tîrie care nu s-a dezmințit niciodată, ba, dimpotrivă, s-a afirmat cu atît mai puternic, cu cît au fost mai grele situațiile prin care am trecut.

Cînd se-ntîlneau pe lac lăzăriștii din clase diferite, erau adevărate întreceri de canotaj.

Dacă, însă, vreun elev de la alt liceu avea nefericita inspirație de a se aventura pe lac, se dădeau chiar serioase lupte navale.

Îi găseam *intrusului* pricină din te miri ce.

Țin minte că odată ne-am întîlnit pe lac cu doi "dovlecari", adică doi elevi de la liceul *Mihai Viteazul*.

— Ce caută, mă,ăștia în împărăția noastră?

— Ce caută vor găsi! rosti Ionaș Moscu sentențios și se pregăti să-i înfrunte: Ia ascultați, măi "dovlecarilor", voi nu știți că pe lacul ăsta cresc nuferi, nu dovleci? Ce-i cu voi pe-aci?

— Da' ce, mă, e lacul vostru?

— Al nostru sau nu, voi răspundeți la ce vă întreb eu! Acum, n-aveți oră, ce căutați cu barca-n Cîșmigiu, că vă ia mama dracului?!

— Da' voi ce căutați?

— Noi avem oră liberă și sîntem la noi acasă; da' voi n-aveți nici un rost aici și vă rog s-o ștergeți cît mai repede! Frumos vă stă să chiuliți, mă, amărîților? Am să vă iau numărul și să vă reclam lui *Balaurul* (*Balaurul* era Ion Roman, directorul de la *Mihai Viteazul*.)

— Iete, mă, ce deștepti! Voi să ne reclamați lu' *Balauru*, că am chiulit?! Da' voi ce cusur aveți? Parcă noi nu putem să vă dăm pe mîna lu' *Barbă*!

Dar n-apucă să termine vorba, că un val de apa îl plesni drept în gură, făcîndu-l să bolborosească înecat ultimele cuvinte.

Moscu ridicase lopata dreaptă, și-o lăsase pieziș în apă, stropindu-l pe adversar din plin. Apoi, repede, una după alta, încă vreo trei-patru lopeți, cu măiestrie conduse, îi făcură pe cei doi "dovlecari" ciuciulete, după care ispravă ne îndepărtăm în grabă, lăsîndu-i pe bieții băieți uluiți și spumegînd de mînie.

Altă dată ne găseam pe lac vreo șapte băieți din clasa noastră, în trei bărci.

Printre alții erau: Ionaș Moscu, Ștefan Zănescu, Dragu Henry, Costel Manolescu și Harry Löbel.

Se vede că naiba a vrut să-și ridă de noi și să ne joace o farsă, că ne-a scos în cale o barcă cu două fete drăguțe foc de la *Carmen Sylva*.

Zănescu n-are de lucru și-ncepe să facă figuri cu barca lui; lopăta repede, se izbea în barca fetelor, se depărta, se ridica în picioare și se prefăcea că e gata să cadă-n apă.

— Mă, Fănică, stai, mă, la un loc, că ne stropești! Îi țipă Costel Manolescu, îmbrăcat chiar în ziua aceea cu un costum nou. Dă-le-n colo de fete, c-o să cazi în apă!

Aș, el, ți-ai găsit!

— Lasă, dom'le, vreau să le impresionez! P-ormă, la debarcader, cunoștința e gata!

— Păi, bine mă, nepricopsitul, așa înțelegi tu să le faci curte unor fete, inspirându-le frică?!

— Sistemul meu, mă, fraiere, sistemul meu, care nu dă greș! Mă fac admirat pentru "sportivitatea" mea!

Acum, fiți atenți, urmează figura hoată!

Și, nici una, nici două, cîrmește barca lui spre barca fetelor, o lipește și vrea să sară-n barca lor.

Fetele încep să țipe. Zănescu ridică un picior în sus, își ia avînt, dar bărcile împinse de valuri se depărtează pe nesimțite și el calcă... în apă!

Pleosc! sar stropii de doi metri, spre disperarea lui Costel Manolescu!

Noroc că apa nu era adîncă; ajungea pînă la brîu. Ca să nu se facă de rîs prea de tot, Zănescu își ia poziția și o pornește voinicește înot spre debarcader, în hohotele noastre și mai ales în hazul nemaipomenit al fetelor, foarte satisfăcute de această întîmplare, parcă de ele comandată!

*

Multe și nenumărate au fost poznele făcute în Cișmigiu.

Într-o oră de Trigonometrie, ne-am strîns mai mulți la "*Buturugă*" — un mic bufet — să luăm ceva: mai puțin după pofta inimii și mai mult după posibilitățile financiare ale fiecăruia.

Unii, mai cu dare de mîină, au cerut cîțiva țapi de bere; alții, mai sărăcuți, am luat cîte un lapte bătut.

Cu noi era și Chiorul, căruia, din ce pricină nu știu, i se făcuse o sete, de-ar fi băut și lacul Cișmigiu!

Cum făcea parte și el dintre noi, cei cu pungile ușoare, a comandat tot un lapte bătut. A sorbit Chiorul din el cu nesaț pînă la jumătatea paharului și s-a gîndit că e bine să se odihnească puțin; s-a lins pe buze — bun lapte, ce e drept, gros, cu broboane de unt, și rece de-ți îngheța limba! Ar mai fi băut un pahar, însă de unde să mai scoți doi lei?

Dar o idee ingenioasă și salvatoare străbătu creierul Chiorului, răcorit o clipă de... lapte! Repede, mai bău pînă aproape de fundul paharului, lăsînd așa, ca de un deget. Apoi își roti privirile în jurul nostru și spuse:

— Măi, vreți să vedeți cum mai beau eu încă un lapte bătut, fără să-l plătesc?

— Cum, Chiorule?!

— Ce vă privește? Vorba e: mă credeți în stare, nu?

— Păi, dacă ai să faci vreo șmecherie!

— Mă rog, cum, necum, eu vă spun că mai, beau un pahar pe gratis. Vorba e: cine-mi mai face cînte cu unul, dacă mă țin de cuvînt?

— Eu, mă! Îi răspunse Matei Păunescu. Să te vād!

Ochii Chiorului luciră de bucurie. Foarte discret își făcu mîna dreaptă cupă, ochi o muscă ce bîzîia pe lîngă pahar, și cît ai clipi o prinse și o aruncă în restul de lapte.

Musca se zbătu cît se zbătu și-și dete obștescul sfîrșit sub privirile ucigașe ale călăului.

— E-n regulă! zise Chiorul și, compunîndu-și o față de om scîrbit la culme, bătu în masă, strigînd:

— Chelner, hei, chelner, poftim încoa', te rog... dar mai repede!

— Vine, vine! se auzi vocea amabilă a chelnerului. Ce-ați comandat, vă rog?

— Ți-am comandat un lapte bătut, și dumneata mi-ai adus și o muscă... o muscă moartă în lapte... ca alte cuvinte, lapte cu cadavre de insecte... Ia-l d-aici, că mi s-a făcut rău! Să vină patronul!

— Scuzați, vă rog, s-a întîmplat, știți, vara... nu cred că de la noi, că e curățenie mare, poate că de la lăptar... scuzați, s-a-ntîmplat.

— Ce să se-ntîmple, dom'le, ce să se-ntîmple? Se poate una ca asta? Să mă-mbolnăvesc de stomac? Vine omul să ia un lapte și...

— Nu vă supărați, coane, vă aducem altul, scuzați, că altă dată nu se mai întîmplă! Și chelnerul, serviabil, puse mîna pe paharul cu muscă, să-l ia; dar Chiorul sări în sus ca ars:

— Nu, lasă-l aici și adu-mi altul! Mi-e frică, din greșeală, să nu mi-l aduci tot p-asta cu musca!

Chelnerul i-a adus un pahar cu lapte plin ras, pe care Chiorul l-a băut cu o poftă și mai mare decît primul. Și l-a băut și pe al treilea, oferit de Matei Păunescu, în hazul tuturor.

CAPITOLUL IX

"PROMETEU" LA LICEUL LAZĂR

De cîteva zile la liceul *Lazăr* era o forfotă neobișnuită. Peste o lună urma să se sărbătorească 65 de ani de la înființarea liceului, și Barbă plănuise o serbare impresionantă.

Programul fusese alcătuit din cîteva inevitabile discursuri, așa-zise ocazionale, din recitări, coruri și orchestră, exerciții de gimnastică și un fragment dintr-o piesă de teatru.

Asupra acestui din urmă punct al programului avea să hotărască profesorul de *Limba română* de la

secția *modernă*, unde bănuia Barbă că se găsesc mai ușor elemente cu înclinațiuni artistice, decât la *real*, unde erau, vorbă să fie, spirite "*ceva mai pozitiviste*".

În sfârșit, după multe și interminabile consfătuiri, zeii didactici, specialiști în "*materie*", au ales "*Prometeu*" de Victor Eftimiu.

După ce s-a stabilit să se joace o scenă din actul al III-lea, profesorul nostru de Română, *Avram Todor*, care citea foarte frumos, ca puțini profesori, delegat de Barbă cu regia, porni în căutarea interpreților.

S-a oprit la clasa a VII-a *modernă*, după multe peregrinări și încercări făcute în celelalte clase, unde era dascăl.

A venit cu piesa și ne-a pus să citim pe cițiva dintre noi ca să ne-aleagă rolurile.

Și s-a hotărât ca pe Zeus să-l interpreteze Ionaș Moscu, pe Hefaistos, eu, iar pe Prometeu, personajul principal, unul dintr-a VII-a *reală*, N. Stroe, care avea și rolul cel mai mare, întrucât era elev și la conservator și mult mai talentat decât noi.

Repetițiile au început imediat, chiar în clasa noastră, în orele de Limba română, spre marea satisfacție a colegilor certați cu literatura, care astfel aveau prilejul să scape de lecții și, mai ales, să nu fie ascultați.

Treaba mergea bine: în două zile știam rolurile pe dinafară și acum făceam repetițiile fără text.

Dar la una din repetiții s-a petrecut un fapt care avea să-mi sporească faima cum nu mă așteptam, în tot liceul!

Printre alte năzbîtii cu care îmi distrăm colegii în recreații sau în orele libere, cînd lipsea vreun dascăl, era și "*imitatul*".

Imitam, în special, o serie întreagă de actori de la Național, și-i imitam, mai ales, cu o vervă îndrăcită — cum ar spune un cronicar dramatic — pe *profesorii noștri*.

"*Imitațiile*" constituiau cea mai mare distracție a băieților; dar cînd îmi imaginam și cîte o convorbire între doi profesori, despre noi, prea simpatici lor elevi, atingeam culmea artistică pentru ei!

Într-o zi, după o repetiție foarte reușită, care l-a mulțumit pe Avram Todor pe deplin, cum era în clasă o neobișnuită atmosferă de voie-bună, ce-i vine lui Nicu Marinescu, că strigă din bancă:

— Să-i imite Băjenaru pe artiștii de la "*Național*"!

Profesorul și-a ndreptat cu șiretenie ochii-i verzui și vioi asupra mea și m-a întrebat:

— E adevărat că-i imiți pe actorii de la "*Național*"?

— Da, domnule profesor, însă acum mă simt cam obosit de repetiție... știți, și...

— Pe cine știi să imiți? mi-a tăiat el vorba.

— Pe *Nottara*, pe *Brezeanu*, pe *Manu*, pe *Finteșteanu*, pe *Vraca*, pe *Bălțățeanu*...; dar cel mai bine îi imit pe *Brezeanu* și pe *Manu*!

— Interesant! S-auzim!

— Dacă țineți neapărat... în ce piese doriți?

— În ce știi?

— În toate..., dar pentru că sîntem la Română, am să-i imit în "*O scrisoare pierdută*" și în "*O noapte furtunoasă*" de Caragiale.

— Mă rog, mă rog, făcu Todor reverențios, cum dorești dumneata; dar începe, că mai avem puțin, și sună!

L-am imitat pe *Brezeanu* în *Cetățeanul turmentat* și pe *Manu* în *Agamiță Dandanache*; apoi la rînd pe *Demetriade* în *Hamlet* și în *Doctor Tokeramo* din "*Taifun*": pe *Nottara* în *Luca Arbore* din "*Vișorul*" de *Delavrancea* și în *Bătrînul Moor* din "*Hoții*" de *Schiller*, pe *Finteșteanu* în "*Căsătoria*" de *Gogol*; pe *Vraca* în "*Faust*" de *Goethe*; pe *Bălțățeanu* în nu mai știu ce...

Băieții, deși mă auziseră de zeci de ori, erau parcă mai entuziasmați ca niciodată și-și manifestară sentimentele printr-un ropot de aplauze... M-am înclinat surîzător și am mulțumit întocmai unui actor, pe scenă, făcînd, bineînțeles, fasoanele de rigoare și sporind astfel voioșia clase...

Am strîns emoționat mîna pe care mi-a întins-o profesorul și m-am înclinat respectuos și plin de seriozitate.

Dar "*vae mihi*", cum ar fi spus Barosanul, glasul lui Nicu Marinescu, glasul care propusese să-i imit pe actori, se auzi de astă dată parcă ceva mai imperativ ca adineauri:

— Don' profesor, spuneți-i lui Băjenaru să-i imite și pe "domnii *profesori*".

Înlemnisem! Ce însemna asta? M-am întors către bănci, consternat. Din entuziasm și din simpatie pentru mine, colegul meu nu-și dăduse seama că-mi poate face cel mai mare rău.

Cine știe ce complicații ar fi putut ieși de aci!

Mi-am îndreptat privirea spre profesor. Zîmbea!

— Hai, domnule, "*Vox populi, vox Dei*!"

— Pe domnii profesori, nu vă supărați, dar nu pot, sau mai bine-zis nu mi-am permis să-i imit... încercai eu să mă eschivez.

— Cum?

— ...decît, continuai eu, imperturbabil, în fața colegilor...

— Aha! Și-n fața mea, de ce nu?

— Nu vă supărați, dar dacă se aude ceva la Cămară, vă închipuiți că numai bine n-o să-mi meargă!

— Cine ar putea să spună la Cămară?

— Mă iertați... dar în nici un caz colegii mei!

— Atunci, eu?

— ?!?

— Dar dacă îți fîgăduiesc că n-am să spun nimic?

— Bine!

Și i-am imitat pe rînd: pe Fiseher de Germană, pe Cioc de Gimnastică, pe Crăcănel de Naturale, pe

Chelaru de Română, pe Drăgănescu de Drept și Filosofie, pe Minciuc de Istorie!

A râs Avram Todor cu lacrimi, cum nu știu dacă mai râsese vreodată în viața lui; însă, când l-am imitat pe Cioc, nu exagerez, dar s-a ținut cu mâinile de burtă, și cât p-aci să cadă jos! Ce e drept, pe Cioc și pe Crăcănel îi imitam la perfecție; ai fi zis că vorbesc chiar ei!

Niciodată n-au fost mai triști colegii mei că a sunat clopoțelul de ieșire, ca acum.

Dar, în urma acestei mici reprezentări, mi-a fost dat să trec prin multe și grele încercări, până la serbare!

Mai făcuserăm vreo două repetiții în clasă, când Todor Avram, ne anunță că viitoarea repetiție va avea loc la Cancelaria profesorilor, în recreația mare dintre ora a doua și a treia, pentru că voiau să-și dea seama toți de interpretarea noastră și să ne facă eventuale observații.

— Alta acum! comentam noi, nu fără puțină emoție. Ce le-a venit să ne ducă-n Cămin? Atâția balauri cu ochelari la un loc, mamă, mamă... să nu ne-ncurcăm cumva!

— Lasă, mă, pe de o parte e mai bine, că ne mai obișnuim cu alt public decât cu colegii noștri! spuse Stroe. La serbare ce-o să facem?

— Așa o fi, dar vezi tu, chiar în Cămin, e mai solemn, mai... nu știu cum! Eu, unul, n-am să mă simt la largul meu.

.....

— Domnii Stroe, Moscu și Băjenaru, la Cămin cu "*Prometeu*"! ne anunță pedagogul de serviciu.

— Hai și tu, Puștiule, să ne suflă! i-am strigat eu lui Nicu Marinescu, spiridușul clasei.

— Tocmai voiam eu să vă propun că n-ar fi fost trupa completă fără sufleur! Al vostru sînt!

Pînă atunci, în decurs de șapte ani, nu pătrusesem în "*Cancelaria Profesorilor*", decât cu cu prilejul premierii la "*Tinerimea Română*".

Intrăram întîi la Secretariat și așteptăram foarte puțin, cînd ușa la "*Cancelaria Mare*" se deschise și în prag apărură Avram Todor, care ne făcu semn:

— Poftiți, domnilor... elevi!

— Cum, în "*Cancelaria Mare*"?! Întrebăram toți odată, uimiți la culme.

— Da, da!

— Pfiu! Hai, mă!

— Intră tu întîi!

— Las' că eu trec după tine, că tu ești mai gras!

— Hai, hai, grăbiți-vă că nu e timp!

Sîntem înăuntru! Brr! Ce atmosferă plină de severitate... Nu este destul că ne găsim în fața a patruzeci de ochii ai profesorilor în viață; de pe pereți ne privesc încă vreo șazececi de ochi ai profesorilor decedați. Parcă-și șoptesc între ei: "Ce-or fi căutînd epigonașii ăștia în Căminul nostru? E un sacrilegiu!"

Profesorii sînt așezați pe scaune la masa mare din mijloc. Unii fumează, iar alții citesc ziarele sau răsfoiesc cîte-o carte.

La intrarea noastră, însă, ciudat, toți își părăsesc ocupațiile și încep să ne privească plini de curiozitate.

În ochii celor mai mulți citeam neîncrederea. Parcă ar fi vrut să spună: "Ce ispravă or să facă flăcăiașii ăștia!? *Zeus, Prometeu, Hefaiștos*?! Ce parodie! Hm! Hm!"

Barbă stătea pe un scaun, deoparte, lîngă fereastră. Îi făcu semn lui Todor, și acesta spuse:

— Domnilor profesori, îmi dați voie să vă prezint pe interpreții scenelor din "*Prometeu*"... Domnul Moscu și domnul Băjenaru dintr-a VII-a *modernă*, și domnul Stroe dintr-a VII-a *reală*.

— Ne pare bine! Îi cunoaștem!... mormăiră cîțiva.

— Putem, începe, domnule director? făcu Avram Todor amabil.

— Vă rog... vă rog!

Am făcut repetiția cu destulă emoție. Cîțiva profesori ne-au întrerupt, ca să ne facă anumite observații: unele îndreptățite, altele nu prea, asupra interpretării, observații de care ne-au rugat stăruitor să ținem seama cu sfințenie, dacă vrem să avem succes.

Tocmai intenționam să ne retragem, cînd deodată Barbă, ridicîndu-se de pe scaun, îmi spuse zîmbind:

— Am auzit, Băjenarule, că-i imiți foarte bine pe actorii "*Naționalului*". Am fi curioși să te auzim și noi!

— Cu plăcere, domnule director!

Și, fără să fac mofturi, repetai pentru a nu știu cîtea oară imitațiile pe care le știam, spre marea încîntare și chiar spre entuziasmul unora dintre profesori.

— Bravo, mă... bravo, Băjenarule, extraordinar... uite, domnule, n-am știut că ai așa talent!

Ba, Niculescu-Brăileanu a venit la mine, m-a luat de bărbie și mi-a spus:

— Ia mai fă-i, mă, o dată, pe Brezeanu, că-l imiți de-ai zice că-i chiar el, nu altceva!

Dar, după ce terminai cu actorii, numai ce-l văd pe Barbă că-mi spune zîmbind și mai larg (prima oară în timp de șapte ani, de cînd eram la Lazăr, l-am văzut atunci rîzînd pe Barbă, dar rîzînd cu poftă):

— Ei, și-acuma, Băjenarule, "*pour la bonne bouche*", fă și "*galeria profesorilor*"!

Am încremenit. Mi s-a părut că n-aud bine!

— Cum adică, domnule director, dacă nu vă supărați, că n-am înțeles?

— Ei, zîmbi Barbă, gesticulînd, ca de obicei, cu degetul mare și cel arătător de la mîna dreaptă, ai înțeles tu foarte bine chiar... adică să-i imiți pe domnii profesori!

M-am uitat la Avram Todor; zîmbea mefistofelic lîngă ușa cancelariei. Privirea mea i-a spus trist: "Mi-ați făcut-o, domnule profesor!"

Dar Barbă nu mă lăsa deloc:

— Hai, Băjenarule, așteptăm!

— Domnule director, vă rog să nu vă supărați, dar nu-mi permit să-i imit pe domnii profesori în fața dumneavoastră și, mai cu seamă, în fața dumnealor. Mă găsesc într-o situație foarte delicată, pe care o înțelegeți foarte bine!

— O înțeleg foarte bine, așa cum ai spus tu, și totuși îți cer să-i imiți pe domnii profesori!

— Domnule director, vă rog din suflet, gândiți-vă la ce consecințe dezastruoase ar putea să aibă pentru mine aceste imitații... la situația ce mi s-ar crea...

— Băjenarule... eu, Constantin Ionescu, directorul liceului Lazăr, îți cer să-i imiți pe domnii profesori, în fața domniilor lor, cu asentimentul domniilor lor, pentru că socotim aceasta drept o manifestare artistică; ascultăm cu toții producțiile unui talent, și nu interpretăm acest fapt drept o luare în deridere a domnilor profesori. Așa că, fără să te mai lași rugat, începe!

— Bine, domnule director, dacă spuneți dumneavoastră!...

Și cu o nemaipomenită îndrăzneală, parcă de când lumea aș fi avut spectatori atît de selecți, i-am spus unui profesor mai tinerel de la "B", care ședea în capul mesei:

— Dacă nu vă supărați, vă rog dați-mi scaunul dumneavoastră puțin!

Omul s-a ridicat imediat pentru că i s-a părut foarte firească cererea mea; ba, am avut impresia că a fost chiar încîntat că m-am adresat lui!

Apoi, ducîndu-mă spre pupitrul unde se aflau cataloagele, am pus mîna pe unul, la întîmplare, și am ieșit din cancelarie, anunțînd mai înainte:

— *Domnul profesor Fischer de Germană!*

Am ieșit, ca să-mi fac intrarea propriu-zisă în clasă, așa cum o făcea profesorul însuși.

Găsindu-i pe Nicu Marinescu afară din bancă, l-am luat de ureche și l-am adus lîngă o presupusă catedră trăgîndu-mă cu deosebită satisfacție de o barbă imaginară:

— A, mogarule, aici, aici, aici! La conjugă tu: "a fâlăi... a germina... a cuace... doi, și la revedere! Și acum să puftească buierii: Cohn Zalman, Condurățeanu Vasile etc., etc.

Apoi anunțai pe rînd: "*Domnul profesor Radian de Științe Naturale*"; "*Domnul profesor Drăganescu de Drept și Filozofie...*"

Cel mai mare succes de imitație cu profesorii, însă, l-am obținut cu Crăcănel și mai ales cu Cioc!

A fost ceva nemaipomenit!

Numai îl anunțasem pe Crăcănel, și toți se prăpădiseră de rîs! Dar, cînd am deschis gura și-am dat drumul frazelor lui stereotipe, rostite cu încetinitorul, a fost o explozie de hohote:

"E-le-fan-tul-e-un-a-ni-mal-de-o-mă-ri-me-co-lo-sa-lă!"

Și așa mai departe!

La Cioc, profesorul de Gimnastică, a fost culmea succesului.

Mi-am dus degetele mîinii drepte la gură și am fluierat, cum făcea el cu fluierul, ca pentru începerea jocului de *oină*:

— Echipa înfîia la bătaie..., a doua la prindere! Moscu... ce faci, Moscu? Moscu, de șase ani bați mingea și nu știi s-o bați! De ce zîmbești, ființa lui Dumnezeu, de ce rîzi? Nu-nțeleg zîmbetul! Am făcut eu vreun spirit? Îți dau o palmă de te dau cu capul de toți pereții! Intru-n ocnă pentru tine, ființa lui Dumnezeu!

Și-apoi începui să-i imit gesturile repezi și sacadate. Îi dădui un pumn scurt lui Nicu Marinescu în umăr, după care începui să-l împing cu burta în toate părțile, strigîndu-i așa cum făcea Cioc:

— Ce te vîri în mine? (Deși el se vîra în tine.) Lasă-mă să respir! Nu pot să-mi trag sufletul!

Toți m-au copleșii ca laude pentru — cum spuneau ei "*talentul meu excepțional de a imita!*"

Am privit la ceasornicul din perete: *ora a treia de cursuri* trecuse și nici un profesor nu se-ndurase să-și ia catalogul și să se ducă în clasă! Nici unul!

Cînd am ieșit din Cancelarie, tocmai suna de ieșire. Deci suspendasem timp de-o oră cursurile la liceul *Lazăr*! Timp de-o oră vorbisem întruna și nu mă simțeam deloc obosit!

Pe sală, băieții strînși grămadă m-au ridicat pe sus și m-au dus în triumf pînă în clasă.

Erau fericîți din două motive: primul că unul dintre ai lor se distinsese în fața tuturor profesorilor, și al doilea, că scăpaseră de o oră de curs... Pentru cine a fost școlar, și nu și-a făcut vreodată lecția, nu mai e nevoie de nici o explicație ca să înțeleagă ce înseamnă asta!

.....

Dar dacă izbutisem să suspend ora a treia de cursuri, nu însemna că scăpasem de toată ziua.

Ora a patra aveam Trigonometria, pu Mihail Stoicescu, profesor tînăr și foarte bine pregătît, care venise la liceul *Lazăr* chiar în acel an.

Cum a intrat în clasă, după ce a pus absenții, m-a întrebat:

— Dumneata te numești Băjenaru, nu?

— Da, domnule profesor!

— Fii bun, te rog, și poftim la lecție!

Am ieșit fără pic de emoție. Eram sigur pe mine, pentru că reținusem numai cu cîteva minute mai înainte atenția severilor profesori ai *Lazărului*. Și-apoi știam lecția: în ajun își bătuse capul cu mine o oră și ceva un bun prieten de la *Sava*, Ștefan Predescu, realist și matematician de forță. Niciodată nu se-nvălmășiseră în mintea mea ca pînă atunci *sinus* și *cosinus*, *cotangente* și *cosecante*.

Stoicescu m-a frecat și, contrariu celorlalți profesori, cînd procedau la fel cu vreun elev, mi-a spus satisfăcut:

— Îmi pare bine că nu te ții numai de pozne și de imitații. Văd că te preocupă întrucîtva și Trigonometria. Îți dau 7!

A doua zi aveam Germana. Fischer a venit mai devreme ca de obicei și, fără să se prefacă cel puțin, așa,

de ochii noștri, că mă caută în catalog, m-a arătat cu degetul și mi-a strigat:

— Ia puftește la lecție, buierule!

Am ieșit singur, că n-a mai scos pe nimeni.

— Ia declină tu... adică nu — își luă el seama îndată, pentru că ar fi însemnat că m-ascultă declinările, așa cum îl imitasem eu — nu, sări el, ca ars de foc, citește și traduce!

Habar n-aveam! Cititul a mers bine, dar la traducere, nimic!

Nici n-a așteptat să rostesc două-trei cuvinte românești, că a sărit în sus, strigându-mi furios, așa cum nu-l văzusem niciodată:

— Doi și treci la loc, mă, *dubitocule* (nu mi-a mai spus mogarule), să te-nveți să mai *imitezi pe profesorii!*

Am trecut în bancă abătut. Asta însemna "*persecuție didactică*". Nu mă temeam atât de Fischer și de Germană, dar era foarte posibil să se năpustească asupra mea și ceilalți profesori ale căror materii erau ceva mai grele și mai importante... și nu mi-ar fi convenit deloc să sufăr, pentru că avusesem deosebita amabilitate de a-i distra pe dascălii noștri — culmea curajului — chiar în vizuina lor!

În recreație m-am dus la Barbă și m-am plîns de Fischer. Barbă, om superior și înțelegător al situației, m-a asigurat că, începînd din acea clipă, nu voi mai suferi nici o neplăcere din partea nimănui — din acel punct de vedere, bineînțeles!

Ce-o fi făcut sau ce-o fi vorbit el cu Fischer și cu ceilalți profesori nu știu, dar nu s-a mai atins nimeni de mine; iar Fischer m-a ascultat chiar lecția următoare și mi-a pus opt, ca să-mi îndrepte "doi"-ul!

*

Toate acestea fuseseră pentru mine un fel de "*colac peste pupăză*", căci numai grija de a ieși cu fața curată din mîinile profesorilor îmi lipsea acum, cînd trebuia să fiu liniștit și să-mi pregătesc în tihnă rolul lui Hefaistos pentru serbarea care bătea la ușă!

.....

În sfîrșit, a venit și multașteptata zi plină de emoții a faimoasei noastre serbări.

Avuseserăm grijă să ne invităm din timp toate simpatiile, eleve la liceele de fete: *Carmen Sylva*, *Centrală*, *Gloria* și *Moteanu*, care ne făgăduiseră solemn, cu stimulative surîsuri pîine de farmec, că ne vor ține pumnii, ca nu cumva să ne-ncurcăm la vreo replică.

— Mă, își spuneau băieții noștri cu justificat regret, dacă noi n-avem bafta ălora de la *Sfîntul Sava*, să facem serbări cu fetele, că Barbă n-admite acest "*mixium compositum*", barem să fie dintre ele cît mai multe spectatoare, să știm că avem în apropiere niște suflete calde care să ne susțină moralul.

Și-au venit, drăguțele de ele, au venit cum nu ne așteptam de multe, că fiecare invitată de-a noastră și-a mai adus cîteva colege.

— Am invitat numai fete, ne spuneau ele, mai tîrziu cu șiretenie, că băieții ar fi fost geloși: și pe noi... și pe voi. Și cu oamenii de soiul asta nu știi niciodată la ce surprize te poți aștepta!

Și noi, cei trei corifei prometeici: Stroe, Moscu, și cronicarul întîmplării, ca niște veritabili actori, pe care îi interesează "*sala*" înainte de spectacol, am dat o "*raită*" cu ochii, ca să-i vedem și să-i apreciem componența.

Am întocmit statistica respectivă imediat; vreun sfert erau colegi și părinți, alt sfert, frați și surori; iar jumătate, simpatiile lăzăriștilor — numai fete!

Ce colorit viu și cîtă proștețime aduseseră ele în sală! În grupe de cîte patru-cinci, de pe scenă păreau niște buchete enorme, alcătuite numai din boboci...

Nu respectaseră recomandările profesoarelor de a veni în uniformă școlară, ci îmbrăcaseră cele mai delicate și spumoase rochițe. Aruncaseră cordeluțele ce le stăvileau frumusețea părului lor tînăr, și-acum, căpșoarele le respirau în voie, supunînd admirației noastre cele mai variate pieptănături: bretoane frumos rețezate, cocuri savant aranjate, părul revărsîndu-se bogat în plete pe umeri, întors sub ceafă gen "*paj*", coafat în inele și bucle ce tremurau la fiece mișcare sau strîns simplu în cozi împletite cu multă artă și legate cu funde bogate de mătase, asortate la culoarea rochiei.

Ne făceam de lucru mereu la cortină, ca să mai privim o dată... și încă o dată... Nu ne mai săturam de aceste minunate podoabe vii ale sălii noastre, care întreceau în frumusețe și gingășie ghirlandele de flori ce străjuiau balcoanele.

— Le vedeți, mă, cum au venit îmbrăcate și coafate? spuse Stroe cu năduf. Ei, ce figură o să facem noi... și mai cu seamă ele, cînd or să ne vadă interpretînd rolurile noastre antice, în uniforme bleumarin?! Dacă Barbă n-a vrut, că făceam eu rost de costume adecvate și de nițel decor, acolo, de la teatrul unde-mi fac ucenicia!

— Lasă, mă Stroe, că a știut Barbă ce face! spuse Moscu, care era înalt și gras. Hai, eu, în costum de Zeus, mai mergea, că sînt solid, dar voi doi, care sînteți mici și subțiri, ce mutre ați fi avut în Prometeu și Hefaistos! Păi Prometeu, bă, era... Prometeu, titan. Și Hefaistos, zeu, Nae, fierar! Dar noi? A! conveni el cu bonomie, dacă s-ar fi anunțat că se joacă în parodie, da, mai du-te-vino! Dar așa, e mai adecvat în uniformă. Și mai bine să lăsăm discuția și să mai facem o repetiție, că, știți, cît sînt eu de Zeus, da' m-a pălit o emoție, de-mi vine să las totul baltă și să fug în Cișmigiu, pe lac!

Serbarea a fost un triumf. Se vede că totuși Moscu a avut o presimțire: s-a bîlbîit la un vers, dar noroc că nu s-a cunoscut nimic; și-apoi aceste greșeli sînt inerente oricărui spectacol cu actori autentici, și chiar își au farmecul lor.

Zeus trebuia să-l întrebe pe Prometeu, care furase focul din cer și-l dăruise oamenilor, spre a le veni în

ajutor:

— "Cu soarta omenirii ce zeu te-nsărcinase?"

Iar el a spus:

— Cu soarta zeilor ce om te-nsărcinase?"

Totul, însă, s-a sfârșit cu bine; iar aplauzele calde, puternice și sincere, cu care ne-au răsplătit colegii noștri, și mai cu seamă fetele, cred că au fost mai furtunoase decât cele primite de mulți actori de-a lungul unei cariere chiar!

*

— Bine, măi Ionaș, cum ți-a ținut pumnii iubita ta, de te-ai poticnit?!

— Ce să-i faci? Ghinion! Îmi răspunse fostul Zeus zîmbind. E delicată, are pumnii mici! Pentru unul ca mine — doar tatăl lui Hercule se cheamă că am fost, nu?! — îmi trebuia o duzină de pumni de zeițe... și acelea de categoria grea!

CAPITOLUL X

GLUME... GLUME... GLUME...

Cel mai mare farmec al vieții noastre școlarești îl constituiau șotiile și poznele pe care le făceam.

Singurii profesori la care n-a îndrăznit nimeni să facă nici o șotie niciodată au fost: Barosanul și Atila. Încolo n-a existat dascăl să ne predea în cursul superior și care să fi fost scutit de vreo pozna.

Multe și felurite au fost glumele și micile noastre năzbîtii, dar cele mai multe le făceam sub aspectul naivității, și mulți profesori ne credeau chiar prostănaci de-a binelea, pe cînd realitatea nu era tocmai așa!

*

Odată, în clasa a VI-a. la ora de Chimie, la Plopeanu, se explica lecția despre *acidul formic*.

Printre altele, profesorul ne-a spus:

— Domnilor, să știți și dumneavoastră că furnica conține acid formic. Ca să dovedim aceasta, n-avem decât să strivim o furnică într-o hîrtie de turnesol. Hîrtia se-nroșește... ceea ce era ce demonstrat! Îmi pare rău că n-avem o furnică la-ndemîină, ca să facem această interesantă experiență!

Dar, deodată, în mijlocul liniștii, fără să spună un cuvînt, îl vedem pe Chiorul că se ridică din banca unde ședea, prin fundul amfiteatrului, și înaintează aplecat cu mîna dreaptă făcînd cupa, așa cum o faci cînd vrei să prinzi o muscă.

Într-adevăr, urmărea o muscă și-i șoptea acesteia, destul de tare, ca să fie auzit de noi și mai cu seamă de profesor:

— Stai tu, că te prind eu acuma! Ce, crezi că ai să mai zbori mult? Și deodată: "*bîști... bîzz... te-am prins!*"

— Domnule Constantinescu, ce-nsemnează gestul acesta?

— Don' profesor, am prins o muscă, pentru experiență... În lipsă de furnică, e bună și musca, că e tot insectă!

— Domnule, țipă Chimistul exasperat, cum poți să debitezi astfel de ineptii, pentru numele lui Dumnezeu?! Cum o să existe în muscă acidul formic... care v-am spus că există numai în furnică?

Dar Chiorul nu se dă bătut:

— Poate că există, don' profesor, și nu știm noi, dacă n-am făcut experiența! De ce să nu-ncercăm? Să strivim musca în hîrtia de turnesol, și o să ne convingem!

— Stai jos, domnule, și lasă-mă-n pace! Te rog stai jos!

Chiorul și-a ridicat sprîncenele foarte surprins de felul ciudat în care profesorul înțelesese să-i aprecieze bunăvoința și mai ales interesul ce-l dovedea pentru știință și deschizînd pumnul în care ținea, captivă musca, spuse, adresîndu-i-se acesteia:

— Hai, du-te sănătoasă, că nu ești bună de nimic, nici măcar pentru o amărîtă de experiență! Și se așeza, foarte serios, în hohotul de rîs al colegilor.

*

Cele mai multe farse le făceam pe-ntrecute la *Tînărul*, de Drept și Filozofie!

Era un profesor foarte inimos, cu multă bunăvoință, și ar fi vrut din tot sufletul ca toți să plecăm de la ora lui cu lecția învățată, dorință care nu știm dacă i-a fost realizată de prea multe ori, pentru că el vorbea foarte precipitat, iar noi, în loc să ne concentrăm asupra explicației, eram atenți și notam cu creioanele pe pupitre de cîte ori se bîlbîie și spune: "ă ă, ă!"

Tînărul obișnuia să-și înceapă fiecare lecție, indiferent dacă era de Drept. Economie politică sau Filozofie, cam în felul următor:

— Ă, ă, ă, fiți atenți, vă rog: astăzi am să vă vorbesc despre... (și spunea subiectul). Dacă cineva nu înțelege ceva să mă-ntrebe, că nu mă supăr, să-i dau explicațiile cuvenite.

Cînd ne cita date astronomice, eram cu toții vorbiți să ne mirăm.

Tînărul: Ă, ă, ă,... de la steaua cutare, la steaua cutare... sînt 3.785.000.000 de kilometri!

Noi: Psss! Țî, Țî, Țî!... Extraordinar!

Tînărul: Ă, ă, ă, nu vă mirați, tinere, sînt... ă, ă, ă, date precise!

Dragu Henry (cu multă naivitate): Le-ați calculat dumneavoastră?

.....

De multe ori avea obicei să ne răpească din recreație, furat de explicație. Suna, și el nici nu se gîndea să plece.

Atunci unul dintre noi striga:

— A sunat!

La care altul răspundea:

— Și ce dac-a sunat? Stăm și recreația!

De astă dată, profesorul se sesiza și ne răspundea imediat:

— Ă, ă, ă, nu... tinere, nu vă țin și recreația: vă dau drumul numai decît!

Ba odată, ca să-l scoatem mai devreme din clasă, am pus un ceasornic deșteptător să sune cu zece minute înainte! Ce-o fi făcut la Cămară, cînd s-a văzut singur, cînd a auzit că sună a doua oară și a așteptat pînă să sosească ceilalți profesori, nu știu!

.....

Într-o zi, pe la sfîrșitul iernii, cînd vremea dulce ne îngăduia să deschidem ferestrele clasei noastre, care da în Cișmigiu, tot la ora Tînărului s-a întîmplat una boacăna de tot!

Tată-meu confiscase de la elevii lui de curs primar niște broscuțe de tablă, din acelea pe care le păcăni în degete și imită orăcăitul broaștelor.

El le pusese pe birou, iar eu le trecusem în buzunarul meu, cu gîndul de a le folosi la ora de Filozofie.

N-am luat decît două: una am oprit-o eu și una i-am dat-o lui Dragu Henry.

Stam pe rîndul de la fereastră, prin banca a patra, iar Dragu, pe rîndul din mijloc, în ultima bancă.

Pe la jumătatea orei, am început să pun în funcțiune sonora broscuță de tablă: "oac oac, oac!"

Tînărul s-a oprit din explicație, și-a ascuțit urechea dîncotro se auzea zgomotul suspect și a pornit spre banca mea. Bineînțeles că la mine a încetat imediat orăcăitul; dar acesta a continuat, întocmai unui ecou întîrziat, în fundul clasei.

Profesorul și-a îndreptat cercetările într-acolo dar, cînd a ajuns în dreptul băncii de unde i se părea că aude zgomotul, orăcăitul s-a auzit din nou în față!

Manevra asta a durat cam de două-trei ori, pînă cînd Tînărul, exasperat, ne-a strigat:

— Toată lumea să ridice mîinile-n sus!

Ordinul s-a executat îndată. Clasa avea aspectul, original și ciudat în același timp al unei bande de gangsteri în fața unui uriaș revolver imaginar!

Și totuși broscuța și-a continuat orăcăitul obsedant, care semăna mai mult a cîrîit de pasăre, spre desparerea profesorului!

Ce se întîmplat? Cum eu renunțasem să mai manevrez broasca, de teamă să nu fiu prins, Löbel mi-a luat-o în ciudat, șoptindu-mi:

— Dă-o, mă, încoace! O pun sub talpă și-o apăs cu piciorul!

Cînd a văzut că nici așa n-o scoate la capăt, Tînărul a izbucnit, spumegînd de mînie:

— Care e bestia care-mi tulbură ora?

Atunci m-am ridicat eu și, arătîndu-i fereastra deschisă, i-am spus senin:

— Poate că este vreo ciocănită-n Cișmigiu, don' profesor!

El s-a nroșit la față și, adresîndu-se băieților, a strigat:

— Auziți, tinerilor, ce naiv e colegul vostru, ca să nu zic prost! Ciocănită la sfîrșitul iernii și... unde? În Cișmigiu! Stai jos, tinere, că-mi faci milă cu naivitatea dumitale!

.....

O glumă oarecum impertinentă, dar în același timp spirituală, a făcut-o Chiorul, tot la ora de Filozofie.

Profesorul obișnuia să intre în clasă foarte devreme, imediat ce suna; iar mulți dintre băieți mai întîrziu pe la bufet, cam cît își făceau socoteala că durează notarea absențelor.

De data aceasta, Tînărul, surîzător ca de obicei, pusese absenții și se pregătea să-nceapă explicația noii lecții, cînd ușa se deschise încet și intră Chiorul cu gura plină, mestecînd de zor.

Profesorul îl văzu și înlemni de indignare:

— Hei, tinere, tinere, ia poftim încoace, dacă ești bun!

Elevul înainte cu pași rari și siguri spre catedră și se opri în fața profesorului, fără să spună nimic, însă continuînd să mestece.

— Este nemaipomenit! izbucni Tînărul. După ce că vii tîrziu, mai intri în clasă și mestecînd! Gestul dumitale e incalificabil. De ce vă e dată recreația? Ca să vă faceți necesitățile fizice, ca să vă plimbați... nu?... Ca să mîncăți... accentuă el.

— Da, don' profesor! admise Chiorul foarte conciliant.

— Atunci?! Ce-ai spune dumneata dacă m-ai vedea pe mine că intru-n clasă mîncînd? A?

Chiorul își holbă ochii cît putea de tare și răspunse-n hohotul nestăpînit de rîs al întregii clase:

— Aș spune: "*Poftă mare, don' profesor!*"

*

Profesorul Simion Radian de Zoologie scosese la lecție o serie de patru, ca de obicei. Examina "hidra de apă dulce", în comparație cu "*hidractynia echinata*", căreia noi, de-ai naibii, îi ziceam "*hidmcîynia închinata*".

La un moment dat, a fost pusă întrebarea:

— Când merge hidra de apă dulce cu brațele sale?

Probabil că erau anumite împrejurări când acest animal își puna în funcțiune brațele cu care era înzestrat.

Din seria scoasă la lecție n-a știut nimeni. Atunci a fost întrebată clasa. Puțin freamăt printre bănci, fără vreun răspuns însă.

— Bine, domnilor, a întrebat profesorul cam supărat, nu știe nimeni să-mi răspundă când merge hidra de apă dulce cu brațele sale?

Atunci am tresărit eu, ca și când mi-aș fi adus aminte, și-am ridicat degetele, exclamînd:

— A!

— Ți-ai amintit? Știi dumneata?

— Da, don' profesor!

— Ei bine, spune?

Și am dat un răspuns în genul aceluia pe care le obișnuia Chiorul:

— Hidra de apă dulce merge cu brațele sale...

— Așaaa, făcu profesorul cu bunăvoință,

— Atunci când o dor picioarele!...

Stupoare, rîsete, 3, stai jos, măgarule etc.

.....

Se vorbise despre "*lipitoare*". Ni se adusese o sticlă cu vreo două-trei lipitori, care *se* mișcau tot timpul încoace și încolo sîcîite cu creionul de băieții curioși.

Ba, unul chiar și-a oferit brațul cu nepăsare, ca să i se pună o lipitoare, spre a ne da seama, "*la fața locului*", de arta și mai ales de *sîngele rece* cu care operează lipitoarea în cazuri urgente, mai abitir ca un chirurg!

La "*aplicație*", cum se numește în Pedagogie lucrarea pe care ți-o dă profesorul de făcut acasă, Radian ne-a spus să facem un rezumat al lecției.

Eu, cum știam că de fiecare dată ni se dă să facem și cîte un desen-două din carte, m-am ridicat în picioare și, ca să mai fac o glumă, am întrebat cu prefăcută seninătate:

— Desenăm și portretul lipitoarei, don' profesor?

.....

De astă dată, la Zoologie aveam lecția "*Racul*".

Deși așteptam să m-asculte, mi-am aruncat ochii prin carte într-o doară, fără să mă opresc cu lectura prea mult asupra anatomiei racului, pe care eram convins că o știu de la mama... Mîncasem doar de-atîtea ori raci gătiți de ea în diferite feluri: rasol cu usturoi, pilaf, scordolea și mai știu eu cum.

De fiecare dată când venea vorba la masă despre alcătuirea racului, mama ne dădea cu multă dragoste și bunăvoință explicațiile necesare, așa cum și ea, la rîndul ei, le auzise de la maică-sa, respectiv bunica.

Astfel că, știind, cum s-ar zice, anatomia racului din familie, tot așa după cum alții pretind că știu *franceza* sau *germana* din familie, m-am mulțumit să desenez frumos pe caietul de *zoologie* racul, înotînd într-o apă plină de bălării — și am terminat!

Cum a notat absenții, Radian m-a chemat la lecție, pe mine singur, fără nici un tovarăș de emoție didactică, el, care obișnuia să scoată cîte patru întotdeauna.

Am fost foarte surprins de această deosebită atențiune din partea magistrului de Naturale și am ieșit, bălăbănindu-mi mîinile și strîngîndu-mi buzele cu multă mirare!

— Ce am avut pentru astăzi? m-a întrebat el, pe cînd eu îi întindeam caietul cu desene.

— Despre "*rac*"!

— Foarte frumos!... Treci la tablou și spune!

Pe tablă era agățat un tablou care reprezenta un rac enorm, verde, printre pietre, vegetații de baltă, și înconjurat de peștișori de diferite mărimi și culori.

— Am făcut și eu în caiet...

— Să nu-mi spui "*portretul racului*", ca rîndul trecut, mă întrerupse profesorul, că-ți pun 3 și te trec la loc, fără să te mai ascult!

— Nici nu m-am gîndit la asta, don' profesor!

— Cu aîť mai bine! Acum spune, te rog, ce știi despre rac?

— Racul e un animal care trăiește în apă și poate ține loc de pește!

— Ai? Cum spuseși? Cum poate ține loc de pește? Crezi dumneata că e suficient ca un animal să trăiască în apă, ca să poată ține loc de pește? Și lipitoarea trăiește în apă... și ce? ține loc de pește?

— Nu, dar ea ține loc de ventuză scarificată... adică cu sînge.

— Hm, te pricepi și la felcerie! Bine, poftim, să luăm alt animal de apă: broasca ține loc de pește?

— Nu, dar ea poate ține loc de pui de găină; am auzit că la gust seamănă foarte mult cu...

— Ai auzit, dar n-ai mâncat!

— Nu, don' profesor, eu prefer racul!

— Și cum pretinzi dumneata că racul poate ține loc de pește?

— Păi nu pretind eu!

— Cum, n-ai spus chiar dumneata adineauri?

— Ba da..., eu am spus, dar nu pretind eu, ci o zicătoare populară rusească spune: "*cînd nu e pește, și racul e pește!*"

— Te pricepi și la folclor, hm! Zicătoarea, însă, n-ai înțeles-o cum trebuie; altceva vrea să zică ea, dar nu despre asta e vorba acum. Ce știi despre rac?

— Cînd îl fierbem, racul devine roșu, vorba aceea, ca un rac!

— Hm! De ce?

— Pentru că se opărește, și-atunci i se-nroșește pielea!

— Pielea?! strigă scandalizat profesorul. Dar ce, racul are piele? Din ce familie face parte racul? Ce este el?

— Un crustaceu...

— Descrie-mi anatomia lui!

— A... ă, ăăă!

— Privește pe tablou și spune-mi ce vezi! Pe lîngă rac, uite, mai sînt și alte animale de apă, prin urmare poți compara racul cu ele... te poți gândi chiar fără ajutorul tabloului să faci comparații din memorie, relative la *pielea*, cum spui dumneata, a racului și a celorlalte animale de apă care-l înconjoară. Prin urmare, privește atent și spune ce reprezintă planșa?

— Reprezintă... așa, ca un fel de fabulă!

— Cum? Ce vrei să spui, cum ca un fel de fabulă?

— Bine, în tablou văd, în afară de rac, o broască și o știucă; și eu știu de fabula "*Racul, broasca și știuca*" de Alexandru Donici...

— Și asta însemnează că tabloul ne înfățișează subiectul unei fabule?

— ...Acum, cînd mă uit mai bine, nu cred că e fabula pe care-o știu, pentru că aci acțiunea nu se petrece la marginea apei și lipsește sacul cu grîu!

— Ai?!

Radiau își holbase ochii la mine cu nedumerire crescîndă.

— Am crezut că e vorba despre fabulă!...

— Foarte prost că ai crezut! Sîntem la ora de Zoologie, nu la ora de Română! În sfîrșit, e timpul să terminăm. Spune-mi ce știi despre rac, dacă într-adevăr știi ceva, și treci la loc!

— Știu tot despre rac, don' profesor!

— Ei, bine, atunci spune!

— Racul e folosit în arta culinară la prepararea a diferite mîncăruri alese, foarte gustoase, dar în același timp indigeste...

Fără să vrea, profesorul, plescăi, probabil la amintirea vreunui pilaf gras de raci, dar nu mă întrerupse, curios să vadă pînă unde va merge nerușinarea ignoranței mele în materie.

— Cea mai bună parte de mîncat la rac, continuai eu imperturbabil, este gîtul racului, pentru că este cărnos și n-are oase cum are peștele!

— Cum ziseși? sări ca ars profesorul. Care e partea cea mai bună de mîncat?

— Gîtul racului, don' profesor!

— Bine, domnule, dar dumneata habar n-ai de rac și de Zoologie! Păi racul are gît, domnule? ți-pă Radian, scos din fire. Tocmai că n-are gît, domnule, el e un animal fără gît. La rac nu există gît... La rac capul este lipit direct de trup... face una cu corpul... Cum se numește asta, cum spunem despre animalul care are capul una cu trupul? Că este... este... un... și văzînd că eu tac, îmi spuse cu bunăvoința care-l caracteriza, chiar atunci cînd era supărat: Hai, să te-ajut eu, este un *cefalo*...

— ...*pod!* respirai eu ușurat că am nimerit-o, făcînd disperate apeluri la reminiscențele mele zoologice în legătură cu denumirile de origine greacă ale animalelor.

Clasa hohoti scurt și se opri din condescendență pentru mine.

— Din pod ai căzut dumneata! Aceste animale sînt *cefalo-torace*, domnule, prin urmare nici urmă de gît! Cine ți-a spus dumitale chestia asta cu gîtul racului?

— Mama, cînd ne dădea rasol de raci, ne desfăcea gîtul racului și ni-l dădea să-l mîncăm, spunîndu-ne; "Ia, măicuță, gîtul, că asta e partea cea mai bună, nu mai sugă picioarele!"

— Nemaipomenit! se scandaliză el. Auzi gît la rac! Și-apoi brusc: Ia arată-mi și mie, domnule, pe tablou, unde e gîtul racului?

Mă-ntorsei spre tablou, întinsei degetul arătător înainte, descriei o elipsă imaginară pe trupul racului și spusei cu multă naivitate:

— Gîtul este aici la coadă!

Clasa chicoti; iar profesorul, izbucni, ieșindu-și din răbdări:

— Marș la loc, măgarule! Ești de o impertinență nemaipomenită!

Eu găsii cu cale să plîng în surdină și să rostesc cu frică parcă:

— Mai ascultați-mă puțin, vă rog, că știu toată materia!

Clasa, solidară ca-ntotdeauna, interveni tot ca întotdeauna, în cor:

— Iertați-l, iertați-l!

Dar Radian n-avea nevoie de intervenția clasei pentru aceasta; el se-nduioșa foarte repede, mai ales în

fața la crimilor.

Văzînd că-ncep să plîng cu sughituri, își întrerupse justificările-i invective și-mi spuse:

— Ei, poftim, ce mai știi despre rac? Și se-ntoarse cu spatele la mine, pornind către bănci.

Atunci eu, bucuros că l-am înduișat cu lacrimile ce-mi veneau în ochi la poruncă, începui să rîd la băieți pe-nfundate: el, nu știu de ce se-ntoarse brusc, și-ntr-un sfert de clipită mă văzu rîzînd și plîngînd, că eu, observîndu-i mișcarea, dădui drumul iarăși la lacrimi!

— M-ai exasperat! țipă el. M-ai scos din fire cu apucăturile dumitale actoricești! Plîngi și rîzi, și iar plîngi în aceeași secundă! Eu am uitat de povestea cu imitarea profesorilor din Cămin. Dumneata ești mai tare ca *Novelli*, domnule! Ce cauți dumneata la liceul *Lazăr*, domnule? Dumneata să faci studii la conservator, să te-angajezi la teatru, că acolo e de dumneata! Ce trebuie să mă faci să-mi pierd vremea și să vii aici, ca să-mi spui că racul are gît și că gîtul — auzi dumneata — e la coadă! Treci la loc, domnule! Ești atît de slab la materia mea, cea mai frumoasă materie de învățămînt, încît nu pot să-ți dau nici o notă, pentru că nu există nici o cifră care să exprime totala dumitale neștiință... Și zero ar fi prea mult! Cred că și dumneata ești de acord! Ca să debiteze cineva astfel de ineptii, este ca și cum ar spune că... vulturul, care este cea mai mare pasăre de pradă, vede cu coada... sau ceva cam în felul ăsta, înțelegi dumneata? Nu tot ce zboară se mănîncă, domnule, și nu tot ce se mănîncă are gît, să ții minte de la mine!

— Vă rog să mă iertați, am să țin minte cu sfințenie ce mi-ați spus, toată viața mea... dar am crezut chestia cu gîtul racului și din altă pricină; însă asta e de Botanică și nu îndrăznesc să v-o spun la Zoologie!...

— Spune-o..., mai bine să mi-o spui, ca să fii lămurit pe deplin!

— Eu am auzit de la niște olteni că ar fi pe lume și "*prune cu gît*"!

— Ieși afară, măgarule..., cu dumneata nu se poate vorbi niciodată serios.

Și lecția continuă, în timp ce zîmbetele băieților, ce fluturaseră pline de voioșie cîteva clipe pe buzele lor, se stingeau ușor, pe nesimțite.

*

Într-una din zile s-a întîmplat să lipsească Dragu Henry, nu mai știu din ce cauză, se vede că era ceva foarte serios, că altminteri el frecventa cursurile cu multă regularitate.

Aveam tot materii la care Dragu se ilustrase ca mucalit de forță, jucînd însă totdeauna în horă cu noi, ceilalți deocheați ai clasei, că singur nu se prea simțea la largul lui!

Și cum astăzi Dragu lipsea, ne-am hotărît să-i facem o figură, care i-a plăcut și lui cînd i s-a povestit a doua zi.

La toate orele am păstrat o liniște mormîntală. Ne-am abținut din răspuneri și am fost de o cumînțenie impresionantă, pentru ca astfel să ia ființă gluma hărăzită lui Dragu, glumă pe care au mirosit-o respectivii profesori și au făcut haz de ea.

Surprînși peste măsură de liniștea ce domnea în clasă, toți profesorii, pe rînd, dar absolut toți, întrebau cu mulțumire-n glas:

— Dar cum se face, băieți, că astăzi, contrar obiceiului, sînteți atît de liniștiți?

La care, aproape toți, răspundeam foarte serioși:

— Lipsește Dragu, don' profesor! ca și cum bietul Dragu singur făcuse tot scandalul din alte ore!

*

O farsă grozavă pe care a făcut-o Moscu la Gimnastică timp de aproape cinci-șase lecții, fără să știe nimeni, a fost farsa cu *oîna*.

Venise primăvara mai repede decît ne așteptam, și Cioc ne scosese în curtea mare, ca să jucăm *oîna*, și să-și recruteze elementele pentru "*meciurile interșcolare*", cu un minut m-ai devreme.

Clasa era împărțită în două echipe: la prima era căpitan Matei Păunescu; iar la a doua, Costache Rădulescu; amîndoi căpitani, foarte buni prieteni în particular, se găseau de astă dată ca serioși adversari... sportivi.

Moscu căzuse în echipa lui Costache Rădulescu, care era desperat, pentru că bietul Moscu nici nu fugea și nici nu se apăra bine, iar după alte toate mai era și gras!

— Moscule, i-a spus Costache foarte serios, să faci ce-i ști, nu mă privește, și să nu care cumva să te lovească și să-mi strici punctele, că e vai de capul tău! Mai bine nu juca!

— Ehe, făcu Moscu, oftînd, eu te-nțeleg, Costache, dar ce, e după mine? Oricum ar fi, trebuie să joc. Nu pot scăpa de Cioc. Tu îl cunoști doar mai bine decît mine!

— Vezi că Matei e cu ochii pe tine, știe că fugi ca un hipopotam și te aperi de minge ca de muște! Atîta așteaptă, să te lovească și să-mi strice mie punctele! Ufff! Ce noroc pe mine să te brodești tocmai în echipa mea! Nu puteai să cazi într-a lui?

— Lasă, bă Costache, îl liniști Moscu, n-avea nici o grijă, că n-o să mă lovească nimeni; ai să vezi! Am eu metoda mea, care nu poate să dea greș!

— Bine, mă, numai să fie așa cum spui, că doar invizibil n-ai să te faci, ca omul lui Wells!

— Mă privește!

Oîna se joacă de către două echipe: una este "*la bătaie*" și a doua, "*la prindere*".

De data aceasta, echipa lui Costache era la bătaie și a lui Matei Păunescu, la prindere. Mingea o arunca Matei, care-și făcuse socoteala să tragă în Moscu, cînd o încerca să fuga.

Știa că bietul Moscu nici nu fugea și nici nu se apăra. Ba, cînd trebuia să bată mingea, de frică să nu i-o prindă adversarul și să treacă la mijloc, o bătea în pămînt!

Jocul începuse, jumătate din băieți bătuseră mingea și unii fugiseră. Foarte abătut, veni și Ionaș Moscu la

rînd, bătu mingea în pămînt și trecu lîngă băieții care așteptau momentul prielnic să fugă în celălalt bar.

Moscu profită de concentrarea lui Matei în altă parte și-și puse planul în aplicare: deodată ne trezirăm cu el în barul celălalt!

Ei, drăcia dracului!

"Mă, cînd naiba a fugit Moscu, de nu l-am văzut, să-l ating?! se-ntreba Matei în ciudat. Las-că-l agăț eu la prima ocazie; nu-mi mai scapă!"

Dar Moscu scăpă: și la prima, și la a doua, și la a treia ocazie, și la mai multe ocazii, de Matei, care nu mai știa ce să creadă!

— Cum ajunge, mă, Moscu în bar, că doar nu zboară?! Și cum de nu se găsește nici unul dintre ai noștri să-l lovească?

Pînă cînd, într-o bună zi, Matei s-a hotărît să nu se lase furat de focul jocului și să-l urmărească pe Moscu cînd fuge din barul de la bătaie în barul din fund și să-l lovească scurt.

Zis și făcut! Cînd a venit rîndul lui Moscu să bată mingea, Matei i-a aruncat-o distrat în aparență, dar nu l-a slăbit o clipă din ochi!

Moscu, prefăcîndu-se și el foarte nepăsător, a trecut ușor pe lîngă jucătorii care trebuiau să fugă, fără să știe că e urmărit de privirile lui Matei... și deodată, cît era el de gras, s-a strecurat pe lîngă ușa coridorului ce da în curte, și a rupt-o de fugă pe culoarul al cărui capăt, cu ușa respectivă, da tocmai în barul celălalt!

Și-n cîteva clipe, iată-l pe Moscu în barul visat!

— Aha! țipă Matei, ăsta era misterul, va să zică! Moscu o ștergea prin culoar! Pe cînstel! Și, lăsînd jocul baltă, se duse ia Cioc și-i spuse toată tărășenia!

— Cum? se-nfurie Cioc. Asta e lipsă de sportivitate! Și punînd fluierul la gură, șuieră mai strident ca niciodată.

Jucătorii rămaseră pe loc, așa cum se găseau. Se auzi glasul lui Cioc, imperativ la culme:

— Moscu, la mijloc!

Moscu veni în fața lui foarte mirat și-l întrebă cu naivitate:

— De ce, don' profesor?

Dar Cioc o ținea întruna ca un apucat, fără să-i dea nici o explicație:

— Moscu, la mijloc!

— Dar de ce, don' profesor, că nu mi-a prins mingea nimeni?!

— Ființa lui Dumnezeu, înțelege odată.... la mijloc, că-ți dau o palmă de te dau cu capul de toți pereții!

Intru-n ocnă pentru tine!

Moscu n-a avut ce face și a trecut la mijloc, între Matei Păunescu și Traian Paraschivescu, care, ca să se răzbune, și-au bătut joc de el într-un mod barbar!

Au plimbat mingea de peste treizeci de ori, făcîndu-l pe bietul Moscu să se-nvrîtească cînd spre unul, cînd spre celălalt, pînă l-au amețit. Matei, prinzînd o dată mingea vîrtos, l-a pocnit scurt în pulpă; Moscu a gemut și a trecut schiopătînd la loc, mormăind furios ca un urs și frecîndu-și piciorul de zor.

După asta, Moscu, care era nepotul lui Barbă, a făcut rost de un certificat medical că suferă de nu știu ce și a fost scutit de Gimnastică.

— Mulți ca mine ați lovit voi cu mingea, mă prăpădiților? Omorîți-vă voi la *oină*, la *paralele*, la *trapez*, la *fus* și la *inele*, că mandea în vremea asta se plimbă cu barca-n Cișmigiu!

*

Eram în clasa a VI-a și aveam teză la Limba latină cu Barosanul. Nimeni nu îndrăzne să copieze la acest iscusit profesor, care era de o mare vigilență.

Totuși, Ducu Constantin, care nu se pregătise deloc, și-a pus în gînd să se salveze cu ajutorul unei juxte lineare, adică o traducere cuvînt cu cuvînt a textului latin.

Barosanul, cumsecade ca de obicei, ne anunțase că ne va da să traducem cu dicționarul un fragment din "*De amicitia*" de Cicero. Și Ducu venise asortat cu întreaga operă ciceroniană tradusă în limba maternă.

Ca să nu fie observat cum manevrează, colegul nostru se așezase în fund, la perete.

După ce ne-a împărțit în patru grupe numerotate cu 1, 2, 3 și 4 și ne-a scris pe tablă textul latin respectiv pentru fiecare grupă, Barosanul și-a luat scaunul de la catedră, l-a așezat în fața băncilor, și-a scos din buzunarul hainei ziarul "*Universul*", l-a desfăcut larg, și a început lectura, făcînd o glumă:

— Băieți, în timp ce eu citesc, voi scrieți! Vorba lui *Heliade Rădulescu*: "Scrieți, băieți, numai scrieți!" Eu mi-aș permite să adaog: "Numai scrieți bine!" Cine se simte în stare poate să și copieze, dacă are de unde, numai să nu-l prind... Vorba românului: "Hoțul neprins e negustor cînstit!" Și-acum: succes!

— Vă mulțumim, don' profesor! mormăiră cîțiva de circumstanță și ne apucarăm de lucru.

Ducu l-a furat din ochi pe Barosanul de vreo cîteva ori, ca să-l vadă ce face: citea foarte concentrat ziarul, găsind probabil ceva deosebit de interesant. Văzînd că profesorul și-a cam uitat de clasă, a început să lucreze. A scos ușurel juxta, a deschis-o la pasajul care-l interesa... a rupt foaia cu multă băgare de seamă, ca nu cumva să se audă; apoi a pus-o în dicționarul latin-român de *Nădejde* și a pornit să scrie.

Ca să nu se vadă că scrie prea repede, prea curgător, se prefăcea că mai caută cîte un cuvînt în dicționar. Așa că scria, căuta; iarăși mai scria, iar căuta; se mai uita și la Barosanul, care era cufundat în lectura ziarului; iar căuta în dicționar!

Pe la jumătatea orei, însă, Barosanul a strîns ziarul frumos, l-a băgat în buzunar și a pornit cu pașii lui grei direct către banca lui Ducu.

Este de prisos să mai spun că nici un elev nu se mai ocupa de teză. Toți se-ntorseseră către banca în fața căreia se oprise profesorul, bănuind că avea să se petreacă ceva deosebit.

Barosanul i-a luat lui Ducu dicționarul și, înainte de a-l deschide, i-a spus zîmbind:

— Bine, mă, nepricopsitul, nici atîta lucru nu ești în stare, să copiezi?! Să te învăț eu, profesorul, și asta? Ar fi prea de tot! De cînd mă tot uit la tine prin gaura pe oare am făcut-o în ziar!

Se poate să fii atît de nătăfleț, să te prefaci că scoți cuvinte, și să deschizi dicționarul numai în același și același loc? Mi-am dat seama imediat că ai pus în dicționar foaia unei juxte, și copiezi ca un neghiob.

Și, luîndu-i dicționarul, Barosanul apucă ușurel cu unghia degetului mare și-a arătătorului foaia, fluturînd-o fața clasei, care izbucni de astă dată într-un rîs zgomotos, spre consternarea lui Ducu.

— "*Quod erat demonstrandum!*" Acum dă-mi teza... și în timpul care ți-a mai rămas fă o mică plimbare prin Cișmigiul! Urît din partea ta că ai încercat să copiezi! Toți elevii mei știu de nota 5 la mine, adică de trecere. Așa, trebuie să iei pe meritul tău 1. Dar pentru că sînt loial și vreau să-ți las posibilitatea de a-ți îndrepta nota, iată ce facem; îți dau cincrul meu din oficiu, și cu unu al tău fac șase; pe jumătate, media trei! *Salve et i!* (Salutare și du-te!)

*

Odată, la Geologie, ne-a venit în inspecție un faimos profesor de Științe naturale, care funcționa la liceul Sf. Sava: G. Demetrescu, poreclit Basu, pentru că avea o impresionantă voce de bas profund.

Cum a intrat în clasă și-a exprimat dorința de a examina cîțiva elevi, înainte de a se trece la explicarea lecției următoare. A deschis catalogul și, printre alții, m-a chemat și pe mine, care nu mă prea împăcam cu această materie de învățămînt, socotind că mă transporta în ere mult prea vechi din viața Pămîntului.

La lecție erau patru elevi; eu, ultimul.

Basu a pus următoarea întrebare primului elev din serie:

— Cum s-au format terasele din Scandinavia?

Ca să spun cîstit, nu numai că nu știam cum se formaseră aceste terase, dar habar n-aveam că în Scandinavia, în afară de vestitele ei fiorduri, se mai găsesc și terase.

Rămăsesem însă liniștit că, îmi spuneam eu, pînă la mine, din cei trei colegi s-o găsi măcar unul care să știe ce e cu aceste ciudate terase.

Dar, culmea ghinionului, nu s-a găsit nici unul. Cei trei înaintași, sărmanii, se vede că erau la fel de bine pregătiți ca și mine. Foarte solidari între ei, nici unui n-a găsit de cuviință să scoată o vorbă!

Basu m-a întrebat atunci pe mine:

— Dumneata știi cum s-au format terasele din Scan-dinavia?

Tăcerea absolută a celorlalți dinainte îmi făcuse o impresie detestabilă. "E îngrozitor să taci așa!" mi-am zis eu. "Fie ce-o fi, dar ceva trebuie să răspund!"

— Da, domnule profesor!

— Te rog, spune atunci! mi-a cerut glasul de bas, tremurîndu-și vibrațiile în tăcerea de mormînt a clasei care încremenise, întrucît știa că nu știu!

Și-atunci cred că am făcut cel mai mare efort de gîndire și imaginație din viața mea școlărească. Trebuia să răspund ceva neapărat... dar ce?! Cum s-au putut forma aceste terase scandinave... prin ce fenomen natural din atîtea cîte au fost pe Pămînt de-a lungul milioanelor sale de ani de existență?

Ca străluminat de un fulger, așa cum numai marii inventatori și descoperitori ai omenirii au putut fi — gîndeam eu fericit în acele clipe — mi-a țîșnit ideea formării teraselor din Scandinavia și, întocmai lui Arhimede în baie — în definitiv și eu eram într-o adevărată baie de transpirație — am strigat în forul meu: "*evrika!*"

Mă alarmasem, crezînd că m-am gîndit prea mult pentru un răspuns care se presupunea că e cunoscut de mine, și l-am privit pe profesor cu grijă; dar el mă aștepta fără să dea semne de nerăbdare. Probabil că totul nu durase mai mult decît o clipă, așa cum se spune că țin visele în care trăiești zile și ani de multe ori!

Mi-am auzit glasul răspunzînd limpede și sigur de sine:

— Terasale din Scandinavia s-au format în urma fluxului și refluxului provocate de atracția Lunei!

Profesorul a zîmbit aproape imperceptibil și a dat din cap.

"Să știi că am brodit-o!" mi-am zis eu. "Da, așa trebuie să fie. Dacă sînt deștept, sînt deștept, ce mai?! Totul în viață e să ai imaginație! Acu' îi trag pe teoria asta! Bravo mie!"

În clipa în care Basu m-a întrebat: "Cum?", eu îi și dădusem drumul la "*explicarea fenomenului*":

— În timpul fluxului, apa oceanului venea mare și inunda o parte din uscat. Odată cu refluxul, apa se retrăgea. În timpul cît apa stătea pe uscat, muia porțiuni din teren și, la plecare, lua cu sine pămînt, lăsînd astfel o adîncitură pe terenul respectiv. Apoi, cînd se producea noul flux, apa venea din nou, inundînd terenul, de astă dată pe o altă porțiune mai mică sau mai mare decît prima oară. Și iarăși, la reflux, cînd pleca apa, lua pămîntul fărîmițat, lăsînd uscatul cu alte adîncituri... și formînd în felul acesta terasele!

Clasa oftă admirativ, ușurată, convinsă că știusem. Dar profesorul se-ncruntă puțin și spuse cu vocea-i cavernoasă:

— Ia ascultă, domnule, ce mă tot duci pe mine cu: vine apa, pleacă apa? Știi, sau nu știi?

— Nu știu, don' profesor!

— Apăi, așa spune! rîse profesorul amuzat. O fi interesantă teoria dumitale asupra formării teraselor din Scandinavia, dar din nefericire e inexactă!

Și a trecut imediat la altă întrebare, fără însă să ne spună el cum s-au format acele terase, de existența cărora pe pămîntul scandinav atunci aflasem!

*

Doi dintre cei mai buni prieteni de-ai mei, Ștefan Predescu și Gică Roznovanu, nu erau colegi cu mine, învățau la liceul Sf. Sava, amîndoi în clasa a VII-a, unul la *modern*, și altul la *real*.

Și cu toate că profesorul nostru de Limba română, Avram Todor, era foarte bun și avea o vastă cultură generală, fiind în același timp și bibliotecar la Academia Română, totuși îi invidiam întrucâtva pe acești doi prieteni pentru dascălii lor de limba maternă: Roznovanu îl avea profesor pe cunoscutul autor de manuale didactice *Gh. Adamescu*; iar Predescu, pe tânărul și valorosul critic literar *Pompiliu Constantinescu*.

Numai ce-i auzai pe cei doi ciraci ai lor:

— Mă, fac ăștia niște ore! Și-aci își strîngeau degetele puică și le sărutau în vîrf, spunînd: "Mmm!"

Și-ntr-o zi, pe la prînz, cînd cei doi colegi porneau la școală, că aveau ore după-amiază, l-am întrebat pe Predescu:

— La ce oră aveți Româna, Fănică?

— Ultima oră... la 5.

— Să știi că astăzi aterizez și eu la ora voastră de Română. Ard de nerăbdare să-l aud pe Pompiliu Constantinescu!

— Vino, dom'le! Tot vor să te cunoască băieții noștri, de cînd au auzit că i-ai imitat pe "balauri" în propriul lor bîrlog!

.....

Ușa clasei a VII-a *reală* de la liceul *Sf. Sava* se deschise scîrțîind și intră profesorul Pompiliu Constantinescu. Un tînăr frumos, prezentabil, bine zidit și cu multa prestanță. Ochii, de o rară vioiciune!

— Bună seara, băieți!

Răpăitul uniform de picioare fu răspunsul la salutul profesorului. O liniște în clasă, cum la noi, la *Lazăr*, numai la orele Barosanului și-ale lui Attila, profesori vechi, se pomenea!

— Băă!... m-am mirat eu admirativ, Pompiliu ăsta al vostru, tînăr, tînăr, dar văd că la el s-aude musca!

— E foarte simpatic, știe carte și explică așa de frumos, că nu te-nduri să pierzi un cuvînt! Îmi răspunse Predescu. Cum naiba să-ți mai ardă de năzbîtii la un astfel de profesor? Ar fi o impietate!

— Abia aștept să-l aud!

— Stt!... acu' taci!

După notarea absențelor, Pompiliu își rotește ochii, îmbrățișînd cu privirea parcă întreaga clasă și spune:

— Să continuăm lecția despre *Heliade Rădulescu*. Vom citi și vom comenta oda "*La Schiller*".

Heliade a scris această odă în preajma zilei de 28 octombrie, 1851, cînd colonia germană din București a sărbătorit centenarul nașterii marelui poet. A fost publicată mai tîrziu în revista autorului ei, "*Echilibru între antiteze*".

Am putea spune despre această poezie că este o odă elegiacă...; vă veți convinge imediat ce-i vom face lectura.

Și Pompiliu începu să citească frumos, cald, plin de vibrație "*La Schiller*". Numai pe Camil Petrescu îl mai auzisem în clasa I-a citind cu aceeași sensibilitate!

"Este o viață moartă, precum s-o moarte vie:

Ci este și viața ce nu mai are moarte ."

.....

"Avuși de adversariu pe om și-atît ajunge.

Te iartă că-i faci răul; iar binele, nici mort!"

Apoi, mai departe:

"Dă-i adevăr, dreptate, calumnia ți-e parte,

E orb și-i dai lumină; el vede cîte n-ai,

E mut și-l faci cu limbă, te mușcă ca vipera,

Dă-i viitor, viață, că-ți ia el și trecutul,

Renalță-l pîn' la ceruri, de viu te-afundă-n iad!"

Aci se opri o clipă și spuse:

— Cînd a scris aceste versuri, Heliade s-a gîndit și la suferințele lui, găsind oarecare similitudine între atitudinea lui mai mult decît binevoitoare față de un important poet al nostru și la nerecunoștința de mai tîrziu a acestuia. Știe cineva să-mi spună la cine face el aluzie?

Dar nici unul dintre elevii "*săviști*" n-a scos o vorbă. Ah, cum aș mai fi răspuns eu, dar nu îndrăzneam... eram un străin, un intrus!

— Ia gîndiți-vă puțin! a insistat Pompiliu. Știu că noi n-am vorbit încă despre aceasta, dar din alți ani, poate alți domni profesori să fi amintit.

Mă mîncă limba ca niciodată! Ce-ar fi să răspund eu? În definitiv, uniforma noastră școlară e aceeași, iar numărul de *Lazăr* de pe mîneacă pare un număr de *Sava* decolorat!

N-am mai putut să mă stăpînesc și am țîșnit în sus:

— Face aluzie la *Grigore Alexandrescu*, don' profesor!

— Foarte bine! Dacă știi ceva mai mult, te rog!...

Am povestit cu lux de amănunte conflictul dintre cei doi mari scriitori, aducînd în discuție și literatura

scrisă de către ei cu această tristă împrejurare.

Pompiliu a comentat apoi cu mine lexicul odei, oprindu-se la cuvintele italianizate; iar eu am adus vorba despre "*Beția de cuvinte*", faimosul articol critic al lui *Titu Maiorescu*.

Această interesantă convorbire dintre un mare dascăl și un elev care nu era al său a durat întreaga oră de curs și i-a interesat nespuse pe asistenți.

Dar culmea a fost când a sunat de ieșire.

Profesorul Pompiliu Constantinescu a întrebat binevoitor:

— Foarte bine! Mulțumesc! Cum te numești?

Un murmur surd, întocmai unui freamăt neașteptat, din senin s-a ridicat din bănci. Am răspuns, subit inspirat, rostind limpede numele prietenului meu ce-mi sta în dreapta:

— *Predescu Ștefan*, don' profesor!

— Zece! a spus cu plăcere Pompiliu Constantinescu; a pus nota în catalog și a plecat surizând satisfăcut.

Dar nici nu se-nchisese bine ușa, când eu, care-mi îndreptam privirea radioasă spre Predescu, fericit că-i obținusem o notă maximă, auzii că mă împroașcă vehement cu cele mai groaznice invective:

— Bine, mă, nenorocitul, ce ți-a venit să spui numele meu?! Ai?!

— Cum, mă, Fănică, în loc să-mi mulțumești și să-ți pară bine, tu te superi?

— Cum o să-mi pară bine, mă? Tu nu te gîndești ce situație mi-ai creat? Păi mai pot eu în viața mea să știu o dată măcar, așa de bine, la Română, și să mai iau un "zece"?! Ce mă fac eu acu'?

Toți colegii lui Predescu izbucniră în hohote de rîs.

— Ai noroc că ții la tine, că altminteri te-aș cotonogi în bătaie!

— Stați, măi, n-o luați chiar așa în tragic! interveni Livadă, șeful clasei lor. O să lipsești și tu, Predesule, cîteva ore de la Pompiliu, pînă i se estompează figura lui Băjenaru în minte... și-apoi te prezinți la curs. În vremea asta, însă, te pui cu burta pe carte... că, nu-i de glumă!

Cît am stat de vorbă cu Pompiliu Constantinescu nu am avut pic de emoție. Emoția mea, însă, a luat proporții abia după aceea. Mi-era teamă că premianții clasei, colegii lui Predescu, ar fi putut să mă reclame pentru această substituție "ad-hoc", nepremeditată; dar nu s-a mai întîmplat nimic; nimeni n-a suflat o vorbă, nici măcar nu s-a povestit întîmplarea celor din alte clase. Totul s-a terminat unde începuse: în familia clasei!

.....

De pedepsit, tot am fost pedepsit, însă; acum, în timpul liber, în loc să mă plimb sau să mă duc la vreun spectacol, trebuia să stau cu Ștefan Predescu și să-l dăscălesc la Română. Parcă-l văd cum venea și-mi bătea în geamul de la subsol, unde locuiam, cîntînd fals un cîntec pe atunci la modă:

*"Deschide, deschide fereastra,
Numai o vorbă să-ți spui..."*

Și, cînd deschideam, continua:

— Ce-ai căutat... ai găsit! Pentru mîine, Pompiliu ne-a dat o compunere despre "*Satira socială a vremii în teatrul lui Alecsandri*"... așa că, tinere, Grigore te cheamă, băutura ta preferată e... agheasma... ori că vrei, ori că nu vrei, pune mîna pe condei!

*

Întîmplarea s-a petrecut, de astă dată, la colegii noștri dintr-a VII-a reală, iar eroul ei a fost *Puiu Maximilian*, fiul marelui nostru comedian *V. Maximilian*.

Realității erau obligați să mai învețe pe lîngă *Franceză*, și *Germană*, încă o limba străină, la alegere: *Engleza* sau *italiana*.

Puiu Maximilian își alesese Italiană, fiind mai ușoară și mai apropiată de limba maternă. Profesor de Italiană era Napoleon Crețu, un dascăl distins, cu o aleasă cultură generală și cu multă prestanță. În afară de Italiană, el mai predă la secția reală și Româna. Spiritual, ironic, dar foarte binevoitor întotdeauna, căuta să-și ajute elevii să obțină note cît mai bune.

Cu atît mai mult dorea să-i dea o notă frumoasă lui Puiu Maximilian, pe al cărui tată îl admirase, pe timpuri, ca strălucit tenor comic în trupa de operetă a celebrului nostru Leonard, cît și acum, ca mare actor de comedie.

Scoțîndu-l la lecție pe Puiu Maximilian, profesorul Napoleon Crețu îi spuse zîmbitor și cu bonomia lui dintotdeauna:

— Ascultă, dragă Maximilian, eu doresc din tot sufletul să-ți dau o notă bună, dar pentru asta mai e nevoie și de ajutorul tău... Spune-mi ce bucată de lectură știi mai bine! Citește-o frumos, tradu-o și apoi comentează-o cu obiectivitate critică. Ei, ce bucată crezi că știi mai bine din cele studiate?

— Cel mai bine, don' profesor, răspunde Puiu Maximilian, cu multă siguranță, cei mai bine știu "*Cinque Maggio*" de Manzoni. (Cinci Mai)

— Perfect! E o poezie frumoasă, care îmi place și mie *foarte* mult! Vrei să-mi spui ce însemnează "*cinque Maggio*"?

— Da, don' profesor — răspunse Maximilian foarte convins de ușurința întrebării, pe care o consideră cu totul inutilă, întrucît traducerea titlului îi părea evidentă — "*Cinque Maggio*" însemnează "*Cei cinci magi*"!

Un hohot nestăpînit de rîs izbucni în clasă, spre consternarea lui Maximilian, care era convins de justetea

răspunsului său prompt. Napoleon Crețu nu-și putu stăpîni nici el rîsul și spuse dînd din cap cu mîhnire:

— Apoi, dragă Maximilian, dacă este bucată de lectură pe care-o știi cel mai bine și nici titlul nu îl traduci cum trebuie, ce să mai vorbim despre celelalte pe care le știi mai puțin bine? Poftim la loc, pregătește-te cum trebuie și vino să te ascult, dar roagă-l pe tatăl tău să-ți dea cîteva lecții de tehnică a memorizării!

Peste cîteva săptămîni, în care timp Maximilian a tocit vîrtos, colegul nostru a ieșit la lecție și a obținut nota 10, după ce Napoleon Crețu l-a trecut prin toată materia predată pînă atunci.

CAPITOLUL XI FABRICANTUL DE STIHURI

*"Iubirea e o taină mare,
Ce leagă două inimi, tare!"*

Așa am decretat într-o bună zi, nostalgică, de primăvară, amețit de parfumul puternic al liliacului bățut, ce-și legăna buchetele violete în fața ferestrei mele.

Eram îndrăgostit, credeam eu, foarte serios de una din numeroasele mele verișoare, Viorica, elevă într-a III-a la *Carmen-Sylva*! Găseam că sîntem foarte potriviți, că eu eram într-a V-a, doar!

Bineînțeles că mai tîrziu aveam să mă însor cu ea, să fim fericiți, să facem doi-trei copii, și așa mai departe, cum visează orice copilandru în împrejurări asemănătoare.

Toate ar fi mers bine, dacă ar fi fost de părerea noastră și "*Turcu*", adică unchiul Costică, cum era poreclit tatăl respectivei Juliete.

El, însă, nu prea vedea cu ochi buni desele mele vizite pe la "*verișoare*", cu toate că eu, întotdeauna, eram foarte serios, întrucît veneam în scopul bine determinat de a face lecții cu "*fetele*" — că avea trei — și mă mulțumeam cu cîte-o privire dulce sau cu o scurtă strîngere de mînă pe sub caiete!

Amărit peste fire de atitudinea mai mult decît turcească a lui Nea Costică (ce nume caraghios pentru tatăl unei iubite!) am lăsat "*De bello Galilco*" la o parte și m-am apucat să mîzgălesc maculatorul, caligrafiind numele verișoară-mi în toate felurile și-n toate pozițiile: rond, cursiv, batard, cu litere de tipar, vertical, orizontal, diagonal, umplînd o pagină întreagă cu: *Viorica, Viorica, Viorica*!

Apoi, mai convins decît Alecsandri însuși că "*Românul e născut poet*"... și aducîndu-mi aminte că "*în cursul inferior*", prin clasa I-a, făcusem vreo două poezii despre: *primăvară, flori și rîndunele*, versurile de-atunci începură să mă chinuiască, revenindu-mi în minte cu o drăcească îndărătnicie de muște biziitoare:

*"Primăvara a sosit
Cîmpul tot a înverzit,
Plin de flori mirositoare,
Ce sînt foarte-mbătătoare!"*

Mai departe, era foarte natural să aduc vorba și despre păsările călătoare, care se-napoiază-n țară, vestindu-ne statornicirea primăverii pe plaiurile noastre:

*"Iată, văd o rîndunică,
Vine din țări depărtate...
De-obosită, parcă pică!
Trebuie să-i dăm dreptate!"*

"În definitiv", îmi spusei eu, cu condeiul ridicat, gata să atac albul hîrtiei, "chiar așa de proaste nu sînt... și p-ormă astea le-am scris cînd eram puști... și sînt versuri despre primăvară, flori și alte elemente poetice; dar acum, că sînt într-a V-a, și pe deasupra îndrăgostit, e altă poveste...; o să scriu ceva, de-o să rămînă Viorica foarte impresionată!"

Mă gîndeam că e bine șf frumos să dau mai întîi o definiție a iubirii; apoi să fac un portret al iubitei, și-n urmă să-i mărturisesc dragostea mea mistuitoare!

Așa s-au născut "sublimele" versuri care, gîndeam eu, aveau s-o facă pe Viorica să...

*"Iubirea e o taină mare,
Ce leagă două inimi, tare...!"*

Păi, cînd i-oi citi-o, praf o fac!
Și am continuat pe același ton.

Nenorocirea era că nu puteam să i-o citesc Viorichii pînă duminică, ziua hotărîtă de mama pentru o vizită la tanti Marioara, și cum eu țineam s-o citesc cuiva, iar soră-mi nu îndrăzneam, de frică să nu mă spună bătrînilor — ce știa ea despre dragoste? — i-am cetit-o lui Ionaș Moscu.

Bineînțeles că a fost încîntat, cu atît mai mult cu cît și el o cam plăcea pe verișoară-mea!

Aceasta a fost prima mea *poezie* de dragoste î

.....

Mai târziu am început să fac acrostihuri! Ajunsesem la o virtuozitate extraordinară și le confectionam la iuteală, în câteva minute, indiferent de lungimea numelui iubitei.

Prin clasa a VIII-a, eram la mare preț din punct de vedere poetic, dar de această prețuire mă bucuram, din nefericire, numai din partea colegilor mei.

Cu vreun an înainte, tata îmi tipărise o carte de povești scrise de mine, sub titlul "*Din țara basmelor*". Îi făcusem o prefață în versuri, care nu erau așezate pe strofe, ci în formă de proză:

*"E iarnă, ger și viscolește, fulgi albi, ușori, cad în grămadă și cresc nămeții de zăpadă;
bunicu-n casă povestește!"*

*E cald și bine, căci în vatră, trosnind, focul ușor suspină, împrăștiind în jur lumină! Afară,
cîinii noștri latră!"*

Și așa mai departe!

Dar odată cu apariția cărții mele de basme, am început să mă bucur de o mare stimă literară în fața colegilor mei.

Mă rog, eram un autor, și cuvîntul meu în materie de dragoste și al derivatelor acesteia era firesc să aibă mare greutate!

Întotdeauna sfatul meu era cerut cu insistență măgulitoare și corespondența către iubite era supusă în prealabil cenzurii mele... ca *om de condei*!

Situația aceasta deosebită mi-a creat în scurtă vreme rolul de confident al colegilor, care rol cu timpul mi-a adus după sine și porecla de "*Marele confident*", căci dacă fiecare avea câte un confident în colegul de bancă sau în acela de drum spre casă, confidentul tuturor, confidentul general, "*Marele confident*", eram eu, nenorocitul, nevoit să ascult păsurile și ofurile de dragoste ale celor mai mulți, dealtfel foarte firești la vîrsta de 17—18 ani, cîți aveam noi pe atunci.

— Uite așa și așa cu fata, mă Griguță, fă-mi, mă, o scrisoare acolo, cu floricele, să mă-mpac, că-nnebunesc!

Sau un alt caz:

— Am terminat cu dragostea! Să nu mai aud de fete! Am terminat cu ele! Am văzut-o cu altul la *Cinema Clasic*, am cunoscut-o după rîs... Juca "*Zigotto, băiat de teatru*"... Cînd aud în spate un rîs ascuțit: "hi, hi, hi!" Am înghețat! Rîsul ei! Am tăcut, aproape că aș fi vrut nici să nu respir... Filmul, ca și cînd n-ar fi rulat; n-am înțeles nimic din el! Eram atent s-aud cu cine vorbește. Vorbea cu unu' cu vocea groasă și rîdea, n-auzi? Nu știu cum am avut răbdare pînă să se facă lumină! În sfîrșit, pauza! M-am ridicat ușor, mi-am umflat pieptul, și am privit ca din întîmplare. Era între doi: unul de la *Matei* și unul de la *Mihai*! Să mor, n-auzi? C-un *lăptar* și c-un *dovlecar*! Păi așa se poartă ea c-un *lăzărist*?! Da' necazul meu cel mai mare e că duminică, în Cișmigiu, mi-a spus că-i place de mine și că sînt singurul ei simpatiu!

— "Simpatie!" l-am corectat eu.

— De ce simpatie? Simpatiu, că sînt băiat!

— Băieți sau fete sînt toți "*simpatii*" unii pentru alții... O fi "*simpatie*" de genul feminin, dar se folosește și la masculin tot așa. Cuvîntul "simpatiu" l-au creat mitocăncile, care nu concep că se poate spune despre un bărbat că e simpatia lor, ci simpatiu lor. Nu există decît "o simpatie — două simpatii", iar nu "un simpatiu — doi simpatii"! Am mai auzit eu și pe alții vorbind ca tine, dar nu e acum timpul potrivit pentru considerații filozofice și gramaticale...! Hai, spune mai departe!

— E... și, cînd m-a văzut, s-a făcut ca sfecla și a tăcut brusc din gură! Eu m-am înclinat foarte respectuos și i-am spus, zîmbind ironic: "*Bon-soir, Didi! Cum ți-a plăcut filmul?*"

— Și ea?

— Ea a moțăit am cap în semn de răspuns... și nu mi-a răspuns!

— Aha! Așa, care va să zică nu ți-a răspuns!

— Țî! Dar să-ți spun drept, mă, Griguță, mă, cînd am văzut-o, m-a secăt la inimă, așa, nu știu cum să-ți spun, că mi s-a suit un nod în gît și mi s-a încheiat limba-n gură, că mă mir și eu cum de-am mai fost în stare să-i dau bună-ziuă!

— Și-acu' ce vrei de la mine?

— Cum ce vreau de la tine? Păi eu vin fript, amărît, și tu mă iei repede? Ce pot să vreau? Să-i torni o scrisoare de despărțire, în care să-i spui tu ce crezi că e mai potrivit în ocazia asta; și, printre altele, poți să-i spui că am terminat cu dragostea, că pentru mine n-o să mai existe în viață altă fată... și ce te mai pricepi tu, acolo, de exemplu că aș vrea să mor sau să mă călugăresc la un schit din creierii munților, sau așa ceva, mă-nțelegi, dacă se poate s-o faci să plîngă și să regrete!

— Bine, dom'le, las-că ți-o fac în ora de Psihologie.

Și alții cu altele, așa că ar fi trebuit să mă instalez într-o bancă separată și să mă îndeletnicesc numai cu "*stilul epistolar de amor*"!

*

Era toamnă, pe la începutul lui octombrie, dar o toamnă frumoasă, cu nostalgii în aer, cu doruri ne-nțelese și cu emoții nejustificate în suflete.

Începusem clasa a VIII-a de vreo două săptămîni, și tot nu mă obișnuisem cu gîndul că trebuie să vin în fiecare zi și să stau patru-cinci ore pe bănci, în fața zeilor didactici ai aceluia templu de cultură care era într-adevăr liceul *Lazăr*.

Aveam oră de Psihologie, și numai de explicațiile întortocheate ale profesorului nu-mi ardea. Eram îndrăgostit de o fată de la *Moteanu*, Geta, și numai la ea îmi zbura gîndul. Am luat creionul și-am început să

scriu o poezie pe care am botezat-o "Licean" și din care mai țin minte strofele acestea:

*«Pun mîna pe "Horațiu", pe textul de Latină,
M-apuc să scot cuvinte; din ochi îmi sar scînteii,
Îmi fuge gîndu-aiurea și nu fără pricină,
Căci se ivesc în față-mi frumoșii ochi ai ei!*

*Și mai încercă, dacă mai poți, să scoți cuvinte...
Îmi vîjîie tot capul... "Humano capitis!"¹
Mă concentrez... degeaba... stăpîn nu-s pe-a mea minte.
Îmi trec mîna pe frunte și mă cufund în vis!*

*Și sînt acum în clasă... Explică la "Algebră"...
Pe marea tablă neagră, văd semne chinezești...
Și tîmpla îmi zvîcnește de parc-aș avea febră!
Mi-ndrept atunci privirea afară, pe ferești...»*

¹ Începutul poemei latine "Ars poetica" a lui Horațiu.

Tocmai începusem strofa următoare, cînd aud glasul tăios al profesorului lîngă mine:

— Dar ce, dumneata obișnuiești să iei notițe la Psihologie în versuri?

Am tresărit, m-am ridicat brusc în picioare și am închis maculatorul cu repeziciune:

— Nu, domnule profesor! Dealtfel nu luam notițe la Psihologie!

— Dar ce mîzgăleai acolo? Nu versuri?

— Ba da!

— Ce fel de versuri?

— De 14 și 15 silabe, cu rime încrucișate și cu picioare...

— Hm, hm... nu te-am întrebat de metrica și prosodia lor, ci dacă sînt, vreau să spun, de dragoste sau de altceva?

— Nu înțelesesem! Eu am crezut, după întrebarea dumneavoastră, că vă interesează forma... Din punct de vedere al fondului, am încercat să scriu o poezie lirică...

— Aha!... Așadar, hm... prin urmare, ia să văd, dumneata la ora de Psihologie faci versuri, în loc să fii atent la explicațiile mele! De ce nu scrii versuri în ora de Română?!

— Scriu și eu cînd îmi vine!

— Cum adică?

— Cînd sînt inspirat!

— Aha, ești, care va să zică, un inspirat?

— Nu, asta e cu totul altceva!

— Totuși sînt încîntat că ora mea te inspiră să scrii poezii. Ia dă caietul înapoi, să vedem și noi cam ce a putut să-ți inspire ora de Psihologie!

— Vă rog, domnule profesor, să nu citiți... este ceva intim, care, mă iertați că-mi permit să v-o spun, nu vă interesează: nici pe dumneavoastră și nici pe colegii mei, vă asigur!

— Dă caietul înapoi și lasă sofisticările pentru ora de Logică.

— Vă rog, domnule profesor!...

— Nu mă mai ruga, și dă-mi caietul! Și cum eu ezitam, mi-l smulse din mînă, îl deschise și: Hă, hă... trebuie să fii aiurit rău, mă băiete, mă, dumneata...! Ești la ora de Psihologie și te crezi la Algebră! Asta e bună! Ia ascultați, băieți! Și-ncepu să citească lipsit de cursivitate și fără intonație, stîlcindu-mi versurile, care și așa lăsau destul de dorit!

Dar băieții nu reacționară cum se aștepta: ascutară într-o tăcere impresionantă, și cînd îi întrebă: "Ei, ce ziceți de poezia asta?", cîțiva răspunseră foarte convinși: "E frumoasă, dom'le, are sentiment!"

— Hm! se-nciudă el, auzi la colegii dumitale, că ești "sentimental"!

— Sînt, don' profesor!

— Zău? Din ce în ce mai interesant! Ești sentimental și faci versuri în ora de Psihologie...

— Am căutat să fac o aplicație imediată a celor explicate de dumneavoastră, don' profesor!... Vorbeați doar despre "sentiment"!

— Ești dibaci...! Ai replici avocațești, dar la mine n-au trecere! Prin urmare, dumneata susții că ai fost atent la explicațiile mele... și așa și pe dincolo! Foarte bine! Dă-mi atunci, te rog, definiția sentimentului, așa cum v-am spus-o eu!

— Să vă spun drept, n-am reținut-o!

— Cum? Faci poezii, ai pretenția că ești sentimental, și nu știi ce este sentimentul?

— Ba știu, însă nu vă pot reproduce definiția dumneavoastră plină de termeni abstracți pentru mine și pe care nu prea-i pricep!

— Și ce e, mă rog, sentimentul, după dumneata?

— După mine, și cred că după toți colegii mei, don' profesor, făcui eu calm, asociind și clasa, care abia aștepta să audă ce-am să răspund, sentimentul este ceea ce simți: dragoste, ură, dor, mînie, milă, silă, compătimire, simpatie... și așa mai departe! Eu aș traduce acest cuvînt pur și simplu, scurt și cuprinzător, prin "simțămînt"!

— Să faci dumneata o carte nouă de Psihologie! (Ah! eternul și stupidul spirit didactic cu: "Să faci dumneata o carte nouă de...") Ce-ai spus dumneata nu se poate numi o definiție, după toate regulile ei...

Definiția, băiatule...

— "Este cel mai greu lucru care se poate face și niciodată nu este perfect exactă cu ceea ce e în realitate obiectul pe care vrei să-l definești!" l-am întrerupt eu. Am citit asta într-o carte, nu mai știu unde, nu vă supărați, vă rog!

— Și dumneata ai simțit în ora mea, ca să zic așa, un simțămînt de lene, care te-a făcut să vezi litere chinezești de Algebră, pe tablă, și să te gîndești la fete! Faci poezii, ai pretenția absurdă că ești sentimental... și, cînd colo, dumneata nu ești capabil să-mi dai definiția sentimentului! Pentru asta, ți-am pus 3 la Psihologie pe ziua de azi.

.....

Prea mult nu m-a mîhnit această apreciere puțin măgulitoare pentru mine. Psihologia o simțeam fără s-o învăț din manual și eram convins că am să-mi îndrept nota mai devreme sau mai tîrziu.

Dar motivul pentru care îmi dăduse nota rea, mă ridică și mai mult în ochii colegilor mei și-mi creă o aureolă de trubadur neînțele în ochii fetelor de la *Carmen Sylva* și de la *Moteanu*, care, aflînd de această aventură poetică, mă primiră cu surîsuri atît de dulci, că aș fi vrut să mai iau încă 3 treiuri, numai să cresc în simpatia lor!

Dar fiecare întîmplare cuprinde, pe lîngă o parte plăcută, și una neplăcută!

Dintr-o dată, într-un gînd, trei-patru dintre vechii mei clienți de "*epistole erotice*" se voiră "*poeti*" și-mi dădură asaltul de rigoare, pe rînd, bineînțeles, căci fiecare ținea ca secretele lui să rămînă întrădevăr secrete!

— Mă, n-auzi, apelez la tine, fiindcă numai tu poți să mă-nțelegi și să m-ajuti! Providența a vrut să apară în calea mea și ne-a făcut colegi... ("Nu ne-ar fi făcut, mai bine!" îi răspundeam eu în gînd, căci bănuiam concluzia acestei introduceri.) Mă... e ziua ei, mă... și ce-ar putea s-o impresioneze mai mult ca niște versuri, ai?

— Eu cred că o cutie cu bomboane de ciocolată de la "Zamfirescu", un buchet bogat de trandafiri, sau o carte, depinde de persoană!

— Ți! E banal... și p-ormă, știi, costă! Să-i trimiți versuri e ceva mai nobil... mai distins... mai, cum să-ți spun eu... mai...

— Original... și unde mai pui că nu te costă decît plicul și hîrtia, nu?

— Exact, mă, tocmai gîndul meu... Extraordinar!

— Mie-mi spui? Și, ca să nu lungim vorba, că trebuie să-mi fac rezumatul la Franceză, cam ce-ai pofti?

— Mă, n-auzi, nu cine știe ce, acolo, cîteva versuri, o poezioară bine adusă din condei, cum știi tu, ceva "extra" care s-o facă praf "pă persoana", mă-nțelegi?

— Să-ncerc! Cînd îți trebuie?

— Păi poimîine e ziua ei, așa că...

— Bine, dom'le, dacă pot, ți-o fac chiar în ora de Franceză; numai să nu explice Aurel Dinu mai departe "*Ruy-Blas*", că eu țin mult la Victor Hugo!

— Nu explică, mă, nu știi ce-a spus rîndul trecut, că ascultă toată ora?

— Bine, om vedea! îi răspunsei eu plictisit.

În aceeași recreație fusei solicitat de încă doi îndrăgostiți, care-și formulară cam aceleași pretenții, cu variațiile de rigoare.

Astfel, unul voia o poezioară de împăcare... Se dusesse omul în Cișmigiu cu iubita... Luaseră o barcă "*pe-o oră*". Obosit de canotaj, băiatul trăsese barca sub o salcie pletoasă, ca să se odihnească la umbră și să-i vorbească fetei mai în tihnă, fără gîfiiile inerente sportului.

Bineînțeles că n-avea nici un haz să stea în fața fetei. Trecu lîngă ea, începu "s-o vrăjească", luîndu-i mîna și mîngîindu-i-o; apoi, văzînd că fata nu se împotrivește, îi cuprinse brusc mijlocul și-ncercă s-o sărute! Fata se făcu roșie ca focul, se smulse din brațele lui și, mînioasă de așa nemaipomenită îndrăzneală, îi ceru s-o ducă imediat la mal! El nu voi s-o asculte; fata, care știa să canoteze, ca orice demnă tovarășă de plimbare a unui lăzărîst, puse mîna pe lopeți și-n cinci minute sosi la debarcader. Sări din barcă ușoară ca un fulg și plecă fără să-i spună o vorbă.

— Nici măcar "*la revedere*", mă! Și de trei zile, nici un semn de viață! Sînt desperat! În definitiv, ce era dacă o sărutam? Se dărima cerul? Seca lacul Cișmigiu?

— Nici una, nici alta!... Poate că ai fost și tu prea brutal! Te-ai înfipt prea repede! O fi fata mai delicată, mai ambițioasă, mai știu eu cum! Trebuia s-o iei și tu cu încetinitorul, nu așa!

— Dar mai știi cum să te porți cu ele? Dacă ești mai înfipt, fac fasoane că le plac băieții delicați! Dacă ești delicat cu ele și faci "*pă poetu*", îți iese vorba că ești "*flei*", că ești prea moale sau că nu ești suficient de... sportiv! Cum naiba să mai procedezi cu ele, că, p-onoarea mea, te scot din sărite?! Acu' fă-i ceva de-mpăcăciune, așa... și cu un sfîrșit din care să reiasă că n-am s-o mai supăr niciodată cu astfel de gesturi, cum să le spun eu...?

— Tîmpite!

— Nu tîmpite, nestudiate!

— Aha! într-nadevăr, e un epitet ornant ceva mai poetic decît celălalt! Bine, ți-o fac, numai să te-mpaci cu ea și să mă lași în pace!

Nici n-apucau să-ncep să mă gîndesc bine la cuvintele meșteșugite pe care să le-mbin întru împăcăciunea celor doi îndrăgostiți, că pică altul.

— Ești ocupat, mă?

— Da, tocmai voiam să...

— Două vorbe, și-am terminat... Vreau să te rog ceva; știu că n-ai să mă refuzi, că tu ești băiat

cumsecade și...

— Stai o clipă! Dă-mi voie să-nsemnez ceva, că uit! Așa, acu' spune cu ce pot să te servesc?

— Mă, un serviciu imens... ți-aș rămîne recunoscător toată viața mea... ceva care, dacă mă-nțelegi, se face... cum să-ți spun, este formidabil, pentru că, știi, oricît aș vrea eu, nu pot, fiindcă este chestie de... asta, în fine, uite ce e, te-aș ruga să-mi faci o poezie!

— Să-ți fac o poezie?! Păi nu mă inspiri deloc! mă prefăcui eu a nu pricepe. Cum să-ți fac o poezie, așa, hodoronc-tronc?

— Ah! se-ncruntă el, mîhnit și jignit în același timp că nu-l înțelesesem, nu mie, sigur că n-ar avea nici un rost. Vreau să-mi faci o poezie pentru o fată...

— Așa! Pricep acum, îi răspunsei eu puțin iritat, să-ți fac o poezie, pe care tu s-o dai unei fete și să-i spui că e de tine?

— Da! își lărgi el gura într-un rînjit de satisfacție. Exact!

— Și cum de ți-a venit ideea să-i faci o poezie? Nu poți să-i spui din gură ce ai de spus?

— Ba da, sigur că da, însă poate că m-aș intimida și aș mai uita cîte ceva, pe cînd așa...

— N-ai decît să-i torni o scrisoare bine simțită, în care să-i spui tot ce ai pe suflet și...

— Așa știi eu, dar vezi că alta e povestea... De ce crezi tu că mă rog de tine? Uite ce s-a întîmplat... Fata învață la *Gloria*, știi... și e prietenă cu una de la *Moteanu*, care i-a dat un "*oracol*" d-ăla d-al lor... cum fac fetele!

— Un "*oracol*"? Ce naiba mai e și asta?

— Ce, mă, nici atîta lucru nu știi?! Un oracol, mă!

— Oracolul de la *Delphi*?

— Nu dom'le, ce *Delphi*?

— Nu e ăla cu *Preoteasa Pythia*?

— Nu e, mă, ăla; ăsta e altceva... îi zice oracol, nici eu nu știu de ce naiba i-o fi zicînd așa, dar, de fapt, e un caiet, mă-nțelegi, un caiet gros, ca de vreo 100 de pagini, care are pe fiecare pagină cîte-o întrebare scrisă de stăpîna oracolului... Așa că oracolul are atîtea întrebări cîte pagini sînt.

— Aha! Înțeleg... Și ce e cu întrebările astea?

— Ce să fie? Nu e nimic! Întrebarea e scrisă pe primul rînd, iar pe rîndurile următoare sînt scrise răspunsurile acelor care scriu în oracol... Fiecare scriitor își alege un număr, și pe urmă răspunde în dreptul numărului respectiv!

— Interesant! Și cam ce întrebări a pus stăpîna oracolului?

— Îmi pare rău că nu-l am p-al ăleia de la *Moteanu*, să ți-l arăt! E un "*oracol*" clasa una, cu întrebări puse "la hoție"... deștepte și fine! Mi l-a dat și mie să-i scriu, dar l-am lăsat acasă, c-am auzit că azi se face percheziție la pupitre!

— N-are nimic, spune-mi o întrebare pe care ți-o amintești!

— Da... de exemplu: "*Ce poet român vă place mai mult, și de ce?*" sau "*Ce poet străin vă place mai mult?*"

— "*Și de ce?*" îi făcui eu completarea.

— Exact... dar de unde știi? Hm! Adică da! Sau alta: "*Ce roman românesc v-a plăcut mai mult și de ce?*" sau...

— "*Ce roman străin v-a plăcut mai mult și de ce?*"

— Exact!

— Dar alte întrebări nu mai știi?

— Ba da... Mai sînt și altele cam în genul ăsta: "*Pe cine simpatizați? Faceți-i descrierea! Unde învață și în ce clasă e?*"

— Ei, devine, ca să zic așa, din ce în ce mai interesant!

— Sau asta: "*Ce poezie de dragoste v-a plăcut mai mult?*"

— Și tu ce-ai răspuns?

— Păi tocmai că n-am răspuns nimic, vream să te consult mai întîi pe tine...!

— Cu alte cuvinte, să-ți spun eu ce poezie de dragoste te-a impresionat mai mult?

— Și asta, și altele!...

— Scrie și tu acolo... "*S-a dus amorul*" de Eminescu.

— Da, e frumoasă asta, dar eu n-aș vrea ceva tocmai în genul ăsta... cu "*s-a dus amorul*", cînd la mine d-abia a venit... Alta mai potrivită nu știi?

— Atunci, pune și tu "*Sara pe deal*" de Eminescu... sau "*Noapte*" de Cerna... sau, ce mai încoace-ncolo: "*Iubire*" de Vlahuță, și ai terminat!

— Da cum e asta de Vlahuță? E ceva de capul ei, să nu mă fac de rîs?

— E tot ce poate fi mai frumos! Ai face bine s-o citești; să nu se-nîmple, doamne ferește, să te-ntrebe respectiva ce ți-a plăcut mai mult din ea, și tu să n-ai habar.

— Las' c-o citesc eu, dar vorba e: îmi faci ce te-am rugat?

— Păi, să-ți fac, ce să fac?! Ce vrei să spui în ea?

— Uite ce e, că uitasem să-ți spun; asta de la *Moteanu*, prietenă cu simpatia mea, vorbește și ea cu unul de la *Spiru*... și ăsta i-a făcut o poezie... scurtă, nu e cine știe ce de ea, dar vorba e că i-a făcut, înțelegi? Îmi pare rău că n-am oracolul aici să ți-o citesc!

— Păi ce, i-a scris-o în oracol?

— Da, așa e, că nu ți-am spus! Să vezi cum stau lucrurile: în oracol mai e o întrebare, cea mai aiurită care există. Auzi: "*Scriveți o amintire, o cugetare sau o poezie scurtă*". E, și ăla de la *Spiru*, al naibii, i-a scris o poezie... cîteva rînduri scurte, acolo, nu știu cum naiba-i zice, că i-a pus un titlu, așa, ceva cam pe spaniolește...

— Madrigal?
 — Exact... dar de unde știi? Ai citit oracolul și faci pe nebunu' cu mine, spune drept!
 — Nu, mă. dar am câteodată momente în care ghicesc, sînt clarvăzător!
 — Ești grozav! E, și a mea, cînd mi-a dat oracolul ca să-i scriu în el, zice: "Să citești ce poezie splendidă i-a scris Gicu lui Mihaela!" zice. "Așa băiat talentat mi-ar plăcea și mie!" zice.
 — "E", i-am răspuns eu, știi, flegmatic ca un englez, "parcă e cine știe ce mare lucru să faci acolo trei-patru rînduri, un răvaș de plăcintă!" — "Dacă nu e cine știe ce, fă și tu " "Ei, și ce, crezi că nu-ți fac?" — "Să te vedem!" mi-a zîmbit ea ironic, mă-nțelegi... Și acu', cum să mă descurc, că eu la Română, clei!
 Am izbucnit în rîs:
 — Bată-te norocul să te bată, că nostim mai ești! Copiază și tu una dintr-un volum de versuri, și gata!
 — Mersi de răspuns! Păi tocmai tu mă-nveți să fac așa ceva Frumos mi-ar sta! Bravo, n-am ce spune de sfat! Și dacă fata o știe, așa e că m-am făcut de baftă?
 — Poate că n-are s-o știe!...
 — Poate, dar nu e sigur. Mai bine îmi faci tu unu' d-ăla spaniolesc, cum ai spus că-i zice, și am rezolvat problema... Nu vreau să creadă o *mea* că e mai ceva ca mine un amărit de *spirit*! Este?
 — Este! oftai eu, mai mult decît plictisit. Fii pe pace, îți fac madrigalul... Mîine, poimîine, ți-l dau...
 Pînă atunci, răspunde la celelalte întrebări ale "oracolului".

*

Dar iată că îndrăgostiții se-ndulciră la poezie... Și de unde la început fiecare nu dorea decît o poezioară, acolo, acum, nevoiți de împrejurările prin care treceau să-și mențină aureola de poeți în fața iubitelor, mă inundau cu cereri care de care mai pretențioase și mai originale, ca să nu le zic trăsnete!

Și într-o bună zi, concursul prietenesc pe care-l dam îndrăgostiților noștri mi-a adus o mică neplăcere.
 În prima recreație veni la mine Stelian Dinulescu, un băiat voinic și foarte cumsecade. Era dintr-o familie înstărită din provincie și fusese dat la internat, așa că nu ieșea în oraș decît duminica, și atunci numai dacă obținuse note bune în cursul săptămîinii.

Mă lega multă simpatie de acest coleg, pentru încrederea pe care mi-o acordase cîndva, cu toate că era mai vîrstnic decît mine cu vreo trei ani. Cu prilejul concursurilor de, la "*Tinerimea Română*", cînd veneau în Capitală elevi și eleve de la toate liceele din țară, cunoscuse o fată dintr-a VI-a de la liceul din Iași, se-ndrăgostise de ea și, la despărțire, cei doi se hotărîseră să-și scrie.

Cum nu putea să primească corespondența la internat, căci era cenzurată de Atila, directorul internatului, junele îndrăgostit mă rugase să primesc scrisorile pe adresa mea, ceea ce, bineînțeles, acceptasem cu multă plăcere.

Correspondența asta a durat vreme de cîteva luni și, cum bine zice înțelepciunea poporului, că "*ochii care nu se văd se uită*", cu timpul s-a răcit, și s-a rărit, pînă cînd cei doi îndrăgostiți s-au potolit și nu s-au mai gîndit unul la altul, de parcă nici nu s-ar fi cunoscut vreodată!

Dinulescu își găsisese o simpatie ceva mai apropiată decît aceea din Iași; era de la *Centrală* din București, și ea tot la internat; și desigur că și fosta lui iubită găsisese pe altul, care să-i țină de urît.

Cu toate că era bun prieten cu mine, Dinulescu nu-mi solicitase niciodată, nu numai poezii pentru iubita lui din trecut sau de-acum, dar nici măcar colaborarea la corespondența amoroasă. Aceasta îl ridicase mult în ochii mei și începusem să-l stimez. Așa că m-am mirat foarte mult cînd l-am văzut că mă cheamă discret deoparte și-mi șoptește cu tremur în glas:

— Vreau să te rog ceva!... Știi că vorbesc: c-o fată de la *Centrală* și că lucrurile mergeau foarte bine... ("Aha!" îl întrerupsei eu în gînd, "să știi că și *Nea Stelică* vrea s-o atace în poezie pe respectiva!")

— E, continuă el, și cînd mă simțeam mai bine și credeam că țin mult la mine, își băgă dracul coada, în persoana lui Ionescu Cornel...

— Cum așa?

— Uite bine... Eu mă plimbam cu ea prin Cișmigiu, pe la "morminte", cînd hop că ne-ntîlnim cu Ionescu Cornel și cu Chiorul; erau și ei cu două fete! Am făcut cunoștință și am luat două bărci... P-ormă, hai la un lapte bătut...! Ăsta, Cornel, vedeam eu c-o soarbe pe-a mea din ochi, c-ale lor, să-ți spun drept, două normaliste, drăguțe, nimic de zis, dar nu se comparau cu ea... nu că țin eu la ea, dar așa e!

— E, în sfîrșit!...

— În sfîrșit, cam la o săptămîină de la chestia asta, observ eu că Tanți e mai rece cu mine, că face mofturi, că zice că nu mai are timp să ne vedem, și alte mărunțișuri! "Hm! mi-am spus. Nu e lucru curat la mijloc... Trebuie să descopăr neapărat ce-i cu asta". Și cînd își scotea batista, nu știu cum se face că-i pică o scrisoare roză...

— De amor?

— Exact!...

— Ca-n romanța pe care-o cîntă Violetta Ionescu la "*Tănase*"!

— Nu era de la mine. Mă reped, o ridic și-ntreb (tremuram și mă făcusem tot o apă, deși eram rece ca gheața — acu' mă mir și eu cum de-am mai putut să articulez un cuvînt, că parcă mi se-nclăștase limba în gură): "De la cine e?" Ea se făcuse roșie ca macul. Mi-a plăcut însă c-a fost sinceră și n-a mai căutat s-o ocolească: "De la... Cornel Ionescu", zice. "Cum așa?" am sărit eu în sus. "Cum a *devenit* de ți-a scris?" "Bine, nici eu nu știu... mi-a scris și mi-a trimis-o printr-o colegă externă, dintr-a V-a, o verișoară de-a lui!" — "Și ce ți-a scris, mă rog?" — "Propriu-zis nu e o scrisoare, zice ea, e o poezie!" Haiti! Auzi dumneata, Ionescu Cornel, căzut la Română, și poet?! Mi-a venit să-nnebunesc...! De unde, pînă unde, Ionescu Cornel să facă poezii? În sfîrșit, ce să mai lungesc vorba, i-am cerut s-o citească... și-am cunoscut imediat că e din fabrica ta de poezii... Povestea în ea cum a văzut-o și cum și-a dat seama că va fi stăpîna lui toată viața...

— Nu-mi mai spune, c-o știu:

*"Deși te-am cunoscut de-o săptămână,
Simt că-mi vei fi pe veci, pe veci, stăpînă!"*

— Chiar așa!

— I-am făcut-o acum trei zile!

— Bine, mă, ce ți-a venit să-i faci și ăstaia poezii pentru fete?

— Dacă m-a rugat omul, puteam să-l refuz? De unde era să știu eu că-i tocmai pentru iubita ta?

— Ai dreptate..., dar vorba e ce-i de făcut acum?

— Tu i-ai spus ceva lui Cornel?

— Nimic!

— Nici să nu-i spui; fă-te că nu știi nimic și poartă-te cu el ca și mai-nainte... și las' că te răzbun eu, de-o să bați în pîteni de bucurie!

— Ce ai de gînd?

— Ai să vezi! N-avea nici o grijă... Dacă nu s-o întoarce Tanți la tine cu mai multă dragoste ca-nainte, să-mi faci ce vrei! Pe tine te servesc mai presus decît pe oricare altul, pentru că, în primul rînd, ești un om cumsecade, cinstit, nu-ți place să te-mpăunezi cu ce nu-i al tău, și-n al doilea rînd îmi ești prieten!

.....

Peste două zile de la această convorbire de taină, a venit la mine Ionescu Cornel:

— Mă, Griguță, știi c-a mers strună cu poezia aia! Fata a fost mai încîntată decît m-așteptam. Te mai rog pentru o poezioară; da-mi trebuie urgent!...

— Îți fac, dom'le, de ce să nu-ți fac? Numai să-mi spui cam ce-ai vrea să-i spui în ea?

— Păi ceva cam în același gen, dar știi ceva mai altfel. C-o iubesc... mai pe departe, așa, că e frumoasă... și ce te-i mai pricepe și tu, acolo! Dar fă ceva, *casația*, mă-nțelegi?

— Bine, dom'le, la 12 e gata! Poți să te prezinți s-o iei!

— Bravo, mă, ești cel mai de laudă băiat din lume!

Ora următoare aveam Naturalele. M-am ghemuit într-o bancă-n fund și am compus poezia pentru Tanți, iubita celor doi colegi rivali!

"Te-ador, să-ți spun. iubito, îmi pare prea puțin...

Aș vrea să-mi simți tot dorul! Cînd tu nu-mi ești aproape.

Nimic, vai, nu-mi alină mistuitorul chin!

Ți-aș da întreaga viață! A tale calde pleoape,

Iubito, cînd se pleacă pe ochii tăi de zînă,

E-atît de dulce farmec, atît de sfînt fior

Și-atîta fericire, c-aș vrea să-mi fii stăpînă,

Tu, doar tu, pînă-n clipa în care-o fi să mor!

Inima mea te cere, te caută întruna,

O, sfînta mea domniță, alină-mi dorul sfînt!

Grăiește-mi doar o vorbă duioasă, numai una...

În clipa-aceea, versu-mi ar lua un nou avînt,

S-ar preschimba pe dată în cel mai dulce cînt!

Comoara mea, ascultă-l, și-ncrede-te în el,

Ascultă-l ce trist sună! Pe veci al tău: Cornel!

La 12, Ionescu Cornel s-a prezentat să-și ia poezia. I-am citit-o cu inflexiunile lirice de rigoare în glas, și a rămas încîntat.

— Mă, ce-i drept, e drept, asta e mai ceva ca ailaltă!

— Păi, de, m-am gîndit că, odată cu dragostea, trebuie să sporească și talentul poetic, nu? Cînd i-o dai?

— După-amiază, la 5, ne-ntîlnim la "*Socec*!" Vine să-și cumpere un dicționar român-latin, și pleacă, nu poate să stea mult. Dar tot e bine că ne vedem, schimbăm cîteva vorbe, îi dau poezia... Tot e ceva!

— Bravo ție! Succes!

— Mersi!

Dar abia s-a-ndepărtat Cornel, că a și apărut Stelian:

— Ei? Ce-a vrut de la tine șmecherul?

— Tu ce-ți închipui? Mi-a cerut o nouă poezie!

— Și tu i-ai făcut-o?

— Păi de ce nu?

— Bine, mă, una vorbim, și alta facem? Prietenie se numește asta? Nu mi-ai făgăduit tu că-i torni una de-o să te pomenească?

— Ba da! Și te asigur că-mi voi ține cuvîntul; ba, mai mult decît atît, că mi l-am și ținut!

— Cum naiba, că nu prea vād?!

— Poftim, mai întîi citește poezia, și pe urmă să stăm de vorbă!

Dinulescu citi cu o atenție demnă de un scop mai înalt. Mi-o înapoie foarte mirat:

— Am citit-o și găsesc că e bună. N-o să facă decît să-i sporească acțiunile lui Cornel în fața lui Tanți...

Numai cuvinte frumoase: "*te-ador*", "*chin mistuitor*", "*pleoape calde*", "*farmec dulce*", "*domnița lui sfântă*", "*comoară*" etc.

— Ei, acu' țin-te bine, că vine lovitura de grație. Poezia asta e cu cheie, mă, dar trebuie să-ți arăt eu drumul, ca să mergi pe el... E o "*poezie-acrostih*!"

— Mie nu-mi vorbi pășărește, că nu pricep!

— *Acrostihul*, mă, e o poezie cu tâlc. Dacă citești inițialele fiecărui rînd de sus în jos, îți dă un nume, o gîndire, în sfîrșit, ce vrea poetul respectiv. De obicei se fac acrostihuri cu numele ființei iubite. Ionescu Cornel habar n-are de ce ascunde-n ea poezia asta! Ia citește inițialele de sus în jos, să vezi ce-ți dă!

Înfrigurat, Dinulescu îmi smulse hîrtia din mînă și silabisî:

— *Tan-ți-ești-o-gîs-că!* Extraordinar! E o grozăvie! Bravo, mă, așa da, acum înțeleg! Dar vorba e, cum află ea, că poate nu se pricepe la șmecherii d-astea poetice; cum află ea că poezia e cu *acracostih*, sau cum naiba-i zice?

— Foarte simplu, prin tine... Îi faci un bilet, în care-i spui cam următoarele: "Stimată duduie Tanți, regret că sînt nevoit să-ți dezvălui necuviința iubitului dumitale Cornel, dar trebuie s-o fac! Își rîde de dumneata într-un mod mai mult decît nerușinat! Dacă vrei să te convingi, citește de sus în jos, cu multă atenție, inițialele ultimei poezii pe care a avut neobrăzarea să ți-o dea! Cu bine..." și te iscălești!

— Mă, ce să-ți spun... cum să-ți spun... să trăiești, și iartă-mă că m-am îndoit de tine!

.....

Luni, în așteptarea lui Ionescu Cornel, Dinulescu s-a-nvîrtit tot timpul pe lîngă mine.

Cum a intrat în clasă, Cornel și-a aruncat servieta în bancă și a pornit glonț spre banca mea.

— Ia ascultă, bă, zgîrție-hîrtie, îți bați joc de mine și de dragostea mea?

— Cu mine vorbești?!

— Cu tine, cu cine vrei să vorbesc? Să-mi dai socoteală! Te nenorocesc în bătaie, papugiule! Îmi faci poezii cu abțibilduri, de iese că fata pe care-o iubesc eu e o gîscă, ai?

— Ce, mă, nu ești în toate mințile?!

— Ba eu sînt, dar tu n-ai fost cînd mi-ai făcut poezia... Ce poezie a fost aia pe care mi-ai dat-o, că mi-ai distrus dragostea, m-ai nenorocit...! Acu', Tanți zice c-am vrut s-o fac de rîsul fetelor de la *Centrală*. Te omor, n-auzi, te fac arșice; răspunde-mi!

— Mai întîi de toate, explică-mi ce s-a întîmplat?!

— Ce să-ți explic, că știi tu destul de bine: i-am dat poezia pe care mi-ai făcut-o, a citit-o, a fost în culmea fericirii, am avut un succes nebun! Ne-am dat întîlnire pentru ieri, duminică. A venit c-o falcă-n cer și cu una-n pămînt! Mi-a înapoiat poezia și mi-a arătat ce iese dacă citești literele de la începutul rîndurilor: "*Tanți ești o gîscă*." M-a făcut de două parale, ce să-ți spun... Dragostea mea s-a dus pe apa simbetii! Ce ți-a venit să-ți bați joc de mine, mă, poet de contrabandă?

— Dar nu mi-am bătut joc de tine deloc! A fost o coincidență, o simplă potrivire de litere, de care mă mir și eu! Crezi tu că altă treabă n-aveam decît să stau și să scriu cu litere de porunceală? Așa ceva e foarte greu și nici nu mă pricep! Doar *François Villon* se pricepea la chestii d-astea, numai că ăla le făcea așa, ca să se potrivească și la sfîrșitul versurilor, dar eu...

— Lasă-l pe *François Villon*, că nu-mi arde de el acu'. Vorba e ce mă fac eu, că Tanți a spus că nici nu vrea să mai audă de mine!

— Spune-i că n-ai făcut-o tu, că nici nu te pricepi, că ți-a făcut-o un coleg și că...

— Cum o să-i spun una ca asta? Se poate? Ea mă crede poet! Dacă-i spun că n-am făcut-o eu, nici p-asta și nici p-ailaltă, înseamnă că am mințit-o, că nu sînt poet, și e rău; dacă o las așa, iar e rău: înseamnă că am vrut să rîd de ea! Oricum o-ntorc, iese tot rău!

— Asta se cheamă "*dilemă*"... e bună de dat exemplu la Logică!

— Cînd ți-oi da eu o dilemă, te cocoșez...! și Ionescu Cornel se repezi la mine cu pumnii strînși!

Dar Dinulescu, unul dintre cei mai puternici băieți din clasă, îi puse mîna-n piept și-l dete la o parte ca p-un fulg.

— Stai binișor, Cornelică băiete, ce te voinicești așa? Ia spune-mi și mie ce s-a întîmplat, că poate mă interesează. Ai? ce crezi?

— Ce te bagi unde nu-ți fierbe oala? îi ripostă enervat la culme Cornel Ionescu.

Între timp, așa cum se întîmplă în asemenea împrejurări, cînd este vorba de scandal, indiferent de teatrul unde se desfășoară, se strînseseră în cîteva clipe toți băieții din clasă în jurul celor trei beligeranți.

Stelian Dinulescu, care îi întrecia în înălțime pe toți cu un cap, își roti privirea pe deasupra tuturor și spuse rîzînd cu poftă:

— Desigur că sînteți curioși să știți care-i motivul discuției noastre, nu? Ascultați-l dar...

Cornel Ionescu sări ca ars:

— Te rog să taci, că altfel...

— Te pomenești că mă iei la bătaie! îl ironiză Dinulescu. Ascultați, fraților!

Și le spuse, în hohotele de rîs ale colegilor, povestea celor două poezioare și-a pățaniei lui Cornel Ionescu.

De astă-dată, torente de rîs inundară clasa; iar poetul improvizat se strecură cu obrazii-n flăcări și cu coada-ntre picioare printre asistenți și se așeză mai cuminte ca niciodată la locul lui, reflectînd, probabil, la deșertăciunea lucrurilor omenești, atît de schimbătoare de la o zi la alta!

— Grozăv, grasă figură! spuse cu admirație Dan Noica, mai amuzat decît toți. Hm! Bine de mine că nu recurg la asemenea abțibilduri de cucerire! Dar voi, ăștia, care-ați umblat la poezie, fiți de aci înainte circumspecți și citiți-o pe toate părțile, în cruciș și-n curmeziș, că nu puteți ști ce năbădăi îl mai apucă pe

"Pegasul" lui Tyrtheu al nostru... și să nu aveți apoi convorbiri literare și critice în contradictoriu cu...
drăgălașele voastre muzee!

.....

În duminica următoare, colegii care au trecut întâmplător prin Cișmigiu i-au văzut mergând strâns la braț și rîzînd fericiți pe... Tanți cu Stelian Dinulescu!

*

Dar acest neprevăzut episod, ivit în calea netedă a confecționării de versuri la comandă, a avut un rezultat neașteptat pentru cererile ulterioare ale colegilor.

Vestea despre acrostihul buclucaș s-a întins ca fulgerul în toată clasa, și-n două recreații numai am fost asaltat de clienții mei obișnuiți:

— Bine, mă, de ce nu ne-ai spus pîn-acum că te pricepi să faci d-astea cu litere potrivite! E ceva formidabil, original! Ia notează-ți numele! Tii, cînd o vedea Gabi că-i e numele din poezie, o să fie foarte impresionată!

Și alte variații pe aceeași temă!

Și cum nu mai puteam să scap de ei, am fosi nevoit să torn în aceeași zi vreo zece acrostihuri cu cele mai drăgălașe nume de fată: *Vivi, Georgeta, Mimi, Jenica, Anișoara, Mariana, Irinel* și altele.

Dar culmea a fost că foarte curmei băieții și-au ridicat pretențiile, cerîndu-mi cu insistență să mai adaug cîte ceva la numele iubitei — "nu cine știe ce", spuneau ei — în așa fel, ca inițialele să dea: "*Valeria, te iubesc*", "*Cristina, te ador*", "*Lili, îmi ești dragă*"... și altele cam în același gen!

*

O, ce risipă de dragoste era printre băieții din clasa noastră la începutul acestei primăveri timpurii! Și eu nu mai puteam să dorm de mirosul pătrunzător și dulce al florilor de liliac... Mă frămîntam nopțile pe toate părțile și-abia izbuteam să ațipesc în zori. Prin mintea înfierbîntată de atîtea nume de fete, al căror chip gingaș căutam să mi-l imaginez, după descrierile făcute de iubii lor, îmi zburau versurile naive închinete acestora, fără să le cunosc!

Sufletul îmi era înfiorat de emoții și de nostalgii neînțelese...

Muncisem din răspuțeri pentru succesele în dragoste ale atîtor colegi fericiți poate... Făcusem zeci de versuri fără nici o rîvnă, fără nici o dragoste pentru dragoste!

Eram un fel de *Cyrano* modern cu atîtea *Roxane*, dintre care însă nici una nu-mi era dragă!

Și-n sufletul meu năvăli puternic un dor năprasnic de iubire! Aș fi voit să-i fac versuri frumoase unei fete pe care s-o iubesc... și să simt într-adevăr ce-i scriu!

Le urmăream cu priviri duioase pe toate fetele din cursul superior de la *Carmen Sylva* și de la *Moteanu*, cînd se-ntorceau de la școală și treceau prin fața porții mele.

Frumușele, grațioase și pline de un farmec pe care numai ele, dragele de școlărițe-l au: în șorturile de uniformă pepite sau negre, cu gulerașe albe, cu pantofi și ciorapi negri, care dau piciorului o distinsă eleganță; treceau în grupe de cîte două trei: brune, blonde, roșcate, șatene, cu ochii negri, căprui, verzi sau albaștri, cu părul aranjat în colțuri savant pieptănate, îmbujorate și proaspete ca primăvara însăși; mergeau cu pași sălțați; sîinii învolți și obraznici le tremurau ritmic; surîsuri dulci înfloreau pe buzele lor roșii de sănătate, dezvelind dinții curați și albi ca porumbul crud.

Nu mai aveam astîmpăr, nu mai puteam! Mă săturasem de rolul de "*confident*" și de "*versificator*"! Voiam să am și eu tainele mele de dragoste, pe care să le încredințez cuiva; mi-ar fi fost drag să fac versuri unei iubite care să fie a mea!

Și-atunci am scris un sonet în care mi-am turnat toată frămîntarea și care începea astfel:

"Mi-e sete de o dragoste curată!
N-am mai iubit de mult și mi-este sete
Să sorb dulceața șoaptelor discrete..."

În această stare sufletească m-au găsit vacanța de primăvară și vechii mei prieteni: Ștefan Predescu și Gică Rosnovanu.

Eram fericit că luasem vacanță, așa cum sînt fericiți toți cei care știu că se vor bucura de odihnă.

Aveam însă un motiv în plus care contribuia la fericirea mea: pe timp de două săptămîni scăpasem de versuri și scrisori de dragoste pentru colegi!

Dar fericirea aceasta a fost de foarte scurtă durată, pentru că Gică Rosnovanu într-o zi a apelat la serviciile mele cu prisosință.

Era tare îndrăgostit de o colegă de-a soră-mi, *Veturia Petrovici*, fata farmacistului de peste drum de școala unde era tata director.

Veturia avea o soră, *Thaissa*, pe care o iubea Ștefan Predescu.

"Vederea" se făcuse la farmacie, unde *Julietele* veneau aproape în fiecare după-amiază, pe la 5, și plecau pe la 7, conduse de cei doi *Romeo*!

Ce trist mă uitam la prietenii mei, care se simțeau atît de fericiți că puteau să-și petreacă iubitele pînă acasă.

Ah... cum m-aș fi plimbat și eu cu o fată în nopțile astea albastre de primăvară!

— Mă, Grig, mi-a spus Gică în ziua fatală, am să te rog ceva din suflet, numai ție îți spun, că nu vreau să știe și Fănică, dar te rog, discreție absolută!

— Spune!

— Mă, știi c-o iubesc pe Veturia, cum nu pot să-ți spun de mult!

— Foarte frumos din partea ta!...

— Mă, și știi că soră-ta Nella are o poză de-a Veturiei în costum de balet; să mi-o dai s-o duc la fotograf, să-mi scoată și mie vreo duzină!

— Ce, ești nebun? Ce să faci c-o duzină?

— O duzină și un tablou, mă, să le pun în camera mea, așa, să fac ca un fel de altar: unde mă uit, să văd numai Veturii!

— Ha, ha, ha! Să nu vezi numai stele verzi de la tat-său, spițerul, dacă află de povestea asta!

— Nu află! Îmi dai fotografia?

— Ți-o dau, de ce să nu ți-o dau, numai să n-o ții prea mult și să se afle, că nu vreau să am discuții!

— Fii fără nici o grijă! Fac o cinste formidabilă... Și te mai rog ceva... dar promite-mi că vrei!

— Dacă pot, cu toată plăcerea!

— Mă, fac o cinste copioasă! Fă-mi pentru Veturia un acrostih d-alea de care faci tu; da' fă ceva așa, cum n-ai mai făcut pînă-acum, ceva formidabil, ca s-o impresioneze... fac o cinste nemaipomenită, mergem la cofetărie la "Dobriceanu" și mănânci cît vrei.

— Bine, dom'le! Veturia, simplu? Altfel nu-i mai spui nimic?

— Nimic! Adică îi spun, dar nu în poezie. Însoțim acrostihul de un bilețel, știi, cum să-ți spun eu, explicativ!

— Păi ce rost mai are bilețelul? O să-nțelegă ea destul din acrostih!

— Nu, dom'le!... las-așa, că e mai bine! Dar cînd te-apuci de el, că azi după-masă vine la farmacie?

— Uite-acuma, că tot n-am nici o treabă! Tu plimbă-te prin curte și lasă-mă liniștit pînă te chem eu.

De astă-dată o cunoșteam bine pe fata căreia trebuia să-i fac versuri de comandă! O cunoșteam de cîtiva ani de zile de la soră-mea. Era o fată de vreo șaisprezece ani, fină, palidă, distinsă, cu corp frumos, cu mîini subțiri, cu părul castaniu și ochii mari și melancolici.

Veturia... Drăguță fată! Bine de Gică!

Veturia!

Am început să scriu acrostihul.

"Visul meu..."

Nu mai știu ce am scris. L-am terminat! L-am chemat pe Gică.

— Ascultă-l!

Pusesem în el tot sufletul meu: îl simțisem!

— Pă cînstel mi-a răspuns Gică. E clasa una!

— Îmi pare bine că-ți place...

— Dacă e fain, e fain, ce mai! Da' acu', te mai rog ceva...

— E!

— Fă-i și bilețul și scrie-le tu pe-amîndouă, că eu scriu urît al naibii și vreau să-i fac impresie bună... Ia un plic roz cu o hîrtie mai groasă și tipărește-le cum știi tu!

Eram peste măsură de trist și de plictisit, dar puteam să-l refuz?

— Bine, lasă că ți le fac... pînă la 3 după-masă sînt gata și cred că vei fi mulțumit de felul cum se va prezenta corespondența ta amoroasă!

— Bravo, mă, să trăiești, să știi că...

.....

Am desenat cu cerneală roșie o inimă străpunsă de o săgeată, bineînțeles săgeata lui Cupidon!

Din inimă picura sînge... picături care, în căderea lor, formau inițialele acrostihului... Restul poeziei era scris cu negru, așa că literele de la început ieșeau foarte bine în evidență...

Am scris versurile cît mai caligrafic cu putință și, după ce am exersat semnătura lui Gică, așa cum am crezut eu că este mai interesantă, am trîntit-o jos, subliniind-o.

Apoi am compus bilețul de prezentare a acrostihului:

"Drăguță Dudaie Veturia,
Te rog mult să-mi ierți îndrăzneala de a-ți trimite aceste versuri. Sînt rodul puternicei
impresii pe care ai făcut-o asupra mea de cînd te-am cunoscut!
Desigur că finețea dumitale sufletească a citit de mult în ochii mei ceea ce am cîntat să-ți
mărturisesc abia astăzi, prin acrostihul pe care te rog să-l privești cu toată indulgența!
În poezie este permis să spui mai mult decît într-o scrisoare în proză, sau chiar în fața ființei
dragi.
Dacă rîndurile mele te vor supăra cumva, te rog încă o dată să mă ierți!
Îți sărută mîinile, a dumitale:
Gică".

M-am străduit să fac să semene semnătura de adineauri cu cea de acum.
 La ora trei fără un sfert, tocmai cînd mă pregăteam să mă duc la Gică, hop și el la geam:

— Gata, mă?

— Gata! Vino să ți le dau!

— Vino mai bine tu afară!

— De ce, că am treabă, și nu ies din casă pînă la șase.

— Vino, dom'le, că vreau să-ți spun ceva și ne-aude *Satrapul!* (Adică Tata, așa era poreclit de băieții din cartier, din pricina severității lui!)

— Bine, stai că vin acu'!

— Mă, nu te supăra, dar vreau să te mai rog ceva...

— Roagă-mă, dar îți spun de pe-acum că astăzi nu mai am chef să scriu un rînd măcar, pentru nimic în lume!

— Nu e vorba de scris, ci cu totul de altceva! Uite ce te rog, dar din suflet, fac o cinste sardanapalică! M-a apucat o emoție, mă, o frică nemaipomenită!

— De ce?

— Știi, m-am muiat de tot. Din ce s-apropie ora cînd trebuie să dau ochii cu Veturia, din aia sînt mai emoționat. Nu mai am nici pic de curaj; mi s-au tăiat picioarele!

— Bine, mă, nu ți-e rușine? Bărbat ești tu, sau ce naiba ești? Cum să-ți fie frică de-o fată... ce mai e și asta? Nu văd motivul! Dacă ai vorbi cu ea și ar trebui să susții o conversație mai lungă, aș mai înțelege, dar cînd tu nu faci altceva decît să-i dai scrisoarea și să te retragi, de ce?

— Tocmai relativ la asta, vream să te rog să i-o dai tu, că eu nu-ndrăznesc, și pace... Cînd mă gîndesc numai, m-apucă tremuriciul!

— Nu fi caraghios, mă, du-te și dă-i fetei scrisoarea!

— Poate să iasă și bunicul din groapă, că nu sînt în stare, și pace! Dar dacă ții cît de puțin la mine, dă-i-o tu, fac o cinste... rockfelleriană!

— Să te ia aghiută cu cîntecul ta cu tot! Dar pentru că stăruie atîta, fie, am să i-o dau și am să-ți pun și-o vorbă bună la ea! Cînd trebuie să-i înmînez mesagiul; la venire sau la plecare?

— E mai bine pe la 7, cînd pleacă de la farmacie!

— Numai de n-ar fi și soră-sa cu ea!

— Nu e, vine singură; i-am spus că vreau să-i vorbesc ceva foarte, foarte important!

— Bine, atunci hai să ne facem de lucru pe-afară, ca s-o vedem cînd pleacă.

.....

— Uite-o, a ieșit! Dă-i drumul!

— Așteaptă-mă aici!

.....

— Bună-seara, duduie Veturia!

— Bună-seara, a...! dumneata, domnule Grig?!

— Te așteptai la altcineva?

— În nici un caz la dumneata!

— Dacă te deranjez, mă retrag imediat...

— A, mm, nu!

— ...Imediat, după ce am să-mi îndeplinesc misiunea ce mi-a fost încredințată de prietenul nostru comun Gică! (Drăguță e, mă, a naibii!)

— O misiune? întrebă ea foarte mirată.

Vorbînd, încep să-mi pipăi buzunarele. Unde Dumnezeu am pus scrisoarea? A, am găsit-o!

— Duduie Veturia, Gică ar fi dorit să-ți vorbească ceva, după cîte mi-a spus el, foarte important: s-a gîndit înșă că este mai bine să-ți scrie, și m-a rugat pe mine să-ți dau acest plic din partea lui...

— Mulțumesc! Despre ce e vorba?

— Nu știu precis, îmi pare că ți-a făcut niște versuri!

— Oo, se ocupă cu poezia?

— Ca toți tinerii de vîrsta noastră... din țara romînească, dacă pot să-l parafralez astfel pe Alecsandri!

— A, prin urmare și dumneata?

— Eu... mai puțin ca alții... prefer proza!

— Aveam cu totul altă impresie despre dumneata..., mai cu seamă din descrierea făcută de Nella!

— Eh, surorile sînt întotdeauna gata să-și fleteze frații! Cu prilejul acesta, trebuie să-ți transmit și toată simpatia lui Gică. Asta ca să nu folosesc alte cuvinte care îi flutură pe buze de fiecare dată cînd îți pronunți numele!

— Ce cuvinte?

— Nu pot să ți le spun eu!

— Te rog, totuși, să mi le spui dumneata!...

— În definitiv... Dacă ții cu tot dinadinsul... Cred că de cîte ori îți rostește numele sau se gîndește la dumneata, buzele lui șoptesc așa, ca numai el să audă: "*Veturia, te iubesc!*"

— Cum... cum?

— Veturia, te iubesc!

— Ce frumos spui dumneata asta!

— Ți-am spus așa cum mi-am închipuit că ar spune Gică însuși!
— Ce rău îmi pare!...
— De ce?
— Că am ajuns acasă...
— Așa de repede? Nici n-am băgat de seamă când a trecut timpul!
— Și eu la fel... Păcat!
— Că a trecut timpul?
— Nu, că am ajuns așa de repede!
— Ți-ar fi făcut plăcere să mai vorbim... despre Gică, duduie Veturia?
— Da, tot așa cum am vorbit și pînă acum! În definitiv, ce sistem mai e și ăsta; să-ți trimiți emisari în astfel de chestiuni atît de personale? De obicei, mesagiile își au rostul cînd o... prietenie este avansată și au intervenit oarecare neînțelegeri între cele două părți, dar cînd totul este abia la început?
— Poate că ai dreptate! Însă nu trebuie să-ți pară rău. Vei avea prilejul să-ți prelungești plăcerea de a sta de vorbă cu Gică, citindu-i rîndurile pe care le-a scris cu dumneata în gînd...
Am prins mîna mică și subțire, care mi se-ntinsese, și-am sărutat-o lung, strîngînd-o ușor.
— Noapte bună!
— Noapte bună, duduie Veturia. și... lectură plăcută!
— Nu fi răutăcios!

.....

Gică mă aștepta în fața școlii *Sfinții Voievozi*, mușcîndu-și buzele înfrigurat.
— Ce naiba ai stat atîta, mă? Ce-a zis?
— Am condus-o pînă-acasă! Doar nu era să-i dau scrisoarea și s-o las în mijlocul drumului.
— Bine, bine... dar ce-a zis?
— Ce să zică? A primit-o cu plăcere, dar a rămas foarte mirată că nu te-ai dus tu, personal!
— S-a supărat?
— Nu s-a supărat; dar, după cîte am observat, i-ar fi făcut mai multă plăcere să te... deranjezi tu!
— Hă, hă, hă! Las' că e bine și așa! Mă, știi ce te rog?
— Iar?!
— Mă, vorbește cu Nella s-o invite pe Veturia și pe soră-sa la voi, sîmbătă, după prînz! Te rog, mă! Fac o cinste...
— Lasă-mă odată cu cinstea! Îi spun, și cred că se face... Îl invităm atunci și pe Fănică! Adu-ți și aparatul de fotografiat, să immortalizăm momentul!

.....

Soră-mea, Nella, a preparat toată dimineața fel de fel de gustări pentru primirea celor două surori, dulcineele prietenilor noștri.
Le așteptam pe la 5.
Gică și Fănică veniseră însă de pe la 4: Gică, înfrigurat la culme de rezultatul scrisorii; iar Fănică, flegmatic și calm ca un englez.
Trebuie să mărturisesc că mă simțeam cam neliniștit. Nu era o emoție propriu-zisă... Dar nu-mi găseam locul, deși căutam să par foarte puțin impresionat de această vizită.
Odată cu apropierea orei 5, frămîntarea punea stăpînire din ce în ce mai puternic pe Gică. Se așezase la masa mea și luase "*Poeziile*" lui Eminescu, pe care le răsfoia în aparență foarte atent; în realitate însă, fără să citească ceva!
Voia să-l găsească Veturia asupra unor preocupări poetice, ca să-și facă despre el o părere și mai bună decît aceea pe care o avea eventual pînă acum!
Pe masa mea străjuia pe-atunci bustul în gips al lui Vlahuță de Dimitriu-Bîrlad, operă cîștigată la tom-bola unui bal al artiștilor plastici.
Gică știa multe poezii pe dinafară și recita frumos. Întîmplător știa și: "*La icoană*", "*Dormi, iubito!*" și "*Din prag*".
— Mă, ne rugase el, aduceți vorba despre bustul lui Vlahuță, spuneți că declam frumos și rugați-mă să spun ceva! Știți, face impresie!
Am convenit și am continuat să așteptăm.
— Pe unde-or fi acum? se-ntreba Gică emoționat, cu voce tare, fără să se poată stăpîni și fără să primească vreun răspuns.

.....

Soră-mea le văzuse pe geam, dar a așteptat să audă soneria. A ieșit imediat surîzătoare și le-a sărutat, constatînd:
— Îmi place că sînteți punctuale. N-aveți idee ce nesuferit e s-aștepți!
A urmat, desigur, o serie de considerațiuni asupra punctualității la vizite și la întîlniri.
Gică a fost găsit citind "*Ce e amorul?*" de Eminescu.
— A, domnul Gică e amator de poezie! a remarcat Veturia. Și ce citeai, mă rog? Îmi dai voie să văd?
Gică își întoarse buza de jos și întinse cartea, zîmbind cu șiretenie, că doar atîta aștepta!

— O... "*Ce e amorul?*" Foarte interesant! Citești "*Ce e amorul?*" de Eminescu, în fața bustului încruntat al lui Vlahuță?

— Ținând seama de faptul că Vlahuță a fost ciracul lui Eminescu, e potrivit oarecum! am intervenit eu. Dealtfel, Gică nu mai are de ce să citească poeziile lui Vlahuță, pentru că le știe aproape pe toate pe dinafară, E poetul lui preferat!

— Da?! Foarte interesant!

— Și le recită cu mult talent!

— Atunci, fără să se lase rugat prea mult, credem că ne va face plăcerea...

— Mai târziu, vă rog! acceptă Gică, după fasoanele de rigoare.

În sfârșit, după gustările obișnuite în asemenea împrejurări, Gică a declamat cu mult patos "*Din prag*"; iar eu l-am ironizat tot timpul din ochi, avînd-o complice pe Veturia, care, la un moment dat, fără nici o intenție, așa, ca să facă ceva, a luat unul din caietele mele de pe masă, l-a desfăcut și a înlemnit cu el în mînă.

În afară de mine, care-i urmăream mișcările, n-a mai observat-o nimeni.

Vedeam că vrea neapărat să-mi vorbească, și asta cît mai curînd.

Am provocat prilejul și m-am adresat soră-mi:

— Nella, n-ai vrea să ne cînți la pian?

— Cum dorești, dar cred că n-ai intenția să ne gonim musafirii de pe-acum!

— Hai, hai, lasă modestia pentru altă dată!

Toți trecură în camera soră-mi, unde era pianul. Veturia rămase într-adins la urmă și-mi șopti:

— Vreau să te-ntreb ceva, dar promite-mi că-mi vei răspunde sincer!

— Mă rog!...

— Cine mi-a scris ceea ce mi-ai dat dumneata acum două zile?

— Acela care le-a semnat: "Gică"!

— Acela care le-a semnat cu numele lui Gică, sau acela al cărui nume a fost semnat?

— Dar nu-nțeleg de ce mă-ntrebi toate astea?

— Pentru că ți-am răsfoit un caiet de pe birou și am găsit că scrisul dumatăle din caiet este același cu scrisul din scrisorile semnate "*Gică*"!

— Același?... Este adevărat că scrisul nostru cam seamănă, dar... de aci și pînă la...

— Nu ești sincer! Cînd am observat asemănarea, am tresărit... plăcut! Mi-ar părea bine să fie ce-mi închipui, ce este probabil în realitate și ce nu vrei să-mi spui dumneata!

— Ne așteaptă... să mergem! Nu putem discuta acum și aci!

— Mîine dimineață ești acasă?

— Da!

— Ei bine, pe la 10 îți dau un telefon de la tanti Elvira, că mă duc pe-acolo, și îți spun cînd să treci să mă iei, ca să putem sta de vorbă în liniște!

.....

Toată noaptea m-am zbuciumat, chinuit de luna care găsise cu cale să-mi scalde camera într-o lumină feerică.

În ochii și în gîndul meu: *Veturia!* Îmi plăcea, îmi plăcea mai mult decît mi-aș fi putut închipui!

Își uitase la noi o batistă mică, albă, tighelită cu roz Am strîns-o și am sărutat-o toată noaptea.

Neliniștea asta n-o mai avusesem niciodată!

Și mai era ceva care nu-mi da pace: ce aveam să-i spun a doua zi, cum aveam s-o înșel asupra descoperirii făcute de ea?

.....

Aș minți să spun că m-am trezit din somn, pentru că în realitate nu dormisem o clipă!... Mi-era teamă să-mi pun diagnosticul, și totuși așa era: *mă-ndrăgostisem!*

De ce mă temeam acum? Nu dorisem eu oare asta de atîta vreme? Nu mă mistuia dorința de a scrie versuri unei fete, care să nu mai fie iubita altora?

M-am învîrtit tot timpul prin preajma telefonului, făcîndu-mi de lucru la bibliotecă.

La 10 fix a sunat telefonul. Am vrut să mă reped să-l iau imediat. Totuși, l-am lăsat să sune de trei ori, și abia la al patrulea sunat l-am ridicat, rostind un "*allo*" nepăsător!

— Pot vorbi cu Grig?

— Chiar el e la aparat!

— Bună dimineață! Știi cine e aici?

— Știu... Bună dimineață!

— Ce faci?

— Bine, mulțumesc... dar tu? (Hm... o tutuiam fără nici o reticență, și ea la fel!)

— Sînt curioasă, dar știi, foarte curioasă, să aflui ce e cu descoperirea de ieri!

— Și vrei să-ți spun la telefon?

— Nu, vino la 11 să mă iei. Mă aștepti în colț, la cofetăria "*Jernoiu*".

— Bine; dar, à propos, ești superstițioasă?

— Nu!... dar de ce?

— Ți-ai uitat la noi o batistă!

— Aha, așa e, ai găsit-o tu?

— Da... și dacă nu ești superstițioasă, aș vrea s-o păstrez!

— Dacă-ți face plăcere!... Oamenii nu se despart niciodată din pricina unui petec de pînză, cel puțin asta e părerea mea!

.....

M-am postat în fața cofetăriei și am citit de trei ori, foarte atent în aparență, textul de pe cutiile de bomboane, ca și cînd ar fi prezentat cine știe ce interes deosebit pentru mine!

Cînd să-ncep pentru a patra oară această interesantă lectură, a sosit Veturia.

A venit surîzînd și cu mîna întinsă:

— Încă o dată, bună dimineața! Ce mai faci?

— Te așteptam, îți mărturisesc cîstit, cu emoție!

— De ce? se prefăcu ea mirată.

— Pentru că mă simt în fața ta ca un școlar...

— Care a fost prins că a făcut tema altuia, fără să se gîndească la consecințe...

— N-am vrut să spun chiar asta...

— Dar o spun eu... Este de prisos să-ncerci să mă convingi că autorul scrisorii și-al poeziei este Gică!

Hai, spune-mi, te rog, de ce mi-ai scris și mi-ai vorbit tu, în numele lui?

Doar Cyrano mai trecuse prin situații sentimentale oarecum asemănătoare. Eram în grea cumpănă, nu știam ce atitudine să adopt față de această intransigentă Roxană!

În definitiv, ce eram eu vinovat că Gică nu-ncercase să-și cucerească iubita prin propriile lui mijloace?

Mă ispitea atîta vîrtejul acesta ce se ivise pe neașteptate în calea mea, încît n-am mai ținut seama de nimic... Eram foarte tînăr și-mi era dor de iubire!... Și-apoi, fata îmi da a-nțelege că mă place; iar lui Gică nu-i făcuse, cum se numește, nici un avans. I-am răspuns puțin intimidat:

— M-a rugat să-ți fac un acrostih. Ți l-am făcut și-am pus în el cele mai curate simțăminte... L-am scris așa ca și cum l-aș fi scris cu adevărat iubitei mele... Pe urmă m-a rugat să-ți mai scriu și biletul acela explicativ. Și, sfiindu-se să ți le dea el, personal, m-a trimis pe mine. Greșeala a fost că nu și-a scris cu mîna lui scrisorile. Dacă ar fi fost scrisul lui, n-ai mai fi descoperit nimic. Acum, mă simt așa, nu știu cum, de parcă aș fi comis o trădare!...

— Aș, nu este decît o mică și banală escrocherie sentimentală din partea voastră! Atît și nimic mai mult! Am înțeles ce trebuia să înțeleg...

Eram prin dreptul grădiniței din strada Luigi Cazzavillan. Pe străzi, liniște ca într-o zi de sărbătoare... Buchetele de liliac își revărsaseră crengile peste garduri și-mprăștiau cu dărnicie miresmele amețitor de dulci trecătorilor fericiți că trăiesc o primăvară atît de îmbietoare la viață.

Simțeam că trebuie să-i spun Veturiei tot ce mă-ndemna sufletul și primăvara să-i spun. Mă agățai de ultimele ei vorbe:

— Zici că ai înțeles tot ce trebuia să înțelegi?

— Cel puțin așa cred!

— Ce ai înțeles, de exemplu, din acrostih?

— Că... Gică mă iubește... sau cel puțin așa pretinde!

— Pretinde el... sau acela care ți l-a compus... Te-o fi iubind și Gică, dar...

— Dar?... Spune odată! Întotdeauna te exprimi atît greoi?

— Cum, Veturio, tot n-ai înțeles?

— Ce?

— Că *te iubesc!*

Ne-am oprit. Mi-a apucat amîndouă mîinile și mi le-a strîns, de să mi le frîngă. Ochii îi erau mai luminoși și mai plini de duioșie ca niciodată...

Toată era numai surîs. Mi-a potrivit părul la tîmpla stîngă... Iarăși mi-a prins mîna și mi-a șoptit simplu, cu voce gravă:

— Și eu, la fel, Grig!...

Sufletul mi-a fost dureros săgetat de-o dulce înfiorare.

Am pornit emoționați, vorbind nimicuri, prostii pline de gingășie, oprindu-ne la fiecare pas să admirăm o frunză, o floare, o creangă sau un petec de cer albastru!

Orice avea farmec în acele clipe binecuvîntată!

Doamne, cît de frumoasă e viața uneori!

Adevărat că...

*"Iubirea e o taină mare,
Ce leagă două inimi... tare!"*

CAPITOLUL XII ÎN SERILE DIN LUNA MAI...

În anul 1925, Barbă a ieșit la pensie, iar Ministerul Instrucțiunii Publice a delegat provizoriu, cu conducerea liceului, pînă la numirea unui nou director, pe Inspectorul Generat *Petre Marinescu*, vestit profesor de Matematici.

Noul director era un om foarte corect, foarte serios și de o severitate extraordinară!

Sta veșnic încruntat, vorbea rar și apăsat și era cu noi, elevii, de o revoltătoare politeță.
Nu ne spunea niciodată pe nume și nici nu ne tutuia, cum obișnuiau Barbă și ceilalți profesori.
Nu ne scotea din "*domnule elev*" și ne vorbea întotdeauna la plural, oricât de supărat ar fi fost.
Asta ne impunea extraordinar, bineînțeles: însă era o atitudine care nu ne convenea deloc, pentru că ne distanța considerabil de director, și noi ne-nvățaserăm cu Barbă: să fim mai apropiați, să îndrăznim să stăm de vorbă, și-n anumite cazuri să ne permitem să-i solicităm indulgența.
Ei, bine, cu Petre Marinescu așa ceva era imposibil!
Când rostea o hotărâre, simțeai că ea va rămâne definitivă; nu exista nici un mijloc de înduplecare!
Acest fel de a fi al lui a avut răsunet în sufletele elevilor și, cum tradiția impunea să-i acordăm neîntârziat o poreclă, i-am spus simplu și sugestiv "*Tiranul*".

Nu era de glumit cu Tiranul, și ne luaserăm de gânduri. Elimina pe capete pentru cea mai mică abatere de la îndatoririle școlare și nu s-ar fi supărat, nu ți-ar fi strigat, nu ți-ar fi aruncat vreo insultă, pentru nimic în lume!

Îți vorbea tot timpul cu duhul blândeții, îți demonstra cu tact de matematician că ceea ce făcuseși nu era frumos, nu era demn de un elev de liceu și mai ales de un elev al liceului *Lazăr*, liceu cu tradiție, care a dat țării atâtea și atâtea generații de oameni de seamă etc, etc, și apoi încheia cam în felul următor:

— Așa că, domnule elev, pe viitor am să vă rog să vă supravegheați atitudinea mai îndeaproape, căci s-ar putea să aveți neplăceri și mai mari, și totul ar fi în dauna dumneavoastră. Până atunci, am regretul de a vă face cunoscut că sînteți eliminat pe cinci zile. Vă rog să comunicați aceasta și părinților dumneavoastră și să-mi aduceți semnată această adresă! Bună ziua, domnule elev, și doresc ca prima noastră întâlnire să aibă loc în împrejurări mai plăcute pentru dumneavoastră!

Poftim de te mai roagă să te ierte, că nu mai faci, că e ultima dată, că așa și pe dincolo, dacă-ți mai da mîna!

În astfel de împrejurări dictatoriale, este de la sine înțeles că năzdrăvăniile noastre scăzuseră simțitor și, cu timpul, se redusese aproape la zero.

Dar ceea ce ne mai ținea avîntul în frîu era și faptul că ne aflam în clasa a VIII-a, la sfîrșitul căreia ne aștepta bacalaureatul!

Venise primăvara în Cișmigiu pentru a opta oară de cînd îmi toceam coatele pe băncile liceului *Lazăr*, și parcă în acest an, 1926, era mai tînăra, mai fragedă și mai frumoasă ca niciodată!

Și nicicînd nu ne atrăsese Cișmigiul mai puternic ca acum.

Poate și pentru că primăvara asta avea în ea chemări pline de un farmec necunoscut, poate pentru că ne dădeam seama că este ultima primăvară pe care o petreceam ca liceeni pe aleile și pe sub bolțile de flori ale Cișmigiului.

Nostalgiei viitoare, bănuite numai, ne-nfiorau și ne tulburau liniștea de pe acum.

Chiulul îl lăsaserăm pe seama acelor din clasele mai mici. Este adevărat că, din pricina Tiranului, se chiulea cu foarte mare greutate și cu multă precauție, dar nu ne mai ardea nici nouă de așa ceva!

Bacalaureatul ne impunea mai multă seriozitate, pe care o manifestam venind foarte regulat la cursuri, făcîndu-ne lecțiile cu multă conștiinciozitate, și mai ales căutînd să ne luăm bine cu profesorii, la gîndul că poate vom avea vreunul dintre ei în comisia respectivă.

Totuși, cîteva mici isprăvi s-au petrecut și în timpul domniei Tiranului, dintre care merită povestită următoarea:

Primăvara, vineri, pe la șase seara.

Cișmigiul era, tot, numai liliac înflorit. Ne-ntorceam de la liceu, unde avuseserăm repetiție la cor, un grup de vreo patru-cinci colegi, care locuiam în același cartier.

Mergeam agale, cu șapca pe-o ureche, pe alea trandafirilor, paralelă cu Bulevardul Schitul Măgureanu, fericiți că a doua zi este sîmbătă și se sfîrșește încă o săptămînă de școală!

Și cum atît podoaba de mov și alb a ciorchinilor înfloriți, cît și parfumul dulce ne îndemnau la lirism, și cum fiecare dintre noi era cu cîte-o fată-n gînd, Rică Stănescu, cel mai îndrăgostit dintre toți, zice:

— Ia cîntă, mă, Grig, ceva de inimă liliachie, că prea e liniștită seara asta!

— Să cînt, mă, dar ce să cînt?

— Cîntă, aia: "*În serile din luna mai*"!

— Păi d-abia sîntem la sfîrșitul lui aprilie!

— Ce-are a face? În așteptarea lui mai, dă-i drumul, că ieșim din Cișmigiu și nu mai are nici un farmec!

— Bine! Și-am început să cînt ușor, ca pentru noi, în falset, dar destul de puternic, așa-zisa "*romanță*":

*"În serile din luna mai,
Cu tine-adesea m-am plimbat
Și dulci cuvinte îmi spuneai,
Cuvinte ce m-au fermecat!..."*

Și apoi venea un refren pe care am găsit potrivit să-l cînt cu voce din piept, ceva mai pătrunzător, mai ales că peste cîteva pași, odată cu terminarea cîntecului, trebuia să ieșim din Cișmigiu:

*"Ah, unde, unde
Ești tu, răspunde?
Pe tine te chem, mereu, mereu,
Odorul meu!
Ah, vin-la mine,
Voi muri fără tine,*

Ah, unde..., undeeeee
Ești tu, răspundeeeee!"

Băieții vor să m-aplaude și să mă felicite, dar le-ngheață vorbele pe buze, când din capătul aleii se aude o voce groasă și foarte cunoscută:

— Aicea sînt!

Și-n fața ochilor noștri îngroziți apare... Tiranul, privindu-ne scrutător!

Am rămas cu toții "*pe loc repaus*"; dar la o nouă privire a Tiranului, ca la o comandă invizibilă, am făcut "*drepti*", pocnind călcîiele militărește!

Uitaserăm toți, ca pămîntul, că directorul locuiește pe Schitul Măgureanu, chiar vizavi de Cișmigiu...

Omul se întorcea acasă și, fără să vrea, luase parte la producția noastră muzicală în aer liber!

— Veniți de la liceu?

— Da, domnule director! răspunserăm noi în cor.

— Bine dispuși, domnilor elevi!

Nici un răspuns; simple moșăieli din cap, echivalente cu "*mmda*"!

— Cine a cîntat?

— Eu, domnule director!

— Cum vă numiți?

— Băjenaru Grigore, dintr-a VIII-a *modernă*!

— Dumneavoastră, după cîte am auzit, ați imitat pe domnii profesori ai liceului în cancelarie.

— Da, domnule director, însă cu voia... ă, ă... domnului director Constantin Ionescu! (era cît p-aci să greșesc și să-i zic "*Barbă*"!)

— Mulțumesc, cunoșteam amănuntul! Nu vă fac nici o vină din aceasta: dealtfel, sînt fapte care s-au petrecut înainte de venirea mea. Sînteți rudă cu *tenorul Băjenaru*?

— Da, domnule director..., nepot!

— L-am auzit și l-am aplaudat de foarte multe ori. Unchiul dumneavoastră, însă, avea un păcat, care ar putea fi considerat și o calitate; nu cînta decît la operă... și foarte rar în familie sau în... aer liber, hm, hm, nu știu dacă înțelegeți cam ce vreau să spun...

— Am înțeles, domnule director!

— Bună seara, domnilor elevi!

— Să trăiți, domnule director!

Și Tiranul a trecut repede drumul, intrînd în curtea lui.

— Crezi c-o să-ți facă ceva?

— Aș, totul s-a isprăvit aici! Tiranul e sever, dar e om inteligent și, oricît ar vrea el să pară de aspru, are în fond sensibilitatea lui! N-ați auzit că se duce la operă? Dacă-i place muzica, e de-al nostru; face el pe-al naibii, dar nici dracul nu e așa de negru cum îl crede lumea!

Într-adevăr că această audiție muzicală în aer liber n-a avut nici o urmare!

*

Dar abia ne obișnuiserăm cu Tiranul și chiar începuse să ne placă severitatea lui, fiindcă ne dam seama că, "*volens-nolens*", făcea din noi oameni cumsecade, cînd ne vine știrea că a fost numit director definitiv tocmai unul la care ne așteptam cel mai puțin: *Andrei Georgescu*, zis Jujucă, de Latină!

Nu se potrivea nici cu Barbă și nici cu Tiranul, adevărate personalități didactice și oameni impozanți, cu prestanță!

Jujucă era mic, tuns în cap cu mașina nr. 3, veșnic agitat și plin de el; și ne vorbea, adresîndu-se invariabil fiecăruia, indiferent dacă era în clasa a VIII-a sau în clasa I-a:

— Hei, băiețăș, băiețăș!

Păi de la felul cum ni se adresa Barbă, spunîndu-ne frumos și serios pe nume, sau Tiranul, cu "*domnule elev*" și "*dumneavoastră*", pînă la "*băiețăș*" al lui Jujucă, era o distanță considerabilă!

— Auzi, dumneata?! se scandalizau băieții, nici măcar "*tinere*", ca Drăgănescu, parc-am fi băieți de prăvălie!

Îndată ce a luat în primire direcția, Jujucă ne-a convocat, pe profesori și pe elevi, în sala de Gimnastică, și, după multă vorbărie, ne-a spus următoarele:

— Domnilor profesori și băiețăși, onoratul Minister a știut de ce mi-a încredințat mie direcția acestui liceu: pentru că, fiindcă... deoarece... întrucît... așadar... prin urmare...

Și Jujucă s-a dovedit în scurtă vreme a fi un om cu totul lipsit de inimă și de înțelegere!

CAPITOLUL XIII

MANOLE, MANOLE, MEȘTERE MANOLE!

Parcă nici o primăvară din cei 18 ani pe care îi trăisem nu fusese atît de frumoasă ca această primăvară a lui 1926!

Ah, cît de mare era ispita de a ne rătăci în grădina noastră vrăjită de basm! Dar și mai puternică era grija ce ne frămînta permanent că în anul acesta trebuia să luptăm cu două mari încercări: examenul de clasa a VIII-a și bacalaureatul, care abia se reînființase de un an, în 1925!

Eram deci a doua generație școlară care urma să dăm acest dificil examen, după ce nu se mai dăduse de atîta și atîta vreme!

Seriozitatea ne cuprinsese pe toți, pe neașteptate!

Și cum mai aveam numai două luni pînă la "*încercarea cea mare*", toți ne puseserăm, cum se spune atît de sugestiv în limbaj școlăresc, "*cu burta pe carte*" și cu programa analitică respectivă în mînă!

Cu toate năzdrăvăniile și aparenta noastră superficialitate, carte știam toți și puteam să facem față cu bine la examene.

Materiile principale la bacalaureat erau: *Limba și literatura română, Istoria Românilor și Geografia României*.

Se dădeau lucrări scrise la: *Română, Latină și Franceză*, examenul fiind eliminatoriu, dacă nu obțineam media 6.

La oral se examinau: *Romana, Franceza, Istoria României, Geografia României, Instrucția civică, Filozofia și Științele naturale*.

Singura materie de învățămînt pe care o uitaserăm și pentru a cărei cunoaștere temeinică ne trebuia o serioasă pregătire era Geografia României, pe care o făcuserăm pentru ultima oară în clasa a IV-a, și atît! Nici pomeneală de Geografia Patriei în vreuna din clasele cursului superior!

În schimb, în clasa a V-a eram obligați să știm la perfecție, și încă în franțuzește, geografia surorii noastre mai mari, a Franței!

Dîndu-ne seama că numai cu anemicile noastre cunoștințe la materia respectivă nu ne putem prezenta la examen, l-am rugat pe fostul nostru profesor de Geografie, Grigore Dănescu, un admirabil dascăl, să ne facă un curs de bacalaureat, ceea ce el a acceptat cu multă plăcere.

La celelalte obiecte de învățămînt o încropeam noi destul de bine.

Dar la "*Istoria Românilor*", toată clasa era foarte bine pregătită.

Și nici nu se putea altfel, cînd avuseserăm norocul să ne fie profesor Grigore Niculescu, supranumit Atila!

Om rău? Nu! Foarte sever și foarte serios; și un profesor excepțional, de clasă mare, de talia Barosanului.

Obişnuia să ne dicteze planul lecției pe care o făcea. Apoi începea să ne vorbească după planul stabilit și vorbea așa de frumos, așa de interesant, încît nu te-ai fi săturat să-l asculți o zi întreagă.

Ne captiva pe toți cu darul lui de meșter neîntrecut în a ne înfățișa Istoria.

Avea, însă, omul un păcat: îți pretindea să știi ce-ți explicase și, dacă nu știai, nu se supăra, ci te-ncondeia în catalog!

La orele lui era o liniște mormîntală. Noțiunile de "chiul" și "glumă" erau necunoscute, ca dealtfel și la orele Barosanului.

Pe Atila îl mai avusesem profesor în clasele I-a și a III-a, așa că mă cunoștea. Pe atunci fusesem unul dintre cei mai buni elevi ai lui.

Dar, în clasa a VIII-a, la Istorie, pe trimestrul I, obținusem media 5, și asta cu mare greutate!

Binevoitor, Atila m-a scos să mă mai asculte, ca să-mi dea o medie cumsecade. N-am știut bine... și mi-a dat tot cinci. Înainte însă de a-mi pune nota, m-a privit scrutător și mi-a spus cu sinceră tristețe:

— Am avut în cursul inferior un elev foarte bun la Istorie, care făcea cinste clasei lui, unul Băjenaru! Hei, cîta istorie știa ăla!... Pe unde-o fi, că eu nu-l văd... sau, dacă-l văd, nu-l mai recunosc!?

Cuvintele lui, rostite cu voce calmă și duioasă, m-au pătruns pînă la lacrimi și au avut un răsunet atît de puternic în sufletul meu și au știut să-mi măgulească vanitatea în așa măsură, încît pe trimestrul al doilea am luat media "*nouă*", că "*zece*" nu dădea!

Nouă nu mai avea nimeni din clasă, nici cei doi premianți, afară de Nae Georgescu.

*

Ca să fim cît mai bine pregătiți la Istorie și ca să vedem aievea urme prețioase ale trecutului nostru, Atila a hotărît să facem o excursie la Curtea de Argeș.

Ne-am înscris vreo 30 de elevi, din 45, cîți eram cu toții.

Ca să nu întrerupem cursurile, urma să plecăm într-o sîmbătă, după-amiază, pe la 2.

Dar, cu două ore numai înaintea plecării, ni se comunică o veste neplăcută: Atila, reținut de o invitație neprevăzută la Ministerul Instrucțiunii Publice, în calitate de o mai avea de director al Internatului, nu mai putea merge cu noi în excursie.

Atunci, Jujucă l-a delegat pentru aceasta pe un protejat al lui, suplinitor la Istorie, unul Ștefan Marinescu, care ne-a și anunțat știrea, dealtfel, spre consternarea noastră.

Mulți am fi voit să renunțăm, dar ne era teamă să nu-l supărăm pe Atila, la care țineam foarte mult. Și am mers, fără prea mare entuziasm.

Pe la jumătatea drumului ni se făcu foame, așa că ne hotărîrăm să luăm masa de seară în tren, din ce ne aduseserăm de acasă — avîndu-l în mijlocul nostru pe suplinitorul Marinescu.

Acesta fusese tot timpul distant cu noi, grețos chiar, arătîndu-se foarte plin de el, deși pînă atunci nu avusese prilejul să-și dovedească în nici un chip știința.

"Să știi, ne gîndeam noi, că ăsta o să ne dea niște explicații grozave la Curtea de Argeș! Nu degeaba l-a ales Jujucă chiar pe el."

Și ca să mai împrăștii puțin atmosfera de austeritate ce se lăsase, căutînd să fiu totodată în materie, spre a nu risca vreo... observație din partea dascălului nostru improvizat, spusei, uitîndu-mă la ceas:

— Nu mai avem mult pînă la Curtea de Argeș. Curînd vom poposi în vestita cetate.

— Barem o fi frumoasă cum se spune? întrebă Dragu.

— Ei, cum să nu, am încercat eu să mă arăt cît mai informat în fața profesorului pe care abia îl

cunoscusem. Doar a fost una dintre capitalele Țării Românești.

— Că multe capitale a mai avut! întră și Noica în vorbă.

— Dacă nu mă-nșel, patru! intervenii eu, doar i-oi da sămînță de vorbă suplinitorului.

Dar acesta, pîrînd că reflectează puțin, nu scoase o vorbă.

Surprînși, băieții începură să-și dea coate. Ce e cu profesorul ăsta de se complace în muțenie absolută?

Foarte în ciudat că se abține să participe la interesanta discuție propusă de mine, mă adresai direct însoțitorului nostru, doar l-oi face să spună ceva:

— Au fost mai multe de patru, don' profesor?

Marinescu își întoarse nepăsător capul către mine și, în sfîrșit, se hotărî să-mi răspundă totuși, printr-o întrebare:

— Găsești că este chiar atît de potrivit momentul să facem această statistică în tren?

— Păi, să vedeți, don' profesor, îndreptîndu-ne spre Curtea de Argeș, care a fost — accentuai eu — una dintre cetățile de scaun, fără să vreau mi-a zburat gîndul la celelalte... trei sau mai multe... nu mai știu cîte, mă prefăcui eu încurcat, spre a-i provoca un răspuns precis.

Băieții, care pînă atunci priviseră pe fereastră, plictisiți că nu se simțeau deloc la largul lor, își ciuliră urechile, presimțind că se vor amuza pe socoteala lui Marinescu, vădit în mare încurcătură.

Dar răspunsul întîrzia să vină. Marinescu își îndreptă nodul la cravată, își împinse apoi maxilarul inferior în afară, scoțîndu-și mărul lui Adam din guler și spuse stingherit:

— Dacă dumneata ții chiar atît de mult..., hai să le numărăm!

— Să le numărăm, coane Fănică! nu se putu abține Dragu, amintindu-ni-l pe faimosul Pristanda.

După ce-i aruncă o privire scrutătoare, Marinescu mi se adresă acru:

— Poftim, începe!...

Ridicîndu-mi mîna stîngă, începui să le număr, ajutîndu-mă de arătătorul dreptei:

— Cea dintîi, la Cîmpulung...

— Așa, aprqbă profesorul... Apoi?

— Apoi știu că a fost schimbată la Curtea de Argeș, unde mergem acum, dar nu știu care voievod anume a făcut această schimbare...

— Să lăsam amănuntele. Apoi?

— Apoi, îl imitai eu, imperturbabil, apoi, Tîrgoviște... și apoi... București!

— Deci patru! ținu el să precizeze

— Vezi ce bine știe la... Aritmetică?! se auzi admirativ glasul lui Dragu.

— Cine a-ndrăznit? strigă profesorul iritat la culme.

— Eu, don' suplinitor!... Ziceam de Băjenaru, că a ținut bine minte numărul capitalelor...

— Dar cine-o fi mutat capitala de la Curtea de Argeș la Tîrgoviște, don' profesor? căutai eu să schimb vorba.

— Să spună cineva dintre dumneavoastră... Doar de-aceea sînteți elevi...

Din nou glasul lui Dragu, batjocoritor:

— Cutare-Vodă al III-lea, din motive de ordin strategic!

Un hohot de rîsete acoperi ultimele cuvinte ale lui Dragu.

— Nu permit asemenea glume! se enervă suplinitorul, apoi se ridică și ieși pe culoar, așezîndu-se la o fereastră, ca să evite eventualele comentarii neconvenabile la adresa... științei lui.

Noica Dan dădu din cap disprețuitor și spuse:

— De la un asemenea specimen credeți voi că vom primi explicații la Curtea de Argeș? Amară amăgire, fraților!... Și noi care credeam că-i tobă de carte! E și firesc! Doar Marinescu n-a fost elevul lui Atila!

Am sosit la Curtea de Argeș pe-nserat, și-n scurtă vreme s-a făcut întuneric de-a binelea. Ne-am repartizat astfel pentru cazare: vreo douăzeci de elevi de la internat urmau să doarmă în vagon; iar noi, cei externi, ne-am dus împreună cu Ștefan Marinescu, suplinitorul, la un hotel, nu mai știu cum se numea, ca să fim repartizați cu toții în camerele noastre, chiar sub ochii lui.

Dar iată că după ce se făcuse repartizarea elevilor în camere, Negulescu Petre, un coleg ceva mai mare ca vîrstă, începu să-i dea fircoale cameristei, o mărunțică nostimă; iar noi, de-ai dracului, ca să-i creștem acțiunile în fața ei, îi spuneam "domnule pedagog" în sus, "domnule pedagog" în jos!

El se umfla în pene, își da aere, și, la un moment dat, poate chiar se și crezu pedagog, căci, uitînd de colegialitatea ce ne lega, se apucă să ne apostrofaze în fața cameristei:

— Ehe, băiete, mai lasă plimbările pe culoar și treci în cameră! Toată lumea în camere, mai repede, vă rog!

Și, văzîndu-l pe Chiorul, care-i era bun prieten de altfel, că nici nu se gîndește să-i execute ordinul, veni în fața lui și, simțind că fata de serviciu e atentă la ce are să se petreacă, îi spuse arogant:

— Dumneata n-ai auzit ce-am spus eu?

Dar Chiorul, exasperat, se vede, de fițele lui, îi răspunse scurt:

— Ia las-o mai moale, șmechere! Mult ai să mai faci pe nebunul cu noi?

Și plecă, lăsîndu-l pe bietul Negulescu stupefiat, că nu se aștepta la așa ieșire tocmai din partea celui mai bun prieten al lui!

Am fost găzduiți la etajul I, cîte doi sau trei în cameră. Numai suplinitorul Marinescu a stat singur într-o cameră de la parter, ale cărei ferestre dădeau în stradă. De cum ne-a repartizat, s-a închis la el și n-a mai ieșit pînă dimineată să dea ochii cu noi.

Mai înainte, însă, nu a uitat să ne recomande: să fim liniștiți, să nu care cumva să părăsim hotelul și să ne sculăm a doua zi la ora 6 dimineată, ca, după ce vom lua gustarea respectivă, cel mai tîrziu la 7 să fim în fața primăriei, de unde urma să plecăm spre lăcașul istorie.

După făgăduielile de rigoare din partea noastră, însoțite de: "Să n-aveți nici o grijă, don' profesor", am

trecut în camere și, foarte smeriți, am început să ne pregătim de culcare.

Dar n-a apucat să plece bine suplinitorul, că Ionaș Moscu, împreună cu Costache Rădulescu și Nicu Marinescu, începură să ne deschidă ușile, cu ispititoare invitație:

— Hai, mă, să dăm o raită prin oraș, la lumina lunii! Pe căldura asta nu face să stăm în casă! Am auzit că la Curtea de Argeș e o înghețată grozavă!

— Dar dacă ne află?

— Cum o să afle, mă? Ieșim ușurel, în vârful picioarelor, sa nu ne simtă, și-apoi n-o să stăm toată noaptea. O jumătate, sau cel mult trei sferturi de oră, și sîntem înapoi!

— Tu ce zici, Dane? îl întrebai pe colegul meu de cameră.

— Eu nu merg, mă, că sînt obosit!

— Nici eu nu merg, fraților! E aproape 11, mâine la 6 trebuie să fiu în picioare. Și pe urmă, mie nu-mi place înghețata, că mă răgușește!

— Lei și tu o prăjitură!

— Nu merg; mai bine mă culc!

— Treaba ta, o să-ți pară rău!

— Las' să-mi pară!

Instigatorii plecară; iar Dan Noica și cu mine ne lungirăm să ne culcăm. Dar abia am ațipit, că bubuituri puternice în ușă ne făcură să sărim în sus.

— Ce e, mă, ce, ați înnebunit?

— Scoală, Băjenarule, și hai cu noi la cofetărie, că nu se poate altfel!

— Nu merg. mă; m-am și culcat!

— N-are nimic! Cum te-ai culcat, așa te scoli! Au spus băieții să nu venim singuri înapoi, că-i foc. Auzi la ăia că, fără tine, plimbarea n-are nici un haz!

— Bine, mă, să merg atunci! Numai să mă-mbrac!

— Păi, dacă-i așa, sări Dan Noica, merg și eu, frate-meu, că mi-e urît să rămîn singur în hotelul ăsta, cu suplinitorul!

Timpul trecu mai repede decît ne așteptam.

Se făcuse tîrziu: 11 și jumătate! Cofetarul ne spuse politicos că trebuie să închidă, că niciodată nu mai țînuse deschis pînă la acea oră.

Ne-am hotărît să plecăm. Am făcut socoteala, am plătit și am ieșit din cofetărie. Afară, sub un șopron, se odihnea un autocamion de transportat gheața.

— Băieți, propuse Moscu, foarte bine dispus și inspirat, nu sînt poet, dar trebuie să recunosc că zeița Fortuna, în aleasa-i mărinimie pentru noi, lăzăriștii, a hotărît ca, în această noapte de pomină, care va rămîne probabil înscrisă în letopiseșii Curții de Argeș, să ne călăuzească pașii cel mai reușit lampion chinezesc pe care l-a imaginat vreodată cineva: Luna, domnilor, sărmana bastardă a acestui moșneag cumsecade care e Pămîntul!

Ei bine, în această noapte cu o lună așa de minunată, cum nu cred să fi admirat-o nici Julieta, cînd își trimetea din balcon gîndurile-i pline de dragoste către Romeo, care sta furișat în umbră, vă propun să vizităm această vestită cetate voivodală, e prozaic, dar mă veți ierta, cu... autocamionul de transportat gheața, pe care dumneavoastră îl puteți observa, cum ar spune Crăcănel, în șopronul alăturat!

— Uraaa! Bravo! Trăiască Ionaș!

— Stați, mă, zăpăciților, făcu Dan Noica, cum o să mergeți, mă, cu autocamionul... că n-are șofer?!

— Așa e, dom'le! aprobă Moscu. Prin urmare, nemaiaivînd nici un rost la cofetărie, stînga-mprejur la hotel! Cu cîntec, înainte, marș! comandă Moscu militărește, și băieții, aliniați, începură să-și răpăie ghetetele pe caldarîm, cîntînd cu entuziasm frumosul și mobilizatorul imn al lui Ciprian Porumbescu: "Pe-al nostru steag e scris unire!" pînă la hotel.

Dar aci, nenorocire! Scara principală era de lemn și scîrșia îngrozitor. Oricît de încet și de atent ai fi mers, nu se putea să nu se audă. Și acum, în liniștea impresionantă a nopții, orice zgomot, oricît de mic, căpăta o rezonanță neașteptată!

Băieții nu s-au lăsat de șotii nici de astă dată, și s-au apucat să schimbe pantofii pasagerilor, puși în fața ușii, spre a fi lustruiți a doua zi de dimineață. Chiar și pe-ai suplinitorului!

.....

— Scoală-te, mă... n-auzi, că e șase!

— Aăăăăăoh!... Cît mă?!

— Șase!, Hai, că-ntîrziem și se supără don' suplinitor!

Am sărit din pat, m-am dus la un lavoar păcătos, m-am spălat cum am putut și m-am îmbrăcat la iuțeală. Toți băieții au fost gata într-un sfert de oră și am coborît pe scara de lemn, care acuma, ziuă, parcă nu mai scîrșia atît de înfiorător ca azi-noapte.

Ne-am adunat la cofetărie să luăm ceaiul.

Profesorul a venit și el peste vreo zece minute, încruntat și făcut foc.

Fără să ne mai dea bună dimineața, ne-a luat în primire:

— Să știți că purtarea dumneavoastră incalificabilă va avea urmările cuvenite. N-am dormit toată noaptea. V-ați făcut de cap!

— Dar ce-am făcut, don' suplinitor? se trezi Dragu răspunzîndu-i cu nevinovăție.

— Mai și întrebați?! Auzi, dumneata, elevi, să cînte pe stradă în puterea nopții! Și-apoi scandalul de la hotel. Ce? Credeți c-am fost surd? Dar despre toate acestea vom vorbi mai amănunțit la București. În orice caz, pot să vă spun de pe acum că "activitatea dumneavoastră nocturnă" va avea urmări serioase!

Am plecat la drum. Era o căldură grozavă, și pașii noștri lăsau nori de praf în urmă, pe șoseaua nepavată. Teamă prea mare n-aveam noi de supărarea lui, dar ne gândeam totuși la ce-o să zică Atila!

Copii și femei ieșeau la porți și ne priveau cu multă curiozitate.

Am ajuns întâi la "Fântîna Meșterului Manole".

Ne-am oprit impresionați și plini de curiozitate în același timp.

O fîntînă obișnuită, cu troiță frumoasă și cu o arhitectură originală.

Apa curgea limpede și îmbietoare.

Fără să vreau, mi-au venit în minte versurile din minunata poezie populară, "Legenda mănăstirii Curtea de Argeș":

*"Manole, Manole,
Meștere Manole,
Zidul rău mă strînge,
Trupușoru-tni frînge..."*

Iar după îngrozitoarea prăbușire a ziditorului de biserică, pe locul unde a căzui, s-a ivit ca prin farmec:

*"O fîntînă lină
Cu apă puțînă,
Cu apă sărată,
De lacrimi udată!"*

Am rămas o clipă cu ochii pierduți în zarea albastră, înfiorat de simbolul ce se desprinde din această podoabă a poeziei noastre populare: ca să fie realizată și să dăinuiască, orice operă de artă, indiferent de natura ei, trebuie să aibă la temelie sacrificiul!

— O fi apa într-adevăr sărată, cum spune legenda?

Băieții, însetați de căldură și obosiți de drum, se și repeziseră să-și astîmpere setea.

Am băut și eu: apa — rece ca gheața, limpede ca cleștarul și dulce cum numai apa de munte este!

"Veșnică să-i fie amintirea Meșterului Manole, că de nu era fîntîna asta în drumul nostru, greu am fi ajuns să vedem zidirea ridicată de ei *"pe Argeș în jos, pe un mal frumos!"*

Am pornit din nou la drum, și am ajuns la mănăstire.

Frumoasă pe dinafară, cum nu mai văzusem alta, e adevărat, dar toți am rămas mirați, că ne așteptam să fie mai mare, așa cum o făurise imaginația noastră, după ilustrațiile din cărți!

Înăuntru, însă, o minune! În special albastrul, care se-mbina cu aurul, ne-a făcut o impresie extraordinară!

Am rămas mult în picioare, tăcuți, dinaintea mormintelor ctitorilor acestui lăcaș... Aci se odihneau fericitul Neagoe Basarab și Despina Doamna, care-și dăruise toate odorele de preț pentru terminarea acestei zidiri!

Am făcut fotografiile de rigoare și ne-am îndreptat apoi către biserica "Sfîntul Nicolae Domnesc", cea mai veche din localitate, unde se descoperise de curînd mormîntul lui Basarab-Vodă, adevăratul întemeietor al Țării Românești.

Descoperirea îi aparținea istoricului Virgil Drăghiceanu și săpăturile se făcuseră sub neîntrerupta lui supraveghere.

Mormîntul lui Basarab era lingă un stîlp pe care se aflau picturi măiestrit realizate și suprapuse, datorită cărora savantul român făcuse însemnata descoperire.

Sub un cristal gros se vedea acela care fusese viteazul stăpînitor al Țării Românești.

Hainele, ca prin minune, îi erau neatînse de vreme. Avea o tunică roșie ca vișina putredă și era încins cu un cordon de aur, cu cataramă, reprezentînd un castel medieval. Părul, barba și mustățile se conservaseră foarte bine.

Voievodul ne-a uimit prin statura lui impozantă: avea aproape doi metri și era foarte spătos!

— Ia uitați-vă, mă, ăsta român!

După ce vizitarăm lăcașul cu de-amănuntul și ascultarăm toate explicațiile ghidului, ieșirăm în curte, unde, la umbra unor arbori bătrîni și a cîtorva lespezi de piatră, profesorul suplinitor încercă totuși să ne spună și el cîteva vorbe despre importanța descoperirii istoricului Virgil Drăghiceanu, dar tot Dragu, care-l sîcîise și-n tren, n-avu de lucru și spuse:

— Lăsați, don' suplinitor, că acum le știm bine, doar ne-a explicat ghidul!

*

Timpul pînă la ora plecării înapoi spre București s-a scurs foarte greu. Toți eram neliniștiți, apăsăți parcă de o mare greutate.

În tren, Marinescu s-a retras într-un compartiment și nu ne-a mai dat nici o atenție; parcă nici n-am fi existat.

N-a mai schimbat nici o vorbă cu nici unul dintre noi: nici bună, nici rea, deși nu toți se făcuseră vinovați de indisciplina.

Rămînînd singuri, ce ne-am zis?

— Mă, și-așa, și-așa, noi tot prost o sfîrșim cu excursia asta! Barem să ne distrăm în tren, pînă la București, că altminteri murim de urît!

Și unde-am început să-i tragem niște cîntece de veselie, chiote și strigături! Țin minte că printre altele am cîntat și:

*"Pentru fata de la moară ,
Mi-am pierdut un an de școală!"*

— Mă, dați-l naibii de cîntec, să nu cobiți! Tocmai p-ăsta v-ați găsit și voi să-l cîntați?

Dar, oricum, n-am mai apucat să-l terminăm, pentru că, deși nu ne apropiam de nici o gară, trenul și-a scrișnit deodată roțile cu dușmănie și s-a oprit brusc, în mijlocul unei cîmpii, aruncîndu-ne pe unii într-alții, ca pe niște mingii enorme, întocmai unui gigantic prestidigitator cu capricii umoristice și cu puteri nebănuite...

Cineva trăsese semnalul de alarmă! Cine, însă, nu se știa și nici nu s-a putut afla în urma scurtei anchete întreprinse...

Și totuși, sfoara de siguranță era ruptă la semnalul aflat în vagonul nostru.

Aceasta, însă, nu mai era nici joacă, și nici măcar o glumă de prost gust; era o simplă nerozie!

Profesorul Marinescu a fost nevoit să plătească amenda respectivă, fără să clipească măcar. La noi nici nu s-a mai uitat.

Trenul, scîrțîind plictisit din toate încheieturile, întocmai unui bătrîn cu ciudățenii, deranjat degeaba de la tabletul lui, își urni roțile alene, pufăind morocănos, parcă muștrător și cu drept cuvînt supărat pe elevii certați cu disciplina.

*

A doua zi, luni, la liceu, a fost scandal mare de tot! Profesorul Marinescu a reclamat cazul lui Jujucă și s-a instituit imediat o anchetă.

În prima oră de Istorie de după anchetă, Atila, cum a intrat în clasă, a spus foarte mîhnit:

— Nu m-aș fi așteptat la o asemenea purtare din partea voastră... În sfîrșit... Toată lumea să scoată cîte un sfert de coală de hîrtie și un creion!

Am ridicat din sprîncene cu mirare: "Doar n-o fi vrînd să ne dea extemporal?! Poate că vrea să ne pîrlească pe toți, să se răzbune pe noi!..."

Dar lămurirea veni îndată, căci profesorul, după ce ne ceru să scriem numele în colțul din dreapta, ne dictă răspicat următoarea întrebare:

— "Ce-ați făcut în noaptea de 30 mai?"

Apoi ne explică binevoitor:

— Vă rog să răspundeți pe scurt, fără lux de amănunte.

După ce așteptă cîteva minute, veni cu a doua întrebare:

— "La ce oră ați plecat de la hotel?"

Nu era greu de răspuns, dar cum naiba să scrii că ai părăsit hotelul, cînd profesorul te lăsase cuminte, în cameră, și te rugase să nu pleci nicăieri?...

— A răspuns toată lumea?

— Încă puțin!... se auziră cîteva glasuri anemice.

Îndată însă Atila ne pocni cu a treia întrebare, care ne zăpăci complet:

— "De cine ați plecat însoțiți de la hotel?"

A trebuit să recunoaștem că erau întrebări cu dibăcie puse și care te obligau să răspunzi sincer, pentru că dacă ai fi încercat să ascunzi adevărul, te dădea de gol colegul care-ți ținuse tovarășie...

— "Lîngă cine ați stat la cofetărie?"

Măi, a naibii treabă!

— "Ce ați consumat?"

Apoi, fără să ne mai dea mult răgaz de gîndire:

— "La ce oră v-ați înapoiat la hotel?" "Ce cîntece ați cîntat pe stradă după miezul nopții?" "Cine a provocat scandalul de la hotel?"

Și, în sfîrșit, ultima întrebare:

— "*Cine a tras semnalul de alarmă?*"

Am răspuns cinstit la toate întrebările.

*

La o zi după aceste declarații în scris, am fost anunțați ca toți care fuseserăm la Curtea de Argeș să venim după-amiază, la ora 6, la Cancelarie, unde aveam să fim interogați unul cîte unul!

Am venit și, după cinci minute de așteptare înfrigurată, în care timp ne-am pus fel de fel de întrebări și am făcut sute de presupuneri, un pedagog m-a anunțat:

— Domnul Băjenaru, la Cancelarie!

"Ei, comedie! De ce m-o fi chemînd pe mine cel dintîi?" mă mirai eu.

— Poate că te socotește pe tine cel mai puțin vinovat, și d-aia!

— Sau poate că ești cu nota cea mai mare la istorie, dintre scandalagii...

— Poate!... După catalog, în nici un caz nu e, că tu ești trecut la P... La Popescu-Băjenaru!

— Acu', oi vedea eu de ce! și am pornit cu inima zvîcnind de emoție către Cancelarie.

Am fost poftit în biroul lui Jujucă.

— Băiețș, începu el tacticos, am cetit declarația dumatilă... În primul rînd aș vrea să-mi spui cine a tras

semnalul de alarmă? Țiu să știi că această mărturisire îți ușurează foarte mult situația!

Hm...! Auzi, șmecherie! Dar dacă l-aș fi tras eu, mi-ar fi convenit să mă dea în gât vreun coleg binevoitor? Și-apoi habar n-aveam.

— Nu știu, domnule director!

— Ia gîndește-te bine, poate că-ți aduci anume, băiețaș!

— Din moment ce nu știu, cred că e imposibil să-mi amintesc.

— Ce-ai făcut la cofetărie?

— Am stat cu ceilalți colegi ai mei, am consumat prăjituri, siropuri, am rîs și am povestit!

— Da! Hm!... bine! Și la hotel ce-ai făcut? S-au revoltat pasagerii: că nu i-ați lăsat să doarmă toată noaptea; că ați cîntat, că le-ați bătut în ușa, mă rog, și alte necuviințe în acest gen!

— Nu s-a revoltat nimeni. Doar domnul profesor Marinescu.

— Bine, băiețaș, ce, crezi că asta nu-i destul? Păi știți voi, cine-i dumnealui?

— Da, don' director, răspunsei eu nevinovat. E suplinitorul pus de dumneavoastră în locul domnului profesor Niculescu...

— Pus de mine, dar recomandat de Minister. Nepotul domnului inspector general, băiețaș!

— Așaaa?! făcui eu atunci cu adîncă mirare... Și noi, care eram convinși că e într-adevăr profesor de istorie!...

— Aha, va să zică, îți permiți obrăznicii și în fața mea? Poți pleca! Invită pe băiețașul Moscu Ion!

— Vă salut, domnule director!

.....

La puțin timp, am mai fost chemați de cîteva ori; așa-zisa anchetă s-a terminat, în sfîrșit, și s-a convocat conferința tuturor profesoților din clasa a VIII-a *modernă*, ca să hotărască asupra soartei noastre.

Am auzit că la conferință Barosanul, dragul nostru Barosanul, adevărat părinte sufletească, în dubla lui calitate de profesor și diriginte, ne-a susținut cu o nemaipomenită dîrzenie, a bătut cu pumnul în masă, a strigat la Jujucă, l-a făcut de două parale; iar la un moment dat, podidindu-l lacrimile, a trîntit ușa și a ieșit din cancelarie.

Jujucă, proaspăt director, voia să ne dea cea mai grea pedeapsă posibilă; să ne elimine pînă la sfîrșitul anului și, prin urmare, să rămînem repetenți în clasa a VIII-a sau să ne dea nota "*rău*" la purtare pe al III-lea, și rezultatul ar fi fost același: repetenția.

Asta l-a înfuriat pe Barosanul și, n-am fi crezut, chiar pe Atila, care a spus;

— Bine, eu am cerut ca băieții să fie pedepsiți, pentru ca să respectăm disciplina, dar ceea ce vrei dumneata, domnule Georgescu (nu i-a spus domnule director) este echivalent cu o pedeapsă capitală... și nu mă gîdesc numai la faptul că băieții sînt în clasa a VIII-a și că-i așteaptă bacalaureatul, ci mă gîdesc și la părinții lor, care au cheltuit și au făcut sacrificii ca să-i țină în școală.

— Onoratul Minister, începu Jujucă să se autotămîieze, cînd mi-a încredințat *direcția*...

— Ia mai lasă-mă, domnule, cu Onoratul Minister... Cer eu să se înainteze actele anchetei Onoratului Minister, care să hotărască, pentru că văd că noi degeaba ne străduim să ajungem la un rezultat!

În cele din urmă s-a cerut avizul Ministerului Instrucțiunii Publice!

Din nou emoții, înfrigurări, frîmîntări nemaipomenite, în așteptarea sentinței ce o va da suprema instanță.

Pînă atunci, cursurile își urmau... cursul lor! Chinul cel mare era la orele lui Atila de care ne era rușine, pentru că nu ne purtasem în excursie așa ca și cînd ar fi fost el de față. Dar Atila, care era un om de o cinste exemplară, a dat dovadă de o impresionantă obiectivitate: atît la oral, cît și la teză, ne-a dat notele pe care le meritam pentru știința noastră, și nu a fost cît de puțin influențat de faptul că ne purtaserăm atît de urît în excursie.

Prin această atitudine ne-a impus și mai mult!

*

Era logic ca povestea scandalului făcut la Curtea de Argeș să ne atragă antipatia tuturor profesorilor, dar s-a întîmplat contrariul!

Îndîrjirea lui Jujucă de a ne pedepsi crunt, făcîndu-ne să pierdem un an de școală, tocmai acum pe pragul studenției, i-a impresionat atît de mult pe profesori, încît au început să ne arate toți multă bunăvoință, mai ales că și noi eram acum de o mare seriozitate, indiferent de materie.

Profesori și elevi, laolaltă, așteptam cu aceeași înfrigurare răspunsul Ministerului, care trebuia să vină; că nu mai aveam decît două-trei zile și se terminau cursurile.

Și a venit răspunsul numai cu o zi înainte de a se începe examenul de clasa a VIII-a: toți cei care fuseserăm la Curtea de Argeș și părăsiserăm hotelul eram eliminați pînă la sfîrșitul anului școlar (ce ironie!) cu drept de examen particular!

CAPITOLUL XIV

CLASA A IX-A MODERNĂ

Această severă sentință ne-a lăsat stupefiați: atît pe noi, cît și pe profesorii noștri, care se așteptau la o

pedeapsă ceva mai ușoară, avînd în vedere faptul că sîntem în clasa a VIII-a, deci la sfîrșitul cursurilor secundare, și mai ales la sfîrșitul anului școlar.

De-abia au mai avut timp bieții profesori să-și ia rămas bun de la noi și să ne dea cîteva îndrumări, de mare folos la examenul particular.

Liceul ne-a înscris urgent la examen, din oficiu, pentru că probele începeau chiar de-a doua zi la *Seminarul Pedagogic Universitar Titu Maiorescu* de pe Calea Rahmei.

Primiserăm cu toții, cam treizeci de inși, o lovitură neînchipuit de grea. Eram puși într-o situație groaznică din două puncte de vedere: primul, că trebuia să dăm din nou examen la toate materiile, teze și oral, ca și cum am fi fost proaspăt veniți, deși făcuserăm o dată clasa a VIII-a la Lazăr cu profesorii noștri, care ne cunoșteau și de buni, și de răi, pe cînd pentru profesorii cei noi eram cu totul necunoscuți... și al doilea, că veneam cu o tristă faimă ce stricase reputația liceului.

Ne găseam, deci, într-o mare încurcătură și nu știam cum aveam să ieșim din ea.

Dar iată că o întîmplare neașteptată ne-a ridicat moralul și ne-a sporit încrederea în sorții noștri de izbîndă; Barosanul și alți profesori de suflet au vorbit cu unii dintre profesorii care aveau să ne examineze, și le-au spus, printre altele, că lucrurile nu stau chiar așa cum vrea să le înfățișeze Jujucă.

Iar, pe de altă parte, veninosul de Jujucă a venit la *Seminarul Pedagogic*, ca să ne pună, cum s-ar zice, "contra-pilă", adică să-i roage pe profesorii examinatori să ne trîntească, ceea ce a atras indignarea tuturor dascălilor, și mai ales pe a lui Rădulescu-Pogoneanu, directorul seminarului, un profesor cu mult tact și un om foarte cumsecade, care, privind lucrurile ca un adevărat pedagog, a înțeles cu totul altfel situația și ne-a apărut, purtîndu-se cu noi ca un adevărat părinte!

.....

Am intrat în examen cu mari emoții, toți, cum era și firesc dealtfel.

Carte știam noi, dar grija cea mare era să nu fim întîmpinați cu ostilitate.

Împreună cu noi dădeau examen particular de clasa a VIII-a *modernă*, vreo patruzeci de băieți și fete la un loc, elevii particulari obișnuiți ai seminarului.

— Uite pozna, zisei eu, s-a brodit și bine și rău cu fetișcanele astea, fraților...

— De ce, mă?

— Păi... bine e pentru că, de, mai schimbă atmosfera, dau o notă de veselie... de poezie; și rău că, după cîte am văzut, ele știu carte, nu glumă; iar noi nu prea, și-o să ne facem de rîs, mai ales la oral!

— Cam așa e... vezi, la asta nu mă gîndisem! Dar acuma, vrei, nu vrei, trebuie să dai examen cu ele!

Dîntre toate fetele, mai frumușele erau vreo două: Dudu Stelniceanu și Lizica Mateescu-Capețineanu, bune eleve amîndouă.

Și lăzăriștii s-au împrietenit repede cu ele, că erau foarte comunicative și spirituale!

Ni s-a părut mai greu la prima materie și a fost suficient să ne-ncadrăm în ritmul și-n atmosfera "particularilor", că restul a mers ca pe roate.

Cînd am dat examen la Latină, profesorul *Gheorghe Lazăr* (ce coincidență de nume!) ne-a întrebat cu vocea lui frumoasă și impresionantă de bas, după ce a strigat catalogul:

— Dar ce o cu dumneavoastră, aceștia, de la sfîrșitul catalogului?! În prima sesiune parcă n-ați fost!

Atunci, nemaiputînd să mă stăpînesc, că nu mai făcusem o glumă cît de mică de o lună și mai bine, m-am ridicat și i-am răspuns, zîmbind și apăsînd pe cuvinte:

— Noi sîntem aceia de la... *Gheorghe Lazăr*, domnule profesor!

El a zîmbit și a adăugat:

— Cu povestea de la *Curtea de Argeș*?

— Da, domnule profesor!

— Hm... hm! Ați venit la noi cu o faimă nu tocmai...

— "*Fama vagatur, magister!*" mi-am permis eu o slabă incursiune în anemicele mele cunoștințe de Latină!

— Am fost convinși că s-a cam exagerat, așa cum se întîmplă întotdeauna în astfel de împrejurări! Să trecem deci la lucrarea scrisă și vom mai... convorbi la "oral", făcu el vădit amuzat de îndrăzneala mea. Am să vă dau subiectele pe două serii, și anume: două ode din Horațiu. La prima; "*In arborem*"; și la a doua: "*Ad fons Bandusiae*"!

Toți lăzăriștii îi știam pe Horațiu la perfecție de la Barosanul, și încă din clasa a VII-a.

Examenul de Latină a mers cum nu se putea mai bine: toți băieții noștri au trecut, iar eu am luat media 7.

.....

În schimb, la Germană a fost o catastrofă pentru cei mai mulți dintre noi.

Ne examina profesorul *Demetru*, un profesor extraordinar de bun din punct de vedere pedagogic, dar și nemaipomenit de sever.

Știa carte și-ți cerea carte, nu glumă.

Am dat întîi teză, cum era și firesc.

După formalitățile de rigoare, a început, să ne dicteze o bucată, pe care trebuia s-o traducem.

Noi, la Germană, eram "clei".

"Mă, cum o s-o scoatem la capăt cu asta, că nu e de glumit?!"

Dar trebuia să lăsăm gîndurile la o parte și să fim atenți la dictarea lui Demetru, care nu prea spunea de două ori același lucru!

După ce dictează el două-trei cuvinte, îl auzim: "komma"; iar mai dictează patru-cinci vorbe, iar

"komma"...

Noi, de colo, la iuțeală, scriam, ca să nu pierdem șirul, "komma", și așteptam...

Demetru continua cu dictarea. Mai spuse câteva vorbe, apoi iarăși "komma"... noi, repede, în caiete "komma".

— Mă, Băjenarule, mă-ntrebă în șoaptă Rică Stănescu, cine-o fi, mă, Coman ăsta, de ni-l dictează mereu?

— Știu și eu, mă, Rică? O fi eroul principal din povestire... Las' că vedem noi la sfârșit, o să-nțelegem când om începe traducerea!

.....

La sfârșitul tezei am aflat ceea ce nu știusem în opt ani de liceu: că vorba "komma" înseamnă "virgulă"!

*

În sfârșit, s-a terminat și examenul! Iar rezultatul a fost foarte bun, în raport cu acela pe care-l aștepta "stimabilul Jujucă".

El ar fi dorit să rămînem toți repetenți; cînd colo, cei mai mulți am promovat, iar câțiva au rămas corijenți la Matematici și Franceză.

Tii!... ce satisfacție pe noi, dar și pe profesorii lăzăriști, care jubilau!

Atunci Jujucă, ca să ne aibă din nou la mînă, a recurs la următoarea stratagemă: a venit la Rădulescu-Pogoneanu, directorul *Seminarului Pedagogic*, și i-a cerut să-i dea situația tuturor și să ne verse la *Lazăr*, că să dăm bacalaureatul ca elevi ai liceului *Lazăr* și să ne joace el cum o vrea!

Dar Pogoneanu l-a repezit cum i se cuvenea, l-a apostrofat foarte serios din punct de vedere pedagogic și i-a ripostat:

— Băieții sînt elevii mei și legal sînt absolvenți ai *Seminarului Pedagogic Universitar*! N-au fost eliminați cu drept de examen particular? Prin urmare, ceea ce vrei dumneata nu se poate... Foștii lăzăriști vor da bacalaureatul acolo unde-l vor da și elevi seminariști.!

*

La afișarea listelor la clasa a VIII-a *modernă* particulară, a fost un freamăt de bucurie în rîndurile noastre, bieții oropsiți, cînd am văzut că nu rămăsese nimeni repetent!

Dar ne-a impresionat extraordinar cînd l-am văzut intrînd pe poarta seminarului pe Barosanul, cu pașii lui mari și greoi...

— E, ce ispravă ați făcut, mă? ne-ntrebă el, bătîndu-ne pe umeri, în semn de simpatie. Sper că nu m-ați făcut de rîs?! Dealtfel, mi-a spus omonimul liceului vostru că ați fost buni la Latină!

Și, cum printre noi erau cîțiva dintre colegii de clasă, care rămăseseră la *Lazăr* și dăduseră examen de-a VIII-a acolo, Barosanul li se adresă, zîmbind:

— Mă, să stați drepti, și să fiți respectuoși cu ăștia care au dat examen particular de a VIII-a aci, la *Seminar*!

— De ce, domnule diriginte? întrebare ei mirați.

— Așa, pentru că voi ați făcut numai opt clase, pe cînd ei au făcut nouă! Opt la *Lazăr*, în întregime, și a noua, aci, în particular!

*

Totuși, pînă la urmă, Jujucă, prin intervenții tari la Ministerul Instrucțiunii, a reușit să ne readucă la vechea noastră matcă și să dăm examenul de bacalaureat ca elevi ai liceului *Lazăr*.

Sorții ne-au repartizat la Colegiul *Sf. Sava*, unde era director faimosul profesor de Limba română Ștefan Pop, un om superior din toate punctele de vedere, care a interpretat tinerește elanul nostru juvenil, și nu numai că nu ne-a persecutat, după cum îl rugase Jujucă, dar chiar ne-a protejat, fiind atît în comisia examinatoare, cît și secretarul acesteia.

CAPITOLUL XV

VINGT ANS APRES

— Mă, ăsta care a-ncremenit pe bancă, în fața liceului, într-o poziție contemplativă și pitorească, nu e Băjenaru?

— Deșteaptă-te, Griguță, din somnul cel de moarte, în care te-adînciră atîtea amintiri!

Am tresărit ca dintr-un vis plăcut, într-o dimineață de primăvară timpurie.

— Nicu și Costache!? Ge faceți, mă? Veșnic nedespărțiți... Oreste și Pylade!

— Ce facem noi?! Ce faci tu, Tyrtheu?! Hai, că-nțirziem și n-ar fi frumos tocmai astăzi!

— De chiulit, în nici un caz n-aveam de gând să chiulească azi, deși azi-noapte am visat că sînt din nou în clasa a VIII-a, că m-asculta Aurel Dinu la Franceză și că nu știam nimica!...

— Aștepti pe cineva?

— Pe cine să aștept? Pe voi, sau pe alții ca voi! Astăzi am sosit la liceu mai devreme ca niciodată în cariera mea de licean și am mai stat cîteva minute să-mi desfășor gîndurile pe banca asta din fața școalei...

— Hai să mergem, că s-or fi strîns băieții! E șase fără zece!

— Să mergem!

A trebuit să ieșim din Cișmigiu, să ocolim liceul și să intrăm pe poarta principală din bulevard, că porțile, care dădeau odinioară în grădina ce făcea una cu *Lazărul*, erau acum închise.

Ne-a întîmpinat tot *nea Constantin*, intendentul liceului. Neschimbat, ca acum douăzeci de ani!

— Să trăiți! Pofțiți sus, în aripa dreaptă dinspre Cișmigiu!

— Mai ții minte, nea Constantine, cînd ne închideai poarta și nu puteam să chiulim din pricina dumatăle?

— Țiu, da' ce era să fac, dacă așa era ordinul onor-direcțiunii?!

Am dat mîna cu el, nu fără emoție...

Liceul, la fel de curat și de frumos, ca și atunci!

În anumite părți, cîteva transformări, care nu ne interesau.

Pe pereți, aceleași tablouri, istorice sau științifice, aceleași hărți frumos colorate, păstrate parcă neatînse, în ciuda atîtor și atîtor evenimente istorice.

Clasa a VIII-a Modernă

Aici!...

— Hai, mă, îndrăznește!

— Intră tu întîi: dar fă-ți o intrare demnă de un dascăl.

— Să-nțerc, dar greu! Nu mai am sufletul de altădată, și-apoi lipsesc atîția dintre noi!...

Am deschis larg ușa:

— Ce-nsemnează zgomotul acesta infernal? Toată lumea în bănci! Așa se așteaptă un profesor?

Din clasa amuțită o clipă, izbucniră strigăte în cor:

— Țăăă... Hai, mă, intrați mai repede, că de cînd v-așteptăm!

Doamne, cum s-au schimbat băieții!... Unde sînt siluetele atît de frumos îmbrăcate pe vremuri de tunicile bleumarin?... Unde este părul lor bogat de odinioară? Unde, strălucirea ochilor, plini de vioiciune, de altădată?!

— Ce naiba ați chelit așa? Parcă v-ați vorbit să veniți fără păr!

— Dar tu ce cusur ai?

— Pe mine m-a ros pălăria, dar voi?!

— Las' că e mai bine așa, să nu mai primim observații de la profesori că nu ne-am tuns!

— Stați jos și așezați-vă în bănci, așa cum eram în clasa a VIII-a!

— Cît e ceasul?

— Șase! Trebuie să sosească dintr-un moment în altul și corpul didactic!

— Mă, mi-e dor de Barosanul!

— Cui nu-i e dor de el? Tot timpul m-am gîndit cu nostalgie la orele lui!

— Dar, în definitiv, de ce n-am proceda noi ca pe vremea cînd eram elevi? Dragule, ia du-te tu în capul scării și dă-ne de veste cînd vin profesorii, ca să ne găsească...

— Cum să ne găsească, mă? ripostă Dragu. Să ne găsească așa cum nu ne-au găsit niciodată?! N-ar avea nici un farmec!

— Adevărat!

Se formară îndată grupe, după prietenii de acum douăzeci de ani! Discuții aprinse, vești noi, mărturisiri și glume.

— Ce-ai mai făcut? Ce facultate ai urmat? Cu ce te ocupi? Cum îți merge? Te-ai însurat? Cîți copii ai?

După douăzeci de ani de la terminarea liceului! Cîte nu se-nîmplaseră în acest timp?!

Ca niște veritabili mușchetari care, în loc de mușchete, ne-narmaserăm cu condeie, eram strînși aci, după douăzeci de ani de luptă aprigă cu viața, în care timp de-abia avuseserăm răgaz să ne dăm seama că anii cei mai frumoși și mai ușori ai noștri de pînă atunci se scurseseră în cei opt ani de liceu!

— La ce te gîndești, Băjenarule, de-ai tăcut așa, că pe vremuri nu mai puteam să scoatem o vorbă de gura ta?!

*

Un răpăit uniform de picioare trîntite pe podele salută intrarea profesorilor în clasă!

Barosanul, Atila, Dinu, Radian, Stoiceseu, Todor!

Barosanul are în mînă catalogul clasei a VIII-a *modernă* de-acum douăzeci de ani. Se suie pe catedră; iar ceilalți profesori se așază pe scaunele dinainte pregătite.

Vădit emoționat, în timp ce se lasă greoi, pe scaun, Barosanul ne face semn cu mîna și spune surîzînd:

— Stați jos, vă rog!

Apoi, în glumă, se adresează lui Ciurea-Stăpînul:

— Costache, de ce nu-mi dai absenții?

— Lipsesc cam mulți, domnule diriginte! Mai bine faceți dumneavoastră apelul!

— ...Sper că lipsesc pentru motive binecuvîntate... să nu aflu cumva că a chiulit vreunul, că-l elimin pe... douăzeci de ani!

Tacticos ridică ușor coperta cartonată a catalogului:

— Vă rog... să spuneți la fiecare... elev... sau, mai bine zis, fost elev, ce profesie are sau ce știți despre el

în legătură cu aceasta...

Și începe apelul:

— *Azimioară Ion!*

— Prezent! Avocat!

— *Boroianu Ion!*

— Prezent! Tot avocat!

Și numele elevilor de-acum douăzeci de ani începură să se perinde, aducându-ne în minte pe flăcăii de-odini-oară, pe care cu greu îi puteam recunoaște în bărbații maturi ce se ridicau să răspundă la apel...

— *Ciurea Constantin!*

— Prezent; doctor în medicină și chimie. Conferențiar universitar...

Deci Stăpînul își atinsese ținta: cariera universitară...

— *Constantinescu Theodor* (Chiorul).

— Absent... Căpitan de cavalerie... a fost grav rănit în război...

— *Dragu Henry!*

— Aici! Avocat!

Pe buzele tuturor a înflorit un zîmbet imposibil de stăpînit. Ne-am amintit de Dragu, care, de cîte ori se făcea apelul, răspundea: „Aicișea”, „Prezinte”, „Acilea”, „De față”; niciodată „Prezent” sau „Aici!” Dar de astă dată nu mai era cazul de glume!

Apelul continua:

— *Moscu V. Ion!*

— Absent. Tot avocat. Mort acum cinci ani, în urma unei operații.

O clipă de liniște dureroasă. Nici un comentariu; parcă n-a mai respirat nimeni în această clipă. Moscu murise! Nu ne venea să credem...

— *Popescu-Băjenaru Grigore!*

— Prezent! Profesor de Română!

Toți, profesorii încep să zîmbească. Barosanul se-nterupe o clipă:

— Mi se pare că, dintre toți colegii tăi, tu singur ți-ai ales această spinoasă carieră, Tyrtheu!?

— Da, domnule diriginte, m-a atras mai mult decît oricare alta, în ciuda năzdrăvăniilor de pe timpul cînd eram elev!

— Mulțumesc, stai jos...!

— *Scully Gheorghe!*

— Absent! Căpitan de cavalerie, mort în război.

— *Tebeică Ștefan!*

— Absent! Căpitan de cavalerie, mort în război.

.....

Apelul nominal s-a sfîrșit! Barosanul își scoate batiste și-și tamponează fruntea inundată de sudoare; își șterge apoi pe furiș două-trei lacrimi și spune încet, cu ton de mustrare părintească:

— Profesorii ar trebui să se gîndească întotdeauna nu numai la materia pe care o predau, ci și la viața de toate zilele a școlarului... Și aici, abia stăpînindu-și emoția, întretăiat: Ar trebui să se gîndească întotdeauna ceva mai departe de catedră și de zidurile liceului, să vadă că elevii de azi, mai buni sau mai slabi, sînt eroii de mîine ai țării acesteia, care, prin jertfa lor și-a altora ca ei, învinge timpurile. Să se gîndească serios că e bine să știe omul și carte, dar și că, atunci cînd te cheamă țara pe cîmpul de onoare, ți se cere dragoste, avînt și spirit de sacrificiu...

Să le fie țărîna ușoară băieților noștri care ne-au părăsit atît de curînd!...

Și acum, să ne ridicăm și să păstrăm un moment de reculegere pentru cei dispăruți, care vor fi veșnic în amintirea noastră, așa cum i-am cunoscut: plini de viață și fără de astîmpăr... și să ne limpezim gîndurile privind spre Cișmigiul care a fost pentru dumneavoastră, cred, ceea ce a fost pentru haiduci codrul.

.....

Am plecat cel din urmă din clasă. Am închis ușa încet-încet, ca și cînd mi-ar fi fost teamă să nu-mi trezesc amintirile adormite, de acum douăzeci de ani, care parcă pluteau ușor... aidoma unor fantasma din vremuri de poveste...

Aurul roșu al amurgului poleia frunzele ce foșneau nostalgic, oglindindu-se în geamurile sclipitoare și murmurau, parcă înfiorate de această duioasă despărțire, cel mai trist "*bun rămas*"!